

28 octombrie
2011

Nr. 182-186

Anul XVIII
(3978-3982)

MONITORUL OFICIAL

AL REPUBLICII MOLDOVA

moldpres

MONITORUL OFICIAL AL REPUBLICII MOLDOVA este un produs protejat legal și dă dreptul MOLDPRES de a-i autoriza reproducerea ori crearea altor produse derivate numai de către abonați, potrivit contractului de abonament, cu obligația acestora de a-l folosi în limitele prevăzute de contract, de a nu-i distorsiona conținutul și de a menționa obligatoriu sursa „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”. Orice altă formă de utilizare a produsului în scopuri de multiplicare și difuzare este interzisă. MOLDPRES își rezervă dreptul de a lua măsurile necesare în cazurile în care nu se respectă prevederile legale de utilizare a produselor sale.

EDITOR: Agenția Informațională de Stat “Moldpres”

Director general Vladimir DARIE

Monitorul Oficial al Republicii Moldova

Redactor-șef Simion ROPOT

Editorul și redacția: 2012, Chișinău, str. Pușkin, 22, Casa Presei, et. 3.

Numărul de înregistrare 475. Certificat de înregistrare a mărcii nr. 12578.

Abonamentele se pot contracta la orice oficiu poștal. Indicele de abonare 21128. Tirajul total 5785.

Telefoane: Editorul 23-34-28, fax 23-26-98; Secretarul general de redacție: 23-44-41; e-mail: monitor@moldpres.md

Redactorii: 23-23-09; Publicații ale agenților economici, avize, pierderi de acte: tel: 23-35-86, tel./fax 23-34-39; e-mail: mo@moldpres.md

Cont nr. 225139709, cod EXMMMD22436, BC “Eximbank-Gruppo Veneto Banca” S.A., filiala nr. 11.

Cont nr. 222472202165, cod BSOCMD2X722, BC “Banca Socială” S.A. internațională.

Cont nr. 22516014983206, cod BECOMD2X609, Banca de Economii, filiala nr. 1 Chișinău.

Chișinău, Agenția Informațională de Stat MOLDPRES.

Cod fiscal 1003600071952. Tiparul: Editura “Universul”, str. Vlaicu Pîrcălab, 45, mun. Chișinău. Comanda nr. 3592.

“Monitorul Oficial al Republicii Moldova” nu poartă răspundere pentru veridicitatea avizelor publicate.

Actele oficiale pot fi publicate în alte ediții periodice numai cu trimitere la “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

PARTEA I**Legi, hotărîri ale Parlamentului Republicii Moldova, decrete
ale Președintelui Republicii Moldova**

525. Decret pentru promulgarea Legii privind ratificarea Protocolului adițional la Acordul de amendare și aderare la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA) (nr. 329-VI, 19 octombrie 2011).	8
526. Lege privind ratificarea Protocolului adițional la Acordul de amendare și aderare la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA) (nr. 185, 29 septembrie 2011).	8
527. Decret privind promulgarea Legii pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 160 privind statistica muncii (nr. 330-VI, 19 octombrie 2011).	8
528. Lege pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 160 privind statistica muncii (nr. 186, 29 septembrie 2011).	8
529. Decret privind promulgarea Legii pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și Marele Ducat de Luxemburg în domeniul securității sociale (nr. 332-VI, 19 octombrie 2011).	8
530. Lege pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și Marele Ducat de Luxemburg în domeniul securității sociale (nr. 187, 29 septembrie 2011).	9
531. Decret privind promulgarea Legii pentru ratificarea Memorandumului de înțelegere privind cooperarea și susținerea Secretariatului Convenției de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est (nr. 331-VI, 19 octombrie 2011).	9
532. Lege pentru ratificarea Memorandumului de înțelegere privind cooperarea și susținerea Secretariatului Convenției de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est (nr. 188, 29 septembrie 2011).	9
533. Hotărîre pentru modificarea și completarea articolului 1 din Hotărîrea Parlamentului nr. 48-XVIII din 29 octombrie 2009 privind domeniile de activitate ale comisiilor permanente ale Parlamentului (nr. 196, 7 octombrie 2011).	9
534. Hotărîre cu privire la raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului privind elucidarea circumstanțelor votării și semnării Legii nr. 176 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător (nr. 198, 13 octombrie 2011).	10
535. Hotărîre privind stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova (nr. 199, 20 octombrie 2011).	10
536. Hotărîre privind comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova (nr. 200, 20 octombrie 2011).	11
537. Hotărîre privind încetarea calității de membru al Comisiei Electorale Centrale (nr. 202, 20 octombrie 2011).	11
538. Decret privind conferirea de distincții de stat (nr. 326-VI, 19 octombrie 2011).	11
539. Decret privind acordarea deplinelor puteri domnului Alexandru CUJBA, Ambasador, Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Organizația Națiunilor Unite (nr. 333-VI, 19 octombrie 2011).	12
540. Decret privind conferirea „Ordinului de Onoare” domnului Mihail BOIARSKYI și doamnei Elizaveta BOIARSKAYA (nr. 334-VI, 25 octombrie 2011).	12
541. Decret privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova (nr. 335-VI, 25 octombrie 2011).	12
542. Decret privind acordarea deplinelor puteri domnului Victor BODIU, secretar general al Guvernului (nr. 336-VI, 25 octombrie 2011).	13
543. Decret privind numirea în funcție a unui judecător de instrucție (nr. 337-VI, 25 octombrie 2011).	13
544. Decret privind numirea în funcție a unui judecător (nr. 338-VI, 25 octombrie 2011).	13
545. Decret privind conferirea de distincții de stat (nr. 339-VI, 25 octombrie 2011).	13
546. Decret privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova (nr. 340-VI, 25 octombrie 2011).	14
547. Decret privind conferirea gradului de calificare al funcționarului public domnului Andrei ONOFREI (nr. 341-VI, 25 octombrie 2011).	14
548. Decret privind conferirea „Ordinului de Onoare” Liceului Teoretic „Sf. Kiril și Metodiu” (nr. 342-VI, 26 octombrie 2011).	14
549. Decret privind conferirea titlului onorific „Maestru în Artă” domnului Ghenadii TOLPINSCHII (nr. 343-VI, 26 octombrie 2011).	14

Acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova

28. Hotărîre pentru Controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Sesizarea nr. 10a/2011) (nr. 19, 18 octombrie 2011).	15
---	----

Acte ale Curții de Conturi a Republicii Moldova

50. Hotărîre cu privire la Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației (nr. 51, 13 septembrie 2011). 21
51. Hotărîre cu privire la Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației (nr. 52, 13 septembrie 2011). 35
52. Hotărîre privind Raportul auditului „Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru perioada derulării Proiectului (2007-2010)” (nr. 58, 20 septembrie 2011). 45

PARTEA II**Hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova**

851. Hotărîre cu privire la aprobarea Programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) (nr. 768, 12 octombrie 2011). 56
852. Hotărîre cu privire la aprobarea Protocolului de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia în domeniul instruirii poliției, semnat la Istanbul la 2 iulie 2011 (nr. 774, 18 octombrie 2011). 91
853. Hotărîre privind inițierea negocierilor asupra proiectului Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale între Republica Moldova și Republica Estonia și acordarea deplinei puteri doamnei Valentina BULIGA, ministru al muncii, protecției sociale și familiei (nr. 775, 18 octombrie 2011). 92
854. Hotărîre pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Protocolului privind introducerea modificărilor și completărilor în Acordul de colaborare în domeniul asigurării securității industriale la obiectele industrial periculoase, semnat la Moscova, la 28 septembrie 2001 (nr. 776, 18 octombrie 2011). 92
855. Hotărîre cu privire la acordarea deplinei puteri domnului Iurie CHEPTĂNARU, viceministru al afacerilor interne (nr. 777, 18 octombrie 2011). 92
856. Hotărîre privind acordarea deplinei puteri domnului Mihail ȘLEAHIȚCHI, ministru al educației (nr. 778, 18 octombrie 2011). 93
857. Hotărîre privind acordarea deplinei puteri domnului Roman REVENCO, director general al Serviciului Grăniceri (nr. 779, 18 octombrie 2011). 93
858. Hotărîre cu privire la alocarea mijloacelor financiare (nr. 780, 18 octombrie 2011). 93
859. Hotărîre cu privire la alocarea mijloacelor financiare (nr. 781, 18 octombrie 2011). 93
860. Hotărîre cu privire la transmiterea unor bunuri proprietate publică (nr. 782, 18 octombrie 2011). 94
861. Hotărîre cu privire la modificarea unor hotărîri ale Guvernului (nr. 783, 18 octombrie 2011). 94
862. Hotărîre pentru aprobarea proiectului de lege privind activitatea specială de investigații (nr. 785, 25 octombrie 2011). 94
863. Hotărîre cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Guvernului (nr. 786, 25 octombrie 2011). 95
864. Hotărîre cu privire la modificarea și completarea Hotărîrii Guvernului nr. 1073 din 19 septembrie 2008 (nr. 787, 25 octombrie 2011). 95
865. Hotărîre cu privire la alocarea mijloacelor financiare (nr. 787, 26 octombrie 2011). 99
866. Dispoziție (nr. 97-d, 25 octombrie 2011). 99
867. Dispoziție (nr. 98-d, 25 octombrie 2011). 99

PARTEA III**Acte ale ministerelor, departamentelor
și ale Băncii Naționale a Moldovei****Acte ale Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova**

1682. Ordin cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special „A-2/bi Bonul de comandă” (nr. 110, 12 septembrie 2011). 100
1683. Ordin privind modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la evidența contabilă în contabilitățile centralizate din cadrul primăriilor satelor (comunelor), orașelor, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 94 din 19 iulie 2010 (nr. 126, 18 octombrie 2011). 104
1684. Ordin privind modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 93 din 19 iulie 2010 (nr. 127, 18 octombrie 2011). 104

Acte ale Ministerului Sănătății al Republicii Moldova

1685. Ordin cu privire la aprobarea Regulamentului Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă Ministerul Sănătății (nr. 478, 9 iulie 2010). 105
1686. Ordin privind procedura de autorizare de punere pe piață a medicamentelor fabricate în conformitate cu Regulile de Bună Practică de Fabricație (GMP) (nr. 767, 11 octombrie 2011). 107

Acte ale Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova

1687. Regulament cu privire la experții-evaluatori și consultanții Sistemului „Expertul CCI a Republicii Moldova” 108

**Acte ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații
Electronice și Tehnologia Informației**

1688. Hotărîre privind stabilirea cuantumului plății de reglementare și monitorizare pentru anul 2012 (nr. 26, 25 octombrie 2011). 114

Acte ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică

1689. Hotărîre privind tarifele la producerea energiei electrice, energiei termice și de livrare a energiei termice consumatorilor finali (nr. 429, 21 octombrie 2011). 115

Acte ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

1690. Hotărîre cu privire la modificarea unor acte normative (nr. 43/5, 8 septembrie 2011). 116

1691. Hotărîre cu privire la rezultatele controlului planificat privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. (nr. 48/1, 13 octombrie 2011).	116
1692. Hotărîre cu privire la rezultatele controlului privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „OPACI” (nr. 48/2, 13 octombrie 2011).	118
1693. Hotărîre cu privire la rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „PRIMCREDIT” (nr. 48/3, 13 octombrie 2011).	119
1694. Hotărîre cu privire la rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „CREDIT-CLASS” (nr. 48/4, 13 octombrie 2011).	121
1695. Hotărîre cu privire la reperfectarea licențelor Întreprinderii Mixte Compania de Asigurări „GRAWE CARAT ASIGURĂRI” S.A. (nr. 48/11, 13 octombrie 2011).	123
1696. Hotărîre cu privire la reperfectarea licenței Companiei de Asigurare „TRANSELIT” S.R.L. (nr. 48/12, 13 octombrie 2011).	123
1697. Hotărîre cu privire la prescrierea repetată unor brokeri de asigurare de a prezenta rapoartele specializate (nr. 48/13, 13 octombrie 2011).	124
1698. Hotărîre cu privire la înregistrări în Registrul de stat al valorilor mobiliare (nr. 49/6, 21 octombrie 2011).	124
1699. Hotărîre cu privire la acordarea licenței Brokerului de Asigurare-Reasigurare „PRACTIC-ASIG” S.R.L. (nr. 49/8, 21 octombrie 2011).	125
1700. Hotărîre cu privire la reperfectarea licenței Companiei de Asigurări „EUROASIG GRUP” S.R.L. (nr. 49/9, 21 octombrie 2011).	125
1701. Hotărîre cu privire la reperfectarea licenței Brokerului de Asigurare-Reasigurare „EXCLUSIV BROKER” S.R.L. (nr. 49/10, 21 octombrie 2011).	126
1702. Hotărîre cu privire la reperfectarea licenței Companiei de Asigurări „GALAS” S.A. (nr. 49/11, 21 octombrie 2011).	126
1703. Hotărîre cu privire la reperfectarea licenței Brokerului de Asigurare-Reasigurare „SICONATA GRUP” S.R.L. (nr. 49/12, 21 octombrie 2011).	127
1704. Ordonanță cu privire la anularea suspendării operațiunilor la conturile bancare ale Asociației de Economii și Împrumut „POIANA-CREDIT” (nr. 48/6-O, 13 octombrie 2011).	127
1705. Ordonanță cu privire la efectuarea controalelor complexe privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „FĂGURAS-VADUL LUI ISAC”, A.E.Î. „POPINTENI” și A.E.Î. „AGROCREDIT” (nr. 48/7-O, 13 octombrie 2011).	127
1706. Ordonanță cu privire la efectuarea controlului complex al activității profesionale pe piața valorilor mobiliare desfășurată de Societatea pe acțiuni „FINACTIV-CONSULTING” (nr. 48/9-O, 13 octombrie 2011).	128
1707. Ordonanță cu privire la efectuarea controlului planificat privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Brokerul de Asigurare-Reasigurare „BROKERASIG” S.R.L. (nr. 49/13-O, 21 octombrie 2011).	128
<u>Acte ale Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare</u>	
1708. Hotărîre cu privire la recreditarea Instituției Medico-Sanitare Publice Institutul de Cardiologie (nr. AC-6/1, 29 septembrie 2011).	129
1709. Hotărîre cu privire la recreditarea Institutului de Microbiologie și Biotehnologie (nr. AC-6/2, 29 septembrie 2011).	129
1710. Hotărîre cu privire la recreditarea Institutului de Științe ale Educației (nr. AC-6/3, 29 septembrie 2011).	129
<u>Acte ale Consiliului Superior al Magistraturii al Republicii Moldova</u>	
1711. Hotărîre cu privire la anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de judecător și judecător de instrucție la Judecătoria Soroca (nr. 509/36, 4 octombrie 2011).	130
1712. Hotărîre privind anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de vicepreședinte la Judecătoria Rezina (nr. 550/38, 17 octombrie 2011).	131
1713. Hotărîre cu privire la anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de judecător la Judecătoria Florești (nr. 551/38, 17 octombrie 2011).	131
<u>Acte ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova</u>	
1714. Decizie cu privire la rezultatele monitorizării generale a serviciilor de programe ale posturilor de televiziune „Euro TV Chișinău”, „TVC 21”, „ALT TV”, „NIT”, „TV 7”, „Jurnal TV”, „Pro TV Chișinău”, „N 4”, „Publika TV” și „Bravo” (nr. 133, 30 septembrie 2011).	132
1715. Decizie cu privire la modul de executare a prevederilor legislației în vigoare și a condițiilor la autorizațiile de retransmisie și licențele de emisie (nr. 134, 30 septembrie 2011).	137
1716. Decizie cu privire la eliberarea autorizațiilor de retransmisie (nr. 135, 30 septembrie 2011).	139

PARTEA IV
Avize funcții publice vacante
Publicații ale agenților economici

PARTEA V
Avize pierderi de acte

PARTEA I

Legi, hotărîri ale Parlamentului Republicii Moldova,
decrete ale Președintelui Republicii Moldova

525 D E C R E T

**pentru promulgarea Legii privind ratificarea Protocolului
adițional la Acordul de amendare și aderare la Acordul
Central European de Comerț Liber (CEFTA)**

În temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția Republicii
Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă:**

Articol unic. – Se promulgă Legea nr. 185 din

29 septembrie 2011 privind ratificarea Protocolului adițional
la Acordul de amendare și aderare la Acordul Central
European de Comerț Liber (CEFTA).

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 329-VI. Chișinău, 19 octombrie 2011.

526 L E G E

**privind ratificarea Protocolului adițional la Acordul
de amendare și aderare la Acordul Central European
de Comerț Liber (CEFTA)**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Protocolul adițional la Acordul de
amendare și aderare la Acordul Central European de Comerț
Liber (CEFTA), încheiat la Bruxelles la 11 februarie 2011.

Art. 2. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare

pentru realizarea prevederilor protocolului menționat.

Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării
Europene va pregăti și va remite depozitarului instrumentul
de ratificare.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr. 185. Chișinău, 29 septembrie 2011.

527 D E C R E T

**privind promulgarea Legii pentru ratificarea Convenției
Organizației Internaționale a Muncii nr. 160 privind
statistica muncii**

În temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția Republicii
Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă:**

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 330-VI. Chișinău, 19 octombrie 2011.

528 L E G E

**pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale
a Muncii nr. 160 privind statistica muncii**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Convenția Organizației Internaționale
a Muncii nr. 160 privind statistica muncii, adoptată la Geneva
la 25 iunie 1985, cu următoarea declarație:

„În conformitate cu prevederile articolului 16 punctul 1
din Convenție, Republica Moldova declară că se consideră
legată de prevederile articolelor 7-13 și ale articolului 14

punctul 1 din Convenție.”

Art. 2. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare
pentru realizarea prevederilor convenției menționate.

Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării
Europene va pregăti și va remite depozitarului instrumentul
de ratificare.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr. 186. Chișinău, 29 septembrie 2011.

529 D E C R E T

**privind promulgarea Legii pentru ratificarea Acordului
dintre Republica Moldova și Marele Ducat de Luxemburg
în domeniul securității sociale**

În temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția Republicii
Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă:**

Articol unic. – Se promulgă Legea nr. 187 din

29 septembrie 2011 pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și Marele Ducat de Luxemburg în domeniul securității sociale.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 332-VI. Chișinău, 19 octombrie 2011.

530

LEGE

**pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova
și Marele Ducat de Luxemburg în domeniul
securității sociale**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Acordul dintre Republica Moldova și Marele Ducat de Luxemburg în domeniul securității sociale, semnat la Luxemburg la 14 iunie 2010.

Art. 2. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare

pentru realizarea prevederilor acordului nominalizat.

Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va notifica părții luxemburgheze ratificarea acordului menționat.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr. 187. Chișinău, 29 septembrie 2011.

531

DECRET

**privind promulgarea Legii pentru ratificarea
Memorandumului de înțelegere privind cooperarea
și susținerea Secretariatului Convenției de cooperare
polițienească în Europa de Sud-Est**

În temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. – Se promulgă Legea nr. 188 din

29 septembrie 2011 pentru ratificarea Memorandumului de înțelegere privind cooperarea și susținerea Secretariatului Convenției de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 331-VI. Chișinău, 19 octombrie 2011.

532

LEGE

**pentru ratificarea Memorandumului de înțelegere privind
cooperarea și susținerea Secretariatului Convenției
de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Memorandumul de înțelegere privind cooperarea și susținerea Secretariatului Convenției de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est, semnat la Sofia la 21 mai 2010.

Art. 2. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare

pentru realizarea prevederilor memorandumului nominalizat.

Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va notifica Secretariatului Convenției de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est ratificarea memorandumului menționat.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr. 188. Chișinău, 29 septembrie 2011.

533

HOTĂRÎRE

**pentru modificarea și completarea articolului 1
din Hotărîrea Parlamentului nr. 48-XVIII
din 29 octombrie 2009 privind domeniile de activitate
ale comisiilor permanente ale Parlamentului**

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. I. – Articolul 1 din Hotărîrea Parlamentului nr. 48-XVIII din 29 octombrie 2009 privind domeniile de activitate ale comisiilor permanente ale Parlamentului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 160–161, art. 482), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

punctul 6 va avea următorul cuprins:

„6. Comisia administrație publică și dezvoltare regională:

organizarea și funcționarea autorităților administrației publice centrale; serviciul public; organizarea administra-

tiv-teritorială a Republicii Moldova; organizarea și funcționarea autorităților administrației publice locale; autonomia și democrația locală; patrimoniul și finanțele publice ale unităților administrativ-teritoriale; dezvoltarea regională, amenajarea teritoriului, dezvoltarea locală; organizarea și controlul examinării petițiilor și audienței cetățenilor.”;

după punctul 9 se introduce punctul 10 cu următorul cuprins:

„10. Comisia mediu și schimbări climatice:

politica statului în domeniul protecției mediului; utilizarea durabilă a resurselor naturale; restabilirea și menținerea potențialului natural; fondul ariilor naturale protejate

de stat; utilizarea, protecția și ameliorarea resurselor naturale: a solului, a apei, a aerului, a biodiversității, a energiei; valorificarea și utilizarea deșeurilor de producție și menajere; securitatea ecologică; controlul parlamentar asupra activității autorităților administrației publice centrale și locale, în vederea aplicării legislației, ce ține de competența comisiei; promovarea tehnologiilor avansate în amenajarea teritoriului; monitorizarea procesului de implementare a politicilor statului din domeniul resurselor energiei regenerabile, în vederea prevenirii impactului asupra mediului; monitorizarea și controlul realizării politicii statului în domeniul cercetării geologice, folosirii durabile și protecției subsolului; monitorizarea și controlul implementării convențiilor și tratatelor internaționale în domeniul mediului și schimbărilor climatice la care Republica Moldova

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 196. Chișinău, 7 octombrie 2011.

este parte; monitorizarea și controlul implementării proiectelor finanțate din Fondul Ecologic Național; perfecționarea cadrului legislativ în scopul promovării și dezvoltării turismului; promovarea implementării tehnologiilor prietenoase mediului înconjurător; implementarea politicii de mediu în politicile sectoriale; prevenirea și minimalizarea impactului asupra mediului provocat de calamitățile naturale, precum și de catastrofe tehnogene; prevenirea și minimalizarea impactului schimbărilor climatice asupra factorilor de mediu și asupra economiei naționale; promovarea măsurilor de adaptare în contextul schimbărilor climatice; promovarea mecanismului dezvoltării nonpoluante, conform Protocolului de la Kyoto.”

Art. II. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Marian LUPU

534 HOTĂRÎRE

cu privire la raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului privind elucidarea circumstanțelor votării și semnării Legii nr. 176 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se ia act de raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului privind elucidarea circumstanțelor votării și semnării Legii nr. 176 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător.

Art. 2. – Raportul și materialele respective ale Comisiei de anchetă a Parlamentului se remit Procuraturii Generale în vederea stabilirii componentei de infracțiune pe acest caz, cu informarea ulterioară a Parlamentului, în termen de 3 luni.

Art. 3. – Biroul permanent al Parlamentului va asigura elaborarea și adoptarea:

- Regulamentului Secretariatului Parlamentului în care se va stabili o procedură distinctă de interacționare dintre subdiviziunile Secretariatului Parlamentului și dintre Secretariatul Parlamentului și instituțiile de stat;

- Instrucțiunii cu privire la circulația proiectelor de acte

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 198. Chișinău, 13 octombrie 2011.

legislative în Parlament.

Art. 4. – Secretarul general al Parlamentului va asigura perfecționarea fișelor de post ale funcționarilor Secretariatului, cu specificarea precisă a atribuțiilor de serviciu și responsabilităților acestora și cu respectarea strictă a procedurii de lucru cu documentele.

Art. 5. – Se recomandă Aparatului Președintelui Republicii Moldova modificarea Regulamentului Aparatului și a fișelor de post ale funcționarilor pentru asigurarea respectării stricte a atribuțiilor de serviciu și responsabilităților acestora, precum și a procedurilor de interacționare a Aparatului Președintelui cu alte instituții de stat.

Art. 6. – Raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului se remite Președintelui Parlamentului, Președintelui interimar al Republicii Moldova și Primului-ministru pentru examinare și luare a măsurilor ce se impun.

Art. 7. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Marian LUPU

535 HOTĂRÎRE

privind stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova

În temeiul art. 78 din Constituția Republicii Moldova și al art. 2 din Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova,

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 199. Chișinău, 20 octombrie 2011.

Art. 1. – Se stabilește data de 18 noiembrie 2011 pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova.

Art. 2. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Marian LUPU

536 HOTĂRÎRE**privind comisia specială de desfășurare a alegerilor
pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova**

În temeiul art. 4 din Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova,

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se instituie comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova în următoarea componență:

CHISTRUGA Zinaida	– Frațiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova
CHIORESCU Iurie	– Frațiunea parlamentară a Partidului Liberal Democrat din Moldova
DELIU Tudor	– Frațiunea parlamentară a Partidului Liberal Democrat din Moldova
MOCANU Gheorghe	– Frațiunea parlamentară a Partidului Liberal Democrat din Moldova

MUNTEANU Valeriu

REȘETNICOV Artur

SÎRBU Serghei

STOIANOGLO
Alexandru

VITIUC Vladimir

– Frațiunea parlamentară a Partidului Liberal

– Frațiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova

– Frațiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova

– Frațiunea parlamentară a Partidului Democrat din Moldova

– Frațiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova.

Art. 2. – Membrii comisiei speciale de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova vor alege președintele și secretarul comisiei și vor aproba regulamentul acesteia.

Art. 3. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 200. Chișinău, 20 octombrie 2011.

Marian LUPU

537 HOTĂRÎRE**privind încetarea calității de membru
al Comisiei Electorale Centrale**

În temeiul art. 20 alin. (1) lit. b) din Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997,

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se constată încetarea calității de membru al

Comisiei Electorale Centrale a domnului Igor VREMEA, în legătură cu demisia.

Art. 2. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 202. Chișinău, 20 octombrie 2011.

Marian LUPU

538 DECRET**privind conferirea de distincții de stat**

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Pentru muncă îndelungată și prodigioasă în domeniul jurisprudenței, contribuție la promovarea reformei judiciare și de drept și înalt profesionalism, se conferă:

„Ordinul de Onoare”

domnului
Alexandru COJUHARI – profesor universitar la Universitatea de Stat din Moldova;

Ordinul „Gloria Muncii”

domnului
Constantin ALERGUȘ – judecător la Curtea Supremă de Justiție

doamnei
Tatiana FILATOVA – șef de direcție la Ministerul Justiției

doamnei
Lidia LOZOVANU – șef de direcție la Ministerul Justiției

domnului
Sveatoslav
MOLDOVAN – judecător la Curtea Supremă de Justiție

domnului
Mihail POALELUNGI – judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului;

Medalia „Meritul Civic”

domnului
Victor ABABII – șef de secție la Procuratura Generală

domnului
Alexandru CIORICI – consultant principal în Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului

domnului
Nichifor COROCHII – membru al Consiliului Superior al Magistraturii

domnului
Petru DRĂGUȚĂ – avocat în cadrul Baroului de Avocați al Republicii Moldova

domnului
Gheorghe NOGAI – procuror la Procuratura de Transport

domnului
Roman VREMEA – procuror al raionului Edineț;

Titlul onorific „Om Emerit”

doamnei
Victoria ARHILIUC – conferențiar universitar la Universitatea de Stat din Moldova

doamnei
Elena
CONSTANTINESCU – notar public, municipiul Chișinău
doamnei
Maria MUSTEA – avocat în cadrul Baroului de
Avocați al Republicii Moldova
doamnei
Maria SECRIERU – consultant principal la Ministerul
Justiției

domnului
Dumitru
VISTERNICEAN – membru al Consiliului Superior al
Magistraturii
domnului
Pavel ZAMFIR – conferențiar universitar la Univer-
sitatea de Stat din Moldova.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 326-VI. Chișinău, 19 octombrie 2011.

539

D E C R E T

**privind acordarea deplinei puteri domnului Alexandru
CUJBA, Ambasador, Reprezentant Permanent
al Republicii Moldova pe lângă Organizația
Națiunilor Unite**

În temeiul art. 86 alin. (1) din Constituția Republicii
Moldova și al art. 9 alin. (1) din Legea privind tratatele
internationale ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Domnului Alexandru CUJBA, Ambasador,

Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă
Organizația Națiunilor Unite, i se acordă deplinele puteri
pentru a semna, în numele Republicii Moldova, Protocolul
cu privire la stabilirea relațiilor diplomatice dintre Republica
Moldova și Republica Ecuador.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 333-VI. Chișinău, 19 octombrie 2011.

540

D E C R E T

**privind conferirea „Ordinului de Onoare” domnului Mihail
BOIARSKYI și doamnei Elizaveta BOIARSKAYA**

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova
și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii
Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – În semn de înaltă apreciere a meritelor
deosebite în dezvoltarea colaborării moldo-ruse în domeniul
culturii și pentru talentul cu care au creat chipul artistic al

domnitorului Moldovei Dimitrie Cantemir și cel al prințesei
Maria Cantemir în filmul „Piotr Pervii. Zaveșceanie”, se
conferă „Ordinul de Onoare”:

domnului

Mihail BOIARSKYI

– Artist al Poporului din Rusia

doamnei

Elizaveta BOIARSKAYA

– actriță.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 334-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

541

D E C R E T

privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova

În temeiul art. 88 lit. c) din Constituția Republicii Moldova
și al art. 24 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii
Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Se acordă cetățenia Republicii Moldova
doamnei Lenutsa NAGACHEVSKI, născută în 1983 în
Ucraina.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 335-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

542 D E C R E T**privind acordarea deplinei puteri domnului
Victor BODIU, secretar general al Guvernului**

În temeiul art. 86 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova și al art. 9 alin. (1) din Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Art. 1. – Domnului Victor BODIU, secretar general al Guvernului, i se acordă deplinele puteri pentru a parafa

proiectul Acordului privind Spațiul Aerian Comun între Republica Moldova și Uniunea Europeană și statele membre ale acesteia.

Art. 2. – Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 336-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

543 D E C R E T**privind numirea în funcție a unui judecător de instrucție**

În temeiul art. 116 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și al art. 11 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. – Domnul Oleg COJOCARI se numește în funcția de judecător de instrucție, pînă la atingerea plafonului de vîrstă.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 337-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

544 D E C R E T**privind numirea în funcție a unui judecător**

În temeiul art. 116 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și al art. 11 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. – Doamna Angela BOSTAN se numește în funcția de judecător, pînă la atingerea plafonului de vîrstă.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 338-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

545 D E C R E T**privind conferirea de distincții de stat**

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. – Pentru merite în promovarea politicii sociale de stat, contribuție la crearea bazei legislativ-normative în domeniu și înalt profesionalism, se conferă:

Ordinul „Gloria Muncii” următorilor:

BUCINSCHI Iurii – șef de direcție în Cancelaria de Stat

SAINCIUC Sergiu – viceministru al muncii, protecției sociale și familiei;

Medalia „Meritul Civic” următorilor:

CILOCI Igor – inspector general de stat adjunct al muncii, Inspekția Muncii

COREIȘA Stelian

– șef de secție la Consiliul Raional Ialoveni

DOGARU Raisa

– vicedirector general al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă

LOGHIN Gheorghe

– director al Internatului psihoneurologic din satul Cocieri, raionul Dubăsari

POPA Lidia

– director al Casei-internat pentru copii cu deficiențe mintale, orașul Orhei

POPA Tatiana

– vicepreședinte al Casei Naționale de Asigurări Sociale

SÎRCU Gheorghe

– șef de direcție la Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Marian LUPU

Nr. 339-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

546 D E C R E T
privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova

În temeiul art. 88 lit. c) din Constituția Republicii Moldova și al art. 24 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Nr. 340-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

Articol unic. – Se acordă cetățenia Republicii Moldova domnului Ahmet YILDIZ, născut în 1951 în Republica Bulgaria.

Marian LUPU

547 D E C R E T
privind conferirea gradului de calificare al funcționarului public domnului Andrei ONOFREI

În temeiul art. 88 lit. j) din Constituția Republicii Moldova și al art. 33 din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Domnului Andrei ONOFREI, șef al

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Nr. 341-VI. Chișinău, 25 octombrie 2011.

Serviciului Consiliului Suprem de Securitate al Aparatului Președintelui Republicii Moldova, i se conferă gradul de calificare al funcționarului public – consilier de stat de clasa a III-a.

Marian LUPU

548 D E C R E T
**privind conferirea „Ordinului de Onoare”
Liceului Teoretic „Sf. Kiril și Metodieu”**

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Pentru merite deosebite în dezvoltarea

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Nr. 342-VI. Chișinău, 26 octombrie 2011.

învățământului preuniversitar, contribuție la perfecționarea procesului instructiv-educativ și activitate metodicodidactică intensă, Liceului Teoretic „Sf. Kiril și Metodieu” din municipiul Chișinău i se conferă „Ordinul de Onoare”.

Marian LUPU

549 D E C R E T
**privind conferirea titlului onorific „Maestru în Artă”
domnului Ghenadii TOLPINSCHII**

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Pentru muncă îndelungată și prodigioasă

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Nr. 343-VI. Chișinău, 26 octombrie 2011.

în domeniul culturii, contribuție la educarea estetică a tinerei generații și activitate metodică-organizatorică și de creație intensă, domnului Ghenadii TOLPINSCHII, director al Liceului Teoretic „Sf. Kiril și Metodieu” din municipiul Chișinău, i se conferă titlul onorific „Maestru în Artă”.

Marian LUPU

Acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova**28****HOTĂRÎRE**

**pentru Controlul constituționalității unor prevederi
din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea
și completarea unor acte legislative
(Sesizarea nr. 10a/2011)**

**În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuind în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dna Valeria ȘTERBEȚ, *judecător-raportor*,
DI Victor PUȘCAȘ,
DI Petru RAILEAN,
Dna Elena SAFALERU, *judecători*,**

cu participarea dnei Dina Musteață, grefier,
Avînd în vedere sesizarea depusă la 18 aprilie 2011,
înregistrată la aceeași dată,

Examinînd sesizarea la 11 octombrie 2011 în ședință
plenară publică,

Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,
Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea deputaților în
Parlament dnii Vladimir Voronin, Serghei Sirbu, Iurie Muntean,
Igor Dodon și Artur Reșetnicov, depusă la Curtea Constitu-
țională la 18 aprilie 2011, în temeiul art.25 lit. g) din Legea
cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin. (1) lit. g)
din Codul jurisdicției constituționale, în vederea exercitării
controlului constituționalității prevederilor articolelor V, VII,
X, XIX și XXX din Legea nr.48 din 26 martie 2011 pentru
modificarea și completarea unor acte legislative (M.O.
nr.53/114, 2011).

2. Autorii sesizării pretind, în special, că modificările
operate restrîng drepturile unor categorii de persoane, care
au fost dobîndite în mod licit și de care acestea au beneficiat
o perioadă îndelungată de timp, considerîndu-le contrare
art.1 alin.(3), art.7, art.15, art.16, art.18, art.43, art.46,
art.47, art.54 și art.126 din Constituție, art.7 din Declarația
Universală a Drepturilor Omului, art.2 alin.(2) din Pactul inter-
național cu privire la drepturile economice, sociale și culturale
și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană pentru
Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 4 mai 2011
sesizarea a fost declarată admisibilă.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională
a solicitat opiniile scrise ale Parlamentului, Președintelui
Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Economiei,
Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Curții
Supreme de Justiție, Procuraturii Generale, Academiei de
Științe a Moldovei, Centrului pentru Drepturile Omului, Asocia-
ției obștești „Juriștii pentru Drepturile Omului”.

5. La ședința plenară publică a Curții a participat dl
Serghei Sirbu, unul dintre semnatarii sesizării. Parlamentul
a fost reprezentat de dnii Victor Morgoci, șeful secției drept
privat, șef-adjunct al Direcției juridice a Secretariatului Parla-
mentului, și Sergiu Chirică, consultant principal în sectorul
legislație civilă, comercial-economică și de mediu în cadrul
Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a
fost reprezentat de dl Veaceslav Negruța, ministru al finan-
țelor, doamnele Valentina Buliga, ministru al muncii, protecției
sociale și familiei, și Laura Grecu, șef al Direcției asigurări
sociale a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

6. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1,
1994) sînt următoarele:

Articolul 1**Statul Republica Moldova**

„[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept,

democratic, în care demnitatea omului, drepturile și liber-
tățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea
și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt
garantate.”

Articolul 7**Constituția, Lege Supremă**

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă.
Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor
Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 15**Universalitatea**

„Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile
și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și
au obligațiile prevăzute de acestea.”

Articolul 16**Egalitatea**

„1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o
îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii
și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate,
origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică,
avere sau de origine socială.”

Articolul 18**Protecția cetățenilor Republicii Moldova**

„(1) Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția
statului atît în țară, cît și în străinătate.

(2) Cetățenii Republicii Moldova nu pot fi extrădați sau
expulzați din țară.”

Articolul 43**Dreptul la muncă și la protecția muncii**

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere
a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă,
precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile
de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul
de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu
minim pe economie, repaosul săptămînal, concediul de
odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și
alte situații specifice.

(3) Durata săptămîinii de muncă este de cel mult 40 de
ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul
obligatoriu al convențiilor colective sînt garantate.”

Articolul 46**Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia**

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele
asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de
utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă
despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul
licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni
ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea
sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea
bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini
care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este
garantat.”

Articolul 47**Dreptul la asistență și protecție socială**

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 54**Restringerea exercitării unor drepturi sau al unor libertăți**

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restricții decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restringerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restringerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 126**Economia**

„(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă.

(2) Statul trebuie să asigure:

[...] g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții;

[...]”

7. Prevederile relevante ale Legii nr.489-XIV din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale (M.O. nr.1-4/2, 2000) sunt următoarele:

Articolul 1**Noțiuni**

„În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:
asigurări sociale – sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constând în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație;

ajutor de deces – sumă de bani ce se acordă prin sistemul public de asigurări sociale în cazul încetării din viață a asiguratului sau a pensionarului; [...]”

Articolul 3**Principiile organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale**

„Sistemul public de asigurări sociale (denumit în continuare sistem public) se organizează și funcționează având ca principii de bază:

a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept;

b) principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public – contribuabili și beneficiari – un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

c) principiul solidarității sociale, inter și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul

pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;

d) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

e) principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;

f) principiul repartitiei, potrivit căruia fondurile de asigurări sociale realizate de redistribuire pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii;

g) principiul autonomiei, potrivit căruia sistemul public se administrează de sine stătător, pe baza legii.”

Articolul 41**Categoriile de alte drepturi de asigurări sociale**

„Asigurații din sistemul public au dreptul, în afară de pensie, la:

[...]

f) ajutor de deces.”

8. Prevederile relevante ale Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (M.O. nr.35-38/148, 2006) sunt următoarele:

Articolul 38

„În cazurile în care, pentru unii salariați, după punerea în aplicare a prezentei legi, salariile de bază, incluzând sporurile și suplimentele, vor fi mai mici decât salariile de bază anterior în vigoare, incluzând sporurile și suplimentele, angajaților în cauză, pentru perioada de activitate în instituția bugetară respectivă în aceeași funcție sau într-o funcție mai avansată, li se va plăti diferența de salariu. Modul de calculare și de plată a diferenței de salariu se stabilește prin hotărâre de Guvern.”

9. Prevederile relevante ale Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158-XVI din 4 iulie 2008 (M.O. nr.230-232/840, 2008) sunt următoarele:

Articolul 1**Obiectul și scopul legii**

(1) Prezenta lege reglementează regimul general al funcției publice, statutul funcționarului public, raporturile juridice dintre funcționarii publici și autoritățile publice (în cele ce urmează – *raporturi de serviciu*), precum și alte raporturi ce decurg din acestea.

(2) Scopul prezentei legi constă în asigurarea realizării unui serviciu public stabil, profesionist, imparțial, transparent și eficient în interesul societății și al statului.

Articolul 42**Garanțiile sociale**

„[...]”

(3) În cazul pensionării anticipate ori obținerii dreptului la pensie pentru limită de vîrstă sau în cazul încetării raporturilor de serviciu, funcționarul public, la cererea lui scrisă, beneficiază, pentru fiecare an complet de activitate în serviciul public, de dreptul la o indemnizație unică în proporție de 50% din salariul funcției stabilit pe funcția deținută, iar funcționarul public salariat cu salariu lunar – în proporție de 50% din salariul lunar la momentul depunerii cererii în cauză. Acordarea indemnizației respective se consențează în dosarul personal și în carnetul de muncă. În cazul în care funcționarul public a primit indemnizația unică în condițiile specificate în prezentul alineat și continuă să activeze în serviciul public sau în cazul reangajării în serviciul public, la încetarea raporturilor de serviciu sau în cazul pensionării în timpul exercitării funcției publice, indemnizația unică i se va acorda în mărimea cuvenită pentru anii compleți de activitate în serviciul public după perioada pentru care a fost achitată indemnizația unică anterioară.

[...]”

Articolul 69¹

„Persoana care a deținut statutul de funcționar public, dar nu s-a folosit de dreptul la indemnizația unică specificată la art.42 alin.(3) din motivul că funcția deținută, pe parcursul exercitării acesteia, a devenit funcție de demnitate publică, beneficiază de indemnizația unică menționată la încetarea mandatului sau la pensionare în perioada exercitării mandatului. Indemnizația respectivă se acordă la cererea în scris a persoanei ce exercită funcție de demnitate publică și se consemnează în carnetul de muncă.”

10. Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului, adoptată la New York la 10 decembrie 1948, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea nr. 217-XII din 28 iulie 1990 (Veștile nr.8/233, 1990):

Articolul 7

„Toți oamenii sînt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.”

Articolul 25

„1. Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzînd hrana, îmbrăcămîntea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa.

[...]”

11. Prevederile relevante ale Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la New York la 16 decembrie 1966 și ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea nr. 217-XII din 28 iulie 1990 (Veștile nr.8/233, 1990):

Articolul 2

[...]”

2. Statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau pe orice altă împrejurare.

[...]”

12. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997, M.O. nr.54-55/502, 1997), în continuare – „Convenția Europeană”, sînt următoarele:

Articolul 1 din Protocolul adițional nr.1 la Convenție

Protecția proprietății

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decît pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului Statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

ÎN DREPT

13. La 26 martie 2011 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.48 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Prin prevederile legii au fost expuse în redacție nouă:

- alineatul (3) art. 59 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993:

„În cazul încetării din viață a pensionarului, familiei sau persoanei care dovedește că a suportat cheltuielile ocazionale de deces i se plătește un ajutor de deces în cuantum echivalent cu cel stabilit anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat”. (art.V din Legea nr.48 din 26 martie 2011);

- alineatul (4) art. 33 din Legea cu privire la statutul

judecătorului nr.544-XIII din 20 iulie 1995:

„În caz de deces al judecătorului demisionat sau pensionat, familiei lui sau persoanei care dovedește că a suportat cheltuielile ocazionale de deces i se plătește un ajutor de deces în cuantum echivalent cu cel stabilit anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat”. (art.VII din Legea nr. 48 din 26 martie 2011);

- alineatul (1) art.45 din Legea serviciului în organele vamale nr.1150-XIV din 20 iulie 2000:

„În cazul eliberării din serviciu în legătură cu ieșirea la pensie și în temeiul art.43 alin.(2) lit.c), d) și f), colaboratorul vamal primește o indemnizație unică conform prevederilor art.42 alin.(3) din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public”;

- s-a completat cu alineatul (1¹) articolul 45 din Legea serviciului în organele vamale nr.1150-XIV din 20 iulie 2000:

„În cazul eliberării din serviciu în temeiul art.43 alin.(2) lit.e), colaboratorul vamal primește indemnizațiile prevăzute la art.42 alin.(6) din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public”. (art.XIX din Legea nr. 48 din 26 martie 2011);

- au fost abrogate:

- alineatul (10) al art. 27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XIII din 19 iulie 1996 (art.X din Legea nr. 48 din 26 martie 2011) și

- alineatul (6) al art. 65 din Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate nr.170-XVI din 19 iulie 2007 (art. XXX din Legea nr. 48 din 26 martie 2011).

14. Autorii sesizării consideră că, expunînd într-o nouă redacție alin.(3) art.59 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, alin.(4) art.33 din Legea cu privire la statutul judecătorului și abrogînd alin.(6) al art.65 din Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate, Parlamentul a redus esențial și absolut nejustificat cuantumul ajutorului de deces, iar prin alin.(1) și alin.(1¹) ale art.45 din Legea serviciului în organele vamale, care stipulează condiții noi privind stabilirea și plata indemnizației de eliberare din serviciu, inclusiv în legătură cu pensionarea, a diminuat protecția socială a acestor categorii de persoane, statuată prin prevederile legale anterioare.

15. În sesizare se menționează de asemenea că prin abrogarea alin.(10) al art.27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii au fost excluși din categoria de magistrați, cu toate drepturile salariale și garanțiile sociale respective, șeful aparatului Consiliului Superior al Magistraturii și alți funcționari.

16. Analizînd obiectul sesizării prin prisma dispozițiilor constituționale, normelor actelor internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legislației naționale, Curtea Constituțională reține următoarele.

17. Curtea relevă faptul că articolele 16 și 54 din Constituție nu au o semnificație autonomă și urmează a fi examinate prin raportare la un drept fundamental garantat de Constituție. Prin urmare, avînd în vedere argumentele autorilor sesizării, Curtea va examina pretinsa încălcare a articolului 46 combinat cu articolul 54 din Constituție, încălcarea articolului 47 combinat cu articolul 16 din Constituție, iar încălcarea articolului 43 din Constituție separat.

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 46 COMBINAT CU ARTICOLUL 54 DIN CONSTITUȚIE

18. În ședința publică a Curții, în argumentarea sesizării semnatarul acesteia a pledat pentru includerea ajutorului de deces și a indemnizației unice pentru eliberarea din funcție în cîmpul garanțiilor dreptului de proprietate, consacrat de articolul 46 din Constituție și articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană.

19. Autorii sesizării pretind că normele privind reducerea ajutorului de deces și a indemnizației unice pentru eliberarea din funcție, supuse controlului constituționalității, încălcă articolul 46 din Constituție, care prevede următoarele:

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.”

A. Argumentele autorilor sesizării

20. Autorii sesizării consideră că norma articolului 46 din Constituție urmează a fi aplicată în coroborare cu prevederile articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, care garantează dreptul de proprietate, și jurisprudența Curții Europene în domeniu.

21. Potrivit autorilor sesizării, în lumina Hotărârii Curții Constituționale nr. 15 din 13 septembrie 2011 pentru controlul constituționalității articolului 18 alin. (3) din Legea nr. 152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției și jurisprudenței Curții Europene, ajutorul de deces și indemnizația unică pentru eliberarea din funcție constituie „bunuri” în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană.

22. Ei susțin că în momentul angajării în funcție persoanele dobîndesc o „speranță legitimă” și rezonabilă cu privire la obținerea prestațiilor sociale prevăzute de legislație, acestea fiind astfel un „bun” în sensul dreptului protejat de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană.

23. În acest context, potrivit autorilor sesizării, micșorarea cuantumului acestor prestații sociale constituie o restrîngere nejustificată a dreptului de proprietate.

24. De asemenea, autorii sesizării susțin că această situație este contrară principiului garantării drepturilor deja dobîndite, consacrat de teoria generală a dreptului, de actele juridice naționale și internaționale.

B. Argumentele autorităților

25. În ședința publică a Curții, reprezentanții Guvernului au pledat pentru excluderea ajutorului de deces și a indemnizației unice pentru eliberarea din funcție din cîmpul de aplicare a garanțiilor articolului 46 din Constituție și articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, invocînd în acest sens faptul că aceste prestații sociale au un caracter unic și nu au la bază principiul contributivității.

26. În același timp, reprezentanții Guvernului au motivat modificările operate, ce au antrenat diminuarea prestațiilor sociale litigioase, prin necesitatea unificării sistemului de protecție socială și a asigurării egalității tuturor contribuabililor și beneficiarilor.

C. Aprecierea Curții

27. În viziunea Curții, este incontestabil faptul că dreptul de proprietate, garantat de articolul 46 din Constituție, reprezintă, în substanță, dreptul persoanei la respectarea bunurilor sale, mobile și imobile.

28. Urmînd practica sa anterioară (a se vedea Hotărîrea nr. 15 din 13 septembrie 2011, menționată *supra*), Curtea va aplica raționamentele degajate din jurisprudența sa și din cea a Curții Europene în acest domeniu.

29. În acest context, Curtea Constituțională reține că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sînt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind percepută în accepțiunea sa largă, cuprinzînd asistența socială și cea medicală.

30. Curtea Constituțională reține că, dacă la început Curtea Europeană a asimilat dreptul la prestații sociale unui drept de proprietate, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, doar în cazul persoanelor care au plătit contribuții la un sistem de protecție socială (*Müller v. Austria*, decizia din 16 decembrie 1974), ulterior jurisprudența acesteia a evoluat, nu fără de ambiguități în ceea ce privește prestațiile non-contributive, spre o protecție mai largă.

31. În acest context, în cauza *Stec și alții v. Marea Britanie* (decizia de admisibilitate din 6 iulie 2005) Marea Cameră a Curții Europene a statuat, cu valoare de principiu, că:

„[...] 54. Atunci cînd un Stat Parte pune în aplicare o legislație care prevede plata automată a unei prestații sociale – **indiferent dacă acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor** – această legislație trebuie să fie considerată ca generînd un interes patrimonial ce ține de domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale.[...]”

32. Curtea reține că, în lumina jurisprudenței Curții Europene, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană se aplică fără a fi nevoie să se bazeze exclusiv pe relația între alocarea prestațiilor sociale și obligația de a plăti impozite sau alte contribuții (a se vedea, *inter alia*, *Gaygusuz v. Austria*, Hotărîrea din 16 septembrie 1996, *Willis v. Marea Britanie*, Hotărîrea din 11 iunie 2002, *Stec și alții v. Marea Britanie*, menționată *supra*).

33. Prin urmare, Curtea Constituțională consideră că dreptul la ajutorul de deces sau la indemnizația unică pentru eliberarea din funcție, fiind prevăzut de legislație, constituie un drept de proprietate în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană și, implicit, în sensul articolului 46 din Constituție.

34. În același timp, Curtea recunoaște că protecția materială a acestor drepturi este foarte complexă, pentru că statele beneficiază în acest domeniu de o anumită marjă de apreciere și pentru că există riscul de a le impune obligații pe care nu le-au ales.

35. Curtea Constituțională observă că în acest sens Curtea Europeană în jurisprudența sa a menționat că dezvoltarea drepturilor economice și sociale depinde în mare măsură de situația fiecărui stat, în special, de finanțele lui, dar, pe de altă parte, Convenția trebuie să fie citită în lumina condițiilor de viață de astăzi (a se vedea *Marckx v. Belgia*, Hotărîrea din 13 iunie 1979; *Airey v. Irlanda*, Hotărîrea din 9 octombrie 1979).

36. Curtea reține că, în această ordine de idei, Curtea Europeană a statuat că articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană nu poate fi interpretat ca acordînd dreptul la o prestație de o valoare determinată (a se vedea *Federspev v. Italia*, decizia din 6 septembrie 1995).

37. Pe de altă parte, Curtea subliniază că marja de apreciere de care dispun statele presupune faptul că autoritățile naționale sînt mai în măsură să aprecieze unele situații și pot adopta acțiuni prin care s-ar limita drepturile garantate, dar respectînd întotdeauna principiile legalității, proporționalității și legitimității scopului urmărit. În acest context, Curtea consideră că invocarea crizei economice sau a dificultăților financiare pentru restrîngerea drepturilor și libertăților fundamentale este inadmisibilă.

38. Curtea este gata să accepte, în acest caz particular, argumentul Guvernului că ingerința în exercitarea dreptului de proprietate, ca rezultat al micșorării cuantumului prestațiilor sociale, servește interesului general de asigurare a coerenței sistemului de protecție socială.

39. În același timp, Curtea notează că măsura de restrîngere a unor drepturi trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertății.

40. În context, Curtea reține că persoanele care cad sub incidența normelor contestate nu au fost private de prestațiile sociale litigioase, ci vor suporta o **diminuare** a cuantumului acestora, deși nu ca o consecință a schimbării situației lor personale, ci ca urmare a amendamentelor legislative. Astfel, normele menționate nu au ca efect suprimarea acestor drepturi.

41. De asemenea, Curtea observă că, în circumstanțele cauzei, această diminuare nu afectează mijloacele de subsistență ale persoanelor și nu le impune o povară excesivă și disproporționată în raport cu interesele legitime ale colectivității invocate de autorități (a se vedea, *per a contrario*,

Kjartan Asmundsson v. Islanda, Hotărîrea din 12 octombrie 2004).

42. Din motivele menționate, Curtea consideră că normele contestate sînt compatibile cu protecția proprietății garantată de articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană și, implicit, de articolul 46 din Constituție.

43. Avînd în vedere constatările de mai sus, Curtea nu consideră necesar să examineze pretențiile autorilor sesizării sub aspectul principiului garantării drepturilor deja dobîndite.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 47 DIN CONSTITUȚIE COMBINAT CU ARTICOLUL 16 DIN CONSTITUȚIE

44. Potrivit articolului 47 din Constituție:

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămîntea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

45. Conform articolului 16 din Constituție:

„respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului, toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

46. Curtea reține că dreptul de asigurare socială, fiind garantat de stat, se exercită în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări sociale, în baza principiilor unicității, egalității, solidarității sociale, obligativității, contributivității, repartiției, autonomiei, consfințite de art.3 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

47. Legea privind sistemul public de asigurări sociale definește noțiunea „asigurări sociale” ca fiind un sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constînd în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație (art.1).

48. Cu referire la obiectul sesizării, Curtea reține că ajutorul de deces face parte din categoria altor prestații de asigurări sociale (art.41 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale). Potrivit legii, ajutor de deces este suma de bani ce se acordă prin sistemul public de asigurări sociale în cazul încetării din viață a asiguratului sau a pensionarului (art.1).

49. Prestațiile de asigurări sociale sînt plătite asiguratului din fondul de asigurări sociale, avînd drept bază principiile enunțate mai sus.

50. Curtea apreciază că prin modificările operate în Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23.06.1993, Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20.07.1995 și Legea privind statutul ofiterului de informații și securitate nr.170-XVI din 19 iulie 2007 legislatorul a echivalat toate categoriile de beneficiari ai ajutorului de deces și ai indemnizației unice pentru eliberarea din funcție din sistemul public de asigurări sociale.

51. Astfel, Parlamentul a asigurat respectarea principiilor egalității și unicității statuate în Legea privind sistemul public de asigurări sociale. Ca urmare a modificărilor operate, cuantumul ajutorului de deces pentru categoriile respective de persoane se va stabili anual prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

52. În același timp, Curtea menționează că acordarea indemnizației unice pentru eliberarea din serviciu pentru anumite categorii de salariați, neavînd ca temei contribuția acestora la sistemul public de asigurări sociale, ține de politica statului în domeniul protecției sociale. Noile prevederi legale urmăresc asigurarea și respectarea principiului echității în raport cu toate categoriile de salariați din sectorul public prin

aplicarea condițiilor egale privind acordarea indemnizației unice la eliberarea din serviciu conform dreptului obținut, fiind plătită de la bugetul de stat. Aceasta va fi stabilită potrivit regulilor aplicabile tuturor funcționarilor publici.

53. Curtea menționează că atît ajutorul de deces, cît și indemnizația unică la eliberarea din serviciu fac parte din sistemul de măsuri statale de protecție socială, deși sursa de finanțare este diferită.

54. Din aceste motive și avînd în vedere cele expuse la paragrafele 20-43 *supra*, Curtea consideră că normele contestate sînt compatibile cu dreptul la asistență și protecție socială, garantat de articolul 47 din Constituție, și cu principiul egalității tuturor în fața legii, garantat de articolul 16 din Constituție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 43 DIN CONSTITUȚIE

a) Cu privire la beneficiarii ajutorului de deces și indemnizației unice pentru eliberarea din funcție

55. Potrivit articolului 43 din Constituție:

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.”

Curtea consideră că în situația persoanelor beneficiare de ajutorul de deces și de indemnizația unică pentru eliberarea din funcție dreptul la muncă este deja epuizat, deoarece acestora, prin definiție, le-a fost deja garantat dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

b) Excluderea alin.(10) din art.27 al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XIII din 19 iulie 1996

56. Curtea reține că alin.(10) art.27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii prevedea:

„[...] șeful aparatului Consiliului Superior al Magistraturii, șeful secției cadre și specialiștii principali, care au calitatea de magistrat, sînt salariați la nivelul stabilit pentru judecătoria de la curțile de apel în condițiile Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, cu adaosurile pentru gradele de calificare.”

57. În context Curtea relevă că abrogarea alin.(10) art.27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, fiind de ordin tehnico-juridic, are drept scop instituirea unui echilibru între norme și nu afectează drepturile dobîndite anterior conform art.24¹ din Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20 iulie 1995, ce garantează drepturile judecătorilor și magistraților.

58. Potrivit art. 27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, asigurarea activității Consiliului Superior al Magistraturii se realizează de către aparatul său. Consiliul Superior al Magistraturii, prin hotărîrea sa, numește șeful aparatului consiliului, șeful și colaboratorii secției justiție și cadre, persoanele menționate care nu au calitatea de magistrat au statutul de funcționar public.

59. Menționăm că prin hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii, potrivit art.24¹ din Legea cu privire la statutul judecătorului:

„[...] (2) Judecătorul poate fi detașat din funcție, cu consimțămîntul său, [...] în scopul îndeplinirii unei funcții în cadrul aparatului Consiliului Superior al Magistraturii [...] pe un termen de pînă la 18 luni, care poate fi prelungit cu cel mult 18 luni.[...]”

60. În condițiile specificate mai sus, judecătorului detașat i se menține statutul de judecător și salariul mediu anterior pentru întreaga perioadă de activitate în cadrul aparatului Consiliului Superior al Magistraturii. Perioada de activitate se include în vechimea în muncă în calitate de judecător. La expirarea termenului pentru care judecătorul a fost detașat din funcție prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii, acestuia i se acordă funcția anterioară de judecător pe care a deținut-o pînă la detașare sau, cu consimțămîntul său, i se acordă o altă funcție de judecător echivalentă.

61. Articolul 3 din Legea cu privire la statutul judecătorului prevede că judecătorii din toate instanțele judecătorești din

țară și de la instanțele judecătorești internaționale, inclusiv judecătorii de instrucție, au calitatea de magistrat și fac parte din corpul magistraților. Prin urmare, și judecătorii detașați în aparatul Consiliului Superior al Magistraturii au calitatea de magistrat și fac parte din corpul magistraților.

62. Personalul din cadrul aparatului Consiliului Superior al Magistraturii, care nu cade sub incidența art.24¹ din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995, beneficiază de garanțiile stabilite la art.69 lit.b) din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și la art.38 din Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, care prevăd următoarele:

- persoanele care au deținut statutul de funcționar public în condițiile Legii serviciului public nr.443-XIII din 4 mai 1995 vor fi salarizate în cuantum nu mai mic decât cel primit în decursul exercitării funcției publice până la punerea în aplicare a prezentei legi, precum și vor beneficia de garanțiile sociale specificate la art.42 din Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 pe perioada exercitării aceluiași activități în cadrul autorității publice respective;

- în cazurile în care, pentru unii salariați, după punerea în aplicare a Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, salariile de bază, incluzând sporurile și suplimentele, vor fi mai mici decât salariile de bază anterior în vigoare, incluzând sporurile și suplimentele, angajaților în cauză, pentru perioada de activitate în instituția bugetară respectivă în aceeași funcție sau într-o funcție mai avansată, li se va plăti diferența de salariu.

63. Astfel, personalul din cadrul aparatului Consiliului Superior al Magistraturii nu este lipsit de drepturile dobândite anterior în mod licit.

64. Prevederile Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public se aplică funcționarilor publici din autoritățile publice specificate în anexa nr.1. Aparatul Consiliului Superior al Magistraturii face parte din autoritățile publice care cad sub incidența Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și este inclus în anexa nr.1 la această lege.

65. Curtea menționează că scopul amendamentelor la Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii rezidă în necesitatea respectării principiilor oportunității, coerenței, consecvenței și echilibrului între reglementările concurente, precum și a principiilor consecutivității, stabilității și predictibilității normelor juridice.

66. În această ordine de idei, în anexa nr.4 la Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de

salarizare în sectorul bugetar sînt stabilite grilele de salarizare pentru funcționari publici din cadrul Aparatului Consiliului Superior al Magistraturii, care diferă esențial de normele de salarizare pentru categoriile respective de funcționari care erau prevăzute de alin.(10) art.27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

67. Curtea reține că a fost exclusă coliziunea dintre norme, care făcea dificilă aplicarea acestora. Mai mult decât atât, alin.(5) art.35 din Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 prevede că, odată cu intrarea în vigoare a legii, se interzice includerea în orice acte legislative a prevederilor ce țin de salarizarea personalului unităților bugetare. Prin abrogarea alin.(10) art.27 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii s-a urmărit aducerea în concordanță a normelor care reglementează aceleași raporturi juridice.

68. Prevederile supuse controlului constituționalității sînt obiective, rezonabile și nediscriminatorii, fiind determinate de necesitatea corelării prevederilor referitoare la salarizarea funcționarilor din aparatul Consiliului Superior al Magistraturii cu cele ale Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, în vederea respectării principiului echității pentru toate categoriile de salariați din serviciul public.

69. Avînd în vedere cele relatate, Curtea apreciază că modificările operate în Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nu contravin dispozițiilor constituționale.

70. În argumentarea sesizării autorii invocă mai multe hotărîri ale Curții Constituționale. Curtea a analizat aceste hotărîri și a ajuns la concluzia că argumentele aduse în hotărîrile respective nu au relevanță pentru obiectul sesizării și nu pot servi drept temei pentru a declara neconstituționale prevederile contestate ale Legii nr.48 din 26 martie 2011.

Pentru motivele arătate, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.6, art.61, art.62 lit.a) și art.68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se declară constituționale prevederile articolelor V, VII, X, XIX și XXX din Legea nr. 48 din 26 martie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Alexandru TĂNASE

Nr. 19. Chișinău, 18 octombrie 2011.

Acte ale Curții de Conturi a Republicii Moldova**50 HOTĂRÎRE****cu privire la Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației**

Curtea de Conturi, în prezența ministrului educației dl M.Șleahțișchi, șefului Direcției finanțe în învățământ, cultură și știință a Ministerului Finanțelor dna S.Borțoi, consultantului Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media dl S.Cornețchi, șefului Direcției politică economică, patrimoniu și finanțe a Ministerului Educației dl I.Sobari, șefului-adjunct al Direcției, contabil-șef al Ministerului Educației dna Z.Musteață, rectorilor: Academiei de Studii Economice a Moldovei (Colegiul Național de Comerț) – dl G.Belostecinic; Universității Tehnice a Moldovei (Colegiul Tehnic) – dl I.Bostan; directorilor Colegiilor: de Transporturi din Chișinău – dl B.Rusu; de Informatică din Chișinău – dl V.Zavadschi; de Construcții din Chișinău – dl V.Pelivan; de Ecologie din Chișinău – dl D.Danu; de Construcții din Hîncești – lu.Cociu; Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău – dl G.Palade și directorului-interimar al Liceului-internat republican cu profil sportiv – dna F.Leșcu, precum și a altor persoane cu funcții de răspundere, călăuzindu-se de art.2 alin.(1) și art.4 alin.(1) lit.a) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008¹, a examinat Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației.

Misiunile de audit s-au desfășurat în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011² la Colegiile: de Transporturi din Chișinău, de Informatică din Chișinău, de Construcții din Chișinău, de Ecologie din Chișinău, de Construcții din Hîncești, Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău, la Colegiul Național de Comerț al Academiei de Studii Economice a Moldovei, la Colegiul Tehnic al Universității Tehnice a Moldovei și la Liceul-internat republican cu profil sportiv.

Scopul auditelor a constat în oferirea unei asigurări rezonabile referitor la faptul că rapoartele financiare pe anul 2010, întocmite de către unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației, supuse auditului, în toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă asupra situației financiare și a celei patrimoniale, iar utilizarea mijloacelor alocate de la bugetul de stat, precum și operațiunile financiare efectuate sînt corecte și conforme prevederilor legale.

Auditul s-a efectuat conform Standardelor de audit ale Curții de Conturi³. În vederea susținerii constatărilor, formulării concluziilor și recomandărilor, precum și exprimării opiniilor de audit, probele de audit au fost obținute prin desfășurarea procedurilor de evaluare a riscului și procedurilor de audit ulterioare, care au cuprins testul controalelor și proceduri de fond. În funcție de contextul în care au fost aplicate de auditori, acestea au inclus: examinări, verificări, observări, confirmări, recalculări, interviuri etc.

Examinînd rezultatele auditului, audiînd raportul prezentat și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședință, Curtea de Conturi

a c o n s t a t a t :

Conform prevederilor reglementate prin Legea învățămîntului⁴,

Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.653 din 06.11.2009⁵, precum și prin alte acte normative, Ministerul Educației este obligat să asigure utilizarea eficientă a mijloacelor publice pentru funcționarea conformă a instituțiilor din subordine, precum și să administreze rațional patrimoniul de stat aflat în gestiune. Domeniul învățămîntului, și anume, instituțiile de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației au fost supuse controlului și anterior de către Curtea de Conturi, ca rezultat fiind înaintate cerințe spre executare, în scopul lichidării neregulilor depistate. Cu toate că unele instituții au întreprins măsuri de lichidare a deficiențelor constatate de controalele precedente, în mare parte situația nu s-a îmbunătățit, de către factorii de decizie și conducătorii instituțiilor de învățământ secundar și mediu de specialitate, fiind admise și în continuare un șir de neregularități.

În acest sens, se menționează:

- Executarea cheltuielilor pe parcursul anului de gestiune, în aspectul unor articole de cheltuieli, peste limita planului precizat (2,1 mil.lei), fapt ce denotă o planificare neadecvată a cheltuielilor pe surse de finanțare, precum și formarea datoriiilor creditoare, la capitolul cheltuieli, în sumă de 1,4 mil.lei.

- Neasigurarea încasării depline a veniturilor de la studii pe bază de contract, plata pentru chirie în cămine și de la darea în locațiune/arendă a bunurilor proprietate publică în sumă de 1,8 mil.lei, ce a condus la neacoperirea cheltuielilor de întreținere a instituțiilor, fapt ce generează formarea datoriiilor creditoare.

- Încasarea ilicită a veniturilor de la plata pentru chirie în cămine în sumă de 111,3 mii lei în rezultatul majorării taxei lunare pentru un elev, iar neaprobarea taxei de cazare pentru alte categorii de locatari a condus la ratarea veniturilor în sumă de 117,2 mii lei, fapt ce implică un risc înalt al plenitudinii încasării plăților respective la buget.

- Efectuarea unor cheltuieli nereglementare la remunerarea muncii și lipsa reglementărilor ce vizează raporturile privind normele didactice în cazurile absenței motivate, ce a condus la utilizarea neeficientă a mijloacelor bugetare în sumă de 354,5 mii lei.

- Utilizarea contrar destinației a mijloacelor alocate la plata burselor de studii în sumă de 69,7 mii lei.

- Neasigurarea de către entitățile auditate a delimitării, evaluării și înregistrării terenurilor și drepturilor asupra lor la organele cadastrale teritoriale și în evidența contabilă (în sumă de 39,2 mil.lei).

- Gestionarea neeficientă a patrimoniului de stat de către unele entități verificate și utilizarea neconformă a capacităților de proiect ale căminelor instituțiilor de învățământ, ceea ce a dus la înstrăinarea unor suprafețe.

- Neasigurarea integrității bunurilor materiale în sumă de 120,3 mii lei, ce implică un risc privind înstrăinarea ilicită a acestora.

- Nerespectarea, de către majoritatea instituțiilor verificate, a unor aspecte de procedură prestabilite la

¹Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările și completările ulterioare).

²Hotărîrea Curții de Conturi nr.74 din 30.12.2010 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011”.

³Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

⁴Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.1995 (cu modificările ulterioare; în continuare – Legea nr.547-XIII din 21.07.1995).

⁵Hotărîrea Guvernului nr.653 din 06.11.2009 „Cu privire la aprobarea Regulamentului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al Ministerului Educației” (cu modificările și completările ulterioare).

efectuarea achizițiilor publice, ce au un impact negativ asupra efectuării unor procurări de bunuri în condiții de economicitate.

• Nivelul scăzut al managementului contabil al instituțiilor de învățământ, care a condus la: **a)** denaturarea datelor bilantului executării bugetului autorităților/instituțiilor publice, la 31.12.2010 (generalizat pe Ministerul Educației), cu 41,1 mil.lei, inclusiv cu: 39,2 mil.lei – valoarea terenurilor proprietate publică aferente construcțiilor, nereflectate în evidența contabilă la contul “Terenuri”; 1,1 mil.lei – valoarea fondului de bibliotecă și soldul mijloacelor obținute din granturi externe, nereflectat în evidență; deținerea de bunuri fără contabilizarea corespunzătoare a valorii acestora în sumă de 497,2 mii lei – ajutoare umanitare primite și neînregistrate regulamentar; denaturarea datelor Raportului privind circulația mijloacelor fixe cu 342,9 mii lei; **b)** diminuarea datelor Raportului privind încasarea mijloacelor speciale cu 117,2 mii lei; **c)** înregistrări neconforme ale operațiunilor economice efectuate – cu 234,7 mii lei; **d)** casarea neautorizată a mijloacelor fixe în sumă de 13,7 mii lei.

• Nerespectarea normelor tarifare stabilite cadrelor didactice, realizarea pînă la 3,7 norme didactice de către un singur profesor impune un risc al calității și influențează asupra procesului educațional.

• La planificarea numărului de candidați pentru înmatriculare la studii, nu s-a ținut cont de numărul de locuri disponibile în spațiile existente, destinate pentru studii și instruire practică, fapt care poate condiționa diminuarea calității serviciilor de învățământ prestate.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.7 alin.(1) lit.a), art.15 alin.(2) și alin.(4), art.16 lit.c), art.34 alin.(3) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008, Curtea de Conturi

hotărăște:

1. Se aprobă Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercitiul bugetar 2010 la instituțiile de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației, care este parte componentă a prezentei Hotărâri.

2. Prezenta Hotărîre și Raportul consolidat de audit se remit:

2.1. Colegiului de Transporturi din Chișinău, Colegiului de Informatică din Chișinău, Colegiului de Construcții din Chișinău, Colegiului de Ecologie din Chișinău, Colegiului de Construcții din Hîncești, Colegiului Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău, Academiei de Studii Economice a Moldovei (Colegiul Național de Comerț), Universității Tehnice a Moldovei (Colegiul Tehnic) și Liceului internat republican cu profil sportiv, pentru documentare și implementarea recomandărilor auditului.

2.2. Ministerului Educației, pentru documentare și monitorizare continuă a implementării recomandărilor menționate în Raportul consolidat al auditului, pentru luare de atitudine, și se cere:

2.2.1. să examineze în cadrul ședințelor Colegiului ministerului rezultatele auditului efectuat la instituțiile de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate, cu aplicarea măsurilor de răspundere disciplinară, în conformitate cu legislația în vigoare, față de conducătorii care au admis nereguli în gestionarea mijloacelor financiare publice și patrimoniului public și să întreprindă măsurile corespunzătoare în vederea înlăturării neajunsurilor și deficiențelor constatate;

2.2.2. să examineze, cu audierea factorilor de decizie ai Colegiului de Construcții din Hîncești și Colegiului de Ecologie din Chișinău situațiile constatate de audit ce țin de neregularitățile admise, cu determinarea gradului de responsabilitate a acestora;

2.2.3. să soluționeze problema ce ține de obținerea de către instituțiile de învățământ subordonate a documentelor de autentificare a drepturilor deținătorilor asupra terenurilor aferente și bunurilor imobile deținute, cu reflectarea în evidența contabilă a tuturor bunurilor;

2.2.4. să întreprindă măsuri concrete privind îmbunătățirea sistemului de organizare și ținere a evidenței contabile, în vederea asigurării corectitudinii și plenitudinii înregistrării operațiunilor financiare efectuate;

2.2.5. la stabilirea limitelor planurilor de înmatriculare a elevilor, pe instituții de învățământ, să țină cont de capacitatea de proiect a spațiilor existente destinate pentru studii și instruire practică;

2.2.6. la realizarea orelor pedagogice, cadrele didactice să nu depășească normele stabilite;

2.2.7. să înainteze Guvernului, în modul stabilit, propuneri:

2.2.7.1. privind reglementarea modului de aprobare, modificare și realizare a normei didactice în învățământul mediu de specialitate (colegiu), cu referire la cazurile de absențe motivate;

2.2.7.2. privind oportunitatea menținerii clauzelor prevăzute în pct.3.3 lit.e) din Contractul-tip, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.923 din 04.09.2001;

2.2.7.3. privind reglementarea noțiunii de cămin pentru studenți și elevi.

2.3. Ministerului Finanțelor, pentru documentare și luare de atitudine, conform competențelor.

3. Se ia act că, pe parcursul auditului:

3.1. Curtea de Conturi a remis Procuraturii Generale materialele auditului referitor la înstrăinarea suprafețelor în căminul Colegiului de Ecologie din Chișinău, care a emis ordonanța de începere a urmăririi penale;

3.2. Colegiul de Construcții din Chișinău a reflectat în evidența contabilă terenul evaluat în sumă de 34,4 mil. lei, iar în rezultatul efectuării inventarierii colecției de bibliotecă a fost corectată valoarea fondului cu 537,9 mii lei;

3.3. Colegiul de Construcții din Hîncești a transmis bunurile în sumă de 35,5 mii lei, constatate ca lipsuri, la depozitul instituției;

3.4. Serviciul contabil al Colegiului de Transporturi din Chișinău a înregistrat în evidența contabilă: **a)** mijloacele bănești obținute din granturi externe în sumă de 44,3 mii lei; **b)** valoarea mijloacelor de transport primite cu titlu gratuit în sumă de 81,6 mii lei; **c)** valoarea fondului de bibliotecă reevaluat în sumă de 529,1 mii lei.

4. Prezenta Hotărîre și Raportul anexat se remit, pentru examinare după competență, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

5. Prezenta Hotărîre și Raportul anexat se remit, pentru informare, Guvernului, Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media.

6. Despre implementarea recomandărilor auditului, precum și despre executarea cerințelor pct.2 din prezenta Hotărîre se va informa Curtea de Conturi în termen de 5 luni.

7. Prezenta Hotărîre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în conformitate cu art.34 alin.(7) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008.

PREȘEDINTELE CURȚII DE CONTURI

Serafim URECHEAN

Nr. 51. Chișinău, 13 septembrie 2011.

Anexă
la Hotărârea Curții de Conturi
nr.51 din 13 septembrie 2011

RAPORTUL CONSOLIDAT
al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010
la unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate
subordonate Ministerului Educației

I. INTRODUCERE

Auditele regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației s-au efectuat în temeiul art.28 și art.31 din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008¹ și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011².

Scopul auditelor a constat în oferirea unei asigurări rezonabile referitor la faptul că Rapoartele financiare pe anul 2010, întocmite de către unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate din subordinea Ministerului Educației supuse auditului: Liceul-internat republican cu profil sportiv; Colegiul de Transporturi din Chișinău; Colegiul de Informatică din Chișinău; Colegiul de Construcții din Chișinău; Colegiul de Ecologie din Chișinău; Colegiul de Construcții din Hincești; Colegiul Financiar-Bancar "Alexandru Diordița" din Chișinău; Colegiul Național de Comerț al Academiei de Studii Economice a Moldovei (ASEM) și Colegiul Tehnic al Universității Tehnice a Moldovei (UTM), în toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă asupra situației financiare și a celei patrimoniale, iar utilizarea mijloacelor alocate de la bugetul de stat, precum și operațiunile financiare efectuate sînt corecte și conforme prevederilor legale, formulîndu-se opinii de audit privind rapoartele financiare și regularitatea.

Responsabilitatea conducerii instituțiilor de învățământ mediu de specialitate supuse auditului, în calitate de executori secundari de buget, constă în întocmirea și prezentarea rapoartelor financiare în conformitate cu cadrul legal de raportare financiară, respectarea prevederilor legale în activitatea economico-financiară, elaborarea și implementarea unui sistem eficient de management financiar și control, ținerea contabilității potrivit regulilor generale de reglementare a contabilității, avînd și obligația de a asigura prevenirea și descoperirea erorilor și fraudelor.

Responsabilitatea auditorilor a constat în obținerea probelor de audit suficiente și adecvate pentru susținerea concluziilor și opiniilor de audit asupra Rapoartelor financiare pe anul 2010, precum și asupra regularității gestionării mijloacelor publice și patrimoniului public. Totodată, auditorii nu sînt responsabili de prevenirea fraudelor și erorilor.

Auditul a fost efectuat conform Standardelor de audit ale Curții de Conturi³. În vederea susținerii opiniilor, constatărilor, formulării concluziilor și recomandărilor, probele de audit au fost obținute prin desfășurarea procedurilor de evaluare a riscului și a procedurilor de audit ulterioare, care au cuprins testul controalelor și proceduri de fond. În funcție de contextul în care au fost aplicate de auditori, acestea au inclus: examinarea, inclusiv verificarea înregistrărilor contabile; analiza, pe perioada auditată, a datelor din Bilanțul executării bugetului autorităților/instituțiilor publice, Raportul privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale, precum și din alte documente relevante, conco-

mitent fiind verificată și exactitatea înregistrărilor contabile în documentele primare și în registrele contabile.

II. PREZENTARE GENERALĂ

Activitatea instituțiilor de învățământ mediu de specialitate este reglementată de Legea nr.547-XIII din 21.07.1995⁴, de Regulamentul-tip al instituției de învățământ mediu de specialitate (colegiu)⁵, de Statutul instituției, precum și de alte acte normative în domeniu. În conformitate cu art.12 și art. 25 din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995, învățămîntul mediu de specialitate este parte a structurii sistemului de învățămînt, se realizează în colegii și asigură pregătirea cadrelor de specialitate cu caracter aplicativ pentru economia națională și sfera socială. Procesul instructiv-educativ în colegii se organizează prin învățămîntul cu frecvență la zi și învățămîntul fără frecvență. Potrivit art.37 alin.(5) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995 și art.7 alin.(1) din Legea nr.1257-XIII din 16.07.1997⁶, toate instituțiile de învățămînt de stat se supun, în mod obligatoriu, acreditării. Sursa principală de finanțare a sistemului de învățămînt de stat o constituie mijloacele bugetare.

Conform Hotărîrii Guvernului nr.653 din 06.11.2009⁷, actualmente funcționează 19 instituții de învățămînt mediu de specialitate (colegii), subordonate Ministerului Educației. În afară de acestea, auditul a constatat că în structura sistemului de învățămînt intră încă 3 colegii, care sînt subdiviziuni ale instituțiilor de învățămînt superior.

Cu privire la executarea de ansamblu a bugetului învățămîntului mediu de specialitate (colegii) și altor instituții

Pentru finanțarea instituțiilor de învățămînt mediu de specialitate subordonate Ministerului Educației, conform Legii nr.133-XVIII din 23.12.2009⁸, au fost precizate mijloace în sumă totală de 198,4 mil.lei, inclusiv de la componenta de bază – 137,1 mil.lei și mijloace speciale – 61,3 mil.lei. Potrivit sintezei executării bugetului de stat pe anul 2010, cheltuielile efective, în perioada de referință, au constituit 192,2 mil.lei, inclusiv 137,1 mil.lei și, respectiv, 55,1 mil.lei. Datele prezentate denotă că la întreținerea acestor instituții s-au utilizat preponderent mijloace alocate de la componenta de bază, ce le depășesc pe cele efectuate din contul mijloacelor speciale de cca 2,5 ori, deși numărul elevilor care își fac studiile în bază de contract este de cca 1,3 ori mai mare față de cel al elevilor înmatriculați cu finanțare bugetară.

Din cele 22 de colegii, au fost supuse verificării 8 (opt) colegii, pentru întreținerea cărora, în perioada de referință, au fost efectuate cheltuieli în sumă de 88,7 mil.lei (44,7% din mijloacele alocate învățămîntului mediu de specialitate), inclusiv de la componenta de bază – 53,3 mil.lei (60,1% din cheltuieli) și mijloace speciale – 35,4 mil.lei (39,9%). Concomitent, în cadrul prezentului audit a fost supus verificării Liceul-internat republican cu profil sportiv. Executarea planului de cheltuieli pe surse de finanțare se prezintă în Tabelul nr.1.

¹Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările și completările ulterioare).

²Hotărîrea Curții de Conturi nr.74 din 30.12.2010 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011”.

³Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

⁴Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.1995 (cu modificările ulterioare; în continuare – Legea nr. 547-XIII din 21.07.1995).

⁵Regulamentul-tip al instituției de învățămînt mediu de specialitate (colegiu), aprobat prin Hotărîrea Colegiului Ministerului Educației nr.3.7 din 04.03.2004.

⁶Legea cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățămînt din Republica Moldova nr.1257-XIII din 16.07.1997 (cu modificările ulterioare; în continuare – Legea nr.1257-XIII din 16.07.1997).

⁷Hotărîrea Guvernului nr.653 din 06.11.2009 „Cu privire la aprobarea Regulamentului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al Ministerului Educației” (cu modificările și completările ulterioare).

⁸Legea bugetului de stat pe anul 2010 nr.133-XVIII din 23.12.2009 (cu modificările ulterioare).

Tabelul nr. 1(mii lei)

Nr d/o	Denumirea instituției de învățământ	Componenta de bază			Mijloace speciale			Total			Ponderea cheltuielilor efective %	
		precizat	efectiv executat	executat %	precizat	efectiv executat	executat %	precizat	efectiv executat	executat %	componen- ta de bază	mijloace speciale
1.	Colegiul de Trans- porturi din Chișinău	8360,2	8180,6	97,9	10722,4	10059,9	93,8	19082,6	18240,5	95,6	44,8	55,2
2.	Colegiul de Construcții din Chișinău	9027,7	9059,5	100,4	8073,6	7758,4	96,1	17101,3	16817,9	98,3	53,9	46,1
3.	Colegiul de Informatică din Chișinău	7341,5	7401,3	100,8	4856,4	5414,8	111,5	12197,9	12816,1	105,1	57,8	42,2
4.	Colegiul de Ecologie din Chișinău	6084,8	6075,1	99,8	2737,8	2754,7	100,6	8822,6	8829,8	100,1	68,8	31,2
5.	Colegiul de Construcții din Hîncești	7060,8	7290,7	103,3	568,7	474,2	83,4	7629,5	7764,9	101,8	93,9	6,1
6.	Colegiul Financiar- Bancar „Alexandru Doroftei” din Chișinău	6913,9	6875,9	99,5	6540,2	5088,9	77,8	13454,1	11964,8	88,9	57,5	42,5
7.	Colegiul Tehnic al UTM	2946,1	2959,1	100,4	257,3	101,9	39,6	3203,4	3061,0	95,6	96,7	3,3
8.	Colegiul Național de Comerț al ASEM	5412,9	5499,0	101,6	4389,2	3703,7	84,4	9802,1	9202,7	93,9	59,8	40,2
	Total:	53147,9	53341,2	100,4	38145,6	35356,5	92,7	91293,5	88697,7	97,2	60,1	39,9
9.	Liceul-internat republican cu profil sportiv	15295,1	15173,0	99,2	84,2	84,2	100,0	15379,3	15257,2	99,2	99,4	0,6
	Total pe instituții:	68443,0	68514,2	100,1	38229,8	35440,7	92,7	106672,8	103954,9	97,6	65,9	34,1

Sursă: Rapoartele privind executarea bugetelor instituțiilor pe cheltuieli la toate componentele pe anul 2010

În funcție de planul de înmatriculare și de numărul locurilor bugetare, în aspectul instituțiilor, diferă și nivelul alocațiilor de la componenta de bază. Astfel, cheltuielile Colegiului Tehnic al Universității Tehnice a Moldovei au fost finanțate în mărime de 96,7%; ale Colegiului de Construcții din Hîncești – 93,9%; ale Colegiului de Ecologie din Chișinău – 68,8%; ale Colegiului Național de Comerț al Academiei de Studii Economice a Moldovei – 59,8%; ale Colegiului de Informatică din Chișinău – 57,8%, Liceului-internat republican cu profil sportiv – 99,4%.

III. CONSTATĂRI, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Urmare verificărilor efectuate la instituțiile de învățământ mediu de specialitate, au fost constatate unele nereguli și neconformități, caracteristice pentru toate entitățile din domeniul învățământului.

3.1. Cu privire la executarea cheltuielilor

La executarea cheltuielilor unele instituții de învățământ au efectuat cheltuieli efective cu depășirea alocațiilor programate.

Majoritatea instituțiilor verificate, la efectuarea cheltuielilor din contul mijloacelor alocate, au respectat limitele totale ale alocațiilor precizate, fiind admise depășiri doar în aspectul unor articole de cheltuieli. Concomitent, au fost consemnate cazuri de depășire a cheltuielilor efective peste limita aprobată, prin ce n-a fost respectat pct.4.2.3. din Regulamentul aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.2 din 03.01.2007⁹. Astfel:

➤ La **Colegiul de Informatică din Chișinău**, cheltuielile efective totale au depășit limita programată cu 618,2 mii lei, iar pe unele articole de cheltuieli, de la ambele componente ale bugetului, au fost înregistrate depășiri în sumă de 640,5 mii lei. Cele mai mari depășiri au fost admise la plata mărfurilor și serviciilor – 379,8 mii lei; reparații capitale – 147,6 mii lei; retribuirea muncii – 94,2 mii lei; contribuții de asigurări sociale de stat – 16,3 mii lei. De relevat că această situație a influențat asupra formării datoriilor creditoare, care, la 01.01.2011, comparativ cu 01.01.2010, s-au majorat cu 217,4 mii lei, înregistrând sumă de 252,5 mii lei.

➤ La **Colegiul de Transporturi din Chișinău** cheltuielile efective de la componenta mijloace speciale au depășit limita precizată cu 240,8 mii lei, inclusiv la retribuirea muncii – 182,2 mii lei; contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii – 50,8 mii lei; prime de asigurare obligatorie de asistență medicală – 7,8 mii lei. În structura articolului “Retribuirea muncii” depășiri s-au efectuat la alineatele

„Salariul funcției” și “Sporuri la salariul funcției”. Din explicațiile prezentate de către factorii de decizie reiese că depășirile admise sînt rezultatul majorării salariilor cadrelor didactice și neefectuării modificărilor la planurile de finanțare.

➤ **Colegiul de Ecologie din Chișinău** a depășit limita totală de cheltuieli cu 7,2 mii lei, pe cînd în aspectul clasificăției economice au fost admise depășiri la unele articole de cheltuieli cu 169,2 mii lei, din care de la componenta de bază – cu 57,2 mii lei, de la componenta mijloace speciale – cu 112,0 mii lei inclusiv pentru: retribuirea muncii – 92,0 mii lei; plata mărfurilor și serviciilor – 40,5 mii lei; contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii – 19,1 mii lei; deplasări în interes de serviciu – 8,1 mii lei. De menționat că de la componenta mijloace speciale cheltuielile pentru deplasări s-au efectuat fără determinarea surselor de acoperire financiară.

➤ **Colegiul de Construcții din Hîncești** a admis cheltuieli peste limita planului precizat la componenta de bază cu suma de 229,9 mii lei, inclusiv la plata mărfurilor și serviciilor (pentru energia electrică, gaze, salubritate, apă și canalizare). Efectuarea cheltuielilor cu depășirea limitelor prevăzute a generat datorii creditoare la execuția bugetului în sumă totală de 231,1 mii lei.

➤ **Colegiul Național de Comerț al ASEM** a înregistrat depășiri de cheltuieli de la componenta de bază în sumă de 86,1 mii lei, inclusiv la retribuirea muncii cu 66,3 mii lei. În mod similar, la **Colegiul de Construcții din Chișinău** și la **Colegiul Tehnic al UTM** cheltuielile efective au depășit limita precizată cu 16,6 mii lei și, respectiv, cu 13,5 mii lei.

➤ La **Liceul-internat republican cu profil sportiv** s-au constatat depășiri la componenta de bază în sumă de 727,5 mii lei pentru energia termică consumată, datorită neverificării metrologice a contoarelor pentru evidența consumurilor de resurse naturale pentru sezonul de încălzire 2010 în conformitate cu prevederile pct.5 din Hotărîrea Guvernului nr.652 din 20.07.2010¹⁰ și prescripțiile S.A. “Termocom”. Astfel, pe perioada octombrie-decembrie 2010, volumul energiei termice a fost calculat conform indicatorilor medii ai sarcinii, ceea ce a dus la majorarea cheltuielilor și la crearea datoriilor creditoare față de furnizor.

Concluzii: Neregulile relevate de audit sînt o consecință a planificării neadecvate de către factorii de decizie a cheltuielilor pe surse de finanțare, nerespectării de către

⁹Regulamentul privind statutul, drepturile și obligațiile executorilor de buget, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.2 din 03.01.2007.

¹⁰Hotărîrea Guvernului nr.652 din 20.07.2010 „Cu privire la măsurile de pregătire a economiei naționale și a sferei sociale pentru activitate în perioada de toamnă-iarnă 2010-2011”.

persoanele cu funcții de răspundere a cadrului normativ la efectuarea cheltuielilor, precum și a nestabilirii unui sistem de management financiar și control intern eficient.

Recomandări instituțiilor de învățământ mediu de specialitate auditate:

1. Să se conformeze cerințelor Regulamentului privind statutul, drepturile și obligațiile executorilor de buget, aprobat de Ministerul Finanțelor, respectând disciplina bugetară la efectuarea cheltuielilor, cu asigurarea optimizării utilizării mijloacelor publice.

2. Să asigure estimarea corectă a necesarului de mijloace pentru activitatea instituțiilor, cu prioritizarea repartizării la acoperirea cheltuielilor, determinând modul de justificare a acestora și respectarea limitelor aprobate în bugetul de stat.

3.2. Cu privire la formarea mijloacelor speciale

Sursa principală de formare a mijloacelor speciale la entitățile verificate o constituie veniturile provenite din taxele achitate pentru studii pe bază de contract, din plata pentru chirie în căminele instituțiilor, veniturile provenite de la darea în locațiune/arendă a bunurilor proprietate publică. Unele instituții de învățământ n-au asigurat plenitudinea încasării veniturilor de la prestarea serviciilor contra plată, neconformându-se prescripțiilor pct.6 din Modul de formare și direcțiile de utilizare a mijloacelor speciale ale instituțiilor de învățământ și cele din sfera științei și inovării subordonate Ministerului Educației, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007¹¹.

În perioada anului 2010, planul total precizat la venituri din mijloace speciale pe instituțiile supuse verificării în sumă de 35,9 mil. lei a fost realizat în mărime de 34,6 mil. lei (96,4%). Veniturile efective în perioada de referință au fost calculate în mărime de 35,1 mil. lei, formându-se datorii neîncasate în sumă de 1,8 mil. lei (venituri din taxe și plăți pentru studii, plăți pentru chirie și venituri provenite de la darea în locațiune/arendă a bunurilor). Executarea planului de venituri din mijloace speciale se prezintă în Tabelul nr.2.

Tabelul nr.2
(mii lei)

Nr. d/o	Denumirea instituțiilor de învățământ	Plan precizat	Executat	Datorii la 31.12.2010			Soldul mijloacelor bănești la 31.12.2010
			venituri de casa	venituri efective	debitoare	creditoare	
1.	Colegiul de Transporturi din Chișinău	10020,0	10458,5	10429,3	111,1	16,5	2129,4
2.	Colegiul de Construcții din Chișinău	7576,5	7333,2	7990,5	892,7	434,0	576,3
3.	Colegiul de Informatică din Chișinău	4747,0	4626,6	4828,6	36,4	31,3	77,1
4.	Colegiul de Ecologie din Chișinău	2651,1	2731,1	3079,4	259,1	-	384,7
5.	Colegiul de Construcții din Hîncești	508,7	332,9	420,8	142,7	-	27,6
6.	Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordita” din Chișinău	6239,4	5173,2	4554,9	231,3	-	648,7
7.	Colegiul Tehnic al UTM	167,3	137,6	141,6	49,4	-	226,5
8.	Colegiul Național de Comerț al ASEM	3989,2	3757,3	3699,2	52,3	149,4	164,5
Total		35899,2	34550,4	35144,3	1775,0	631,2	4234,8

Sursă: Rapoartele privind executarea veniturilor de către instituții

Verificările efectuate au consemnat neîncasarea deplină a veniturilor efective de către:

➤ **Colegiul de Construcții din Chișinău** în sumă de 892,7 mii lei, inclusiv plata pentru chirie în cămine de către personalul didactic și alt personal al instituției – 365,1 mii lei și plățile pentru locațiunea încăperilor transmise agenților

economici în sumă de 441,0 mii lei;

➤ **Colegiul de Ecologie din Chișinău** – a mijloacelor în sumă de 259,1 mii lei, din care plăți pentru studii pe bază de contract – 101,3 mii lei și plata elevilor pentru chirie în cămine – 137,8 mii lei. Totodată, se remarcă nerespectarea de către instituție a prescripțiilor Hotărârii Guvernului nr.99 din 30.01.2007¹² la stabilirea taxei de cazare în cămin, aceasta fiind majorată cu 261 lei pe an pentru un elev, fapt ce a generat încasarea ilicită a veniturilor în sumă de 111,3 mii lei;

➤ **Colegiul de Informatică din Chișinău**, cu derogare de la pct.62 din Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007, n-a stabilit pentru anul 2010 plata chiriei în cămin pentru angajații colegiului, aceștia achitând taxa aprobată pentru elevi (40% din costul real calculat). Astfel, instituția a ratat venituri în sumă de 117,2 mii lei. Soldul mijloacelor neîncasate de la acest tip de venituri, la 01.01.2011, a constituit 36,4 mii lei. Urmare neîntreprinderii măsurilor de rigoare privind încasarea plății pentru cazare, în evidență sînt reflectate datorii cu termen expirat formate în perioada anilor de studii 2005-2006 în sumă de 13,1 mii lei și în anii 2006-2007 – 21,1 mii lei, fapt ce implică un risc înalt al plenitudinii încasării plăților respective la buget.

➤ În mod similar n-a fost asigurată încasarea deplină a veniturilor de către **Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordita” din Chișinău** în sumă de 231,3 mii lei, **Colegiul de Construcții din Hîncești** – 142,7 mii lei, **Colegiul de Transporturi din Chișinău** – de 111,1 mii lei.

Concluzii: Neîncasarea de către instituțiile de învățământ mediu de specialitate auditate a veniturilor provenite din calcularea plăților corespunzătoare condiționează riscul privind plenitudinea încasării la buget a acestora. Concomitent, veniturile respective necesare pentru acoperirea cheltuielilor de întreținere, nefiind încasate, au generat formarea datoriilor creditoare la execuția bugetului anual.

Aprobarea, cu derogare de la prevederile pct.62 din Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007, a taxei de cazare în cămine pentru categoriile de locatari a condiționat încasarea ilicită a veniturilor de către Colegiul de Ecologie și ratarea unor venituri în sumă de 117,2 mii lei de către Colegiul de Informatică.

Recomandări Colegiului de Construcții din Chișinău și Colegiului de Informatică din Chișinău:

3. Să întreprindă măsuri conforme legislației privind încasarea periodică și în volum deplin a plății pentru chirie în cămine.

Recomandări Colegiului de Ecologie din Chișinău și Colegiului de Informatică din Chișinău:

4. Să asigure aprobarea taxelor de cazare în cămine, cu conformarea la prescripțiile actelor normative. **Colegiului de Informatică din Chișinău:** să asigure încasarea de la angajați a plății pentru chirie în cămine în sumă de 117,2 mii lei.

Recomandări instituțiilor de învățământ mediu de specialitate auditate:

5. Să întreprindă măsuri adecvate pentru încasarea integrală a veniturilor pe mijloace speciale și lichidarea neajunsurilor constatate.

3.3. Referitor la cheltuielile aferente instruirii și plasării în câmpul muncii

Unele instituții de învățământ supuse verificării n-au încheiat cu elevii înmatriculați cu finanțare bugetară contracte privind instruirea și plasarea în câmpul muncii după absolvire, care urmau să reglementeze, totodată, și responsabilitățile elevilor în caz de abandonare a studiilor.

¹¹Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007 „Cu privire la mijloacele speciale ale instituțiilor subordonate Ministerului Educației” (cu modificările ulterioare; în continuare – Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007).

¹²Hotărârea Guvernului nr.99 din 30.01.2007 „Cu privire la taxele de cazare în căminele instituțiilor de stat de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate, superior și din domeniul științei și inovării”.

Prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001¹³, a fost aprobat Contractul-tip privind realizarea studiilor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (la zi) în grupele cu finanțare bugetară și plasarea tinerilor specialiști în câmpul muncii”.

Unele colegii au inițiat încheierea contractelor cu elevii înmatriculați la studii cu finanțare bugetară abia în anul 2007, după aprobarea de către Ministerul Educației, prin Ordinul nr.456 din 28.06.2007, a Regulamentului de organizare și desfășurare a admiterii în instituțiile de învățământ mediu de specialitate. Conducerea Colegiului Național de Comerț al ASEM până în prezent n-a încheiat contracte cu elevii care își fac studiile din contul bugetului de stat, iar Colegiul de Construcții din Hincești a inițiat încheierea contractelor abia de la 01.09.2010.

Potrivit pct.3.3 lit.e) din Contractul-tip, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001, se prevede restituirea la bugetul de stat, în cazul exmatriculării sau neaplicării la locul de muncă conform repartizării, a cheltuielilor pentru instruirea sa în volumul calculat de instituția de învățământ respectivă. Auditul a constatat că, în anul 2010, din 7 instituții de învățământ mediu de specialitate supuse verificării au fost exmatriculați 178 de elevi, pentru instruirea cărora s-au utilizat mijloace bugetare în sumă de 1141,8 mii lei, fiind restituite în bugetul de stat 62,1 mii lei (5,4%). Astfel, Colegiul de Construcții din Chișinău a exmatriculat 63 de elevi, Colegiul Național de Comerț al ASEM – 33 de elevi, Colegiul de Construcții din Hincești – 29 de elevi, Colegiul Ecologic din Chișinău – 19 elevi, Colegiul de Transporturi din Chișinău – 19 elevi, Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău – 10 elevi, Colegiul de Informatică din Chișinău – 5 elevi.

În viziunea auditului, nerestituirea la buget a cheltuielilor pentru instruire în cazul exmatriculării, precum prevede Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001, s-a creat deoarece până în prezent nu este elaborat un mecanism de aplicare a acestor prescripții.

Totodată, se relevă că, în lipsa reglementărilor respective, nu este determinat nici statutul elevilor cu studii gimnaziale care au fost admiși în învățământul mediu de specialitate (colegiu) pentru obținerea unei specialități, iar după susținerea examenelor de bacalaureat pleacă în învățământul superior.

Concluzii: Lipsa unui mecanism de aplicare a condițiilor prevăzute în pct.3.3 lit.e) din Contractul-tip, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001, condiționează neaplicarea normei privind restituirea mijloacelor bugetare de către elevii exmatriculați din instituții.

Recomandări Ministerului Educației:

6. Să inițieze înaintarea propunerilor vizînd revizuirea clauzei prevăzute în pct.3.3 lit.e) din Contractul-tip, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001, referitor la restituirea mijloacelor bugetare de către elevii exmatriculați din instituții, ținînd cont de condițiile în cadrul cărora aceștia sînt exmatriculați.

3.4. Cu privire la retribuirea muncii

Salarizarea personalului din cadrul unor instituții de învățământ s-a efectuat cu abateri de la prevederile legale, utilizîndu-se neeficient mijloacele alocate pentru retribuirea muncii. Neregulile constatate se exprimă prin următoarele:

➤ **Colegiul de Construcții din Hincești**, cu nerespectarea prescripțiilor actului normativ aprobat referitor la condițiile de salarizare pentru cadrele didactice din institu-

țiile de învățământ preuniversitar, a efectuat unele cheltuieli pentru premii și ajutoare materiale, în lipsa unui regulament coordonat cu Ministerul Educației.

➤ Contrar pct.5 din Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006¹⁴, în lipsa ordinului corespunzător emis de minister, colegiul a admis remunerarea a 8,9 mii ore, calificate ca ore vacante. În același timp serviciul contabil a achitat neargumentat la patru persoane din corpul didactic 35,6 mii lei pentru 1,1 mii ore, care, potrivit declarațiilor persoanelor responsabile, în realitate n-au fost realizate.

➤ Atît directorul colegiului, cît și alte persoane cu funcții de răspundere din cadrul instituției au desfășurat activitate didactică cu depășirea normei stabilite prin Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006, inclusiv directorul-adjunct pe administrare și gospodărie a realizat de la 1,8 pînă la 3,7 norme didactice, față de 0,5 norme stabilite. Concomitent un profesor, în perioada anului de studii 2009-2010, a realizat pînă la 3,7 norme didactice, față de 1,5 norme didactice stabilite, ce impune un risc al calității și influențează asupra procesului educațional.

➤ Auditul a constatat achitarea neregulamentară a sumei de 51,9 mii lei – salariul calculat și transferat la conturile de carduri deschise în instituții financiare, pentru trei persoane angajate la colegiu. În viziunea auditorului, precum și ținînd cont de explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere ale colegiului, în perioada anului 2010, aceste persoane n-au prestat instituției volume de muncă.

➤ Contrar prevederilor pct.10 din Condițiile unice de salarizare, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006, unor angajați ai colegiului (în total 10 persoane), prin ordinul directorului, le-au fost stabilite și calculate suplimente și sporuri la salariu în mărimi de la 50% pînă la 150%, fără consultarea sindicatelor, în acest scop utilizîndu-se 111,3 mii lei.

➤ Neconformîndu-se prevederilor art.30 alin.(2) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005¹⁵, instituția a calculat directorului-adjunct pentru educație, care a cumulat funcția de contabil-casier o perioadă de 4 luni, suplimentul pentru cumulare în mărimea integrală a salariului funcției de bază, achitîndu-i 9,5 mii lei, deși nu se permitea cumularea de funcții în orele de program de către personalul cu funcții de conducere și corpul profesoral.

➤ Nerespectînd pct.33 din Hotărârea Guvernului nr.764 din 25.11.1992¹⁶, conducătorul **Colegiului de Construcții din Hincești** n-a încheiat cu casierul un contract de răspundere materială totală a acestuia.

Se relevă o discrepanță între nivelul venitului mediu al personalului de conducere (directorul – 8,8 mii lei; directorul-adjunct – 10,7 mii lei) și al personalului didactic (3,2 mii lei - 4,5 mii lei). Diferențieri au fost constatate și la alte instituții de învățământ mediu de specialitate. Astfel, venitul mediu al unui director de colegiu variază de la 6,3 mii lei și pînă la 15,1 mii lei, pe cînd ale cadrelor didactice – de la 1,9 mii lei pînă la 5,0 mii lei, ceea ce reprezintă 29%-33% din salariile conducătorilor.

Notă: Încalcări ale cadrului normativ referitor la retribuirea muncii la **Colegiul de Construcții din Hincești** au fost consemnate și în cadrul controlului precedent al Curții de Conturi. Pînă la momentul auditului, instituția n-a întreprins acțiuni de înlăturare a neregulilor în buna gestionare a mijloacelor publice, menționate în pct.1.1 din Hotărârea Curții de Conturi nr.23 din 11.06.2009.

¹³Hotărârea Guvernului nr. 923 din 04.09.2001 „Cu privire la plasarea în câmpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate de stat” (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Hotărârea Guvernului nr. 923 din 04.09.2001).

¹⁴Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006 „Cu privire la condițiile de salarizare a personalului din unitățile bugetare” (cu modificările ulterioare; în continuare – Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006).

¹⁵Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr.355-XVI din 23.12.2005 (cu modificările ulterioare).

¹⁶Hotărârea Guvernului nr.764 din 25.11.1992 „Privind aprobarea Normelor pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova” (cu modificările ulterioare; în continuare – Normele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.764 din 25.11.1992).

Concluzii: Nerespectarea cadrului legal la retribuirea muncii de către persoanele cu funcții de răspundere a condus la achitarea plăților neregulamentare. Realizarea pînă la 3,7 norme didactice de către un singur profesor impune un risc al calității serviciilor prestate. Concomitent, auditul relevă discrepanțe esențiale între nivelul venitului mediu al personalului de conducere și celui didactic de la o instituție la alta, fapt ce denotă necesitatea unor reglementări exigente referitor la limitarea stabilirii suplimentelor din contul tuturor surselor de finanțare.

Recomandări Ministerului Educației:

7. Să examineze gradul de responsabilitate a factorilor de decizie ai Colegiului de Construcții din Hîncești, privind situațiile constatate de audit ce țin de neregularitățile admise la capitolele retribuirea muncii și realizarea normelor didactice peste normele stabilite.

Recomandări Colegiului de Construcții din Hîncești:

8. Să întreprindă măsuri, conform prevederilor legale, în vederea încasării mijloacelor achitate neregulamentar pentru volume de lucru neprestate instituției – 87,5 mii lei; suplimente și sporuri la salariu în mărimi de 50%-150%, fără consultarea sindicatelor – 111,3 mii lei; pentru cumularea nepermisă de funcții în orele de program de către personalul cu funcții de conducere și corpul profesoral – 9,5 mii lei.

3.4.1. Referitor la remunerarea activității aferente realizării orelor pedagogice calificate ca suplimentar indeplinite

Există deficiențe ce țin de remunerarea personalului didactic din învățămîntul mediu de specialitate (colegiu) în caz de absență de la activitatea pedagogică, pînă în prezent nefiind aprobate reglementările necesare la acest capitol.

Urmare verificării documentelor de tarificare a cadrelor didactice și realizare a orelor pedagogice, s-a constatat că de către colegii, pînă în prezent continuă să fie aplicate prescripțiile Instrucțiunii URSS nr.605 din 27.08.1987¹⁷, care prevăd micșorarea normei anuale pedagogice a personalului angajat în caz de absență pe motive de incapacitate temporară de muncă, concediu, detașare etc. Conducîndu-se de stipulările Instrucțiunii menționate, **Colegiile de Transporturi; de Informatică; de Construcții din Chișinău** au micșorat normele didactice stabilite pedagogilor care au lipsit motivat de la ore, prin calcularea numărului mediu de ore pentru fiecare zi de absență, neținînd cont de faptul dacă în zilele de absență pedagogii în cauză figurau ori nu în orarul lecțiilor. În total, în perioada anului de studii 2009-2010, la instituțiile de învățămînt respective au fost micșorate normele stabilite pedagogilor în cauză, corespunzător, cu 3,0 mii ore, cu 1,3 mii ore și cu 1,5 mii ore. Conform Instrucțiunii, orele realizate pe parcursul anului de studii peste norma deja micșorată se documentează ca supraîndeplinite și se remunerează suplimentar. În anul 2010, **Colegiul de Transporturi din Chișinău** a achitat pentru 3,0 mii ore suma de 91,1 mii lei; **Colegiul de Informatică din Chișinău**, pentru 1,3 mii ore – 21,9 mii lei și **Colegiul de Construcții din Chișinău**, pentru 1,5 mii ore – 81,5 mii lei.

Avînd în vedere că metodologia descrisă este aplicată în baza unui act normativ depășit (din anul 1987) al unui stat neexistent (în limba rusă) și care nu este conformat legislației naționale, precum și lipsa reglementărilor ajustate situației reale la acest compartiment, auditul a efectuat estimarea volumului de ore pedagogice pasibile plății, constatînd utilizarea neeficientă a mijloacelor financiare. Astfel, instituțiile respective urmau să remunereze suplimentar doar 0,4 mii ore cu suma de 11,6 mii lei; 0,14 mii

ore cu suma de 3,8 mii lei și, respectiv, 1,1 mii ore cu suma de 32,9 mii lei. Deci, în perioada de referință, aceste trei colegii au utilizat ineficient mijloace financiare în sumă de, respectiv, **79,5 mii lei; 18,1 mii lei și 48,6 mii lei.**

Concluzii: Lipsa reglementărilor referitor la micșorarea normelor didactice pe parcursul anului de studii în caz de absență și realizarea orelor potrivit unor norme neconforme cadrului normativ a generat utilizarea ineficientă a mijloacelor financiare în sumă de 146,2 mii lei.

Recomandări Ministerului Educației:

9. Să elaboreze, în mod de urgență, metodologia de aprobare, modificare și realizare a normei didactice în învățămîntul mediu de specialitate (colegiu), cu referire la cazurile de absențe motivate.

3.5. Referitor la cheltuielile aferente plății burselor de studii

Urmare verificării legalității efectuării cheltuielilor pentru burse de studii, s-a constatat utilizarea contrar destinației a mijloacelor alocate.

Nerespectînd prevederile pct.71 din Anexa nr.3 la Hotărîrea Guvernului nr.1009 din 01.09.2006¹⁸, **Colegiul de Construcții din Hîncești** n-a elaborat propriul regulament privind modul și condițiile de acordare a burselor. Cu încălcarea prescripțiilor pct.8 din Hotărîrea respectivă a Guvernului, colegiul, în anul 2010, din contul mijloacelor bugetare alocate de la componenta de bază a bugetului de stat pentru plata burselor, contrar destinației aprobate, a utilizat mijloace bănești pentru acordarea în mod neregulamentar a ajutoarelor materiale unor elevi în sumă totală de 69,7 mii lei.

Ajutoarele materiale s-au acordat unora și aceluiași elevi (pînă la trei ajutoare), în mărimea unei burse lunare, în documentele contabile indicîndu-se ca cheltuieli pentru plata burselor.

Concluzii: Neregulile constatate sînt o consecință a nerespectării legislației, precum și a planificării neadecvate de către factorii de decizie a cheltuielilor destinate pentru asigurarea elevilor cu burse, din surplusul de alocații fiind admisă utilizarea contrar destinației aprobate prin legea bugetară anuală a mijloacelor publice.

Recomandări conducerii Colegiului de Construcții din Hîncești:

10. Să se conformeze prescripțiilor Hotărîrii Guvernului nr.1009 din 01.09.2006 referitor la cuantumul burselor, altor forme de ajutoare sociale pentru elevii din instituțiile de învățămînt mediu de specialitate, precum și să nu admită estimări exagerate ale necesarului de alocații pentru plata burselor.

Recomandări Ministerului Educației, în comun cu Ministerul Finanțelor:

11. Să monitorizeze, inclusiv prin intermediul sistemului trezorerial, utilizarea conformă a alocațiilor destinate achitării burselor de studii.

3.6. Cu privire la situația patrimonială

Verificările auditului asupra regularității gestionării patrimoniului public au relevat admiterea unor încălcări ale cadrului legal, care se exprimă prin:

➤ *Înstrînarea suprafețelor care aparțin instituțiilor de învățămînt.* Astfel, la **Colegiul de Ecologie din Chișinău**, cu încălcarea art.62 alin.(5) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995, în căminul pentru elevi (în demisol), amplasat pe adresa mun. Chișinău, str. Burebista 68/2, în anul 2010 a fost privatizat spațiu cu titlu de apartament (45,1 m²), al cărui proprietar este actualul contabil-șef al colegiului. Acceptul la înaintarea documentelor Comisiei de privatizare

¹⁷Instrucțiunea despre modul de calculare a salariilor personalului din instituțiile de învățămînt mediu de specialitate, aprobată prin Ordinul Ministerului învățămîntului superior și mediu de specialitate al URSS nr.605 din 27.08.1987, prin coordonare cu Comitetul de Stat pentru muncă și probleme sociale al URSS, Sindicatul Unional și Ministerul Finanțelor al URSS.

¹⁸Hotărîrea Guvernului nr.1009 din 01.09.2006 „Cu privire la cuantumul burselor, altor forme de ajutoare sociale pentru studenții din instituțiile de învățămînt superior, elevii din instituțiile de învățămînt mediu de specialitate, secundar profesional și persoanele care studiază în învățămîntul postuniversitar” (cu modificările ulterioare; în continuare – Hotărîrea Guvernului nr.1009 din 01.09.2006).

a fost acordat de Ministerul Educației printr-o scrisoare fără număr și dată, auditorul având suspiciuni privind autenticitatea acesteia. Prețul locuinței stabilit de Comisia de privatizare și achitat de cumpărător a constituit 33,2 mii lei, iar conform extrasului din Registrul bunurilor imobile pe OCT Chișinău valoarea estimată a apartamentului este de 235,9 mii lei. Pe lângă privatizarea suprafeței de 45,1 m², în anul 2005, în blocul nominalizat, cinci cetățeni, din numele cărora a acționat angajata colegiului în funcție de contabil-șef în acea perioadă, au obținut dreptul de proprietate asupra unei locuințe din 3 odăi, cu suprafața totală de 102,2 m². Prețul de vânzare a locuinței, conform Hotărârii Comisiei republicane de privatizare a fondului de locuințe a fostei Agenții de Privatizare, a fost stabilit în sumă de 777 lei. La evaluarea costului suprafeței echivalente drept temei a servit prezentarea de către entitate Comisiei republicane de privatizare a unei informații eronate privind costul de bilanț al blocului locativ, care a condus la diminuarea prețului de vânzare al locuinței cu 60,9 mii lei, ce a cauzat un prejudiciu bugetului de stat la acel moment în sumă de 60,4 mii lei. Conform extrasului din Registrul bunurilor imobile în care s-au efectuat înscrieri în baza contractului de donație din 28.06.2010, dreptul de proprietate asupra acestei locuințe în cote-părți îl dețin mama și fiica fostului contabil-șef al colegiului. Potrivit extrasului menționat, valoarea estimată a bunului imobil constituie 540,1 mii lei.

Notă: La etapa de realizare a auditului, pe marginea acestui caz, Curtea de Conturi a remis materialele auditului Procuraturii Generale, pentru examinare după competență, care, potrivit informației, a emis ordonanța de începere a urmării penale.

Concluzii: Cele constatate denotă nivelul redus al managementului instituției și al procesului de control intern, ceea ce determină neasigurarea integrității patrimoniului statului și posibilitatea reală de pierdere a dreptului de proprietar asupra bunurilor statului.

Totodată, auditul constată un risc înalt privind reliefaarea unor elemente de fraudă, care rezultă din acțiunile persoanelor cu funcții de răspundere, în cazul dat ale contabilului-șef și ex-contabilului-șef, care se caracterizează prin modificarea/eronarea conținutului unor documente ce au fost folosite atât de aceste persoane, cât și de către autoritățile de stat pentru înstrăinarea/privatizarea ilicită a bunurilor statului (privatizarea spațiilor în căminul pentru elevi).

O astfel de situație este condiționată și de faptul că actualul cadru juridic nu reglementează expres noțiunea de cămin pentru studenți și elevi, iar reglementările existente¹⁹ sînt lipsite de coerență și consecutivitate, conținînd unele neclarități și implică posibilitatea tratării și aplicării eronate a acestora.

La **Colegiul de Construcții din Chișinău** în unul din cinci blocuri locative (cămine), amplasat pe str. Gh. Asachi 71 lit., „I”, locuiesc 43 de familii – angajați ai colegiului. Ministerul Educației, în scopul executării Hotărârii Curții de Apel Chișinău din 19.06.2009, prin scrisoarea din 14.12.2010, a solicitat Direcției locuințe a Primăriei mun. Chișinău modificarea statutului juridic al căminului, cu atribuirea acestuia a statutului juridic de bloc locativ. Conform contractului de vânzare-cumpărare din 09.02.2007, în temeiul Hotărârii Comisiei de privatizare a Consiliului municipal Chișinău din

15.12.2006, spațiul locativ repartizat unui colaborator al Colegiului – un imobil din str. Gh. Asachi 71/6U, cu suprafața de 114,2 m², în urma reconstrucției i-a fost transmis în proprietate (casă de locuit individuală). Construcția menționată este amplasată pe terenul aferent complexului de studii, repartizat în folosință colegiului. Pînă în prezent, imobilul n-a fost exclus din evidența contabilă a instituției, dat fiind că părțile n-au întocmit un Act de transmitere-primire a bunului imobil.

➤ **Neînregistrarea regulamentară²⁰ a bunurilor imobile aflate la balanța colegiilor, precum și a terenurilor proprietate publică aferente construcțiilor și transmise în folosință instituțiilor.** În scopul înregistrării drepturilor de proprietate asupra bunurilor statului, Guvernul, conform unor acte normative²¹, a dispus inventarierea acestora, cu aprobarea listelor bunurilor imobile proprietate a statului aflate în administrarea autorităților publice centrale. În realitate, în cadrul prezentului audit, situația patrimonială a relevat situații nereglementare, care determină riscul neasigurării integrității patrimoniului public.

Colegiul de Construcții din Chișinău n-a asigurat înregistrarea la Oficiul cadastral teritorial Chișinău a 11 imobile (din 19 imobile deținute) în valoare de 1,2 mil. lei, amplasate pe str. Gh. Asachi 71 și șos. Hincești 38.

De către **Colegiul de Informatică din Chișinău** n-au fost întreprinse toate măsurile legale în vederea înregistrării la organul cadastral a 4 imobile în valoare de 15,8 mil. lei. Pînă la momentul actual, instituția n-a executat lucrări cadastrale privind delimitarea hotarelor terenului aferent blocurilor locative și cantinei amplasate pe str. Cuza Vodă 3 și nu dispune de Titlu de autentificare a dreptului asupra acestui teren. Conform dosarului de inventariere tehnică al imobilului amplasat pe str. Sarmizegetusa 48, colegiului i s-a transmis în folosință un teren cu suprafața de 1,82 ha. Cu nerespectarea art. 17 alin. (4) din Legea nr. 113–XVI din 27.04.2007²², art. 5 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 989–XV din 18.04.2002²³ și pct. 40 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr. 93 din 19.07.2010²⁴, terenul respectiv nu a fost evaluat și înregistrat în evidența contabilă.

Abateri referitor la neînregistrarea în evidență a terenurilor s-au consemnat la **Colegiul de Transporturi din Chișinău** (suprafața terenului – 5,46 ha); **Colegiul de Construcții din Hincești** (teren – 5,36 ha, valoarea estimativă a căruia, conform certificatului eliberat de Oficiul cadastral teritorial Hincești, este de 4745,1 mii lei); **Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău** (2,17 ha); **Colegiul de Construcții din Chișinău** (5,88 ha); **Colegiul de Ecologie din Chișinău** (1,38 ha).

Notă: În perioada efectuării auditului, contabilitatea Colegiului de Construcții din Chișinău a reflectat în evidența contabilă terenul (5,88 ha) cu valoarea de 34447,1 mii lei.

Concomitent, se relevă faptul că pe terenul repartizat în folosință **Colegiului de Ecologie din Chișinău** este înregistrat un bloc locativ (str. Burebista 68/1), înstrăinat în anul 2005 și transmis la balanța Asociației Proprietarilor de Locuințe Privatizate. Pînă în prezent, terenul aferent blocului respectiv n-a fost delimitat, iar proprietarii au efectuat construcții auxiliare aferente blocului pe terenul transmis instituției.

Analogic, la **Colegiul de Construcții din Chișinău** n-a

¹⁹Legea privatizării fondului de locuințe nr. 1324–XII din 10.03.1993 (cu modificările și completările ulterioare). Hotărârea Guvernului nr. 74 din 25.01.2007 „Pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățămînt de stat” (în continuare – Regulamentul-cadru aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 74 din 25.01.2007).

²⁰Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543–XIII din 25.02.1998 (cu modificările ulterioare).

²¹Hotărârea Guvernului nr. 162 din 19.02.2004 „Despre unele măsuri privind inventarierea bunurilor imobile proprietate a unităților administrativ-teritoriale și a statului” și Hotărârea Guvernului nr. 351 din 23.03.2005 „Cu privire la aprobarea listelor bunurilor imobile proprietate publică a statului și la transmiterea unor bunuri imobile” (cu modificările ulterioare).

²²Legea contabilității nr. 113–XVI din 27.04.2007 (cu modificările ulterioare; în continuare – Legea nr. 113–XVI din 27.04.2007).

²³Legea nr. 989–XV din 18.04.2002 „Cu privire la activitatea de evaluare” (cu modificările ulterioare).

²⁴Instrucțiunea cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 93 din 19.07.2010 (în continuare – Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr. 93 din 19.07.2010).

fost delimitat și transmis proprietarului în scopul impozitării terenul aferent casei de locuit individuale.

➤ *Gestionarea patrimoniului de stat.* Lipsa mijloacelor necesare pentru întreținere a condiționat neefectuarea lucrărilor de reparație a unui edificiu – bazinul de înot de tip deschis cu încăperile auxiliare al **Colegiului de Transporturi din Chișinău**, care nu se exploatează mai mult de 10 ani și se află în proces de deteriorare. Anterior, acesta făcea parte din sistemul de învățământ. Valoarea de bilanț a imobilului respectiv constituie 1934,2 mii lei. Analogic, două bunuri imobile (un cămin și un atelier) aflate la balanța **Colegiului de Construcții din Hincești** nu sînt gestionate la nivelul cuvenit, clădirile se află în stare deplorabilă, lipsesc acoperișurile, ușile, geamurile etc., iar 9 unități de transport care nu se exploatează timp îndelungat sînt parțial demontate și staționează. **Colegiul de Ecologie din Chișinău** a transmis în arendă mijloace fixe (un tractor), pentru care n-a fost încasată plata de arendă în sumă de 20,0 mii lei.

➤ *Utilizarea neconformă a capacităților de proiect ale căminelor instituțiilor și blocurilor de studii.*

Urmare verificărilor auditului, s-au constatat abateri de la cadrul legal privind cazarea în cămin a elevilor, aceștia fiind cazați cu nerespectarea normelor sanitare ale suprafețelor locuibile (6 m²) stabilite pentru o persoană, prin ce s-au încălcat prevederile pct.5 din Regulamentul-cadru aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.74 din 25.01.2007.

Capacitatea de proiect a spațiilor utile existente în căminul **Colegiului de Ecologie din Chișinău** constituie 58,7% din numărul elevilor cazați. Suprafața medie care-i revine unui elev este de 3,9 m². În rezultatul verificărilor la fața locului, s-a constatat că în 57 de odăi din cele 97 sînt instalate paturi cu două niveluri. Astfel, în unele odăi cu suprafața de 18,0 m² – 20,0 m² locuiesc cîte 6-8 persoane.

În căminele **Colegiului de Informatică din Chișinău**, cu nerespectarea pct.2 din Regulamentul respectiv, din contul cazării în 32 de odăi a angajaților colegiului, suprafața medie pentru un elev constituie 4,0 m², în timp ce altor categorii de locatari (colaboratori) le revin 9,4 m². Capacitatea de proiect a căminelor este depășită cu 47,3%, micșorîndu-se norma sanitară pentru un elev de la 6,0 m² pînă la 4,0 m².

La planificarea numărului de candidați pentru înmatriculare la studii, cu încălcarea art.62 alin.(8) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995, atît conducerea ministerului de resort, cît și cea a colegiilor n-au ținut cont de capacitatea de proiect a spațiilor existente destinate pentru studii și instruire practică. Astfel, contingentul elevilor înmatriculați cu frecvență la zi la **Colegiul de Ecologie din Chișinău** depășesc capacitățile de proiect cu 50,1%, la **Colegiul de Construcții din Chișinău** și **Colegiul de Transporturi din Chișinău** – cu 32,6% și, respectiv, cu 12,7%.

➤ *Nu este asigurată integritatea bunurilor materiale, ceea ce constituie un risc pentru înstrăinarea ilicită a acestora.*

Controlul insuficient din partea serviciului contabil la **Colegiul de Construcții din Hincești** a avut ca urmare admiterea surplusurilor și lipsurilor de bunuri materiale în sumă de 10,0 mii lei și, respectiv, 35,5 mii lei, contabilizîndu-se bunurile procurate (materiale de construcție), fără primirea acestora de la furnizor.

Conform Formularului nr.15 „Darea de seamă referitoare la lipsurile și delapidările de mijloace bănești și valori materiale în instituțiile bugetare”, în evidența contabilă a **Colegiului de Informatică din Chișinău** sînt reflectate datorii privind lipsurile de valori materiale în sumă de

44,9 mii lei, formate în perioada anilor 2000-2009, neasigurîndu-se încasarea lor. Analogic, la **Colegiul de Construcții din Chișinău** datoriile privind lipsurile de bunuri în sumă de 24,9 mii lei, formate în anii precedenți, nu se încasează, iar persoanele care au admis aceste fapte nu mai activează în instituție.

În depozitele **Colegiului de Informatică din Chișinău** și **Colegiului de Ecologie din Chișinău** se află în stoc bunuri materiale în sumă de 65,8 mii lei și, respectiv, de 68,7 mii lei, care au fost procurate din mijloace financiare publice și nu se utilizează mai mult de 10-15 ani.

Liceul-internat republican cu profil sportiv a primit ca donație utilaj pentru antrenament și un notebook „ASUS” în valoare totală de 84,2 mii lei. Verificarea selectivă efectuată în cadrul auditului a constatat lipsa calculatorului în sumă de 7,9 mii lei. Analogic, potrivit informației expediate de Î.S. „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”, la solicitarea Curții de Conturi, s-a constatat lipsa unui calculator în valoare de 7,1 mii lei din patru calculatoare transmise liceului cu titlu gratuit de către Î.S. „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”.

➤ *Casarea mijloacelor fixe s-a efectuat fără autorizarea autorității publice centrale.* **Colegiul de Transporturi din Chișinău**, cu nerespectarea pct.5 și pct.9 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.500 din 12.05.1998²⁵, fără autorizarea autorității publice centrale, a casat mijloace fixe (fondul de bibliotecă) în sumă de 13,7 mii lei.

Notă: În perioada efectuării auditului, **Colegiul de Construcții din Hincești** a întreprins unele acțiuni de remediere a situației referitor la lipsurile constatate, la finalizarea auditului, la depozitul instituției fiind transmise bunuri materiale în sumă de 35,5 mii lei, iar surplusurile în sumă de 10,0 mii lei au fost înregistrate în evidența contabilă.

Concluzii: Rezultatele auditului au relevat înstrăinarea/privatizarea ilegală a bunurilor statului, neînregistrarea la organele cadastrale a dreptului de proprietate/folosință asupra clădirilor și terenurilor aferente, neevaluarea terenurilor și reflectarea lor în evidență, ce implică riscul de neasigurare a integrității patrimoniului public. Totodată, s-a constatat gestionarea inefficientă a patrimoniului de stat, utilizarea neconformă a capacităților de proiect, Ministerul Educației aprobînd limitele planurilor de înmatriculare la studii, neținînd cont de numărul de locuri disponibile în spațiile existente destinate pentru studii și instruire practică, controlul necorespunzător asupra asigurării integrității patrimoniului. Cele relatate denotă nivelul redus al managementului financiar și sistemului de control intern în cadrul entităților, precum și nerespectarea actelor legislative și normative.

Recomandări Ministerului Educației:

12. La stabilirea limitelor planurilor de înmatriculare a elevilor, pe instituții de învățământ, să țină cont de capacitatea de proiect a spațiilor existente destinate pentru studii și instruire practică.

Recomandări instituțiilor de învățământ mediu de specialitate auditate:

13. Să asigure integritatea patrimoniului transmis în gestiune.

14. Să întreprindă măsuri în vederea definitivării delimitării și înregistrării regulamentare la organele cadastrale a terenurilor și imobilelor gestionate.

15. Să asigure evaluarea terenurilor aferente construcțiilor gestionate de către instituții și reflectarea lor în evidența contabilă.

16. Să asigure în mod prioritar cu spații în cămine elevii care își fac studiile în instituție, cazarea elevilor conform cadrului legal, cu respectarea normelor sanitare ale suprafețelor locuibile.

²⁵Hotărîrea Guvernului nr.500 din 12.05.1998 „Despre aprobarea Regulamentului privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe” (cu modificările și completările ulterioare).

17. Liceul-internat republican cu profil sportiv să restabilească bunurile constatate ca lipsuri în sumă de 15,0 mii lei.

18. Colegiul de Informatică din Chișinău și Colegiul de Construcții din Chișinău să întreprindă măsuri concrete privind încasarea mijloacelor de la persoanele care au admis lipsuri de bunuri, constatate în anii precedenți.

19. Colegiul de Informatică din Chișinău și Colegiul de Ecologie din Chișinău să creeze comisii de casare a bunurilor aflate în stoc și neutilizate în procesul de instruire mai mulți ani.

20. Colegiul de Ecologie din Chișinău să asigure încasarea plății de arendă în sumă de 20,0 mii lei pentru tractorul transmis în arendă.

21. Colegiul de Ecologie din Chișinău și Colegiul de Construcții din Chișinău să asigure efectuarea lucrărilor de delimitare a terenurilor proprietate publică, cu transmiterea cotei-părți proprietarului, în scopul impozitării.

3.7. Cu privire la regularitatea achizițiilor publice

Analiza probelor documentare ce țin de achiziționarea de către instituțiile de învățământ a mărfurilor, lucrărilor și serviciilor denotă că domeniul achizițiilor publice este afectat de neregularități, cauza fiind nerespectarea pe deplin a prevederilor Legii nr.96-XVI din 13.04.2007²⁶.

La majoritatea instituțiilor verificate (Colegiul de Transporturi din Chișinău, Colegiul de Informatică din Chișinău, Colegiul de Ecologie din Chișinău, Colegiul de Construcții din Chișinău, Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău, Colegiul de Construcții din Hîncești, Liceul-internat republican cu profil sportiv) nu se respectă unele aspecte de procedură prestabilite, fiind constatate: neîntocmirea planurilor anuale și trimestriale de efectuare a achizițiilor publice pe anul 2010 și nepublicarea acestora în Buletinul Achizițiilor Publice; nesemnarea declarațiilor de confidențialitate și imparțialitate; nestabilirea responsabilităților fiecărui membru al grupului de lucru; neîntocmirea proceselor-verbale de deschidere a ofertelor; neîntocmirea și neasigurarea integrității dosarelor achizițiilor publice conform prevederilor pct.5 și pct.6 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.9 din 17.01.2008²⁷, acestea relevînd abordarea formală de către entități a cadrului legal ce reglementează acest domeniu, afectînd procesul de achiziții din banii publici.

Grupul de lucru pentru achiziții al **Colegiului de Informatică din Chișinău** a încheiat două contracte de valoare mică în sumă totală de 26,8 mii lei privind achiziționarea produselor petroliere, evitînd procedura de achiziție prin cererea ofertelor de prețuri; cu nerespectarea art.2 alin.(1) lit. a) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007, a fost încheiat un contract privind achiziționarea mărfurilor în sumă de 25,0 mii lei; la contractarea serviciilor de deservire tehnică a automobilelor în sumă de 43,0 mii lei în dosarul achiziției publice lipsesc ofertele prezentate de către ofertanți; cu încălcarea pct.9 lit.b) din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1123 din 15.09.2003²⁸, entitatea a contractat lucrări de reparații în sumă de 528,9 mii lei, fără asigurarea pentru anul în curs a fondurilor necesare în vederea îndeplinirii contractului de achiziție de lucrări. Lucrările au fost executate în sumă de 481,5 mii lei, s-au achitat 357,5 mii lei, formîndu-se datorii creditoare, la 31.12.2010, în sumă de 124,0 mii lei. Concomitent, se menționează că antreprenorul, la determinarea valorilor lucrărilor executate, a calculat cheltuieli de regie majorate,

față de cele recomandate prin Scrisoarea informativ-normativă a Ministerului Construcțiilor și Dezvoltării Regionale nr.05-757 din 07.04.2010, fiind efectuate supra-plăți în sumă de 3,5 mii lei.

În mod similar, **Colegiul de Ecologie din Chișinău** a contractat lucrări de reparație a utilajului electric în cantina instituției în sumă de 89,1 mii lei, cu nerespectarea art.13 din Legea nr.721-XIII din 02.02.1996²⁹. În devizul local, neexpertizat și neaprobat, au fost calculate cheltuieli de regie majorate, față de cele recomandate prin Scrisoarea informativ-normativă menționată, iar în procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate, prezentate de antreprenor și acceptate de instituție, au fost incluse supraplăți în sumă de 12,1 mii lei.

Grupul de lucru pentru achiziții și-a exercitat atribuțiile superficial la evaluarea ofertelor privind achiziția bunurilor (frigidere și tehnică de calcul) în sumă de 93,0 mii lei. Astfel, cu nerespectarea pct.20 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.245 din 04.03.2008³⁰, care prevede termenul-limită de prezentare a ofertelor, la ședința grupului de lucru din 30.09.2010 s-a desemnat cîștigătorul concursului, la 28.10.2010 s-a încheiat un contract, iar ofertele au fost depuse la 02.11.2010. Analogic, la achiziționarea tehnicii de calcul în sumă de 53,0 mii lei, ședința privind evaluarea ofertelor s-a desfășurat cu 10 zile pînă la depunerea ofertei de către cîștigător.

Instituțiile de învățământ nu-și planifică proceduri de achiziție publică de lucrări pentru perioada de vară, inițiind lucrări de reparații în lipsa mijloacelor financiare, a documentației de proiect și calculelor de deviz aprobate și expertizate. Cazuri de contractare a lucrărilor de reparații în lipsa documentației menționate au fost consemnate la **Colegiul de Construcții din Hîncești** (în sumă de 177,4 mii lei) și la **Colegiul de Transporturi din Chișinău** (573,9 mii lei). Totodată, ultimul a încheiat contractul de achiziție în lipsa mijloacelor financiare, formînd datorii creditoare pentru lucrările executate în sumă de 206,4 mii lei. Instituția a contractat achiziționarea utilajului tehnologic în sumă de 147,8 mii lei fără prezentarea de către vinzător a certificatului de calitate a mărfii de la producător. La 02.12.2010, colegiul a achiziționat materiale pentru instruire practică (chit universal, materiale pentru vopsire) în sumă de 6,8 mii lei, ofertantul prezentînd un certificat de conformitate a produselor cu grad sporit de pericol, cu termenul expirat la 22.04.2010.

Liceul-internat republican cu profil sportiv, la procurarea mărfurilor și serviciilor, nu în toate cazurile a respectat art.69 alin.(1) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007. Evitînd procedura legală de achiziții publice, autoritatea contractantă a achiziționat în anul 2010 marfă (medicamente, mărfuri de uz gospodăresc și servicii de reparație a utilajului) prin încheierea a 11 contracte separate în sumă totală de 110,7 mii lei.

Concluzii: Responsabilitatea redusă a grupurilor de lucru ale entităților verificate și lipsa de monitorizare asupra activității acestora au condiționat efectuarea de achiziții publice cu încălcarea actelor normative și legislative, precum și desfășurarea procedurilor de achiziție publică, în unele cazuri, cu ignorarea principiilor de transparentă.

Unele instituții de învățământ au admis achiziționarea și demararea lucrărilor de reparații fără asigurarea surselor de acoperire financiară a cheltuielilor și nedisponînd de documentația de proiect, însoțită de calcule de deviz,

²⁶Legea privind achizițiile publice nr.96-XVI din 13.04.2007 (cu modificările ulterioare; în continuare – Legea nr.96-XVI din 13.04.2007).

²⁷Hotărîrea Guvernului nr.9 din 17.01.2008 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la întocmirea și păstrarea dosarului achiziției publice (cu modificările ulterioare).

²⁸Hotărîrea Guvernului nr.1123 din 15.09.2003 „Despre aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de lucrări”. Abrogat din 17.09.2010 prin Hotărîrea Guvernului nr.834 din 13.09.2010.

²⁹Legea nr.721-XIII din 02.02.1996 „Privind calitatea în construcții” (cu modificările ulterioare).

³⁰Hotărîrea Guvernului nr.245 din 04.03.2008 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achiziția bunurilor și serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri” (cu

aprobate și expertizate în modul stabilit, care ar fi permis aprecierea costului integral al lucrărilor respective, aceasta condiționând utilizarea neeficientă a mijloacelor publice, precum și generarea nefundamentată a datoriilor creditoare.

Recomandări conducerii instituțiilor de învățământ auditate:

22. Să respecte legislația în domeniul achizițiilor publice, cu implementarea unui sistem de control intern, care să asigure înlăturarea tuturor deficiențelor.

23. Să reglementeze responsabilitățile membrilor grupului de lucru asupra activităților efectuate, cu obligațiunea grupului de lucru de a întocmi planurile de achiziții anuale și trimestriale, de actualizarea lor conform modificărilor operate în planurile de finanțare și cu întocmirea dosarelor în corespundere cu cadrul normativ.

24. Să excludă cazurile de divizare a achizițiilor prin încheierea contractelor separate.

25. Să asigure un plan de măsuri privind realizarea instruirii și evaluarea periodică a personalului implicat în activitatea de efectuare a achizițiilor publice, întru interpretarea corectă de către acesta a cadrului legal la procurarea de bunuri și servicii.

3.8. Cu privire la evidența contabilă și raportarea situațiilor financiare

Probleme acumulate în cadrul auditului, precum și cele menționate în compartimentele anterioare ale prezentului Raport de audit denotă un nivel scăzut al managementului contabil al instituțiilor de învățământ, care, în urma nerespectării prevederilor regulamentare, a condiționat înregistrări neconforme ale operațiunilor economice efectuate, deținerea de bunuri fără contabilizarea corespunzătoare a valorii acestora, deficiențe în situațiile privind decontările, neveridicitatea și neplenitudinea valorii patrimoniale, ce au determinat denaturarea datelor incluse în bilanțul contabil.

Abateri financiar-contabile au fost consemnate la **Colegiul de Ecologie din Chișinău**, care încălcând art.17 alin.(3) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, n-a înregistrat în evidența contabilă angajamentele legale rezultate din plata taxei pentru cazare în cămin, ca rezultat fiind majorate cu 138,3 mii lei datoriile debitoare reflectate în rapoartele financiare întocmite la 01.01.2011.

Urmare verificărilor efectuate asupra corectitudinii și plenitudinii reflectării în evidența contabilă a mijloacelor financiare încasate, s-a relevat nerespectarea pct.12 și pct.22 din Normele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.764 din 25.11.1992, contabilitatea păstrând în casierie mijloacele încasate (138,3 mii lei) circa patru luni, acestea fiind depuse la contul trezorerial abia la 17.01.2011. Documentele de casă privind încasarea mijloacelor au fost întocmite neconform (fără număr, dată și semnătura persoanei responsabile), fapt care face imposibilă verificarea integrității mijloacelor bănești acumulate de instituție și sporește riscul de fraudă. Totodată, încasarea în numerar a mijloacelor financiare s-a efectuat în lipsa mașinii de casă și control, prin ce s-a încălcat pct.1 din Hotărârea Guvernului nr.474 din 28.04.1998³¹. De către instituție n-au fost depuse la conturile trezoreriale, pentru a fi operate în mod legal, venituri încasate în sumă de 86,8 mii lei, acestea fiind utilizate în diferite scopuri prin numerar (procurări de bunuri, pentru reparații în cămin și ale transportului auto, deplasări, achitarea amenzilor etc.), prin ce n-a fost respectat pct.224 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr.93 din 19.07.2010 și pct.5 din Anexa nr.2 la Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007. În acest sens, se exemplifică că, deși entitatea a contractat achiziționarea produselor alimentare în sumă de 80,0 mii lei, în perioada de referință, a procurat în numerar produse în sumă de 24,5 mii lei. Analogic, au fost procurate produse petroliere în sumă de

1,8 mii lei în lipsa facturii, la deconturile de avans fiind anexate doar bonurile aparatelor de casă, care nu conțin toate elementele obligatorii prevăzute de art.19 alin.(6) din Legea contabilității, și neîntemeiat trecute la cheltuieli fără întocmirea foilor de parcurs pentru unitățile de transport utilizate. În baza bonurilor aparatelor de casă, s-au procurat și s-au trecut la cheltuieli materiale de construcție în sumă de 7,2 mii lei. Au fost reflectate în evidență deconturi de avans în sumă de 18,5 mii lei fără semnăturile titularilor.

Auditul a constatat că atât în anul de raportare, cât și în anii precedenți, nu s-a efectuat o reevaluare conformă a fondului de bibliotecă, iar datele prezentate în rapoartele financiare nu atestă veridicitatea acestuia. Astfel, potrivit datelor evidenței analitice, fondul de bibliotecă constituie 53,9 mii exemplare în valoare de 288,5 mii lei (în medie 5,35 lei un exemplar), din ce rezultă că instituția n-a efectuat o reevaluare conformă a fondului de bibliotecă, după cum prevede Hotărârea Ministerului Finanțelor în comun cu Ministerul Economiei nr.28 din 04.09.1996.

Colegiul de Informatică din Chișinău a admis diminuarea datelor raportate în Raportul privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale, nefiind înregistrate în evidența contabilă veniturile pasibile încasării de la cazarea în cămin a angajaților în sumă de 117,2 mii lei. La finele anului 2010, în bilanțul contabil al colegiului au fost înregistrate datoriile debitoare în sumă de 165,4 mii lei, inclusiv plăți achitate în avans pentru servicii comunale (129,0 mii lei), și datorii creditoare în sumă de 285,3 mii lei – suma facturilor pentru serviciile comunale și plăților pentru mărfuri și servicii. Contrar prevederilor pct.98 din Regulamentul privind inventarierea³², entitatea nu a efectuat inventarierea integrală a datoriilor debitoare și creditoare întru confirmarea soldurilor de către ambele părți pentru asigurarea veridicității și autenticității datelor din evidența contabilă și din rapoartele financiare. Instituția n-a asigurat încasarea datoriilor debitoare în sumă de 34,2 mii lei, cu termen de prescripție expirat, formate în perioada anilor 2005-2006.

La Colegiul de Transporturi din Chișinău, în perioada de referință, serviciul contabil n-a reflectat în evidența contabilă și Raportul financiar pe anul 2010 mijloacele bănești obținute din granturi externe în sumă de 44,3 mii lei, aflate în sold la contul trezorerial. Prin Hotărârea Guvernului nr.98 din 16.02.2010, Baza auto a Căminului de Stat a transmis colegiului, cu titlu gratuit, două automobile (uzate) în valoare de 81,6 mii lei, ultimul neînregistrând în mod regulamentar în evidența valorii acestora, prin ce nu s-a respectat pct.48 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr.93 din 19.07.2010. În cadrul misiunii de audit s-a constatat neînregistrarea în evidența contabilă a colecțiilor de bibliotecă primite cu titlu gratuit în perioada anilor 1991–noiembrie 2010 în număr de 24,9 mii volume, în valoare de 529,1 mii lei. De menționat că fondul de bibliotecă n-a fost verificat din anul 1989, prin ce s-a încălcat pct.32 alin.5 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr.132 din 08.05.2003³³ care prevede verificarea obligatorie o dată la 5 ani.

Notă: Suma de 529,1 mii lei constituie valoarea reevaluată în conformitate cu Hotărârea Ministerului Finanțelor în comun cu Ministerul Economiei nr.28 din 04.09.1996. Pe parcursul misiunii de audit, serviciul contabil al colegiului a înregistrat în evidența contabilă și raportul financiar: **a)** mijloacele obținute din granturi externe în sumă de 44,3 mii lei; **b)** valoarea mijloacelor de transport în sumă de 81,6 mii lei; **c)** valoarea fondului de bibliotecă reevaluat în sumă de 529,1 mii lei;

La Colegiul de Construcții din Chișinău datele evidenței contabile analitice a fondului de bibliotecă (cartea sumară de evidență a fondului) nu corespund cu datele evidenței contabile sintetice, diferența constituind 537,9 mii lei, aceasta fiind cauzată de neefectuarea inventarierii fondului timp de 30 ani.

modificările ulterioare).

³¹Hotărârea Guvernului nr.474 din 28.04.1998 „Cu privire la aplicarea mașinilor de casă și control cu memorie fiscală pentru efectuarea decontărilor în numerar” (cu modificările și completările ulterioare).

³²Ordinul ministrului finanțelor nr.27 din 28.04.2004 „Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului privind inventarierea” (în continuare – Regulamentul privind inventarierea).

Notă: În perioada efectuării misiunii de audit, în temeiul Ordinului nr.01-17/254 din 02.12.2010, în colegiu s-a efectuat verificarea colecției de bibliotecă, cu corectarea în evidența analitică a diferenței de 537,9 mii lei.

Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău a ținut evidența contabilă cu abateri de la prevederile Instrucțiunii aprobate prin Ordinul nr.93 din 19.07.2010. În cadrul auditului s-a constatat că în fișele de evidență a mijloacelor fixe pentru fiecare obiect de inventar nu sînt nominalizate concret toate caracteristicile individuale ale obiectelor, prevăzute de formularul aprobat, conform cerințelor pct.50 și pct.52 din Instrucțiune, iar circa 45% unități (tehnică de calcul, climatizatoare, mobilier etc.) nu dispun de numere de inventar. Registrul de evidență analitică a mijloacelor fixe nu este ținut regulamentar, lipsește confirmarea documentului prin semnătura contabilului-șef, numerotarea paginilor, mențiunea despre numărul total al paginilor numerotate etc. La calcularea uzurii serviciul contabil nu s-a condus de normele anuale de uzură, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.338 din 21.03.2003³⁴. Ca rezultat, în perioada anilor 2007-2010, uzura mijloacelor fixe n-a fost calculată în sumă de 231,7 mii lei, inclusiv pentru anul 2010 – 64,4 mii lei. Cu încălcarea pct.46 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr.93 din 19.07.2010, entitatea nu a majorat valoarea blocului locativ cu suma cheltuielilor efectuate pentru reparații capitale în mărime de 149,0 mii lei. Nerespectînd pct.98 din Regulamentul privind inventarierea, serviciul contabil al colegiului n-a efectuat inventarierea decontărilor întru confirmarea soldurilor de ambele părți, fiind admisă o datorie debitoare cu termenul expirat în sumă de 8,2 mii lei. Contabilitatea n-a asigurat depunerea la conturile trezoreriare a veniturilor din mijloace speciale încasate prin casierie în sumă de 113,7 mii lei, pentru a fi operate în mod legal, acestea fiind utilizate pentru decontări cu titularii de avans și plăți salariale, prin ce s-a încălcat pct.5 din Anexa nr.2 la Hotărîrea Guvernului nr.196 din 22.02.2007.

Notă: Pe parcursul auditului, contabilitatea colegiului a efectuat recalcularea uzurii mijloacelor fixe, care s-a reflectat în evidența contabilă în luna aprilie 2011.

Multiple deficiențe și erori care afectează realitatea situațiilor financiare raportate au fost consemnate la **Colegiul de Construcții din Hîncești**, concomitent fiind constatat un risc înalt de fraudă. În perioada auditată, entitatea n-a ținut evidența sintetică a operațiunilor economice, cu înregistrarea lor în cartea mare, aceasta fiind întocmită abia în perioada desfășurării misiunii de audit. Instituția a raportat efectuarea cheltuielilor efective pe ambele componente, fără a ține evidența analitică a acestora, prin ce s-a afectat veridicitatea situațiilor raportate. În perioada de referință, colegiul a decontat la cheltuieli pentru reparații capitale valori materiale în sumă de 47,9 mii lei și a majorat cu suma respectivă costul unui imobil, în realitate însă materialele de construcții se află în stoc și se păstrează la depozitul instituției. Cu încălcarea art.19 alin.(1) din Legea contabilității, în lipsa documentelor justificative, s-au trecut la cheltuieli bunuri materiale în sumă de 6,7 mii lei. Pentru întreținerea persoanelor sinistrate cazate în căminele colegiului, în rezultatul inundațiilor

din vara anului 2010, de la Cooperativa raională de comerț „Hîncoop” s-au primit produse alimentare în sumă de 497,2 mii lei, iar de la comisia raională de repartizare a ajutoarelor umanitare, în baza a 36 de bonuri de consum, au fost primite produse alimentare și igienice doar în expresie cantitativă (fără valoare), destinatarul fiind Colegiul de Construcții din Hîncești. Se menționează că pe facturile de expediție și bonurile de consum este aplicată semnătura directorului colegiului. Serviciul contabil n-a înregistrat în evidență bunurile primite și nici n-a prezentat dări de seamă privind utilizarea acestora. Nerespectînd prevederile pct.15 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr.93 din 19.07.2010, entitatea n-a încheiat cu persoanele responsabile de păstrarea bunurilor contracte privind responsabilitatea materială individuală.

În mod analogic conducerea **Liceului-internat republican cu pofil sportiv** n-a asigurat încheierea contractelor cu persoanele responsabile de păstrarea valorilor materiale.

Concluzii: Managementul financiar neadecvat la instituțiile verificate, în anul 2010, a fost afectat de prezența unor abateri, nereguli și deficiențe, urmare lipsei unui control intern viabil asupra: executării cheltuielilor; stării decontărilor; neefectuării inventarierii datoriilor instituției, întru asigurarea veridicității și plenitudinii raportării financiare, integrității resurselor bănești; utilizării neconforme a mijloacelor bănești încasate în numerar de la prestarea serviciilor cu plată. Aceste fapte au dus la denaturarea datelor incluse în bilanț, din care motiv situațiile financiare reflectate în rapoartele respective nu oferă o imagine reală.

Recomandări instituțiilor de învățămînt auditate:

26. Să asigure elaborarea și aprobarea procedurilor de control intern și a unui mecanism de monitorizare și administrare bine definit.

27. Să întreprindă măsuri privind îmbunătățirea sistemului de organizare și ținere a evidenței contabile, în scopul eficientizării gestionării mijloacelor financiare.

28. Să asigure identitatea datelor evidenței analitice și celei sintetice, pentru asigurarea veridicității și corectitudinii datelor din raportul financiar.

29. Să asigure întocmirea și prezentarea oportună, completă și corectă a documentelor primare, a registrelor contabile conform regulilor stabilite.

3.9. Alte constatări

Statutul **Colegiului Tehnic** al Universității Tehnice a Moldovei și cel al **Colegiului de Transporturi din Chișinău** nu sînt aduse în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, conținînd unele reglementări depășite.

Cu nerespectarea art.7 alin.(8) din Legea nr.1257-XIII din 16.07.1997, **Colegiul de Ecologie din Chișinău** n-a fost supus evaluării, deși termenul, după obținerea acreditării, a expirat în anul 2008.

Recomandări Colegiului Tehnic al UTM și Colegiului de Transporturi din Chișinău:

30. Să ajusteze statutele instituțiilor la cadrul legal din domeniul învățămîntului.

Responsabili de consolidarea Raportului:

**Directorul Departamentului de audit I,
buget de stat și patrimoniu**

**Șeful echipei de audit,
Director adjunct al Departamentului de audit I**

**Controlor superior de stat,
auditor public**

Natalia Trofim

Victor Munteanu

Maria Filip

Prezentul Raport a fost întocmit în baza rezultatelor misiunilor de audit efectuate la 9 entități auditate de către: controlorii superiori de stat, auditori publici L.Cirdei, R.Fricățel, N.Furnica, N.Ialamov și V.Matei.

³⁴Instrucțiunea „Evidența colecțiilor de bibliotecă”, aprobată prin Ordinul Ministerului Culturii nr.132 din 08.05.2003.

OPINIILE DE AUDIT
 exprimate în cadrul auditului regularității la unele instituții de învățământ secundar și mediu de specialitate
 subordonate Ministerului Educației

Nr. d/o	Denumirea instituției	Opinie privind raportul financiar	Opinie privind regularitatea
1.	Colegiul de Construcții din Chișinău	Opinie cu rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: nerefectarea în evidența contabilă la mijloace fixe a valorii terenurilor transmise entității în folosință, neexcluderea din bilanț a unui imobil privat amplasat pe terenul aferent complexului de studii, raportarea eronată a fondului de bibliotecă, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și a celei financiare ale Colegiului de Construcții din Chișinău, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat, utilizarea neconformă a unor mijloace pentru remunerarea muncii, neasigurarea încasării depline a veniturilor de la prestarea serviciilor, nerestituirea în buget a mijloacelor de către elevii exmatriculați, realizarea neconformă a achizițiilor publice și ținerea evidenței contabile cu unele abateri de la cadrul legal, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, au fost efectuate legal și regulamentar.
2.	Colegiul de Ecologie din Chișinău	Opinie contrară privind raportul financiar: În opinia auditorului, datorită semnificației aspectelor descrise ce țin de: înstrăinarea suprafețelor care aparțin instituției, formarea neregulamentară a datoriei debitoare în sumă de 137,8 mii lei, reflectarea eronată în bilanț a fondului de bibliotecă, neînregistrarea în evidența contabilă la mijloace fixe a valorii terenului transmis în folosință, raportul financiar nu oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și a celei financiare ale Colegiului de Ecologie din Chișinău, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie contrară privind regularitatea: În opinia auditorului, datorită semnificației aspectelor descrise ce țin de: efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat, planificarea neadecvată a veniturilor și cheltuielilor, nerestituirea în buget a mijloacelor de către elevii exmatriculați, realizarea neregulamentară a achizițiilor publice, utilizarea nejustificată în unele cazuri a mijloacelor bănești, ținerea neconformă a evidenței contabile, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public nu s-au efectuat legal și regulamentar.
3.	Colegiul Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău	Opinie fără rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția aspectelor ce țin de terenurile aflate în folosință, care nu au fost evaluate și înregistrate în evidența contabilă, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și a celei financiare ale Colegiului Financiar-Bancar „Alexandru Diordița” din Chișinău, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: neasigurarea încasării depline a veniturilor din mijloace speciale, nerestituirea în buget a mijloacelor de către elevii exmatriculați, remunerarea neconformă a unor angajați, realizarea neregulamentară a achizițiilor, precum și ținerea evidenței contabile cu unele abateri de la cadrul legal, prin ce s-a admis formarea unei datorii cu termenul expirat, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, au fost efectuate legal și regulamentar.
4.	Colegiul de Transporturi din Chișinău	Opinie cu rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor descrise ce țin de: neînregistrarea în evidența contabilă la mijloace fixe a valorii terenului transmis în folosință, raportarea eronată a fondului de bibliotecă, nerefectarea în raport a mijloacelor fixe primite cu titlu gratuit și a soldului mijloacelor bănești obținute din granturi, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și a celei financiare ale Colegiului de Transporturi din Chișinău, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat, utilizarea neconformă a unor mijloace pentru remunerarea muncii, nerestituirea în buget a mijloacelor de către elevii exmatriculați, realizarea achizițiilor publice cu unele deficiențe, neasigurarea încasării depline a veniturilor din mijloace speciale și ținerea evidenței contabile cu unele abateri de la cadrul legal, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, au fost efectuate legal și regulamentar.

5.	Colegiul de Construcții din Hîncești	Opinie contrară privind raportul financiar: În opinia auditorului, datorită semnificației aspectelor descrise ce țin de: neînregistrarea la mijloace fixe a valorii terenurilor transmise în folosință, nerefectarea în evidența contabilă și neprezentarea rapoartelor privind utilizarea bunurilor materiale primite ca ajutoare umanitare, raportarea eronată a unor cheltuieli, raportul financiar nu oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și a celei financiare ale Colegiului de Construcții din Hîncești, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie contrară privind regularitatea: În opinia auditorului, datorită semnificației aspectelor descrise ce țin de: efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat, utilizarea neregulamentară a unor mijloace pentru remunerarea muncii și la plata burselor de studii, nerestituirea în buget a mijloacelor de către elevii exmatriculați, neasigurarea încasării depline a veniturilor din mijloace speciale, neasigurarea integrității patrimoniului public, precum și gestionarea eficientă a acestuia, nerespectarea principiilor privind organizarea și desfășurarea achizițiilor publice și ținerea evidenței contabile cu abateri de la cadrul legal, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public nu s-au efectuat legal și regulamentar.
6.	Colegiul Tehnic al Universității Tehnice a Moldovei	Opinie fără rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și a celei financiare ale Colegiului Tehnic al UTM, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie fără rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, s-au efectuat legal și regulamentar.
7.	Colegiul de Informatică din Chișinău	Opinie cu rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor descrise ce țin de: neînregistrarea în evidența contabilă la mijloace fixe a valorii terenului transmis în folosință și diminuarea datelor raportului privind neîncasarea veniturilor din mijloace speciale, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Colegiului de Informatică din Chișinău, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: neasigurarea încasării depline a veniturilor din mijloace speciale, efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat, utilizarea neconformă a unor mijloace pentru remunerarea muncii, nerestituirea în buget a mijloacelor de către elevii exmatriculați, realizarea achizițiilor publice cu unele deficiențe, gestionarea neeficientă a patrimoniului de stat, neînregistrarea drepturilor de proprietate/folosință a imobilelor și ținerea evidenței contabile cu unele abateri de la cadrul legal, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, au fost efectuate legal și regulamentar.
8.	Colegiul Național de Comerț al Academiei de Studii Economice a Moldovei	Opinie fără rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Colegiului Național de Comerț al ASEM, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie fără rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat, neîncheierea contractelor cu elevii cu finanțare de la buget și nerestituirea în buget de către aceștia a mijloacelor după exmatriculare, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, au fost efectuate legal și regulamentar.
9.	Liceul-internat republican cu profil sportiv	Opinie fără rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe rezultatele de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de formarea neargumentată a datoriilor creditoare, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Liceului-internat republican cu profil sportiv, la data de 31.12.2010, în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de: efectuarea cheltuielilor peste limita planului precizat în rezultatul managementului neadecvat asupra nivelului de executare a prevederilor regulamentare, realizarea achizițiilor publice cu unele deficiențe, controlul necorespunzător asupra asigurării integrității patrimoniului public și ținerea evidenței contabile cu unele abateri de la cadrul legal, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, au fost efectuate legal și regulamentar.

51**HOTĂRÎRE****cu privire la Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației**

Curtea de Conturi, în prezența ministrului educației dl M.Sleahitchi, șefului Direcției finanțe în învățământ, cultură și știință a Ministerului Finanțelor dna S.Borțoi, consultantului Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media dl S.Cornețchi, șefului Direcției politică economică, patrimoniu și finanțe a Ministerului Educației dl I.Sobari, șeful adjunct al Direcției, contabilul-șef al Ministerului Educației dna Z.Musteață, rectorilor: Universității Tehnice a Moldovei dl I.Bostan; Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” dl N.Chicuș; Academiei de Studii Economice a Moldovei dl G.Belostecinic; Universității de Stat de Educație Fizică și Sport dl V.Manolachi; Universității de Stat din Tiraspol dl L.Calmuțchi; Institutului Relații Internaționale din Moldova dl V.Beniuc, precum și a altor persoane cu funcții de răspundere, călăuzindu-se de art.2 alin.(1) și art.4 alin.(1) lit.a) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008¹, a examinat Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației.

Misiunile de audit s-au desfășurat în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011² la Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Academia de Studii Economice a Moldovei, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Universitatea de Stat din Tiraspol și la Institutul Relații Internaționale din Moldova.

Scopul auditului a constat în oferirea unei asigurări rezonabile referitor la faptul că rapoartele financiare ale instituțiilor supuse auditării pe anul 2010, în toate aspectele semnificative, prezintă o imagine reală și fidelă asupra situațiilor financiare și patrimoniale ale acestora, iar utilizarea mijloacelor alocate de la bugetul de stat, precum și operațiunile financiare efectuate sînt corecte și conforme prevederilor legale.

Auditul s-a efectuat în conformitate cu Standardele de audit ale Curții de Conturi³. În vederea susținerii constatărilor, formulării concluziilor și recomandărilor, precum și exprimării opiniilor de audit, probele de audit au fost obținute în urma aplicării procedurilor de evaluare a riscului și procedurilor de audit ulterioare, precum și efectuării testelor de fond, cu folosirea diferitor tehnici și metode: examinări, observări, confirmări, recalculări, interviuri etc.

Examinînd rezultatele auditului, auzind raportul prezentat și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședință, Curtea de Conturi

a c o n s t a t a t:

Urmare verificărilor efectuate în cadrul auditelor la instituțiile de învățământ superior subordonate Ministerului Educației, se menționează prezența neregularităților la administrarea resurselor financiare publice și gestionarea patrimoniului public, acestea fiind determinate de unele neajunsuri în sistemul de management financiar și control intern al instituțiilor vizate, care se exprimă prin:

➤ Neincasarea veniturilor (23,6 mil.lei) și, respectiv, formarea datoriei debitoare (20,7 mil.lei), precum și necontabilizarea datoriei debitoare privind veniturile (1,8 mil.lei).

➤ Încasarea neregulamentară a veniturilor (3,3 mil. lei) provenite din majorarea nejustificată a unor taxe de studii.

➤ Planificarea, executarea și raportarea cheltuielilor cu abateri de la cadrul legal, fiind admise cheltuieli adiționale neprevăzute în Legea bugetului de stat pe anul 2010 (4,9 mil.lei). Utilizarea contrar destinației a mijloacelor în sumă de 113,9 mii lei.

➤ Managementul neadecvat al gestionării patrimoniului public, care a determinat neînregistrarea la organele cadastrale a unor imobile (12,9 mil.lei); neevaluarea și nereflectarea în bilanțul contabil a valorii terenurilor transmise în folosință (cu suprafața de 97,4 ha); crearea situațiilor de risc cu unele imobile aflate în proces de deteriorare avansată etc.

➤ Managementul achizițiilor publice în cadrul instituțiilor de învățământ superior auditate afectat de nereguli, care au impact negativ asupra unor procurări de bunuri în condiții de economicitate.

➤ Nerespectarea regulilor generale de reglementare a contabilității a cauzat raportarea eronată a valorii investițiilor capitale executate din contul mijloacelor speciale, nereflectată la contul „Fondul pentru dezvoltarea instituției” cu suma de 48,9 mil.lei.

➤ Neacreditarea instituțiilor de învățământ poate influența calitatea educației și pregătirii specialiștilor, aceasta datorîndu-se nerespectării standardelor obligatorii în învățământ și nefuncționalității Agenției de Asigurare a Calității.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.7 alin.(1) lit.a), art.15 alin.(2) și alin.(4), art.16 lit.c), art.34 alin.(3) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008, Curtea de Conturi

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul consolidat al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației, care se anexează la prezenta Hotărîre.

2. Hotărîrea și Raportul anexat se remit:

2.1. Ministerului Educației, Universității Tehnice a Moldovei, Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, Academiei de Studii Economice a Moldovei, Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, Universității de Stat din Tiraspol și Institutului Relații Internaționale din Moldova și se cere să întreprindă măsuri pentru implementarea recomandărilor auditului, indicate în Raportul de audit, precum și să intensifice controlul asupra respectării legislației la utilizarea mijloacelor financiare și gestionarea patrimoniului public;

2.2. Se cere Ministerului Educației:

2.2.1. Să asigure administrarea regulamentară a proprietății de stat gestionate, înregistrarea ei la organele cadastrale și în Lista bunurilor imobile proprietate publică a statului; să soluționeze problema ce ține de obținerea de către instituțiile de învățământ subordonate a documentelor de autentificare a drepturilor deținătorilor asupra terenurilor aferente și bunurilor imobile deținute, cu reflectarea în evidența contabilă a tuturor bunurilor;

2.2.2. Să respecte cadrul legal privind reacreditarea instituțiilor din sistemul de învățământ din Republica Moldova

¹M.O., 2008, nr.237-240, art.864.

²Hotărîrea Curții de Conturi nr.74 din 30.12.2010 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011”.

³Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

și să reducă riscurile prestării unor servicii necalitative ce țin de pregătirea specialiștilor; să informeze Guvernul despre nefuncționalitatea Agenției de Asigurare a Calității; să elaboreze un act normativ privind metodologia de calculare a cuantumului cheltuielilor aferente plății pentru studii;

2.2.3. Să înainteze Guvernului, în modul stabilit, propuneri privind oportunitatea menținerii clauzelor prevăzute în pct.3.3. lit.e) din Contractul-tip aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001 "Cu privire la plasarea în cimpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate de stat";

2.3. Se cere de la instituțiile de învățământ superior auditate să asigure implementarea elementelor sistemului de management financiar și control intern la compartimentele încasarea, evidența și raportarea veniturilor, cheltuielilor și patrimoniului de stat; în comun cu Agenția Achiziții Publice, să elaboreze și să execute un plan de măsuri privind organizarea instruirilor persoanelor implicate în procesul de achiziții publice;

2.4. Se cere de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” să restituie studenților înmatriculați în bază de contract taxele de studii în sumă de 3,3 mil.lei, percepute neregulamentar;

2.5. Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” să întreprindă măsuri, conform

prevederilor legale, în vederea încasării mijloacelor achitate în sume de 209,3 mii lei; 63,0 mii lei și, respectiv, 19,5 mii lei, pentru retribuirea muncii.

3. Hotărârea și Raportul anexat se remit Ministerului Finanțelor, pentru documentare și luare de atitudine conform competențelor.

4. Se ia act că, pe parcursul auditului:

4.1. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, la 05.04.2011, a contabilizat datoriile debitoare la componenta mijloace speciale privind veniturile neachitate, în aspectul fiecărui student contractat, în sumă de 1,8 mil.lei;

4.2. Cheltuielile efectuate de Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” pentru reparațiile capitale în sumă de 972,6 mii lei au fost trecute regulamentar la majorarea valorii inițiale a clădirilor.

5. Prezenta Hotărâre și Raportul anexat se remit, pentru informare, Guvernului, Comisiei parlamentare cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media.

6. Despre implementarea recomandărilor auditului și executarea pct.2 din prezenta hotărâre se va informa Curtea de Conturi în termen de 6 luni.

7. Prezenta hotărâre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în conformitate cu art.34 alin.(7) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008.

PREȘEDINTELE CURȚII DE CONTURI

Serafim URECHEAN

Nr. 52. Chișinău, 13 septembrie 2011.

Anexă

la Hotărârea Curții de Conturi
nr.52 din 13 septembrie 2011

RAPORTUL CONSOLIDAT
al auditelor regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ
superior subordonate Ministerului Educației

I. Introducere

Auditele regularității pe exercițiul bugetar 2010 la unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației au fost efectuate în temeiul art.28 și art.31 din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008¹ și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011².

Scopul auditelor a constat în oferirea unei asigurări rezonabile referitor la faptul că rapoartele financiare pe anul 2010, întocmite de către unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației (Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Academia de Studii Economice a Moldovei, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Universitatea de Stat din Tiraspol și Institutul Relații Internaționale din Moldova), supuse auditului, în toate aspectele semnificative, prezintă o imagine reală și fidelă asupra situației financiare și celei patrimoniale, iar utilizarea mijloacelor alocate de la bugetul de stat, precum și operațiunile financiare efectuate sînt corecte și conforme prevederilor legale, cu formularea opiniilor de audit privind rapoartele financiare și regularitatea.

Responsabilitatea conducerii instituțiilor de învățământ superior auditate constă în întocmirea și prezentarea Ministerului Educației a rapoartelor financiare în conformitate cu cadrul legal de raportare financiară, respectarea prevederilor legale în activitatea economico-financiară, elaborarea și implementarea unui sistem de management financiar și control eficient, avînd și obligația de a asigura

prevenirea și descoperirea erorilor și fraudelor.

Responsabilitatea echipei de audit a constat în obținerea probelor de audit suficiente și adecvate pentru susținerea concluziilor și opiniilor de audit asupra rapoartelor financiare pe anul 2010, regularității gestionării mijloacelor publice și a patrimoniului statului. Totodată, auditorul nu este responsabil de prevenirea fraudelor și erorilor.

Metodologia de audit. Auditul s-a efectuat în conformitate cu Standardele de audit ale Curții de Conturi³. În vederea susținerii opiniilor, constatărilor, formulării concluziilor și recomandărilor, probele de audit au fost obținute în urma aplicării procedurilor de evaluare a riscului și procedurilor de audit ulterioare, precum și efectuării testelor de fond, cu folosirea diferitor tehnici și metode: examinări, observări, confirmări, recalculări, interviuri etc. În cadrul auditului au fost verificate înregistrările contabile, s-au analizat datele din Bilanțurile executării bugetelor autorităților/instituțiilor publice, Rapoartele privind executarea bugetului instituției publice din contul cheltuielilor de bază și din Raportul privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale, precum și din alte rapoarte și documente relevante, concomitent fiind verificată și exactitatea înregistrărilor contabile în documentele primare și în registrele contabile.

II. Prezentare generală

Potrivit art.12 și art.26 din Legea învățămîntului⁴, învățămîntul superior face parte din structura sistemului de învățămînt și are drept scopuri asigurarea aspirațiilor personalității de a-și aprofunda și extinde studiile, promovarea cercetării științifice și implementarea rezultatelor

¹Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările ulterioare).

²Hotărârea Curții de Conturi nr.74 din 30.12.2010 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011”.

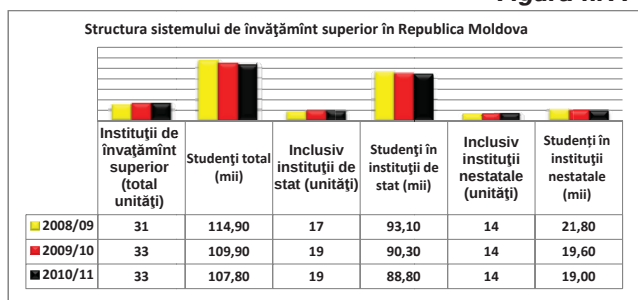
³Hotărârea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

⁴Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.1995 (cu modificările ulterioare).

ei, păstrarea, îmbogățirea și propagarea patrimoniului științific, tehnic, artistic și cultural. Învățământul superior se realizează prin instituții de învățământ superior: universități, academii și institute. Activitatea didactică se efectuează prin învățământ de zi, învățământ cu frecvență redusă și învățământ la distanță, iar sursa principală de finanțare o constituie mijloacele bugetare și mijloacele speciale.

Sistemul învățământului superior din Republica Moldova include 33 de instituții, inclusiv 19 instituții de învățământ de stat (din care 11 – subordonate Ministerului Educației) și 14 instituții de învățământ privat, fiind în creștere, față de anii precedenți, cu 2 instituții nou-create de învățământ de stat. Structura sistemului de învățământ superior în Republica Moldova se prezintă în Figura nr. 1.

Figura nr. 1

Sursă: Anuarele statisticii învățământului superior

Analiza datelor relevă că în perioada de studii 2010/2011 în instituțiile de învățământ superior își fac studiile circa 107,8 mii de studenți (88,8 mii de studenți în instituții de stat și 19,0 mii de studenți în instituții nestatale), înregistrându-se o scădere cu 7,1 mii de studenți (6,6%) față de perioada de studii 2008/2009 și, respectiv, cu 2,1 mii de studenți (2,0%) față de perioada de studii 2009/2010.

III. Rezumat

Executorii de buget ai instituțiilor de învățământ superior auditate subordonate Ministerului Educației au admis un șir de nereguli și erori la planificarea, executarea și raportarea mijloacelor financiare publice, precum și la administrarea patrimoniului public de stat. Neregulile constatate se exprimă prin următoarele:

➤ Lipsa unei monitorizări conforme din partea Ministerului Educației și controlul intern neadecvat asupra formării și utilizării regulamentare a mijloacelor speciale au condus la neîncasarea veniturilor în sumă de 23,6 mil. lei și, respectiv, formarea datoriilor debitoare în sumă de 20,7 mil. lei.

➤ Unele entități auditate au încasat la componenta mijloace speciale venituri neregulamentare provenite din majorarea nejustificată a unor taxe de studii în sumă totală de 3,3 mil. lei, datorită stabilirii și percepției altor taxe pentru studii decât cele aprobate regulamentar, și nu au contabilizat datoriile debitoare privind veniturile în sumă de 1,8 mil. lei.

➤ Planificarea, executarea și raportarea cheltuielilor s-au efectuat cu abateri de la cadrul legal, admițându-se cheltuieli adiționale neprevăzute în legea bugetară anuală în sumă de 4,9 mil. lei, utilizarea contrar destinației a sumei de 113,9 mii lei.

➤ Efectuarea cheltuielilor neregulamentare în sumă de 291,8 mii lei la capitolul retribuirea muncii, prin stabilirea suplimentelor, sporurilor și plăților cu caracter stimulator din contul mijloacelor speciale.

➤ Valoarea investițiilor capitale executate de Academia de Studii Economice a Moldovei din contul mijloacelor speciale, nereflectată la contul „Fondul pentru dezvoltarea

instituției”, este diminuată cu 48,9 mil. lei.

➤ Managementul achizițiilor publice în cadrul instituțiilor de învățământ superior auditate este afectat de unele nereguli, care au impact negativ asupra efectuării unor procurări de bunuri în condiții de economicitate. Contractele au fost întocmite și semnate în lipsa planurilor anuale și trimestriale de efectuare a achizițiilor publice, garanțiilor pentru buna executare, precum și nu s-au executat și gestionat în condițiile inițial stabilite, iar grupul de lucru n-a asigurat în măsură deplină inițierea și desfășurarea procedurilor de achiziție publică în corespundere cu cadrul legal.

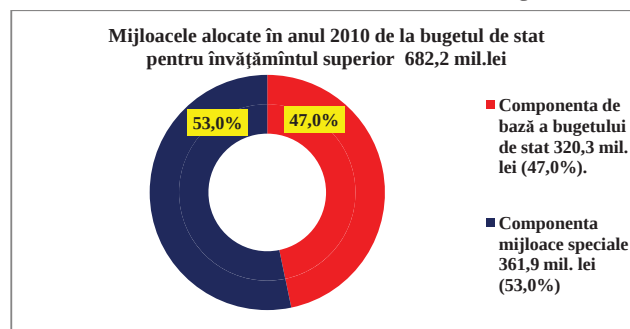
➤ Managementul neadecvat al gestionării patrimoniului public a determinat admiterea unor nereguli și situații de risc privind neasigurarea integrității patrimoniului aflat în gestiunea instituțiilor de învățământ superior auditate, și anume: neînregistrarea la organele cadastrale a unor imobile în valoare de 12,9 mil. lei; neevaluarea și nereflectarea în bilanțul contabil a valorii terenurilor cu suprafața de 97,4 ha, date în folosință; crearea situațiilor de risc privind unele imobile aflate în proces de deteriorare avansată etc.

➤ Nu este asigurată acreditarea instituțiilor de învățământ auditate, fapt care influențează calitatea educației, persistând riscul prestării unor servicii necalitative ce țin de pregătirea specialiștilor, datorită nerespectării standardelor obligatorii în învățământ.

IV. Constatări, concluzii și recomandări

Pentru finanțarea a 11 instituții superioare de învățământ subordonate Ministerului Educației, conform Legii bugetului de stat pe anul 2010⁵, au fost precizate și alocate mijloace în sumă totală de 682,2 mil. lei, inclusiv la componenta de bază – 320,3 mil. lei, și la componenta mijloace speciale – 361,9 mil. lei, situație care se prezintă în Figura nr. 2.

Figura nr. 2

Sursă: Legea bugetului de stat pe anul 2010

Potrivit sintezei executării bugetului de stat pe anul 2010, cheltuielile de casă la componenta de bază și la componenta mijloace speciale au constituit 639,7 mil. lei, iar cele efective – 643,8 mil. lei.

În funcție de nivelul semnificației alocațiilor bugetare, precum și de riscurile identificate, cum ar fi natura activităților desfășurate în sfera învățământului superior, aplicarea raționamentului profesional în stabilirea anumitor valori la înregistrarea corectă a operațiunilor și a soldurilor conturilor, a numărului de entități contractate, precum și ținându-se cont de obiectivele auditului, au fost auditate 6 instituții de învățământ superior, din 11 instituții cu finanțare de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Educației. Din totalul cheltuielilor pentru instituțiile de învățământ superior, precizate la componenta de bază și la componenta mijloace speciale în sumă de 682,2 mil. lei, în cadrul prezentului audit a fost auditată suma de 438,8 mil. lei, nivelul de acoperire constituind 64,3%.

⁵Legea bugetului de stat pe anul 2010 nr.133-XVIII din 23.12.2009 (cu modificările și completările ulterioare).

1. Cu privire la executarea veniturilor la componenta mijloace speciale

Analiza execuției părții de venituri în anul 2010 la

componenta mijloace speciale ale instituțiilor de învățământ superior auditate se prezintă în Tabelul nr.1.

Tabelul nr. 1

Instituții de învățământ superior	Venituri precizate pe an (mii lei)	Venituri de casă (mii lei)	Venituri de casă față de precizate +/- (mii lei)	Venituri efective (mii lei)	Venituri efective față de precizate +/- (mii lei)	Venituri de casă executate față de precizate (%)	Datorii debitoare la 31.12.2010 (mii lei)
Venituri generale, inclusiv:	193344,5	169870,0	-23474,5	198293,9	+4949,4	87,9	20695,0
Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM*)	77188,8	62082,4	-15106,4	68529,9	-8658,9	80,4	5889,3
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (UPSIC*)	14901,3	10594,0	-4307,3	10794,9	-4106,4	71,1	694,8
Academia de Studii Economice a Moldovei (ASEM*)	68533,3	64820,0	-3713,3	84505,4	+15972,1	94,6	11302,7
Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport (USEFS*)	17610,7	17495,7	-115,0	17515,8	-94,9	99,3	152,3
Universitatea de Stat din Tiraspol (UST*)	9918,7	9546,0	-372,7	11178,7	+1260	96,2	2165,5
Institutul Relații Internaționale din Moldova (IRIM*)	5191,7	5331,9	+140,2	5769,2	+577,5	102,7	490,4

* Abreviatorile utilizate ulterior în text.

Sursă: Rapoartele privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale la 31.12.2010

În urma verificării regularității formării veniturilor și veridicității raportării încasării și utilizării mijloacelor speciale din exercițiul bugetar 2010 de către 6 instituții de învățământ superior, s-au constatat următoarele:

➤ Unele instituții nu au încasat veniturile planificate la componenta mijloace speciale preponderent de la studiile pe bază de contract, darea în locațiune/arendă și de la plata pentru cazare în cămine în sumă totală de 23614,7 mii lei, inclusiv UTM – de 15106,4 mii lei, UPSIC – de 4307,3 mii lei, ASEM – de 3713,3 mii lei, UST – de 372,7 mii lei, și USEFS – de 115,0 mii lei, astfel nerespectând pct.5 și pct.6 din Modul de formare și direcțiile de utilizare a mijloacelor speciale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007⁶ și din Regulamentul aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.94 din 31.12.2004⁷.

➤ În același timp, veniturile efective ale unor instituții au depășit veniturile precizate cu 17809,6 mii lei (ASEM – cu 15972,1 mii lei (23,3%), UST – cu 1260,0 mii lei (12,7%), și IRIM – cu 577,5 mii lei (11,1%)), fapt ce denotă o planificare ireală și nejustificată a veniturilor comparativ cu limitele stabilite în planurile precizate.

➤ Încasarea la nivel redus a veniturilor calculate de la taxe și plăți în limita de 70,9% - 87,9% a condiționat majorarea datoriilor debitoare la 31.12.2010, preponderent formate în anul de gestiune, în sumă totală de 20695,0 mii lei (ASEM – de 11302,7 mii lei, UTM – de 5889,3 mii lei, UST – de 2165,5 mii lei, IRIM – de 490,4 mii lei, UPSIC – de 694,8 mii lei, USEFS – de 152,3 mii lei), fapt ce implică un risc înalt de neîncasare a veniturilor și de nerespectare a disciplinei contractuale.

➤ UPSIC, nerespectând prevederile art.12 alin.(1) din Legea nr.847-XIII din 24.05.1996⁸ și pct.3 din Modul de formare a mijloacelor speciale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007, a stabilit alte taxe decât cele aprobate regulamentar, majorând nejustificat mărimea cuantumului plăților pentru studii și încasind la componenta mijloace speciale venituri neregulamentare provenite din aceste majorări în sumă totală de 3,3 mil.lei, inclusiv de la

studiile cu frecvență la zi - în sumă de 1,0 mil.lei, și de la studiile cu frecvență redusă – de 2,3 mil.lei.

➤ UPSIC nu a reflectat în Raportul privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale și în Bilanțul instituției publice la 31.12.2009 și la 31.12.2010 datoriile debitoare în sumă de 1,8 mil. lei de la studiile pe bază de contract pentru a doua etapă a perioadelor de studii, fapt ce denotă o raportare neveridică a datoriilor privind veniturile calculate.

➤ Taxele la studiile prin contract sînt în creștere și se stabilesc de către Senatul instituțiilor într-un mod nedeterminat. Pînă în prezent nu este elaborat un act normativ privind metodologia de calculare a cuantumului cheltuielilor aferente plății pentru studii. În cadrul auditului la UTM nu s-a putut explica temeiul mărimii taxelor stabilite pînă la 22,5 mii lei pentru cetățenii străini, la postdoctoratură – de 28,0 mii lei, și la cursurile de pregătire pentru admitere în instituțiile de învățământ – de 12,0 mii lei.

➤ Unele instituții, neasigurînd încasarea veniturilor planificate, au efectuat cheltuieli în sumă de 6,4 mil.lei din soldurile bănești formate la 31.12.2009, nemodificînd planurile de finanțare în conformitate cu cerințele regulamentare.

Toate acestea se datorează neexercitării în deplină măsură de către minister a atribuțiilor prevăzute în pct.8 subpct.28 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.653 din 06.11.2009⁹, privind controlul asupra formării și utilizării regulamentare a mijloacelor speciale de către instituțiile subordonate.

Concluzii: Managementul ineficient al Ministerului Educației și neexercitarea în deplină măsură la instituțiile subordonate a controlului asupra formării și utilizării adecvate a mijloacelor speciale au creat riscuri de neîncasare a veniturilor în sumă de 23,6 mil.lei. Unele entități auditate au stabilit și au încasat alte taxe pentru studii decât cele aprobate regulamentar, iar în rezultatul majorării acestora au obținut venituri neregulamentare în sumă totală de 3,3 mil.lei. Neîncasarea veniturilor planificate a condiționat majorarea cu 20,5 mil.lei a datoriilor debitoare preponderent formate în anul de gestiune,

⁶Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007 „Cu privire la mijloacele speciale ale instituțiilor subordonate Ministerului Educației” (cu modificările ulterioare; în continuare – Modul de formare a mijloacelor speciale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.196 din 22.02.2007).

⁷Ordinul Ministerului Finanțelor nr.94 din 31.12.2004 „Despre aprobarea Regulamentului cu privire la gestionarea mijloacelor speciale ale instituțiilor publice finanțate de la buget” (cu modificările ulterioare).

⁸Legea nr.847-XIII din 24.05.1996 „Privind sistemul bugetar și procesul bugetar” (cu modificările și completările ulterioare).

⁹Hotărârea Guvernului nr.653 din 06.11.2009 „Cu privire la aprobarea Regulamentului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al Ministerului Educației” (cu modificările ulterioare).

precum și efectuarea cheltuielilor din soldurile disponibile la 31.12.2009, cu majorarea ulterioară a deficitului. Nu au fost raportate datoriile debitoare privind veniturile calculate de la studiile pe bază de contract în sumă de 1,8 mil.lei.

Recomandări:

1. Instituțiile de învățământ superior auditate:

1.1. Să asigure încasarea veniturilor planificate și colectarea taxelor de studii în conformitate cu cuantumul stabilit de cadrul legal în vigoare;

1.2. Să organizeze și să implementeze sistemul de management financiar și control intern, inclusiv în ce privește inventarierea activelor și a datoriilor, documentarea faptelor economice ale entității și reflectarea acestora în contabilitate, întocmirea corectă a rapoartelor financiare, cu asigurarea plenitudinii reflectării tuturor operațiunilor aferente perioadei de gestiune.

2. Ministerul Educației:

2.1. Să exercite controlul asupra formării și utilizării

mijloacelor speciale de către instituțiile subordonate în conformitate cu atribuțiile regulamentare privind organizarea și funcționarea ministerului, precum și să examineze problema majorării neregulamentare a taxei de către UPSIC și încasării altor taxe pentru studii decât cele aprobate în sumă totală de 3,3 mil.lei, precum și să întreprindă măsuri privind restituirea acestora studenților înmatriculați în bază de contract;

2.2. Să elaboreze și să înainteze Guvernului spre aprobare o metodologie privind determinarea costurilor reale care urmează a fi incluse în calculul plăților pentru studii și o modalitate reglementată de calculare a cuantumului plății pentru studii.

2. Cu privire la regularitatea cheltuielilor

Sinteza executării cheltuielilor generale ale instituțiilor de învățământ superior beneficiare de mijloacele alocate sînt indicate în Tabelul nr.2.

Tabelul nr.2

Nr. d/o	Instituții de învățământ superior beneficiare de mijloace	Cheltuieli la componenta de bază			Cheltuieli la componenta mijloace speciale			Cheltuieli generale		
		Precizat (mii lei)	Efectiv (mii lei)	Executat, %	Precizat (mii lei)	Efectiv (mii lei)	Executat, %	Precizat (mii lei)	Efectiv (mii lei)	Executat, %
1	2	3	4	5=4:3 x100	6	7	8=7:6 x100	9	10	11=10:9 x100
1.	Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM*)	97566,6	97582	100	89039,5	70653,3	79,4	186606,1	168235,3	90,2
2.	Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (UPSIC*)	34954,7	34927,9	99,9	17501,3	13892	79,4	52456	48819,9	93,1
3.	Academia de Studii Economice a Moldovei (ASEM*)	34646,9	34297,8	99,0	80773,3	80219,2	99,3	115420,2	114517	99,2
4.	Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport (USEFS*)	20522,2	20602,6	100,4	18810,7	18035,8	95,9	39332,9	38638,4	98,2
5.	Universitatea de Stat din Tiraspol (UST*)	20156,1	20122,1	99,8	13718,7	11347,1	82,7	33874,8	31469,2	92,9
6.	Institutul Relații Internaționale din Moldova (IRIM*)	4447,5	4416,7	99,3	6691,7	4323,4	64,6	11139,2	8740,1	78,5
	Total:	212294	211949,1	99,8	226535,2	198470,8	87,6	438829,2	410419,9	93,5

* Abreviațiunile utilizate ulterior în text.

Sursă: Rapoartele privind executarea bugetului instituției publice din contul cheltuielilor de bază și mijloacelor speciale la 31.12.2010

Auditul a constatat că planificarea, executarea și raportarea cheltuielilor s-a efectuat cu abateri de la cadrul legal¹⁰, fiind relevante următoarele:

➤ Datele analizate de audit denotă că, în comparație cu limitele bugetare precizate, executarea cheltuielilor efective la componenta de bază de către 6 instituții de învățământ superior a constituit, în medie, 99,8%, iar la componenta mijloace speciale – 87,6%. Cel mai redus nivel de executare a cheltuielilor efective la componenta mijloace speciale, față de limitele bugetare precizate, au înregistrat: UTM – 79,4% (-18,4 mil. lei), UPSIC – 79,4% (-3,6 mil.lei), UST – 82,7% (-2,4 mil.lei), IRIM – 64,6% (-2,4 mil.lei), acest fapt relevînd o planificare ireală a cheltuielilor.

➤ O planificare nejustificată a cheltuielilor a admis UTM, care la finele anului 2010 a majorat neregulamentar cheltuielile inițial planificate la componenta mijloace speciale cu 18,3 mil.lei, inclusiv cu 11,4 mil.lei – la retribuirea muncii, neavînd necesitatea executării acestor cheltuieli.

➤ Neasigurînd respectarea disciplinei bugetare și financiare, unele instituții de învățământ superior au admis cheltuieli adiționale neprevăzute în legea bugetară anuală și dezele aprobate la situația din 31.12.2010 de la componenta mijloace speciale în sumă totală de 4860,5 mii lei, inclusiv la UTM - în sumă de 3862,3 mii lei, și la UPSIC – în sumă de 998,2 mii lei.

➤ S-au cheltuit contrar destinației 113,9 mii lei, inclusiv 86,2 mii lei – de către ASEM, și 27,7 mii lei – de către USEFS, utilizate pentru întreținerea căminelor din contul plăților acumulate de la chiria/arenda bunurilor proprietate publică, fără a se ține cont de faptul că mijloacele respective urmau a fi utilizate primordial pentru întreținerea, repararea și utilarea tehnico-materială, remunerarea personalului de deservire, precum și pentru alte cheltuieli aferente plății mărfurilor și serviciilor.

➤ Prin Hotărîrea Guvernului nr.923 din 04.09.2001¹¹, a fost aprobat Contractul-tip privind realizarea studiilor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (la zi) în grupele cu finanțare bugetară și plasarea tinerilor specialiști în cîmpul muncii.

Potrivit pct. 3.3 lit.e) din Contractul-tip aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.923 din 04.09.2001, se prevede restituirea la bugetul de stat, în cazul exmatriculării sau neprezentării la locul de muncă conform repartizării, a cheltuielilor pentru instruirea sa în volumul calculat de instituția de învățământ respectivă. Auditul a constatat că, în anul 2010, cinci instituții de învățământ superior auditate au exmatriculat 1079 de studenți, iar cheltuielile calculate estimativ de audit pentru instruirea acestora constituie 12,1 mil. lei. Astfel, UTM a exmatriculat 781 studenți, UPSIC – 151 studenți, UST – 83 studenți, ASEM – 25 studenți și IRIM –

¹⁰Art.9 alin.(2) din Legea nr.847-XIII din 24.05.1996, pct.7 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.85 din 09.10.1996; pct.7 și pct.46 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.93 din 19.07.2010; pct.68 din Modul de formare a mijloacelor speciale, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.196 din 22.02.2007.

¹¹Hotărîrea Guvernului nr. 923 din 04.09.2001 „Cu privire la plasarea în cîmpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate de stat” (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Hotărîrea Guvernului nr. 923 din 04.09.2001).

6 studenți. Concomitent, unele instituții de învățământ superior auditate n-au încheiat regulamentar contractele respective, iar UTM, IRIM, UPSIC, care aveau încheiate contracte, n-au recuperat costul cheltuielilor suportate de instituții fără a restitui în bugetul de stat cheltuielile respective.

În viziunea auditului, nerestituirea la buget a cheltuielilor pentru instruire în cazul exmatriculării, precum prevede Hotărârea Guvernului nr. 923 din 04.09.2001, a fost condiționată de neelaborarea pînă în prezent a unui mecanism de aplicare a acestor prescripții.

Concluzii: Planificarea neargumentată, executarea și raportarea cheltuielilor s-au efectuat cu abateri de la cadrul legal, care au condiționat solicitarea exagerată a mijloacelor speciale și nerespectarea regulilor generale de organizare a evidenței contabile, adeverindu-se riscul estimat referitor la efectuarea neregulamentară a cheltuielilor reale, cu denaturarea raportării executării lor.

Admiterea de cheltuieli adiționale neprevăzute în legea bugetară anuală în sumă de 4860,5 mii lei și utilizarea contrar destinației a sumei de 113,9 mii lei denotă nivelul scăzut al managementului financiar și controlului intern în cadrul instituțiilor auditate.

Lipsa unui mecanism de aplicare a condițiilor prevăzute în pct.3.3. lit.e) din Contractul-tip aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001 condiționează neaplicarea normei privind restituirea mijloacelor bugetare de către studenții exmatriculați din instituții.

Recomandări:

3. Instituțiile de învățământ superior auditate:

3.1. Să implementeze sistemul de control intern, pentru a asigura corectitudinea planificării, prin neadmiterea estimării exagerate a necesarului de mijloace publice, și regularitatea utilizării mijloacelor publice;

3.2. Să asigure efectuarea de cheltuieli în limitele aprobate, precum și raportarea corectă și veridică a acestora, respectind cu strictețe disciplina bugetară și financiară, cu economisirea la maximum a mijloacelor publice;

3.3. Să asigure neadmiterea cheltuielilor adiționale neprevăzute în legea bugetară anuală și să încheie contracte-tip privind realizarea studiilor în instituțiile de învățământ superior în grupele cu finanțare bugetară.

Recomandări Ministerului Educației:

4. Să inițieze înaintarea propunerilor vizînd revizuirea clauzei prevăzute în pct.3.3. lit.e) din Contractul-tip aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.923 din 04.09.2001, referitor la restituirea mijloacelor bugetare de către studenții exmatriculați din instituții, ținînd cont de condițiile în cadrul cărora aceștia sînt exmatriculați.

3. Cu privire la regularitatea cheltuielilor pentru retribuirea muncii

Verificările auditului la capitolul retribuirea muncii au relevat că, în unele cazuri, cheltuielile nu au fost efectuate regulamentar¹², după cum urmează:

➤ UTM, pe parcursul anului 2010, a acordat din contul mijloacelor speciale plăți cu caracter stimulator ce depășesc salariul funcției cu vechimea în muncă. Ținînd cont de gradul de semnificație a efectuării plăților cu caracter stimulator, în rezultatul verificării unui eșantion, auditul a constatat 3 cazuri de achitare în aceste condiții a plăților în sumă de 209,3 mii lei.

➤ Verificarea corectitudinii retribuirii muncii personalului USEFS a relevat că contabilitatea a admis erori la calcularea vechimii în muncă pe un eșantion de 20 de persoane din cadrul profesoral-didactic, suma calculată și achitată

neregulamentar a sporului pentru vechimea în munca constituind 63,0 mii lei.

➤ Deși cadrul legal reglementează că sporurile se stabilesc pentru cel mult un an, contabilului-șef al UPSIC i s-au stabilit și achitat sporuri în mărime de 100% la salariul de bază pentru înaltă eficiență în muncă și intensitatea muncii, din surse bugetare, în baza ordinului UPSIC nr.179 din 31.07.2009, emis pentru anul 2009, fără putere juridică pentru anul 2010. Suma calculată și achitată neregulamentar în anul 2010 a constituit 19,5 mii lei.

➤ UTM a admis aprobarea și salarizarea a 3 funcții de contabil-șef adjunct, cu aplicarea categoriei de salarizare 18, prevăzută pentru funcția de contabil-șef, precum și cumularea de funcții peste norma stabilită de 1,5 unități de către 65 de persoane, în unele cazuri cuantumul fiind de pînă la 2,84 unități de funcții, stabilind și suplimentele la funcțiile cumulate.

➤ Reglementările art.34 alin.(3) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 și prescripțiile pct.17 din Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006 (supus modificării de 3 ori pe parcursul anului 2010) au determinat stabilirea diferitor suplimente, sporuri și plăți cu caracter stimulator din mai multe surse financiare existente în cadrul unor instituții superioare de învățămînt, fiind condiționată majorarea esențială a veniturilor personalului administrativ și înregistrată o discrepanță între veniturile anuale ale altor categorii de salariați, precum cadrele didactice.

Verificarea prin eșantionare a relevat că în anul 2010 veniturile medii lunare ale unor rectori au constituit cîte 24,6 mii lei, iar ale unor prorectori - între 11,5-15,9 mii lei, ale unor conferențieri - 10,3-14,3 mii lei, față de veniturile medii lunare ale cadrelor didactice din aceleași instituții - de 3,3-5,0 mii lei. Șeful secției planificare și contabilul-șef avînd stabilite salariile de funcție de 950,0 lei și, respectiv, 1000,0 lei, au obținut venituri anuale de 128,1 mii lei și, respectiv, 150,0 mii lei, sau un salariu mediu lunar de 10,7 mii lei și, respectiv, 12,5 mii lei.

Auditul a constatat că salariul mediu lunar calculat din diferite surse personalului administrativ a depășit de 3,8 - 6,7 ori salariul mediu lunar de 3,7 mii lei în învățămîntul superior și de 6,8 ori - salariul mediu lunar în economie, care în anul 2010 a constituit 3,6 mii lei.

Concluzii: În anul 2010, unele instituții de învățămînt superior auditate au admis nereguli la capitolul retribuirea muncii, cum ar fi: stabilirea suplimentelor, sporurilor și plăților cu caracter stimulator din contul mijloacelor speciale, soldate cu achitarea nejustificată a unor plăți cu caracter stimulator; neasigurarea respectării cadrului legal la cumularea funcțiilor.

În viziunea auditului, reglementările existente ce vizează salarizarea angajaților unităților bugetare finanțate integral sau parțial din contul mijloacelor speciale au caracter neechilibrat și necoerent, deoarece au dus la stabilirea diferitor suplimente, sporuri și plăți cu caracter stimulator din mai multe surse financiare, fiind condiționată majorarea esențială a veniturilor personalului administrativ și înregistrată o discrepanță între veniturile anuale ale altor categorii de salariați.

Recomandări:

5. Instituțiile de învățămînt superior auditate:

5.1. Să asigure respectarea cadrului legal la stabilirea suplimentelor, sporurilor și plăților cu caracter stimulator din contul mijloacelor speciale;

5.2. Să asigure inventarierea elementelor contabile în fiecare perioadă de gestiune, pentru neadmiterea efectuării cheltuielilor cu depășirea limitelor aprobate și înregistrării

¹²Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 „Cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar” (art.34 alin.(2); cu modificările și completările ulterioare; în continuare - Legea nr.355-XVI din 23.12.2005); Hotărârea Guvernului nr.381 din 13.04.2006 „Cu privire la condițiile de salarizare a personalului din unitățile bugetare” (pct.5 și pct.17 din Anexa nr.2; cu modificările ulterioare).

neregulamentare a datoriilor creditoare.

6. Conducerea UTM să revizuiască organigrama, structura personalului și numărul de funcții aprobate excesiv, inclusiv salarizarea funcției de contabil-șef adjunct cu aplicarea categoriei de salarizare 18, prevăzută pentru contabilul-șef, și să asigure respectarea cadrului legal privind cumularea funcțiilor.

7. Conducerea UTM și USEFS să întreprindă măsuri, conform prevederilor legale, în vederea recuperării mijloacelor achitate pentru retribuirea muncii în sumă de 209,3 mii lei și, respectiv, 63,0 mii lei.

8. Conducerea UPSIC să asigure nivelul adecvat al sistemului de control intern la capitolul retribuirea muncii, în vederea excluderii faptelor de achitare neregulamentară a salariilor, și să întreprindă măsuri, în conformitate cu normele legale, privind încasarea plăților salariale achitate nelegitim în sumă de 19,5 mii lei.

9. Ministerul Educației să înainteze Guvernului, în ordinea stabilită, propuneri de modificare a legislației privind determinarea unui mecanism echitabil de aplicare a normei legale în sistemul de salarizare a angajaților unităților bugetare finanțate integral sau parțial din contul mijloacelor speciale, întru limitarea discrepanței între veniturile anuale ale diferitor categorii de salariați care activează în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

4. Cu privire la regularitatea achizițiilor publice

Urmare verificărilor auditului asupra regularității achizițiilor publice efectuate, s-au constatat unele abateri de la normele legale ce reglementează acest domeniu¹³, exprimate prin următoarele:

➤ În anul 2010, instituțiile de învățământ superior auditate USEFS, IRIM, UST, UTM, UPSIC și ASEM au desfășurat achizițiile publice fără a stabili expres funcțiile fiecărui membru al grupului de lucru pentru achiziții și fără a semna declarațiile de confidențialitate și imparțialitate pentru fiecare achiziție publică efectuată, precum și în lipsa planurilor anuale și trimestriale de achiziții. Unele instituții n-au publicat planurile de achiziții pe web-site-ul propriu; nu în toate cazurile procesele-verbale de evaluare a ofertelor au fost semnate de către toți membrii grupului de lucru pentru achiziții; nu au monitorizat executarea contractelor de achiziții și nu au întocmit dosarele achiziției publice pentru fiecare procedură de achiziție publică după încheierea contractului, neasigurându-se integritatea acestora, iar păstrarea documentelor de achiziții fiind haotică.

➤ UST, nerespectând prevederile art.13 din Legea nr.721-XIII din 02.02.1996¹⁴ și pct.7 lit.c) din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.834 din 13.09.2010¹⁵, în perioada de referință a contractat și a exercitat lucrări de reparație capitală în sumă totală de 1,6 mil. lei, în lipsa documentației de proiect, însoțită de calcule de deviz aprobate și expertizate în modul stabilit. Concomitent, instituția n-a asigurat depunerea de către câștigătorii procedurilor de achiziție a garanției pentru buna execuție în mărimea prevăzută de până la 15% din valoarea bunurilor la semnarea contractelor de achiziție a mobilierului și mijlocului de transport în sumă totală de 746,3 mii lei.

➤ Grupul de lucru pentru achiziții al UTM, nerespectând prevederile art.3 și art.69 alin.(1) și alin.(4) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007, n-a asigurat estimarea valorii totale a achizițiilor preconizate pentru realizarea programului de stat "Valorificarea resurselor regenerabile în condițiile Republicii Moldova și elaborarea Satelitului Moldovenesc", divizând achiziția respectivă prin încheierea a 8 contracte

separate în valoare de 2,3 mil.lei, în 2 cazuri cu același furnizor, efectuând achizițiile respective dintr-o singură sursă, iar bunurile fiind livrate cu încălcarea termenelor contractate (cu întârziere de la 6 luni până la 24 luni). Astfel, în baza contractelor de achiziție a bunurilor și serviciilor nr.38 din 02.06.2009 (în copie) și nr.30 din 25.03.2010, valabile până la 31.12.2010, încheiate separat cu un operator economic din SUA, s-a contractat achiziționarea unei mașini de frezat cu 5 axe pentru prototiparea paletelor cu profil aerodinamic (anul de fabricare 1999), în valoare de 565,9 mii lei (50,3 mii dolari SUA), și a unor transformatoare cu valoarea de 446,3 mii lei (35,8 mii dolari SUA), la data semnării contractului. Procurarea și transferarea valutei s-a efectuat peste 7 luni și, respectiv, 1,5 luni de la momentul înregistrării contractelor la Agenția Achiziții Publice, pentru ce s-au cheltuit neeficient mijloace în sumă de 70,2 mii lei de la diferența de curs pentru procurarea valutei, însă livrarea bunurilor a avut loc la 01.12.2010, sau peste 18 luni și, respectiv, peste 8 luni, deși termenul era de 30 de zile.

În rezultatul licitațiilor publice, au fost încheiate două contracte cu un operator economic (la 21.01.2009 – în sumă de 675,1 mii lei, și la 27.10.2009 – de 361,3 mii lei), fără acoperire financiară, al căror termen de valabilitate ulterior a fost prelungit prin Acorduri adiționale, înregistrate la Agenția Achiziții Publice, iar achizițiile respective s-au înregistrat și executat prin Trezoreria teritorială Chișinău cu întârzieri de 10 luni și, respectiv, 24 luni de la înregistrarea contractelor menționate.

Concluzii: Managementul achizițiilor publice în cadrul unor instituții de învățământ superior auditate este afectat de nereguli, care au impact negativ asupra efectuării unor procurări de bunuri în condiții de economicitate. Aceste instituții n-au asigurat pe deplin controlul managerial adecvat proceselor aferente procedurilor de achiziții publice, fapt ce a determinat unele abateri de la legislație privind desfășurarea procedurilor de achiziție publică și atribuirea contractelor de achiziție publică. Livrarea bunurilor nu în toate cazurile se efectuează regulamentar și în termenele prevăzute în contracte. Unele instituții superioare de învățământ au divizat achizițiile de mărfuri și au contractat neregulamentar lucrări de reparație capitală în lipsa documentației de proiect, însoțită de calcule de deviz aprobate și expertizate în modul stabilit.

Recomandări:

10. Instituțiile de învățământ superior auditate:

10.1. Să asigure regularitatea activității grupurilor de lucru pentru achiziții publice, cu ridicarea responsabilizării acestora, fiindu-le monitorizată încontinuu activitatea;

10.2. Să utilizeze mijloacele financiare destinate achizițiilor publice în condiții de economicitate, ținând cont de prevederile regulamentare în vigoare, și să stabilească persoanele responsabile de elaborarea planurilor anuale, trimestriale de efectuare a achizițiilor publice, cu publicarea lor în mod obligatoriu pe propriul web-site;

10.3. Să respecte cadrul legal la efectuarea achizițiilor publice și să implementeze controale manageriale potrivite pentru administrarea contractelor încheiate; să excludă practica de divizare a contractelor prin încheierea de contracte separate;

10.4. Conducerea instituțiilor de învățământ superior auditate, în comun cu Agenția Achiziții Publice, să elaboreze și să execute un plan de măsuri privind organizarea instruirilor persoanelor implicate în procesul de achiziții publice.

5. Cu privire la situația patrimonială și la veridicitatea raportării

¹³Legea nr.96-XVI din 13.04.07 „Privind achizițiile publice” (cu modificările ulterioare; în continuare - Legea nr.96-XVI din 13.04.2007); Hotărârea Guvernului nr.1380 din 10.12.2007 „Privind aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții” (cu modificările ulterioare); Hotărârea Guvernului nr.9 din 17.01.2008 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la întocmirea și păstrarea dosarului achiziției publice”.

¹⁴Legea nr. 721-XIII din 02.02.1996 „Privind calitatea în construcții” (cu modificările ulterioare).

¹⁵Hotărârea Guvernului nr.834 din 13.09.2010 „Pentru aprobarea Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări”.

Managementul neadecvat al gestionării patrimoniului public a determinat admiterea unor nereguli și situații de risc privind neasigurarea integrității patrimoniului aflat în gestiunea instituțiilor de învățământ superior auditate.

➤ Nu se respectă prevederile art.5 alin.(1) din Legea nr.1543-XIII din 25.09.1998¹⁶ și se menține riscul de neasigurare a integrității patrimoniului public, datorită faptului că terenurile cu suprafața de 58,1 ha aflate în administrarea unor instituții de învățământ superior auditate nu sînt înregistrate în Registrul bunurilor imobile, iar instituțiile nu dispun de titluri de autentificare a drepturilor deținătorului de teren (UPSIC – 42,3 ha și UTM – 5,8 ha).

➤ Verificările situațiilor privind patrimoniul public aflat la balanța ASEM au relevat că pînă în prezent la Oficiul cadastral teritorial Chișinău nu au fost înregistrate regulamentar 6 bunuri imobile în valoare de 12,9 mil.lei (din cele 18 bunuri aflate la balanța acesteia), precum și imobilul din str. Ion Creangă,1, pe suprafața căruia sînt amplasate blocurile de studii ale UPSIC, prin ce s-au încălcat prevederile art.22 alin.(2) din Legea nr.1543-XIII din 25.09.1998. Suprafețele unor imobile aflate în gestiunea UPSIC nu corespund datelor înregistrate la organul cadastral cu 4,3 ha (s.Hincăuți, r-nul Edineț – 3,1ha; str. E.Coca 29 – 0,7 ha; str. Sucevița,154 – 0,5 ha, mun.Chișinău).

➤ Terenurile cu suprafața de 38,6 ha ale UTM și Casa de odihnă din Sergheevca (Ucraina) cu valoarea de bilanț de 462,6 mii lei a USEFS nu sînt înregistrate în Lista bunurilor imobile proprietate publică a statului, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.351 din 23.03.2005¹⁷, iar unele terenuri și imobile au fost înregistrate cu erori.

➤ Contrar prevederilor art.17 alin.(4) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007¹⁸, art.5 alin. (4) lit. b) din Legea nr.989-XV din 18.04.2002¹⁹, precum și pct.40 din Instrucțiunea aprobată prin Ordinul nr.93 din 19.07.2010, UTM dispune de terenuri cu suprafața totală de 51,4 ha, UPSIC – de 42,3 ha, UST – de 3,65 ha, care nu sînt evaluate și înregistrate în evidența contabilă, auditul constatînd că Bilanțul instituțiilor publice finanțate de la buget la 31.12.2010 este denaturat cu valoarea respectivă.

➤ Imobilul UPSIC din s.Hincăuți, r-nul Edineț, transmis în anul 1999, și tabăra de odihnă "Prietenia" din orașul Vadul lui Vodă în valoare de 993,5 mii lei, amplasată pe un teren cu suprafața de 2,96 ha și transmisă în anul 2008, nu sînt utilizate și se află în proces de deteriorare avansată, în timp ce cheltuielile curente pentru remunerarea pazei imobilului au constituit 83,4 mii lei. Unele părți ale căminelor, precum balcoanele, sînt în stare avansată de deteriorare și prezintă pericol pentru pietoni, iar anumite încăperi sanitare din blocurile de studii nu au nici uși.

➤ Potrivit rapoartelor financiare, unele obiecte din patrimoniul UTM nu se utilizează la capacitatea maximă sau integral, precum: Baza de odihnă "Andrieș", cu valoarea de 327,7 mii lei, amplasată pe un teren de 6,0 ha din s.Condrița (sect. Buiucani) și fără titlu de autentificare a dreptului deținătorului de teren; Complexul "Popas" din str.Cuza Vodă,10 și Baza de odihnă "Politeh" din Zatoca (Ucraina), cu valoarea de 2,1 mil. lei.

Auditul a constatat că pe terenurile date în folosință UTM sînt amplasate 3 parcări în lipsa contractului de arendă, neautorizate de Ministerul Educației și care nu sînt administrate de instituție.

➤ Datorită nerepartizării în ultimii ani a alocațiilor financiare necesare pentru finalizarea lucrărilor, în proces de deteriorare sînt și unele construcții aflate la etapa de finalizare, pentru care s-au cheltuit 31,0 mil. lei (UPSIC - Complexul Sportiv, cu valoarea de 6,3 mil. lei; UTM – blocul Facultății de radioelectronică, cu valoarea de 17,8 mil.lei, și Blocul de studii nr.11 – de 6,9 mil.lei).

➤ În lipsa titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren, UTM a transmis unele suprafețe de terenuri unor companii de construcții în baza contractelor de administrare fiduciară și contractelor de colaborare, pentru construcția blocurilor locative. Totodată, condițiile generale ale contractelor de administrare fiduciară contravin prevederilor art.16 din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007²⁰, din care reiese că terenurile nu sînt obiect al transmiterii în administrare fiduciară.

➤ Deși termenul contractelor de locațiune a activelor publice neutilizate nu poate depăși un an, UPSIC a încheiat 6 contracte de locațiune privind transmiterea în posesiune și folosință pe un termen de 3 ani a unor spații cu suprafața totală de 1262,2 m², nerespectînd prevederile art.17 alin.(5) și alin.(6) din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007. Unii agenți economici utilizează spațiile aflate pe teritoriul blocului central al UPSIC pentru cafenea, cu servirea băuturilor alcoolice pe timp de noapte și nu achită conform contractului lunar chiria, astfel fiind înregistrate neregulamentar datorii la 31.12.2010 în sumă de 200,9 mii lei, formate în trimestrul IV al anului 2010.

➤ În perioada anului 2010, ASEM, neadaptînd contractele de arendă la legislația în vigoare, a scutit neîntemeiat patru agenți economici de plata pentru chiria/arenda bunurilor proprietate publică în sumă de 13,8 mii lei, pentru darea în locațiune a activelor neutilizate.

Concluzii: Verificarea regularității utilizării patrimoniului public denotă că bunurile imobile ale instituțiilor de învățământ superior auditate nu sînt gestionate adecvat, fapt determinat de neajunsurile admise în sistemul de management financiar și control intern. Unele terenuri și construcții nu sînt înregistrate regulamentar în Registrul bunurilor imobile la organele cadastrale teritoriale, iar altele - în Lista bunurilor imobile proprietate publică a statului, ceea ce majorează riscul pierderii patrimoniului public. Valoarea terenurilor transmise în folosință unor entități auditate nu a fost evaluată și reflectată în bilanțul contabil. Unele imobile se află în proces de deteriorare avansată, iar altele sînt date în folosință pentru amplasarea unor parcări neautorizate, în lipsa contractelor de arendă.

Recomandări:

11. Instituțiile de învățământ superior auditate să efectueze inventarierea totală a patrimoniului, cu asigurarea înregistrării conforme la organele cadastrale și utilizării la destinație a acestuia, precum și să evalueze și să înregistreze în evidența contabilă patrimoniul public dat în folosință.

12. ASEM să ajusteze contractele de arendă la legislația în vigoare.

13. Ministerul Educației:

13.1. Să asigure administrarea regulamentară a proprietății de stat gestionate, precum și înregistrarea ei la organele cadastrale și în Lista bunurilor imobile proprietate publică a statului;

13.2. Să întreprindă măsurile de rigoare în vederea neadmiterii deteriorării patrimoniului de stat aflat în administrare, inclusiv a taberei de odihnă "Prietenia" din orașul Vadul lui Vodă și imobilului din s.Hincăuți, r-nul Edineț, asigurînd o gestionare rațională și conformă;

13.3. Să examineze situația referitor la admiterea plasării neautorizate a parcărilor pe terenurile date în folosință instituțiilor de învățământ.

Recomandări Guvernului:

14. Să examineze corectitudinea administrării terenurilor aferente transmise în folosință instituțiilor superioare de învățământ.

¹⁶Legea cadastrului bunurilor imobile nr.1543-XIII din 25.02.1998 (cu modificările ulterioare; în continuare - Legea nr.1543-XIII din 25.09.1998).

¹⁷Hotărîrea Guvernului nr.351 din 23.03.2005 „Cu privire la aprobarea listelor bunurilor imobile proprietate publică a statului și la transmiterea unor bunuri imobile” (cu modificările ulterioare).

¹⁸Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007(cu modificările ulterioare).

¹⁹Legea nr.989-XV din 18.04.2002 „Cu privire la activitatea de evaluare” (cu modificările ulterioare).

²⁰Legea privind administrarea și deținutarea proprietății publice nr.121-XVI din 04.05.2007 (cu modificările ulterioare; în continuare - Legea nr.121-XVI din 04.05.2007).

6. Privind evidența contabilă și raportarea financiară

Auditul a constatat că evidența contabilă la unele instituții de învățământ superior s-a ținut cu încălcarea normelor regulamentare, fapt care a influențat asupra veridicității înregistrărilor contabile și a rapoartelor financiare.

➤ Verificările auditului asupra Bilanțului executării bugetului autorităților/ instituțiilor publice la 31.12.2010 au relevat că la ASEM valoarea investițiilor capitale executate din contul mijloacelor speciale, nereflectată la contul „Fondul pentru dezvoltarea instituției”, a fost denaturată cu 48,9 mil. lei (102,8-53,9). Astfel, la contul „Cheltuieli din mijloace speciale pentru investiții capitale și procurarea utilajului” este înregistrată suma de 102,8 mil. lei, iar la contul „Fondul pentru dezvoltarea instituției” – suma de 53,9 mil. lei, sau cu 48,9 mil. lei mai puțin. Aceasta se datorează faptului că, în perioada anilor 2005-2007, suma investițiilor capitale (48,9 mil. lei) din contul mijloacelor speciale a fost reflectată la contul „Venituri din mijloace speciale”, iar prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 82 din 22.09.2008²¹ a fost modificată înregistrarea acestor investiții, fără ca instituțiile de învățământ să se conformeze noilor modificări ale Instrucțiunii aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 85 din 09.10.1996.

➤ UPSIC nu a reflectat în Raportul privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale și în Bilanțul instituției publice finanțate de la buget la 31.12.2009 și la 31.12.2010 datoriile debitoare în sumă de 1,8 mil. lei de la studiile pe bază de contract, fapt ce invocă o raportare neveridică a datoriilor privind veniturile calculate.

➤ Cheltuielile efectuate de UPSIC pentru reparațiile capitale în sumă de 972,6 mii lei nu au fost trecute regulamentar la majorarea valorii inițiale a clădirilor.

➤ Unele instituții de învățământ superior au admis cheltuieli adiționale, neprevăzute în legea bugetară anuală și develope aprobate la situația din 31.12.2010, în sumă totală de 4860,5 mii lei, inclusiv la UTM - în sumă de 3862,3 mii lei, și la UPSIC - în sumă de 998,2 mii lei, fapt ce a influențat negativ raportarea anuală a mijloacelor utilizate de la componenta mijloace speciale și veridicitatea Bilanțului instituțiilor publice finanțate de la bugetul de stat la 31.12.2010.

➤ În rezultatul analizei listelor de inventariere, s-a constatat că ASEM nu întreprinde măsuri eficiente privind administrarea bunurilor materiale în sumă de 564,1 mii lei, care nu se utilizează în procesul de activitate a entității și sînt stocate în depozit (copiatoare, fotoliu stomatologic, instrumente muzicale, camera-video „Panasonic”, mobilă etc.).

➤ Comisia de inventariere a USEFS, nerespectînd prevederile pct. 114 din Regulamentul aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 27 din 28.04.2004²², n-a întocmit procesul-verbal privind rezultatele inventarii.

Concluzii: Nerespectarea regulilor generale de reglementare a contabilității a cauzat raportarea eronată de către instituțiile de învățământ superior a veniturilor, cheltuielilor și patrimoniului, astfel nereflectîndu-se o situație identică cu datele evidenței contabile, constatările auditului relevînd denaturarea raportării financiare anuale.

Recomandări:

**Șeful echipei de audit,
Director adjunct al Departamentului
de Audit I
(buget de stat și patrimoniu)**

**Echipa de audit:
controlorii superiori de stat,
auditori publici**

15. Instituțiile de învățământ superior auditate să asigure implementarea elementelor sistemului de management financiar și control intern la compartimentul evidența și raportarea veniturilor, cheltuielilor și patrimoniului de stat.

16. Conducerea UPSIC să asigure trecerea regulamentară a cheltuielilor pentru reparațiile capitale efectuate în unele cămine în sumă de 972,6 mii lei la majorarea valorii inițiale a clădirilor reparate.

7. Cu privire la regularitatea acreditării instituțiilor din sistemul de învățământ superior

➤ Potrivit art. 2 din Legea nr. 1257-XIII din 16.07.1997²³, evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ constituie prerogativa Ministerului Educației, care nu a întreprins măsuri conforme privind activitatea Agenției de Asigurare a Calității, aceasta urmînd să asigure calitatea educației, realizarea politicii statului privind evaluarea externă a sistemului de învățământ.

➤ Acreditarea USEFS a expirat în anul 2009 și pînă în prezent nu a fost reacreditată. Totodată, la specialitățile „Securitate civilă”, „Ordine publică și servicii de securitate a proprietății”, evaluarea nu s-a efectuat în termenul stabilit, astfel nerespectîndu-se prevederile art. 7 alin. (8) și alin. (13) din Legea nr. 1257-XIII din 16.07.1997.

➤ Potrivit Hotărîrii Ministerului Educației nr. 3.5.2 din 15.09.2005, UTM i-au fost acreditate 9 specialități, însă după obținerea acreditării nu au fost supuse reevaluării specialitățile: „Drept”, „Drept patrimonial”, „Inginerie și management în telecomunicații”, „Design industrial”, „Design vestimentar”, „Tehnologii poligrafice”, „Evaluarea imobilului”; UPSIC - specialitățile „Psihologie” și „Psihologie specială”.

➤ Deși IRIM a avut promoții de absolvenți la specialitățile „Politologie” și „Turism”, acestea n-au fost acreditate, astfel nerespectîndu-se art. 7 alin. (3) din Legea nr. 1257-XIII din 16.07.1997. Astfel, entitățile nominalizate continuă pregătirea de specialiști la unele profiluri și specialități care nu sînt evaluate și acreditate.

➤ Unele specialități ale instituțiilor de învățământ superior acreditate anterior nu sînt supuse reevaluării obligatorii o dată la 5 ani, urmare faptului că activitatea Agenției de Asigurare a Calității a fost suspendată.

Concluzii: Nu este asigurată acreditarea instituțiilor de învățământ auditate, ceea ce poate influența calitatea educației și pregătirii specialiștilor, aceasta datorîndu-se nerespectării standardelor obligatorii în învățământ și nefuncționalității Agenției de Asigurare a Calității.

Recomandări Ministerului Educației:

17. Să respecte cadrul legal privind acreditarea instituțiilor din sistemul de învățământ din Republica Moldova și să reducă riscurile prestării unor servicii necalitative ce țin de pregătirea specialiștilor.

V. Opinii de audit

Pe marginea rezultatelor auditelor efectuate la entitățile din subordinea Ministerului Educației, echipa de audit a exprimat opinii separate pentru fiecare instituție, care se prezintă în Anexa la prezentul Raport de audit.

Victor MUNTEANU

**Maria Filip
Nicolae Furnica**

²¹Ordinul ministrului finanțelor nr. 82 din 22.09.2008 „Privind aprobarea modificărilor și completărilor la Instrucțiunea cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 85 din 09.10.1996”.

²²Ordinul ministrului finanțelor nr. 27 din 28.04.2004 „Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului privind inventarierea (cu modificările ulterioare).”.

²³Legea nr. 1257-XIII din 16.07.1997 „Cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ din Republica Moldova” (cu modificările ulterioare; în continuare - Legea nr. 1257-XIII din 16.07.1997).

Anexă

Opiniile de audit
 exprimate în cadrul auditului regularității la unele instituții de învățământ superior subordonate Ministerului Educației

Nr. d/o	Denumirea instituției, întreprinderii	Opinie privind raportul financiar	Opinie privind regularitatea
1.	Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”	Opinie contrară privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, nu oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, datorită neînregistrării la mijloace fixe a valorii terenurilor transmise entității, precum și diminuării valorii inițiale a unor imobile în rezultatul reparațiilor capitale, formării neregulamentare a datoriilor creditoare la retribuirea muncii, neraportării unor datorii debitoare privind veniturile la data de 31.12.2010.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia echipei de audit, bazată pe activitățile de audit efectuate, gestionarea mijloacelor publice și administrarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, nu s-au efectuat legal și regulamentar, datorită semnificației aspectelor ce țin de intrarea în posesia entității a unor venituri constituite neregulamentar, efectuarea unor cheltuieli în lipsa autorizației instituției ierarhic superioare, efectuarea cheltuielilor cu depășirea limitelor precizate, gestionarea neregulamentară a patrimoniului și utilizarea neconformă a unor mijloace pentru remunerarea muncii.
2.	Universitatea Tehnică a Moldovei	Opinie contrară privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, nu oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Universității Tehnice a Moldovei, datorită denaturărilor semnificative, condiționate de neînregistrarea la mijloace fixe a valorii terenurilor date în folosință, de înregistrarea neregulamentară a datoriilor creditoare la retribuirea muncii etc.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia echipei de audit, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor depășirii limitelor de cheltuieli precizate, planificării ireale a veniturilor și cheltuielilor, repartizării neregulamentare a unităților de funcții ce au avut impact negativ asupra alocațiilor publice, realizării neregulamentare a achizițiilor publice, utilizării neconforme a unor mijloace pentru remunerarea muncii, administrarea mijloacelor publice și gestionarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, s-au efectuat legal și regulamentar.
3.	Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport	Opinie fără rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Universității de Stat de Educație Fizică și Sport la data de 31.12.2010, fiind întocmit în conformitate cu cadrul aplicabil de raportare financiară.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia echipei de audit, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția unor neregularități constatate ce țin de nerestituirea în buget a mijloacelor de către studenții exmatriculați, precum și a unor neregularități la efectuarea achizițiilor de mărfuri și servicii și la plata salariilor, administrarea mijloacelor publice și gestionarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, s-au efectuat legal și regulamentar.
4.	Institutul Relații Internaționale din Moldova	Opinie fără rezerve privind raportul financiar: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Institutului Relații Internaționale din Moldova la data de 31.12.2010, fiind întocmit în conformitate cu cadrul aplicabil de raportare financiară.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de nerealizarea achizițiilor publice și de neasigurarea încasării depline a veniturilor, administrarea mijloacelor publice și gestionarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, s-au efectuat legal și regulamentar.
5.	Universitatea de Stat din Tiraspol	Opinie cu rezerve privind raportul financiar: În opinia echipei de audit, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale aspectului ce ține de terenurile aflate în folosință, care nu au fost evaluate și înregistrate în evidența contabilă, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Universității de Stat din Tiraspol la data de 31.12.2010, fiind întocmit în conformitate cu cadrul aplicabil de raportare financiară.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia echipei de audit, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de nerealizarea achizițiilor publice, neasigurarea executării contractelor încheiate, neîncheierea cu studenții a contractelor cu finanțare de la buget și nerestituirea în buget de către aceștia a mijloacelor după exmatriculare, precum și de neasigurarea încasării depline a veniturilor de la plățile pentru studii prin contract, administrarea mijloacelor publice și gestionarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, s-au efectuat legal și regulamentar.
6.	Academia de Studii Economice a Moldovei	Opinie cu rezerve privind raportul financiar: În opinia echipei de audit, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale denaturării în bilanț a valorii investițiilor capitale executate din contul mijloacelor speciale și nereflexării la contul „Fondul pentru dezvoltarea instituției”, raportul financiar, sub toate aspectele semnificative, oferă o imagine reală și fidelă a situației patrimoniale și celei financiare ale Academiei de Studii Economice a Moldovei la data de 31.12.2010.	Opinie cu rezerve privind regularitatea: În opinia auditorului, bazată pe activitățile de audit efectuate, cu excepția efectelor posibile ale aspectelor ce țin de nerealizarea achizițiilor publice și de neasigurarea încasării depline a veniturilor, administrarea mijloacelor publice și gestionarea patrimoniului public, sub toate aspectele semnificative, s-au efectuat legal și regulamentar.

52**HOTĂRÎRE****privind Raportul auditului „Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru perioada derulării Proiectului (2007-2010)”**

Curtea de Conturi, în prezența consultantului principal al Comisiei permanente a Parlamentului economie, buget și finanțe dl A.Conișescu, viceministrului transporturilor și infrastructurii drumurilor dl B.Gherasim, contabilului-șef al Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor dna V.Calancea, managerului-șef al Întreprinderii de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” dl V.Panurco și contabilului-șef dna S.Cheibaș, șefului Direcției finanțele economiei naționale, cheltuieli capitale și achiziții publice a Ministerului Finanțelor dl V.Binzaru, șefului Direcției audit intern a Ministerului Economiei dl Iu. Spasov, precum și a altor persoane cu funcții de răspundere, călăuzindu-se de art.2 alin.(1) și art.4 alin.(1) lit.a) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008¹, a examinat Raportul auditului „Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru perioada derulării Proiectului (2007-2010)”.

Misiunea de audit s-a desfășurat în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011² la Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor (în continuare – MTID), Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” (în continuare – Î.S. „ASD”), precum și s-au solicitat informații de la terțe persoane (Ministerul Finanțelor, antreprenori etc.).

Obiectivele auditului au constat în: (i) Evaluarea preliminară a rezultatelor implementării Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor și (ii) Evaluarea nivelului de valorificare a surselor externe, cu formularea unor recomandări în scopul îmbunătățirii proceselor aferente implementării Proiectului.

Auditul a fost efectuat conform Standardelor de audit ale Curții de Conturi³. În vederea susținerii constatărilor, formulării concluziilor și recomandărilor, probele de audit au fost obținute prin desfășurarea procedurilor de evaluare a riscului și a procedurilor de audit ulterioare, care au cuprins testul controalelor și proceduri de fond. În funcție de contextul în care au fost aplicate de auditori, acestea au inclus examinări, observări, confirmări, interviuri etc.

Examinând rezultatele auditului, audiind raportul prezentat și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședință, Curtea de Conturi

a c o n s t a t a t :

Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor (în continuare – PSPSD) reprezintă un suport direct pentru implementarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017⁴, fiind considerat o activitate-pilot, care se preconizează că va fi urmată de intervenții mai mari pe termen lung pentru dezvoltarea sectorului drumurilor.

Conform Documentului de Evaluare al Proiectului, activitățile în cadrul PSPSD urmau să fie finanțate, în principal, prin intermediul a trei Acorduri separate de finanțare, semnate între Republica Moldova și fiecare donator: (i) credit oferit de Asociația Internațională pentru Dezvoltare (în continuare – AID), în valoare echivalentă cu 16,0 mil. dol.SUA; (ii) împrumut oferit de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (în continuare – BERD), în valoare de 12,5 mil. euro; și (iii) credit oferit de Banca Europeană pentru Investiții (în continuare – BEI), în valoare de 12,5 mil.euro. Astfel, creditarea totală care urma a fi primită de la cei trei donatori trebuia să constituie echiva-

lentul a circa 48,7 mil.dol.SUA (prima tranșă), la rata medie de schimb valabilă până la demararea PSPSD (semestrul I al anului 2007). Ulterior, în aceste scopuri au fost preconizate surse conform Acordului de grant încheiat cu AID – 725,0 mii dol.SUA și Acordului de grant cu Comisia Europeană (în cadrul Facilității de Investiții pentru Vecinătate) – 12,0 mil. euro.

Perioada de implementare a Proiectului, stabilită în Acordul de implementare a PSPSD, este primul semestru al anului 2007 – al doilea semestru al anului 2011.

Constatarea auditului Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor relevă faptul că, deși autoritățile publice centrale responsabile de implementarea acestui Proiect au obținut anumite rezultate, valorificarea fondurilor externe predestinate implementării acestuia înregistrează un nivel scăzut. Astfel, constatările auditului denotă:

➤ Nivelul redus de debursare și valorificare a mijloacelor creditare, fapt ce indică necesitatea de fortificare a capacităților instituționale ale autorităților responsabile de implementarea Proiectului, precum și de responsabilizare de către acestea a executorilor de lucrări în cadrul Proiectului. Din toate sursele disponibile de finanțare, Î.S. „ASD” a asigurat absorbția a numai 33,2% din resurse, iar acest fapt poate genera precedente referitor la realizarea termenului de implementare a Proiectului.

➤ Tergiversarea de către Comitetul de evaluare din cadrul Î.S. „ASD” a procesului de desemnare a câștigătorilor licitației de achiziționare a lucrărilor de reabilitare a drumurilor a condus la anularea de către creditorii externi (Banca Mondială, BERD) a unei tranșe a creditelor în sumă totală de 20,3 mil.euro. Totodată, din contul împrumutului acordat de BERD în sumă de 30,0 mil.euro nu s-a efectuat nici o debursare, iar grantul în sumă de 12,0 mil.euro acordat de către Comisia Europeană nu a fost valorificat.

➤ Costurile pentru reabilitarea rețelei rutiere urmau să dețină o pondere de circa 90% din resursele Proiectului, fiind planificate 90,99%, real executarea constituind 83,4%. Î.S. „ASD” nu a reușit să reabiliteze 2 din 3 porțiuni de drumuri selectate, fiind reabilitați 14,2 km din 57,1 km preconizați.

În aceste condiții, obiectivul propus al Proiectului de a reduce costurile transportului rutier pentru utilizatorii drumurilor din Republica Moldova, prin îmbunătățirea condițiilor/stării și calității rețelei de drumuri, precum și a modului de administrare a drumurilor, la momentul actual, nu poate fi considerat realizat pentru perioada aferentă desfășurării.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.7 alin.(1) lit.a), art.15 alin.(2) și alin.(4), art.16 lit.c), art.34 alin.(3) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008, Curtea de Conturi

hotărăște:

1. Se aprobă Raportul auditului „Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru perioada derulării Proiectului (2007-2010)”, care este parte componentă a prezentei Hotărâri.

2. Hotărârea și Raportul auditului „Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru perioada derulării Proiectului (2007-2010)” se remit:

2.1. Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumu-

¹M.O., 2008, nr.237-240, art.864.

²Hotărârea Curții de Conturi nr.74 din 30.12.2010 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011”.

³Hotărârea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

⁴Hotărârea Guvernului nr.85 din 01.02.2008 „Cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017”.

rilor, pentru examinarea în cadrul Colegiului ministerului a rezultatelor auditului, în vederea asigurării implementării recomandărilor auditului și sporirii gradului de responsabilitate a factorilor de decizie pentru monitorizarea și realizarea activităților Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor;

2.2. Întreprinderii de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, pentru asigurarea implementării recomandărilor auditului, precum și pentru realizarea conformă și în termen a activităților aferente implementării nemijlocite a Proiectului, în special a lucrărilor de reabilitare a drumurilor, utilizând conform destinației și eficient fondurile externe;

2.3. Ministerului Finanțelor, pentru luare de atitudine, conform competențelor, privind rezultatele auditului;

2.4. Guvernului, pentru documentare și luare de

atitudine privind nivelul scăzut de valorificare a surselor externe alocate pentru implementarea Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor, iar prin intermediul Comitetului de supraveghere⁵ – intensificarea supravegherii realizării Proiectului;

2.5. Parlamentului Republicii Moldova, pentru informare.

3. Despre implementarea recomandărilor auditului, precum și despre executarea cerințelor subpunctelor 2.1., 2.2. și 2.3. din prezenta Hotărâre se va informa Curtea de Conturi în termen de 6 luni.

4. Prezenta Hotărâre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în conformitate cu art.34 alin.(7) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008.

⁵Instituit prin Dispoziția nr.20-d din 14.03.2008 a Prim-ministrului (cu modificările ulterioare).

PREȘEDINTELE CURȚII DE CONTURI

Serafim URECHEAN

Nr. 58. Chișinău, 20 septembrie 2011.

Aprobat

prin Hotărârea Curții de Conturi
nr.58 din 20 septembrie 2011

RAPORTUL AUDITULUI

„Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru perioada derulării Proiectului (2007-2010)”

SUMAR EXECUTIV

Curtea de Conturi a inițiat auditul Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor pentru a evalua preliminar rezultatele implementării PSPSD și modul în care organele responsabile administrează fondurile externe, monitorizează procesul de implementare a Proiectului și de realizare a obiectivului propus de proiect, precum și pentru a determina ce acțiuni urmează să fie îndeplinite în vederea valorificării eficiente a fondurilor destinate implementării Proiectului și îmbunătățirii rezultatelor acestuia.

Deși s-au atestat unele realizări modeste pentru îmbunătățirea stării și calității rețelei de drumuri din Republica Moldova prin implementarea PSPSD, necesită a fi ameliorat procesul de implementare și monitorizare a realizării mai eficiente și mai eficiente a Proiectului. În special, constatările și concluziile din acest Raport scot în evidență întârzierile la implementarea rezultativă a Proiectului, nivelul redus de debursare și de valorificare a resurselor, fiind relevate următoarele:

- PSPSD urma să fie finanțat prin intermediul a trei Acorduri separate de credit, semnate între Republica Moldova, pe de o parte, și AID, BERD și BEI, pe de altă parte, ulterior în aceste scopuri fiind preconizată și alocarea de surse provenite din două granturi.

- Din toate sursele disponibile de finanțare, Î.S. „ASD” a asigurat absorbția a numai 33,2% din resurse, deși perioada de timp în care trebuia implementat Proiectul este primul semestru al anului 2007 – al doilea semestru al anului 2011.

- La situația din 31.12.2010, din contul împrumutului acordat de BERD în sumă de 30 mil.euro nu s-a efectuat nici o debursare.

- Totodată, grantul în sumă de 12,0 mil.euro, acordat de către Comisia Europeană, nu a fost valorificat, fiind înregistrat în soldul bugetului de stat, la situația din 31.12.2010.

- Tergiversarea de către Comitetul de evaluare al Î.S. „ASD” a procesului de desemnare a câștigătorilor licitației

de achiziționare a lucrărilor de reabilitare a drumurilor a condus la anularea de către creditorii externi (BM, BERD) a finanțării în sumă de 20,3 mil.euro.

Prezentul Raport conține concluzii și recomandări menite de a acorda suport pentru a îmbunătăți unele aspecte ale sistemului de management financiar și control al autorităților responsabile, de a implementa și a supraveghea implementarea PSPSD.

INTRODUCERE

PSPSD reprezintă un suport direct pentru implementarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pentru anii 2008-2017¹, fiind considerat o activitate-pilot, care se preconizează că va fi urmată de intervenții mai mari pe termen lung pentru dezvoltarea sectorului drumurilor.

Conform Documentului de Evaluare al Proiectului, activitățile în cadrul PSPSD urmau să fie finanțate, în principal, prin intermediul a trei Acorduri separate de finanțare semnate între Republica Moldova și fiecare donator: (i) credit oferit de AID, în valoare echivalentă cu 16,0 mil. dol.SUA; (ii) împrumut oferit de BERD, în valoare de 12,5 mil.euro; și (iii) credit oferit de BEI, în valoare de 12,5 mil.euro. Astfel, deși finanțarea totală care urma a fi primită de la cei trei donatori trebuia să constituie în sumă echivalentul a circa 48,7 mil.dol.SUA, la rata medie de schimb valabilă până la demararea PSPSD (prima jumătate a anului 2007), aceasta cuprinde valoarea primelor tranșe oferite de creditorii externi.

Ulterior, în aceleași scopuri, au fost preconizate surse conform Acordului de grant cu AID – 725,0 mii dol.SUA și Acordului de grant cu Comisia Europeană (în cadrul Facilității de Investiții pentru Vecinătate) – 12,0 mil.euro.

Pentru asigurarea creării și menținerii capacităților intelectuale în implementarea proiectelor în sectorul drumurilor, s-a decis, în comun cu creditorii externi, ca PSPSD să fie implementat prin intermediul Î.S. „ASD”.

Obiectivul propus al Proiectului este de a reduce costurile transportului rutier pentru utilizatorii drumurilor din Republica Moldova, prin îmbunătățirea condi-

¹Hotărârea Guvernului nr.85 din 01.02.2008 „Cu privire la aprobarea Strategiei infrastructurii transportului terestru pe anii 2008-2017”.

țiilor/stării și calității rețelei de drumuri, precum și a modului de administrare a drumurilor.

Perioada de implementare a Proiectului, stabilită în Acordul de implementare a PSPSD, încheiat între MF, fostul MTGD și Î.S. „ASD” (în continuare – Acordul de implementare), este primul semestru al anului 2007 – al doilea semestru al anului 2011.

Obiectivul PSPSD urmează să fie realizat prin activități grupate pe două Componente: (i) „Reabilitarea rețelei de drumuri” – lucrările fizice de reabilitare a drumurilor; și (ii) „Consolidarea instituțională” – sprijinirea implementării diferitelor măsuri instituționale și de alt gen.

În cadrul primei Componente „Reabilitarea rețelei de drumuri”, conform Acordului de implementare, a fost stabilit că vor fi reabilitate circa 160-200 km de drumuri naționale², ceea ce constituie echivalentul a circa 400 km-bandă de drum principal, având ca scop reducerea costurilor utilizatorilor de drumuri pe termen scurt. De asemenea, componenta respectivă include lucrări de reabilitare/fizice la drumuri, servicii de consultanță și de alt ordin legate direct de aceste lucrări, cum ar fi studii de fezabilitate (tehnice și economice), lucrări de proiectare detaliate, elaborarea documentelor de licitație și supravegherea lucrărilor.

Componenta „Reabilitarea rețelei de drumuri” trebuie să absoarbă circa 90% din toate mijloacele PSPSD. Pentru reabilitare urmau să fie selectate sectoarele de drum cele mai importante din punctul de vedere al nivelului de trafic și impactului economic.

Cea de a doua Componentă „Consolidarea instituțională” are drept scop fortificarea/îmbunătățirea capacităților Î.S. „ASD” de a gestiona eficient rețeaua de drumuri publice aflată în responsabilitatea sa și de a implementa programele de investiții în drumuri într-un mod eficient și transparent. Aceasta trebuie să conducă la o reducere a costurilor pentru utilizatorii de drumuri pe o perioadă lungă.

Componenta „Consolidarea instituțională” urmează să susțină implementarea diferitelor măsuri, care vor fi incluse în Planul de acțiuni al Strategiei Infrastructurii Transportului Terestru. Astfel, această componentă include servicii de consultanță prestate de consultanți specializați locali și străini (consultanță tehnică, instituțională și juridică), instruire și achiziționarea unor echipamente.

Organigrama PSPSD se prezintă în Anexa nr. 1 la prezentul Raport.

SFERA ȘI ABORDAREA AUDITULUI

Auditul PSPSD s-a efectuat în temeiul art.28 și art.31 din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008³ și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011⁴.

Misiunea de audit s-a desfășurat la Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”. De asemenea, s-au solicitat informații de la terțe persoane (Ministerul Finanțelor, antreprenori etc.).

Obiectivele auditului au constat în: (i) Evaluarea preliminară a rezultatelor implementării Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor și (ii) Evaluarea nivelului de valorificare a surselor externe, cu formularea unor recomandări în scopul îmbunătățirii proceselor aferente implementării Proiectului.

Responsabilitatea echipei de audit a constat în obținerea probelor de audit suficiente și relevante pentru susținerea constatărilor, formularea concluziilor și recomandărilor.

Auditul a fost efectuat conform Standardelor de audit ale Curții de Conturi⁵. În vederea susținerii constatărilor, formu-

lării concluziilor și recomandărilor, probele de audit au fost obținute prin desfășurarea procedurilor de evaluare a riscului și a procedurilor de audit ulterioare, care au cuprins testul controalelor și proceduri de fond. În funcție de contextul în care au fost aplicate de auditori, acestea au inclus examinări, observări, confirmări, interviuri etc.

În cadrul auditului au fost examinate acordurile de împrumut încheiate cu creditorii externi (Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Comisia Europeană), Documentul de Evaluare al Proiectului (DEP), contractele cu operatorii economici, rapoartele de audit financiar și tehnic, rapoartele de supraveghere a executării lucrărilor de reabilitare a drumurilor. În baza documentelor contabile primare, a fost verificată, prin recalculări, exactitatea înregistrărilor contabile. Auditorii au vizitat la fața locului porțiunea de drum R3 Chișinău-Hincești (km 7,82-22,0), reabilitată în cadrul PSPSD.

ANGAJAMENTE ȘI RESPONSABILITĂȚI LA IMPLEMENTAREA PSPSD

Angajamentele și responsabilitățile la implementarea PSPSD sînt determinate de **Acordul de Implementare din 29 octombrie 2007, încheiat între MF al RM, fostul MTGD al RM (actualmente – MTID) și Î.S. „ASD”,** cu includerea ulterioară a acestora în DEP. **Astfel, aceste responsabilități revin:**

- **Î.S. „ASD”,** în partea ce ține de implementarea nemijlocită și supravegherea implementării, care includ procurările, managementul financiar și cel contractual, monitorizarea, evaluarea și raportarea Proiectului/Programului, acest fapt urmînd să asigure crearea și menținerea capacităților în implementarea proiectelor în sectorul drumurilor. Se denotă că toate activitățile Î.S. „ASD”, precum și ale întregului Program în sectorul drumurilor vor fi supuse auditului financiar anual (începînd cu a.2007) și auditului tehnic.

- **MTID,** în partea ce se referă la planificare, procurări, management financiar și raportare, control asupra executării lucrărilor și îndeplinirii obiectivelor Proiectului. De asemenea, acestea includ măsurile anticorupție.

- **MF,** în partea ce ține de alocarea mijloacelor fondurilor externe, parvenite pentru realizarea Proiectului, prin intermediul conturilor trezoreriale speciale, în valută străină și lei moldovenești.

- **Guvernului Republicii Moldova,** prin intermediul Comitetului de supraveghere⁶, care constau în supravegherea și îndrumarea semnificativă a întregului Program în sectorul drumurilor, cu luarea hotărîrilor, după caz, cu privire la orientarea și restructurarea Programului sau a Proiectului.

Auditul prezintă în acest Raport constatările și concluziile principale, considerîndu-le a fi relevante pentru Parlament, Guvern, societatea civilă, precum și pentru alte părți interesate.

CONSTATĂRI, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

La nivel de Guvern a fost constituit Comitetul de supraveghere al PSPSD, care nu-și exercită adecvat atribuțiile asumate. De la constituire (martie 2008) și pînă la momentul desfășurării auditului (aprilie 2011), Comitetul s-a convocat doar o singură dată, pe cînd trebuia cel puțin o dată în trimestru.

În cadrul PSPSD urmau să fie reabilitate 3 porțiuni de drum: R14 Bălți-Sărăteni (km 44,3-66,7), M2 Chișinău-Orhei (km 5,7-26,2) și R3 Chișinău-Hincești (km 7,82-22,0), cu o lungime totală de 57,1 km. Din cauza nerespectării procedurilor de achiziție acceptate de către creditor, PSPSD a ratat finanțarea destinată pentru reabilitarea primelor 2 porțiuni de drum, în valoare de 20,3 mil. euro.

²Acest număr a fost calculat în baza presupunerii că vor fi reparate drumuri cu două benzi. Dacă vor fi incluse și secțiuni de drumuri cu patru benzi, atunci lungimea totală a drumului renovat va fi mai mică. Sursă: DEP.

³Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările ulterioare).

⁴Hotărîrea Curții de Conturi nr.74 din 30.12.2010 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2011”.

⁵Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

⁶Instituit prin Dispoziția nr.20-d din 14.03.2008 a Prim-ministrului (cu modificările ulterioare).

Contractul de reabilitare a drumului R3 Chișinău-Hincești (14,2 km) a fost atribuit Companiei finlandeze „Lemminkäinen Infra Oy”. La momentul efectuării auditului, lucrările fizice de reabilitare a drumului R3 Chișinău-Hincești (km 7,82-22,0) au fost finalizate, urmînd a fi înlăturate deficiențele depistate la terminarea lucrărilor.

Managementul ineficient al PSPSD încă nu a asigurat valorificarea mijloacelor provenite din grantul Comisiei Europene în cadrul Facilității de Investiții pentru Vecinătate în valoare de 12,0 mil. euro, care se află în Contul Unic Trezorerial al MF la BNM din 21.12.2009. Concomitent, din contul împrumutului acordat de BERD de 30 mil. euro nu s-a efectuat nici o debursare.

Nivelul debursărilor fondurilor externe la implementarea PSPSD

Republica Moldova, în cadrul implementării PSPSD, inițial a avut disponibilă finanțarea din 5 surse externe în sumă totală de 113231,8 mii dol.SUA (3 credite⁷ – în sumă totală de 97068,1 mii dol.SUA și 2 granturi – de 16163,7 mii dol.SUA). Baza acestei finanțări o constituie următoarele acorduri: Acordul Financiar nr.4283-MD din 03.05.2007 cu AID – 10800,0 mii DST (16425,1 mii dol.SUA); Contractul de finanțare nr.FIN Serapis nr.2006 0485 din 28.06.2007 cu BEI – 30000,0 mii euro (40321,5 mii dol.SUA); Acordul de împrumut nr.37671 din 28.06.2007 cu BERD – 30000,0 mii euro (40321,5 mii dol.SUA); Acordul de Grant nr.TF057793 din 23.02.2007 cu AID – 725,0 mii dol. SUA; Acordul de Grant din 09.12.2008 cu Comisia Europeană (în cadrul Facilității de Investiții pentru Vecinătate; în continuare – FIV) – 12000,0 mii euro (15438,7 mii dol.SUA), în baza ratelor de schimb oficiale stabilite la data semnării acordurilor.

Auditul denotă că ulterior, conform scrisorilor donatorilor, au fost anulate unele părți de credit din volumul total al acestora stabilit, fiind diminuate sursele pe 2 credite. Ca rezultat, suma precizată a surselor creditare a constituit în total 69934,8 mii dol. SUA (aceste aspecte fiind detaliate în următoarele compartimente ale prezentului Raport).

Creditul nr.4283-MD din 03.05.2007 a fost oferit de IDA pe un termen de 40 de ani (2007-2046), perioada de grație fiind de 10 ani, cu o rată fixă anuală a dobînzii echivalentă cu 0,75%, comisionul de angajament constituind 0,2%. Conform informației MF, la situația din 31.12.2010, din bugetul de stat au fost achitate dobînzii și comisioane pe acest credit în sumă de 41,9 mii dol.SUA.

Creditul nr.0485 din 28.06.2007 de la BEI este acordat pe un termen de 18 ani (2008-2025), cu perioada de grație de 5 ani. Creditul urmează a fi debursat în 5 tranșe, iar rata anuală a dobînzii variază pentru fiecare tranșă – de la 0,55% pînă

la 5,7%. La 31.12.2010, MF a achitat plăți pentru dobînzii și comisioane la acest credit în valoare de 564,9 mii dol.SUA.

Ciclul de acțiune a împrumutului nr.37671 din 28.06.2007 de la BERD constituie 18 ani (2008-2025), inclusiv 5 ani perioada de grație. Deși nu au fost efectuate debursări din acest credit, la situația din 31.12.2010, conform datelor MF, au fost achitate comisioane în sumă de 913,4 mii dol.SUA.

Situația privind debursările efectuate, în cadrul Proiectului, la 31.12.2010, se prezintă în Tabelul nr.1.

Tabelul nr.1

Informație privind debursările efectuate în cadrul PSPSD

(mii dol.SUA)

Sursa	2007	2008	2009	2010	Total
Credit AID	420,0	0,0	400,0	1744,0	2564,0
Credit BEI	0,0	1274,4	10624,7	5107,6	17006,7
Împrumutul BERD	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantul FIV al CE	0,0	0,0	17243,8	0,0	17243,8
Grant AID	174,7	547,9	0,0	0,0	722,6
TOTAL	594,7	1822,3	28268,5	6851,6	37537,1

Sursă: Extrase bancare ale PSPSD

Astfel, în perioada anilor 2007-2010, au fost debursate mijloace financiare în mărime totală de 37537,1 mii dol.SUA, din care: surse creditare – 19570,7 mii dol.SUA și din granturi – 17966,4 mii dol.SUA. Cea mai valoroasă debursare în sumă de 28,3 mil.dol.SUA revine anului 2009.

Analiza valorificării surselor predestinate realizării Proiectului relevă că pînă la momentul actual au fost utilizate mijloace doar din 4 surse, și anume: creditul de la AID – 2564,0 mii dol.SUA, creditul de la BEI – 17006,7 mii dol.SUA, grantul FIV al CE – 17243,8 mii dol.SUA și grantul de la AID în sumă de 722,6 mii dol.SUA, în total constituind suma de 37537,1 mii dol.SUA, ceea ce prezintă 33,2% din valoarea inițială a fondurilor.

Utilizarea neintegrală a mijloacelor proiectului a înregistrat, la 31.12.2010, acumularea din 21.12.2009 a unui sold la Contul Unic Trezorerial al MF în Banca Națională a Moldovei, din care la creditul AID – 264,9 mii dol.SUA, la creditul BEI – 822,4 mii euro și 162,3 mii GBP, la grantul FIV al CE – 12,0 mil.euro.

Auditul menționează nevalorificarea a 2 surse preconizate pentru implementarea Proiectului, și anume: Împrumutul nr.37671 din 28.06.2007 de la BERD în sumă 12,5 mil.euro, precum și Grantul din 09.12.2008 de la Comisia Europeană (în cadrul FIV) – 12,0 mil.euro, care se află la Contul Unic Trezorerial al MF în Banca Națională din 21.12.2009.

Executarea anuală a mijloacelor, în aspectul surselor, este prezentată în Tabelul nr.2.

Tabelul nr.2

Executarea mijloacelor creditare pe surse pe perioada anilor 2007-2010

(mii dol. SUA)

Nr. d/o	Sursă	Anul 2007			Anul 2008			Anul 2009			Anul 2010			Total		
		plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%
I.	Credit IDA 4283-MD	25,3	25,2	99,6	187,4	186,9	99,7	515,7	476,8	92,5	2002,6	1610,2	80,4	2731,0	2299,1	84,2
II.	Credit BEI FIN Serapis nr. 2006 0485	-	-	-	247,5	247,4	99,9	11548,4	8345,2	72,3	14757,0	7187,5	48,7	26552,9	15780,1	59,4
III.	Împrumutul BERD nr.37671	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2310,0	0,0	0	2310,0	0,0	0
IV.	Grantul FIV al CE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7560,0	0,0	0	7560,0	0,0	0
V.	IDA PHRD Grant nr.TF057793	177,1	174,7	98,6	547,9	547,9	100	-	-	-	-	-	-	725,0	722,6	99,7
VI.	Contribuția Guvernului	-	-	-	0,1	0,1	100	10,0	-	-	-	-	-	10,1	0,1	1,0
TOTAL		200,3	199,9	99,6	982,9	982,3	99,9	12074,1	8822,0	73,1	26629,6	8797,7	33,0	39889,0	18801,9	47,1

Sursă: Informația privind executarea devizului de cheltuieli al Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor, la situațiile din 01.01.2008; 01.01.2009; 01.01.2010; 01.01.2011

⁷Acordurile au fost supuse ratificării prin Legea nr. 193-XVI din 26.07.2007, Legea nr. 216-XVI din 12.10.2007, Legea nr. 217-XVI din 12.10.2007.

Analiza datelor din tabel denotă că, în perioada anilor 2007-2010, din 39889,0 mii dol.SUA planificate, au fost executate doar 18801,9 mii dol.SUA, înregistrându-se un nivel de valorificare de 47,1%.

Creditul de la AID a fost executat în proporție de 84,2% față de sursele planificate, creditul BEI – de 59,4% și Grantul de la AID – în proporție de 99,7%.

Cea mai mare pondere în cadrul lucrărilor și serviciilor executate o dețin lucrările de reabilitare a drumurilor (73,9%), urmate de serviciile de supraveghere a lucrărilor de reabilitare a drumurilor (5,76%). Domeniile respective au fost selectate pentru o analiză mai detaliată.

Concluzie: Nivelul redus de utilizare a fondurilor predestinate implementării PSPSD de numai 47,1%, în coraport cu perioada de timp expirată de la începutul realizării Proiectului și până la încheierea acestuia, în opinia auditului, se datorează, în principal, unor aspecte ce țin de capacitățile instituționale insuficiente și nedezvoltate ale fostului MTGD, precum și actualului MTID și I.S. „ASD”, în calitate de responsabili de realizarea Proiectului, cu utilizarea fondurilor externe. Concomitent, ritmul lent de valorificare a fondurilor prin realizarea activităților Proiectului constituie un impediment în implementarea politicilor în domeniul respectiv și în atingerea obiectivului stabilit de acestea.

Recomandarea nr. 1: MTID și I.S. „ASD” să asigure executarea activităților prestabilite în termenele prevăzute la

implementarea Proiectului, cu utilizarea eficientă și eficace a fondurilor externe pentru realizarea obiectivului acestuia.

Nivelul de executare a implementării PSPSD

PSPSD cuprinde 2 componente: prima ține de reabilitarea rețelei de drumuri și a doua – de sprijinul instituțional al I.S. „ASD”.

Cu privire la valorificarea fondurilor pentru Componentă „Reabilitarea rețelei de drumuri”

Componenta „Reabilitarea rețelei de drumuri” include următoarele subcomponente:

- lucrări de reabilitare a drumurilor, executate de antreprenori străini;
- servicii de consultanță străină, care includ: studii de fezabilitate (tehnică și economică); proiectarea tehnică detaliată; elaborarea documentelor de tender; supravegherea lucrărilor.

Din mijloacele PSPSD, pentru Componenta „Reabilitarea rețelei de drumuri”, în perioada analizată, au fost planificate 36296,5 mii dol.SUA, din care pentru lucrări de reabilitare a drumurilor – 32875,3 mii dol.SUA și pentru servicii de consultanță – 3421,2 mii dol.SUA.

La situația din 31.12.2010, din sursele planificate pe această componentă au fost executate 15685,8 mii dol.SUA, ceea ce reprezintă 43,2% din sursele planificate. Analiza evoluției executării anuale a surselor preconizate pentru realizarea acestei componente se prezintă în Tabelul nr.3.

Tabelul nr.3

Evoluția executării mijloacelor financiare pe Componenta „Reabilitarea rețelei de drumuri” în perioada anilor 2007-2010

(mii dol.SUA)

Nr. d/o	Componenta, categoria de cheltuieli	2007			2008			2009			2010			Total		
		plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%
1	Componenta 1: Reabilitarea rețelei de drumuri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1	Lucrări executate de subantreprenori străini	-	-	-	-	-	-	10706,3	7511,8	70,2	22169,0	6383,1	28,8	32875,3	13894,9	42,3
1.2	Servicii de consultanță străină	162,1	160,6	99,1	547,9	547,9	100,0	613,2	604,6	98,6	2098,0	477,8	22,8	3421,2	1790,9	52,3
	Total Componenta I	162,1	160,6	99,1	547,9	547,9	100,0	11319,5	8116,4	71,7	24267,0	6860,9	28,3	36296,5	15685,8	43,2

Sursă: Date selectate din Informația privind executarea devizului de cheltuieli al Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor, la situațiile din 01.01.2008; 01.01.2009; 01.01.2010; 01.01.2011

Analiza datelor denotă că, pe perioada auditată, executarea surselor PSPSD n-a atins nivelul planificat.

Auditul relevă că cea mai mare pondere în cadrul primei componente revine **lucrărilor de reabilitare a rețelei de drumuri**, acestea fiind executate de antreprenori străini, cu contractarea subantreprenorilor locali. Pentru această categorie de cheltuieli, conform prevederilor stabilite în Acordul de implementare a Proiectului, urmau a fi distribuite și utilizate circa 90% din mijloacele componentei.

Obiectivul PSPSD constă în a reduce costurile transportului rutier pentru utilizatorii drumurilor din Republica Moldova, prin îmbunătățirea condițiilor și calității rețelei de drumuri, precum și a modului de administrare a drumurilor.

Urmare analizei auditului, se relevă că, deși au fost realizate unele acțiuni de implementare a Proiectului, acestea nu sînt suficiente pentru atingerea nivelului obiectivului propus. Situația privind rezultatele intermediare este prezentată în Tabelul nr.4.

Tabelul nr.4

Informație privind realizarea rezultatelor intermediare ale PSPSD

Rezultatele și indicatorii intermediari din DEP		Constatările auditorilor	
Rezultatele intermediare ale Programului și Proiectului	Indicatorii rezultatelor intermediare		
ASD are o capacitate de gestionare și implementare a investițiilor în drumuri	La nivel de proiect, ASD a gestionat și implementat în mod corespunzător cele trei contracte de reabilitare.	ASD a tergiversat semnarea primelor 2 contracte de reabilitare a drumurilor, iar, în consecință, creditorii au anulat finanțarea corespunzătoare (circa 20,3 mil.euro).	
	La nivel de program, ASD a implementat cu succes investițiile în cadrul Programului din sectorul drumurilor.	Costurile pentru reabilitarea rețelei rutiere urmau să dețină o pondere de circa 90% din sursele Proiectului, fiind planificate 90,99%, real executarea constituind 83,4 %.	
	Auditele tehnice au confirmat faptul că lucrările la drumuri sînt în conformitate cu specificațiile din contracte.	ASD nu a reușit să reabiliteze 2 din 3 porțiuni de drumuri selectate, fiind reabilitați 14, 2 km din 57,1 km preconizați.	
		Rezultatele auditelor tehnice au confirmat acest lucru.	

ASD a înființat și operează un sistem de gestionare a investițiilor în drumuri – adecvat pentru a satisface cerințele donatorilor.

Existența unui sistem unificat de contabilitate și gestionare financiară.

Existența capacităților de efectuare a achizițiilor.

Existența unui sistem de angajament al contractelor.

A fost înființat sistemul de control al sarcinii pe osie pentru a monitoriza supraîncărcarea camioanelor în Moldova.

Brigăzile mobile și/sau alte măsuri au fost luate și funcționează.

A avut loc reforma finanțării întreținerii drumurilor

În a.2010 vor fi disponibile cel puțin 20 milioane dolari SUA pentru întreținerea drumurilor.

Atât actualul audit, cât și auditele anuale financiare efectuate relevă prezența unui sistem de management financiar suficient pentru implementarea Proiectului, dar care necesită a fi îmbunătățit.

ASD dispune de unele capacități pentru efectuarea achizițiilor, acestea urmează a fi dezvoltate și conformate cu cadrul juridic existent, fiind exclusă pe viitor admiterea oricăror nereguli.

ASD, deși dispune de un management al contractelor, acesta urmează a fi consolidat.

S-a confirmat faptul de instituire și funcționare a 10 brigăzi mobile.

Auditul relevă că pe anul 2010 a fost aprobată finanțare pentru întreținerea drumurilor în sumă de 377,6 mil.MDL (circa 30,7 mil. dol. SUA).

Concluzie: Reieșind din constatările expuse, deși se atestă un anumit nivel de realizare a activităților preconizate la componenta de reabilitare a rețelei de drumuri, rezultatele scontate nu au fost atinse în măsură deplină. Nestabilirea unui mecanism eficient de coordonare, executare, monitorizare și raportare între părțile implicate în implementarea Proiectului a condiționat tergiversarea procesului de valorificare și implementare a investițiilor în drumuri, iar sistemul de gestionare al acestora urmează să asigure conformitatea cu cerințele acordurilor de finanțare ale donatorilor.

De asemenea, ritmul lent de valorificare a fondurilor externe, prin realizarea Proiectului, constituie un impediment în implementarea politicilor în domeniul vizat.

Recomandarea nr.2: MTID și Î.S. „ASD” să stabilească responsabilități distincte de coordonare, executare, monitorizare și raportare între părțile implicate în implementarea Proiectului.

Recomandarea nr.3: MTID și Î.S. „ASD” să asigure implementarea unui sistem eficient de gestionare a investițiilor în drumuri, cu utilizarea fondurilor externe, acesta fiind adecvat cerințelor donatorilor.

Cu privire la procesul de selectare a companiilor pentru reabilitarea drumurilor

Achiziționarea lucrărilor de reabilitare a drumurilor urma a fi desfășurată în conformitate cu procedurile Băncii Mondiale pentru Licităția Internațională Competitivă cu precalificare pentru lucrări.

Schematic procesul de proceduri pentru Licităția Internațională Competitivă cu calificare prealabilă pentru lucrări se prezintă în Anexa nr.2 la prezentul Raport.

Documentele de calificare prealabilă pentru procurarea lucrărilor de reabilitare a drumurilor în 3 loturi (Contractul nr.1: Reabilitarea drumului R14 Bălți-Sărăteni (km 44,3-66,7); Contractul nr.2: Reabilitarea drumului M2 Chișinău-Orhei (km 5,7-26,2); Contractul nr.3: Reabilitarea drumului R3 Chișinău-Hîncești (km 7,82-22,0)) au fost elaborate de o companie engleză de consultantă, în baza contractului semnat la 11.06.2007, în valoare de 708,4 mii dol. SUA (inclusiv cu modificările după un amendament).

Pentru remiterea aplicației de precalificare, pînă la data-limită au prezentat dosarele 15 companii străine. Comitetul de evaluare a desemnat un grup de experți pentru a evalua aplicațiile. În rezultatul evaluării, din 15 companii au trecut etapa de precalificare 9 companii, una fiind precalificată condiționat.

Invitația pentru oferte a fost remisă ofertanților eligibili la 13.02.2008. Către termenul-limită (14.04.2008, orele 15:00) au prezentat ofertele pentru reabilitarea drumurilor următorii operatori economici:

- pentru reabilitarea porțiunii de drum R14 Bălți-Sărăteni

(km 44,3-66,7): Lemminkainen Infra Oy (Finlanda); Cavalleri Ottavio S.p.A. (Italia); Onur Taahhut ve Tikaret Ltd. Şti. (Turcia);

- pentru reabilitarea porțiunii de drum M2 Chișinău-Orhei (km 5,7-26,2): Lemminkainen Infra Oy (Finlanda); Cavalleri Ottavio S.p.A. (Italia); Onur Taahhut ve Tikaret Ltd. Şti. (Turcia); Strabag AG (Austria);

- pentru reabilitarea porțiunii de drum R3 Chișinău-Hîncești (km 7,82-22,0): Lemminkainen Infra Oy (Finlanda); Onur Taahhut ve Tikaret Ltd. Şti. (Turcia); Strabag AG (Austria).

Examinînd ofertele, grupul de experți a determinat următoarea combinație de contracte cu cel mai mic preț: Contractul nr.1: Cavalleri Ottavio S.p.A.; Contractul nr.2: Cavalleri Ottavio S.p.A.; Contractul nr.3: Lemminkainen Infra Oy.

Conform raportului Î.S.„ASD” prezentat BM, grupul de experți nu a declarat cîștigător pentru primele două loturi Compania Cavaleri Ottavio S.p.A., argumentîndu-și decizia că oferta a fost calculată la un preț redus, ce constituia 69% din prețul estimat de către Compania de consulting „Roughton International Consulting”, fiind propuse contractele cu cel mai mic preț: prima variantă – toate 3 loturi cîștigător Lemminkainen Infra Oy și varianta a doua – 2 contracte pentru Lemminkainen Infra Oy și 1 contract – pentru Strabag AG.

Raportul de evaluare a ofertelor, împreună cu Procesul-verbal al Comitetului de evaluare și al Comitetului de supraveghere au fost remise BM, pentru revizuire și aprobare, la 26.05.2008.

Prin scrisoarea din 30.05.2008, creditorii externi au informat Guvernul Republicii Moldova că recomandările făcute de către Comitetul de evaluare din cadrul Î.S. „ASD” și Comitetul de supraveghere sînt incompatibile cu procedurile transparente și acceptate, de aceea Băncile nu le vor primi, fiind solicitat Guvernului și Î.S. „ASD” să-și revizuiască decizia și să asigure corectarea greșelii.

În context, Comitetul de evaluare din cadrul Î.S. „ASD” a fost nevoit să-și revizuiască recomandările și a remis instituțiilor financiare documentele referitoare la evaluarea ofertelor, atribuirea ofertanților următoarele contracte: Contractul nr.1 – Cavalleri Ottavio; Contractul nr.2 – Cavalleri Ottavio; Contractul nr.3 – Lemminkainen Infra Oy.

Concomitent, Comitetul de evaluare a remis o scrisoare către Cavaleri Ottavio S.p.A., prin care i-a cerut să majoreze procentul garanției de bună execuție de la 10% pînă la 40% din suma contractelor. Ofertantul a acceptat să majoreze procentul respectiv pînă la 12%.

Ofertele fiind valabile pînă în 12.07.2008, Î.S. „ASD” a solicitat, la 14.07.2008 (cu 2 zile mai tîrziu de expirarea

termenului-limită), extinderea perioadelor de valabilitate și a garanțiilor pentru ofertele prezentate cu 60 de zile. Ofertanții au acceptat prelungirea valabilității ofertelor și a garanțiilor la ele, inclusiv până în 12.09.2008.

Comitetul de evaluare, la 09.09.2008, a mai solicitat o dată ofertanților extinderea perioadei de valabilitate a ofertelor și a garanțiilor pentru oferte cu încă 60 de zile. Companiile au acceptat și această solicitare.

La 05.11.2008, Î.S. „ASD” iarăși a solicitat ofertanților să extindă perioada valabilității ofertelor cu 60 de zile. Ofertantul Cavalleri Ottavio S.p.A. a refuzat să prelungească perioadele de valabilitate a ofertelor și a garanțiilor, ceilalți doi ofertanți acceptând prelungirea valabilității ofertei.

Acest fapt a stîrnit nemulțumirea și îngrijorarea donatorilor, astfel încît, pe data de 19.12.2008, BM a anunțat privind anularea unei părți de împrumut în valoare de 7,8 mil.euro pentru reabilitarea drumului R14 Bălți-Sărăteni (km 44,32-66,67) „din cauza nerespectării procedurii de achiziție”.

Același lucru l-a făcut și creditorul – BERD, care, prin scrisoarea din 06.02.2009, a adus la cunoștință privind anularea primei tranșe de credit, în sumă de 12,5 mil.euro. Drept motiv de anulare a finanțării a servit „nerespectarea procedurilor de achiziție prevăzute în Acordul de împrumut”.

Faptul anulării acestor tranșe ale împrumuturilor a fost menționat și de auditul financiar extern.

BEI, banca care urma să finanțeze reabilitarea porțiunii de drum R3 Chișinău-Hincești (km 7,82-22,0) a acceptat contractul de reabilitare a drumului Chișinău-Hincești (14,20 km), atribuit Companiei finlandeze „Lemminkainen Infra Oy”.

Concluzie: În cadrul implementării PSPSD urmau să fie reabilitate 3 porțiuni de drum, amplasate pe traseele Bălți-Sărăteni, Chișinău-Orhei și Chișinău-Hincești (în total – 57,1 km de drum). Tergiversarea de către Comitetul de evaluare din cadrul Î.S. „ASD” a procesului de desemnare a câștigătorilor licitației de achiziționare a lucrărilor de reabilitare a drumurilor a dus la anularea de către creditorii externi (BM, BERD) a finanțării în sumă de 20,3 mil.euro. Astfel, BM a anulat finanțarea de 7,8 mil.euro destinată reabilitării drumului Bălți-Sărăteni, iar BERD – de 12,5 mil.euro, pentru reabilitarea drumului Chișinău-Orhei.

Recomandarea nr.4: Î.S. „ASD” să asigure dezvoltarea capacităților de achiziționare adecvată, conform condițiilor prestabilite și cadrului juridic.

Cu privire la reabilitarea porțiunii de drum R3 Chișinău-Hincești (km 7,8-22,0)

Pentru atingerea obiectivelor de reabilitare a segmentului de drum stabilit, Î.S. „ASD” a încheiat contract cu Compania „Lemminkainen Infra Oy”, al cărui obiectiv este reabilitarea sectorului de drum R3 Chișinău-Hincești (km 7,82-22,0), valoarea contractului fiind de 13468,7 mii euro (17868,9 mii dol.SUA, conform cursului BNM la data încheierii contractului), cu termenul de executare a lucrărilor – de 728 de zile. Pe parcursul perioadei analizate, valoarea plăților efectuate către antreprenorul respectiv a constituit 10064,9 mii euro, ceea ce reprezintă 74,73% din valoarea contractului.

Documentele de licitație pentru lucrările de reabilitare a sectoarelor de drum selectate pentru reabilitare (R14 Bălți-Sărăteni, M2 Chișinău-Orhei, R3 Chișinău-Hincești) au fost elaborate de o companie de consultanță engleză. Consultantul a estimat costul de reabilitare a drumului R3 Chișinău-Hincești (km 7+820-22+000) la 11165,3 mii euro. Valoarea contractului încheiat cu antreprenorul-câștigător al licitației în baza celui mai mic preț a constituit 13468,7 mii euro, sau cu 20,6% mai mare decît a fost estimat.

În scopul îndeplinirii obligațiilor stabilite, compania străină a contractat un subantreprenor autohton „Rutador” S.R.L. (IDNO 1004600021987). Conform acordului, subantreprenorul se obliga se execute lucrările de reabilitare a drumului R3 Chiș-

nău-Hincești (km 7,82-22,0), în afara lucrărilor de administrare a Proiectului și de producere a betonului asfaltic, termenul de executare a lucrărilor fiind februarie 2011, cu îndeplinirea volumului de lucrări stabilite cu materialele și utilajul propriu.

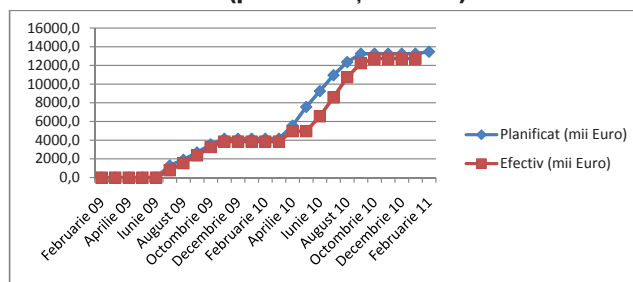
Analiza comparativă a devizului de cheltuieli prezentat de către Compania „Lemminkainen Infra Oy” și subantreprenorul său, „Rutador” S.R.L., denotă faptul că valoarea lucrărilor de reabilitare a porțiunii de drum R3 Chișinău-Hincești (km 7,82-22,0), contractate de către Î.S. „ASD” cu „Lemminkainen Infra Oy” este mai mare cu 4963,6 mii euro decît valoarea aceluiași lucrări contractate de „Lemminkainen Infra Oy” cu subantreprenorul său.

Din sursele creditare Î.S. „ASD” a contractat o companie străină („Louis Berger SAS”), pentru supravegherea procesului de executare a lucrărilor, care prezenta periodic rapoarte Î.S. „ASD” despre situația privind îndeplinirea de către antreprenor a obligațiilor contractuale. La finalizarea lucrărilor supraveghetorului s-a expus asupra unor lucrări, cum ar fi marcajul rutier și acostamentele din piatră care nu corespund specificațiilor, acestea urmînd să fie refăcute.

Conform Raportului nr.18 despre progresul lucrărilor, întocmit de către Compania „Louis Berger SAS”, la 01.01.2011, după expirarea a 92,86% din timpul contractului, au fost efectuate lucrări în valoare de 12741,5 mii euro, ceea ce reprezintă 94,6 % din valoarea contractului.

Figura nr.1

Graficul de efectuare a lucrărilor (planificat și efectiv)

Sursă: Raportul despre progresul lucrărilor întocmit de „Louis Berger SAS”

În perioada de executare a lucrărilor, s-a luat decizia de a lărgi toate sectoarele existente de la 2 benzi la 3 benzi, valoarea acestor lucrări fiind estimată la 600,5 mii euro, ceea ce reprezintă 4,5% din valoarea contractului inițial. De asemenea, supraveghetorul a recomandat aplicarea membranei SAMI și mărirea grosimii stratului de uzură de la 4 la 6 cm pe partea cea mai afectată a lățimii carosabilului, valoarea acestor lucrări fiind estimată în valoare de 357,6 mii euro. Potrivit rapoartelor supraveghetorului, lucrările prevăzute în documentele de proiectare nu ar permite înlăturarea totală a crăpăturilor și fisurilor și menținerea îndelungată a drumului într-o stare bună. Ambele amendamente n-au cauzat modificarea valorii totale a contractului, acestea fiind acoperite din contul cheltuielilor neprevăzute, stabilite în deviz.

De asemenea, la 15.04.2011, Comisia de recepție formată din reprezentanții Î.S. „ASD”, MTID, „Lemminkainen Infra Oy”, Consiliul raional Ialoveni, S.A. „Drumuri Ialoveni”, S.R.L. „Rutador” și „Louis Berger SAS” a semnat Procesul-verbal nr.1 de recepție la terminarea lucrărilor. Comisia de recepție a constatat că obiectivul a fost realizat în conformitate cu documentația de proiect, însă, pînă la recepția finală a lucrărilor, urmează a fi înlăturate un șir de deficiențe enumerate în anexa procesului-verbal (împănarea acostamentului consolidat, colmatarea rosturilor pe partea carosabilă a drumului din beton-ciment, consolidarea acostamentului cu piatră spartă, reparația gurii de evacuare a apelor, finalizarea reparației casurilor cu construcția dispătoarelor, consolidarea

acostamentului, înlocuirea/lichidarea unor indicatori rutieri, curățarea și reparația unor podețe, repararea bornelor etc.). Conform contractului, defectele urmează a fi înlăturate pînă la 19.01.2012.

Lucrările fizice de reabilitare a drumului R3 Chișinău-Hîncești (km 7,82-22,0) au fost finalizate, antreprenorul încadrîndu-se în termenul prevăzut în contract, iar beneficiarul (Î.S. „ASD”) a achitat 95,0% din valoarea contractului.

Concluzie: Î.S. „ASD” și MTID n-au asigurat monitorizarea unor activități, condiționînd întîrzieri la implementarea rezultativă a Proiectului, iar lipsa unor capacități bine dezvoltate și suficiente la acest compartiment generează riscul îndeplinirii lucrărilor de către executori (antreprenori/subantreprenori) cu un șir de deficiențe, înlăturarea cărora necesită timp suplimentar, fiind tergiversată atingerea obiectivului prestabilit al Proiectului.

Recomandarea nr.5: Î.S. „ASD” și MTID să asigure intensificarea acțiunilor de monitorizare a activităților, prin realizarea deplină și în termen a obiectivului Proiectului, fiind respectate condițiile acordurilor de finanțare.

Recomandarea nr.6: Î.S. „ASD” și MTID să asigure îndeplinirea calitativă de către executori a lucrărilor de reabilitare a drumurilor și a altor tipuri de servicii, fiind respectate clauzele contractuale și condițiile de utilizare a fondurilor externe.

Cu privire la procurarea serviciilor de consultanță

Pentru subcomponenta **Servicii de consultanță străină** au fost planificate 3421,2 mii dol.SUA din suma stabilită pentru Componenta „Reabilitarea rețelei de drumuri”, ceea ce reprezintă aproximativ 10%.

În perioada analizată, la această categorie de cheltuieli s-au efectuat studii de fezabilitate și proiectare și supravegherea tehnică a lucrărilor. Astfel, au fost încheiate 2 contracte de prestare a serviciilor în valoare totală de 2102,9 mii dol.SUA, prezentate în Tabelul nr.6.

Tabelul nr.6

Informație despre contractele de prestare a serviciilor în cadrul Componentei I a PSPSD

Nr. d/o	Numele contractantului	Obiectul contractului	Data intrării în vigoare a contractului	Data expirării contractului	Suma contractului (mii dol. SUA)	% execu- tării contract- tului
1	Roughton International	Studii de fezabilitate și proiectare	11.06.2007	11.06.2008	708,5	100,0

2	Louis Berger SAS	Supravegherea tehnică a lucrărilor de reabilitare a sectorului de drum Chișinău-Hîncești	23.01.2009		1394,4	74,81
TOTAL					2101,9	

Sursă: Informația privind executarea contractelor

În urma organizării licitației internaționale, pe data de 14.04.2008 supravegherea tehnică a lucrărilor din acest Proiect a fost adjudecată Companiei franceze „Louis Berger SAS”. Contractul pentru supravegherea tehnică a lucrărilor de reabilitare a sectorului de drum R3 Chișinău-Hîncești (km 7,82-22,0) a fost semnat pe 23 ianuarie 2009. Valoarea contractului a constituit 1073,2 mii euro (1394,4 mii dol.SUA). Contractul pentru supravegherea tehnică a lucrărilor nu solicita înregistrarea companiei în Republica Moldova, iar pentru a evita cheltuieli suplimentare, aceasta a semnat un acord de subconsultanță prin intermediul Companiei locale de proiectare „Universcons” S.R.L.

Cu privire la valorificarea fondurilor pentru Componenta „Consolidarea instituțională”

La componenta „Consolidarea instituțională” au fost preconizate următoarele activități: efectuarea auditului financiar, evaluarea sectorială a mediului, contractarea serviciilor de consultanță în management financiar, procurări, mediu; asistență la pregătirea declarațiilor financiare bazate pe SIRF; procurarea echipamentului de birou etc.

Din mijloacele Proiectului, pe perioada anilor 2007-2010 (la 31.12.2010), pentru implementarea activităților la Componenta „Consolidarea instituțională” au fost planificate 3592,5 mii dol.SUA, inclusiv pentru servicii de consultanță din partea experților străini – 2905,9 mii dol.SUA, servicii de consultanță din partea experților locali – 251,8 mii dol.SUA, din care 10,1 mii dol.SUA din cadrul contribuției Guvernului și procurări de bunuri – 434,8 mii dol.SUA (inclusiv comision bancar).

Din sursele planificate la Componenta „Consolidarea instituțională” (3592,5 mii dol.SUA), la 31.12.2010, au fost executate 3116,1 mii dol.SUA, ceea ce reprezintă 86,7% din volumul planificat. Analiza evoluției executării anuale a mijloacelor creditare preconizate pentru realizarea acestei componente se prezintă în Tabelul nr.7.

Tabelul nr. 7

Informație despre executarea anuală a mijloacelor financiare la Componenta „Consolidarea instituțională” în anii 2007-2010 (mii dol.SUA)

Nr. d/o	Componenta, categoria de cheltuieli	2007			2008			2009			2010			Total		
		plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%	plan	exec.	%
2	Componenta Consolidarea instituțională															
2.1	Servicii de consultanță străină				319,2	319,0	99,9	678,0	641,4	94,6	1908,7	1885,6	98,8	2905,9	2846,0	97,9
2.2	Servicii de consultanță locală,	25,3	25,2	99,6	95,9	95,6	99,7	66,6	64,2	96,4	53,9	51,2	95,0	241,7	236,2	97,7
	inclusiv din contribuția Guvernului				0,1	0,1	100,0	10,0						10,1	0,1	1,0
2.3	Bunuri, inclusiv comision bancar	15,0	14,1	94,0	19,8	19,7	99,5				400,0			434,8	33,8	7,8
	Total Componenta	40,3	39,3	97,5	435,0	434,4	99,9	754,6	705,6	93,5	2362,6	1936,8	82,0	3592,5	3116,1	86,7

Sursă: Datele selectate din Informația privind executarea devizului de cheltuieli al Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor

La această componentă datele analizate denotă executarea mijloacelor în medie de 86,7% față de nivelul preconizat. Astfel, în anul 2007, sursele planificate s-au executat la nivel de 97,5%, în anul 2008 – de 99,9%, în anul 2009 – de 93,5% și în anul 2010 – de 82,0%.

Cea mai mare pondere la componenta respectivă revine cheltuielilor pentru **serviciile de consultanță străină** (circa 80%). Pentru acestea, în perioada derulării Proiectului, au fost planificate 2905,9 mii dol.SUA, la 31.12.2010 fiind executate cheltuieli în mărime de 2846,0 mii dol.SUA, sau 97,9%.

Pe perioada derulării Proiectului, precum a fost stabilit, anual au fost efectuate misiuni ale auditului financiar și auditului tehnic pentru sectorul de drum reabilitat (R3 Chișinău-Hîncești).

La Componenta „Consolidarea instituțională” au fost atribuite cheltuielile ce țin de:

1. Serviciile de consultanță străină, și anume: achitarea serviciilor pentru efectuarea studiilor de fezabilitate și proiectare la sectoarele de drum selectate pentru reabilitare (R14 Bălți-Sărăteni, M2 Chișinău-Orhei, R3 Chișinău-Hîncești) în sumă totală de 544,0 mii dol.SUA; achitarea serviciilor de inginerie și management – 802,6 mii dol.SUA; pregătirea și implementarea sistemului de control al sarcinii pe osie – 673,6 mii dol.SUA; pregătirea și implementarea reformei de întreținere a drumurilor – 400,0 mii dol.SUA; efectuarea auditului tehnic – 337,6 mii dol.SUA; efectuarea auditului financiar – 88,2 mii dol.SUA.

2. Serviciile de consultanță locală, și anume: contractarea serviciilor de consultanță (în acest scop fiind contractați specialiști locali) – 99,2 mii dol.SUA; servicii de consultanță pentru raportarea financiară – 80,3 mii dol.SUA; servicii de consultanță în siguranța rutieră și altele – 56,7 mii dol.SUA.

3. Procurarea de bunuri – 33,8 mii dol. SUA. Din aceste mijloace, fiind efectuate două proceduri de achiziții, a fost procurat regulamentar echipament tehnic pentru sistemul informațional, din care în sumă de 19,7 mii dol. SUA a fost transmis cu titlu gratuit fostului Minister al Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor. Ambele achiziții au fost efectuate în conformitate cu procedurile BM.

Concluzie: Valorificarea fondurilor pentru Componenta „Consolidarea instituțională” a înregistrat un nivel de executare, în raport cu prevederile planificate, de 86,7 la sută.

PRIVIND ACTIVITATEA COMITETULUI DE SUPRAVEGHERE AL PSPSD

În scopul supravegherii și monitorizării eficiente a procesului de implementare a Proiectului, prin Dispoziția Guvernului nr.20-d din 14.03.2008 (cu modificările ulterioare), a fost instituit Comitetul de supraveghere al PSPSD.

Conform prevederilor regulamentare, Comitetul reprezintă organul suprem de conducere a implementării PSPSD și are următoarele atribuții, ce referă la: conducerea generală a implementării PSPSD; asumarea rolului conducător în soluționarea problemelor majore privind realizarea PSPSD și coordonarea activităților interdependente; asigurarea transparenței în utilizarea fondurilor; urmărirea proceselor de desfășurare a concursurilor și tenderelor pentru selectarea companiilor de proiectare și antrepreno-

rilor care vor executa lucrările de reabilitare a drumurilor publice, organizate de MTID în cadrul PSPSD; examinarea și aprobarea rapoartelor semestriale și anuale privind evaluarea implementării PSPSD; prezentarea semestrială pe adresa Guvernului a rapoartelor și proceselor-verbale ale ședințelor Comitetului de supraveghere; coordonarea deciziilor, precum și a activităților în cadrul Proiectului, inclusiv informarea populației despre realizările acestuia, alte activități ce țin de implementarea PSPSD.

Sedințele Comitetului urmau a fi convocate cel puțin o dată în trimestru sau de câte ori este nevoie, la propunerea a cel puțin 3 membri ai Comitetului.

Auditul relevă că Comitetul de supraveghere al PSPSD, de la constituirea lui și pînă la momentul efectuării auditului, s-a convocat doar o singură dată. De asemenea, acesta n-a examinat și n-a aprobat rapoartele semestriale și anuale privind evaluarea implementării Proiectului; n-a prezentat semestrial Guvernului rapoartele și procesele-verbale ale ședințelor Comitetului de supraveghere.

Recomandarea nr.7: Comitetul de supraveghere să asigure fortificarea atribuțiilor ce țin de supravegherea și monitorizarea implementării Proiectului, cu luarea deciziilor corespunzătoare referitor la nivelul scăzut de debursare și valorificare a fondurilor externe la implementarea Proiectului.

CONCLUZII GENERALE

Constatărea auditului Proiectului de susținere a Programului în sectorul drumurilor denotă faptul că, deși autoritățile publice centrale responsabile de implementarea acestui Proiect au obținut anumite rezultate, valorificarea fondurilor externe predestinate implementării acestuia înregistrează un nivel scăzut. Acest fapt poate genera precedente referitor la realizarea termenului de implementare a Proiectului.

Nivelul redus de debursare și valorificare a mijloacelor creditare relevă necesitatea fortificării capacităților instituționale ale autorităților responsabile de implementarea Proiectului, precum și a responsabilizării de către acestea a executorilor de lucrări în cadrul Proiectului.

Î.S. „ASD” a târăgănat semnarea primelor 2 contracte de reabilitare a drumurilor, iar, în consecință, creditorii au anulat finanțarea corespunzătoare de circa 20,3 mil.euro. Totodată, din contul împrumutului acordat de BERD în sumă de 30 mil.euro nu s-a efectuat nici o debursare, iar grantul în sumă de 12,0 mil.euro, acordat de către Comisia Europeană, nu a fost valorificat.

Costurile pentru reabilitarea rețelei rutiere urmau să dețină o pondere de circa 90% din resursele Proiectului, fiind planificate 90,99%, real executarea constituind 83,4%.

Î.S. „ASD” nu a reușit să reabiliteze 2 din 3 porțiuni de drumuri selectate, fiind reabilite 14,2 km din 57,1 km preconizați.

În aceste condiții, obiectivul propus al Proiectului de a reduce costurile transportului rutier pentru utilizatorii drumurilor din Republica Moldova, prin îmbunătățirea condițiilor/stării și calității rețelei de drumuri, precum și a modului de administrare a drumurilor, la momentul actual, nu poate fi considerat realizat pentru perioada aferentă desfășurării.

Responsabili de consolidarea Raportului:
Directorul Departamentului de audit I,
auditor public

Șeful echipei de audit,
controlor superior de stat, auditor public

Membrul echipei de audit,
controlor de stat

Natalia Trofim

Maria Ninescu

Irina Cerba

Anexa nr. 2

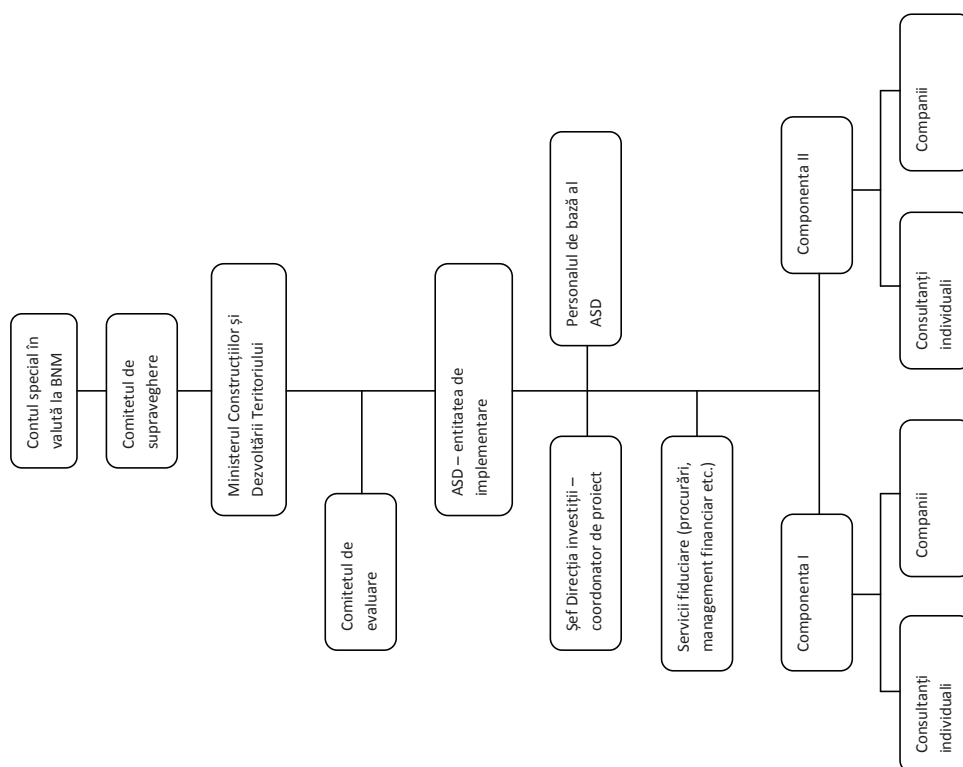
Figura nr.2: Procedurile pentru Licitația Internațională Competitivă cu calificare prealabilă pentru lucrări

Sursă: Manualul operațional al Proiectului

Anexa nr. 1

Figura nr.1: Organigrama PSPSD

Sursă: Manualul operațional al Proiectului

LISTA ABREVIERILOR

Abrevierea	Denumirea abrevierii
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ASD	Administrația de Stat a Drumurilor
BEI	Banca Europeană pentru Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
CE	Comisia Europeană
EURO	Euro
GBP	Liră sterlină
HG	Hotărârea Guvernului
IPC	Interim Payment Certificate – Certificat de Plată Interimară
ÎCS	Întreprindere cu capital străin
ÎS	Întreprindere de Stat
MCDT	Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului
MDL	Leu moldovenesc
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului
MF	Ministerul Finanțelor
MTGD	Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor
MTID	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
DEP	Document de Evaluare al Proiectului
PSPSD	Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor
RM	Republica Moldova
SEK	Coroană suedeză
SIRF	Standarde Internaționale pentru Raportare Financiară
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
UNDB	United Nations Development Business

PARTEA II
Hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova**851 H O T Ă R Î R E**
cu privire la aprobarea Programului național
strategic în domeniul securității demografice
a Republicii Moldova (2011-2025)

Pentru asigurarea securității demografice și realizarea obiectivelor Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2011-2014, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) (se anexează).

2. Ministerele și alte autorități administrative centrale: vor întreprinde măsurile necesare pentru a asigura implementarea integrală și în termenele stabilite a obiectivelor Programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025);

vor prezenta anual, până la 1 martie, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei informația privind implemen-

țarea Programului menționat.

3. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei va prezenta Guvernului și Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare, anual, până la 1 aprilie, informația generalizată cu privire la rezultatele obținute.

4. Se recomandă autorităților administrației publice locale să elaboreze planuri de acțiuni pentru realizarea obiectivelor Programului aprobat.

5. Monitorizarea și coordonarea procesului de realizare a Programului vor fi efectuate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

6. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare.

PRIM-MINISTRU**Contrasemnează:****Viceprim-ministru****Ministrul muncii, protecției**
sociale și familiei**Ministrul finanțelor****Ministrul sănătății****Ministrul educației****Ministrul tineretului și sportului****Ministrul dezvoltării regionale****și construcțiilor****Ministrul mediului****Ministrul justiției**

Nr. 768. Chișinău, 12 octombrie 2011.

Vladimir FILAT**Mihail Moldovanu****Valentina Buliga****Veaceslav Negruța****Andrei Usatii****Mihail Șleahțișchi****Ion Cebanu****Marcel Răducan****Gheorghe Șalaru****Oleg Efrim**

Aprobat
prin Hotărîrea Guvernului nr.768
din 12 octombrie 2011

PROGRAMUL NAȚIONAL STRATEGIC
ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII DEMOGRAFICE
A REPUBLICII MOLDOVA (2011-2025)**Introducere**

Profundele procese de transformare demografică au un puternic impact social, economic, politic și cultural, devenind o parte esențială în analiza și dezvoltarea politicilor sociale și economice. Îngrijorarea pentru starea demografică în schimbare, în încercarea de prevenire a unei crize demografice, presupune evaluarea fenomenelor de natalitate, mortalitate și migrație în relație cu dezvoltarea țării (creșterea economică), prin intermediul tehnicilor analitice inovatoare și celor mai bune practici de coordonare a politicilor macroeconomice și sociale.

Incontestabil, politicile demografice trebuie să abordeze complexitatea interacțiunilor economice și sociodemografice pe termen lung, iar anticiparea multitudinii de probleme legate de acest subiect trebuie să cimenteze eforturile și acțiunile pentru realizarea obiectivelor de securitate demografică inserate în cadrul securității naționale. Scopurile principale vor fi orientate spre asigurarea condițiilor socioeconomice favorabile cultivării valorilor și promovării intereselor umane și absenței riscurilor de orice natură.

Astfel, politicile de menținere a stabilității demografice se integrează corelat într-o viziune strategică asupra dezvoltării

sau reformelor structurale economice și dinamicii resurselor umane, prezentată în Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) (în continuare – Programul), ca o abordare sincronizată și multiaspectuală a priorităților ce se referă la perspectiva demografică și la dezvoltarea societății.

Problemele referitoare la populație, care trebuie să îmbine aspectele evoluției demografice cu creșterea capacităților capitalului uman, sînt multiple și vizează protecția socială, ocrotirea sănătății și educația, ocuparea și echilibrul forței de muncă etc., în condițiile de creștere rapidă a vîrstei populației și de degradare accelerată a raportului de dependență economică.

În economia țărilor în tranziție, cum este și țara noastră, nu este reală deocamdată compensarea scăderii forței de muncă, cauzate de diminuarea demografică, prin implementarea inovațiilor științifico-tehnologice.

Astfel, imperativul de accelerare a avansării economice impune o viziune nouă asupra politicilor de dezvoltare și competență a capitalului uman, care este reflectată în prezentul Program, propus ca document de corelare a politicilor guvernamentale de natură social-economică și demografică. Ca urmare a instabilității caracteristice socie-

tății în transformare, devin extrem de importante problemele securității naționale, în principal cele ce țin de securitatea politică, securitatea economică, securitatea demografică, securitatea ecologică, securitatea socială, securitatea sănătății, securitatea alimentară etc.

Gradul de prioritate a tipurilor de securitate și a sarcinilor aferente este greu de determinat din cauza faptului că pericolele ce amenință securitatea umană au tendința să devină multidimensionale și cu un pronunțat caracter sinergetic. Aceasta determină necesitatea corelării tuturor măsurilor de soluționare a problemelor ce se referă la populație, fiind cheia principală în conceptualizarea, perceperea Programului și a măsurilor de implementare a acestuia.

Totodată, se va ține cont de realitățile naționale cu implicații profunde asupra sferelor de dezvoltare, având în vedere amploarea fenomenului emigrației, ce ne poziționează ca una dintre țările cele mai afectate de migrația în scop de muncă sezonieră, de lungă durată ori definitivă.

Prioritățile strategice în domeniul demografic se aliniază la obiectivele asumate de Guvern la nivel internațional și național, în contextul politicilor de creștere socioeconomică pe termen mediu și lung, conform Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2011-2014 și Planului de acțiuni aferent.

Sarcinile enunțate în Program sînt corelate cu Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova (ODM), aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.288 din 15 martie 2005 „Cu privire la aprobarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova pînă în 2025 și a Primului Raport Național „Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova”. În urma prezentării de către Guvern la Organizația Națiunilor Unite în anul 2010 a celui de-al Doilea Raport Național privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, obiectivele strategice ale Programului au fost ajustate prin asumarea de scopuri concrete privind dezvoltarea umană și ameliorarea condițiilor de viață ale populației.

Esența prezentului Program constă în promovarea politicilor de stabilizare demografică ce integrează soluționarea problemelor pentru evoluția favorabilă a celor trei componente: natalitatea, mortalitatea și migrația.

Prezentul Program are drept obiectiv crearea premiselor și formarea cadrului de dezvoltare demografică, cuprinzînd acțiuni ale căror rezultate vor fi resimțite de generațiile viitoare, deoarece influența fenomenelor și comportamentului demografic se manifestă în decursul vieții mai multor generații și nu neapărat în funcție de măsurile administrative de intervenție.

În condițiile țării noastre, cînd scăderea natalității se menține pe parcursul unei lungi perioade, se resimte deteriorarea structurii pe vîrste, perpetuată și prin mecanismele dinamicii interne ale demograficului. Acest curs de degradare a echilibrului construcției demografice poate fi oprit doar într-o perioadă lungă și în ipoteza atingerii unei natalități mult mai ridicate decît cea actuală.

În conformitate cu raționamentele expuse, Programul cuprinde și un Plan de acțiuni de implementare pe termen mediu (2011-2013), corelat cu acțiunile planificate în politicile guvernamentale și sectoriale.

Pentru perioada 2014-2025 de implementare a obiectivelor prezentului Program, vor fi elaborate și prezentate Guvernului spre aprobare planuri de acțiuni actualizate, în baza principiilor și rezultatelor planurilor anterioare, avînd drept scop menținerea stabilității demografice și a cursului strategic, contribuind la dezvoltarea politicilor și potențialului demografic.

În abordarea strategică a priorităților privind populația și

dezvoltarea, Cartea Verde a Populației Republicii Moldova (în continuare – Cartea Verde) constituie cea mai importantă platformă de argumentare a tendințelor și factorilor-surse de instabilitate demografică, servind la fundamentarea deciziilor în acest domeniu.

Fără promovarea unor politici demografice eficiente, specialiștii prognozează transformări considerabile în structura populației, fiind afectată dezvoltarea din perspectiva strategică și economică, ridicînd noi cerințe și probleme ale solidarității între generații în scopul adaptării la o societate maturizată. În acest context, la solicitarea Guvernului, cu suportul Comisiei Economice pentru Europa a ONU, se elaborează Ghidul de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrînirii în politicile de dezvoltare pentru Republica Moldova, inclusiv Planul de acțiuni pentru implementarea lui, care va fi corelat cu măsurile de realizare a Programului.

Prezentul Program va determina orientările strategice ale acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de structurile guvernamentale și societatea civilă pentru ameliorarea stării demografice, obținerea de abilități și cunoștințe în vederea exercitării cît mai eficiente a puterii la nivel central și local pentru gestionarea proceselor sociodemografice și atingerea obiectivelor de stabilitate și creștere demografică.

Fiind un document strategic pentru populație cu accent pronunțat pe problemele familiei și avînd în vedere importanța pentru potențialul uman a subiectelor abordate, principalele condiții de implementare a Programului sînt:

- a) participarea plenară a reprezentanților tuturor domeniilor socioeconomice vizate;
- b) antrenarea autorităților administrației publice locale în vederea adaptării acțiunilor la nevoile specifice ale populației din teritoriile administrate;
- c) implicarea societății civile și a mediului privat la toate etapele de implementare a acțiunilor și de monitorizare a Strategiei;
- d) dezvoltarea parteneriatelor public-private în susținerea efortului de obținere a stabilității demografice.

Un rol semnificativ revine cooperării cu structurile internaționale, atît din perspectiva asistenței tehnice, metodologice, expertizării politicilor sociale și demografice, cît și în vederea atragerii investițiilor din surse externe.

Patronatele vor juca un rol important în realizarea obiectivelor ce vizează angajarea în cîmpul muncii, respectarea legislației muncii și crearea condițiilor de încurajare a combinării echilibrate a activității profesionale cu responsabilitățile familiale.

Sindicatul și alți reprezentanți ai intereselor salariaților dispun de capacitatea necesară pentru participarea activă la realizarea unui număr mare de componente incluse în Program, adecvate necesităților diferitelor categorii de angajați, vizînd protejarea drepturilor femeilor însărcinate și ale mamelor angajate în cîmpul muncii, asigurarea condițiilor de lucru garantate și instruirea continuă, combinarea muncii cu maternitatea, coeziunea socială și asigurarea oportunităților egale pe piața muncii.

Reușita acțiunilor în redresarea demografică este de neconceput fără participarea activă și eficientă a mass-mediei și societății civile, prin rolul important și responsabil pe care îl au pentru crearea unei capacități corespunzătoare de sprijin practic pentru politicile cu tematică sociodemografică. Aceasta va contribui la sensibilizarea publică, la sporirea transparenței procesului decizional prin extinderea discuțiilor publice privind oportunitatea Programului, corespunderea mecanismelor de implementare a acestuia cu obiectivele și rezultatele preconizate, fiind sincronizate interesele sociale și consolidate eforturile tuturor factorilor importanți ai societății.

Fiind necesară conlucrarea intersectorială și stabilirea parteneriatelor de colaborare cu autoritățile administrației publice locale, cu partenerii sociali și societatea civilă, responsabilitățile de implementare a acțiunilor planificate în prezentul Program sînt atribuite următoarelor instituții:

- a) Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în calitate de autoritate publică abilitată cu coordonarea elaborării politicilor privind dezvoltarea demografică și corelarea acestora cu alte documente de politici socioeconomice;
- b) organele centrale de specialitate ale administrației publice, alte autorități administrative centrale, organizații și instituții;
- c) autoritățile administrației publice locale;
- d) Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Populație în Republica Moldova;
- e) Academia de Științe a Moldovei;
- f) Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova;
- g) instituțiile de învățămînt universitar;
- h) sindicatele, patronatele;
- i) mass-media;
- j) organizațiile nonguvernamentale și asociațiile obștești.

I. Descrierea stării demografice: deficitul demografic

1. Cartea Verde, examinată și acceptată de Comisia națională pentru populație și dezvoltare, în calitate de instrument facilitator de evaluare pentru creșterea relevanței politicilor conținute în Program, denotă următoarele tendințe demografice cu precădere din perioada anilor 1999-2009, și previziunea lor pentru perioadele ulterioare:

- a) numărul populației a scăzut anual în medie cu cca 8,0 mii persoane și are tendințe de scădere în continuare;
- b) scăderea bruscă a ratei natalității, fertilității, care se va menține din cauza diminuării generațiilor de vîrstă fertilă și amînarea nașterilor la vîrstă mai înaintată;
- c) nivelul de mortalitate generală, mai accentuat în mediul rural, are valori descendente, dar rămîne ridicat în comparație cu cel din țările dezvoltate;
- d) se atestă micșorarea ratei mortalității materne;
- e) speranța de viață este în creștere lentă, cu un decalaj semnificativ pentru bărbați față de femei, în mediul rural speranța de viață fiind inferioară cu peste 3 ani față de mediul urban;
- f) transformările demografice decurg mai intens în localitățile urbane, dar sînt mai dramatice în localitățile rurale, îmbătrînirea și feminizarea fiind mai accentuate în mediul rural;
- g) contrar tendințelor globale, în condițiile noastre predomină tendința de ruralizare, cu mici semne de inversare a procesului;
- h) se atestă micșorarea accentuată a numărului populației tinere și creșterea ponderii populației vîrstnice, devenind mai accelerat procesul de îmbătrînire demografică, în special în zona geografică de nord;
- i) numărul și ponderea populației în vîrstă aptă de muncă este în diminuare și se va micșora vădit, începînd cu anii 2014-2016;
- j) scade rata de activitate, proporția populației active în populația totală;
- k) numărul persoanelor economic active a scăzut semnificativ;
- l) se majorează coeficientul de dependență economică;
- m) este resimțită necesitatea de eficientizare a procesului de evidență a migrației interne pentru fundamentarea corectă a politicilor de dezvoltare regională;
- n) motivul economic este principala cauză a emigrării, iar migrația externă impune noi viziuni și abordări ale

problemelor impactului migrației asupra demograficului și dezvoltării pieței forței de muncă;

- o) mecanismele de evidență a fluxurilor migraționale nu sînt eficiente;
- p) monitorizarea fluxurilor imigraționale trebuie să devină o premisă importantă pentru politicile demografice;
- q) familia, ca unitate socială, relevă caracteristici de instabilitate și disfuncționalitate, fiind resimțit impactul tranziției la nivel macrosocial și microsocioal;
- r) se majorează vîrsta medie la prima căsătorie, vîrsta mamei la prima naștere, rata divorțialității, numărul cuplurilor în concubinaj/căsătorii neînregistrate, numărul copiilor născuți în afara căsătoriei, al familiilor monoparentale.

2. Datorită expunerii în Cartea Verde a tendințelor anterioare ale fenomenelor demografice, argumentate cu multe date statistice, în prezentul Program este omisă descrierea detaliată a situației demografice. Astfel, caracteristicile perioadei de tranziție demografică sînt expuse mai succint, vizînd, în special, indicatorii statistici din anul 2010 și cele mai importante aspecte demografice.

3. În linii mari, tendințele proceselor demografice denotă reducerea populației țării, semnalată încă de la începutul anilor 90, care în ultimul deceniu a scăzut cu 86,0 mii persoane, cu un curs negativ constant al sporului natural. Acest fapt și alte fenomene, care însumează caracteristicile unui declin demografic, se datorează micșorării natalității, menținerii unui nivel ridicat al mortalității, emigrării masive a populației tinere, accelerării îmbătrînirii populației, fiind factori care, la rîndul lor, vor produce agravarea în timp a stării demografice.

4. Aceste semnale de alarmă nu constituie excepții în contextul general demografic european, unde declinul populației se resimte tot mai accentuat, atît în aspectul îmbătrînirii demografice, cît și în scăderea accelerată a numărului de copii, ceea ce va însemna mai mulți pensionari și mai puține brațe de muncă.

5. În Cartea Verde se menționează că deosebirea esențială a cursului demografic intern constă doar în ritmurile evoluției acestor procese, fiind remarcat că tranziția demografică în statele europene se desfășoară pe parcurs de secole, pe cînd în Republica Moldova – pe parcurs de cîteva decenii, iar procesul de îmbătrînire a demarat pînă a intra în faza de țară economică dezvoltată.

6. Evident că situația demografică din țară se caracterizează și prin schimbările demografice specifice, cu implicații pe termen mediu și lung, ce necesită a fi monitorizate și gestionate în conformitate cu interesele naționale.

7. Prognoza demografică pînă în anul 2050, în baza a 3 scenarii și în presupunerea menținerii indicatorilor demografici la nivelul actual, confirmă perpetuarea declinului demografic în următoarele decenii.

8. Recentele teoretizări demografice consideră că tranziția demografică se referă nu numai la nivelurile scăzute ale natalității și mortalității, ci lor li se adaugă și tranziții ale structurii pe vîrste, ale familiei, ale migrației etc. Astfel, fenomenul de „declin demografic” se manifestă prin scăderea continuă a numărului populației, din cauza sporului natural negativ și sporului migrațional negativ. Concomitent, reducerea natalității a provocat un dezechilibru în structura pe vîrste a populației și a intensificat procesul de îmbătrînire demografică.

9. Datorită generațiilor mai numeroase născute la mijlocul anilor 80 ai secolului trecut ce au atins actualmente vîrsta de reproducere, evoluția proceselor demografice din anul precedent denotă o ușoară redresare a sporului natural al populației și o creștere a ratei de fertilitate, fiind atinsă cea mai înaltă cote a acestui indicator din ultimii zece ani.

10. La 1 ianuarie 2011 numărul populației stabile în țară a constituit 3560,4 mii persoane, inclusiv populația

urbană – 1481,7 mii, populația rurală – 2078,7 mii persoane, astfel că raportul populației în profil teritorial în ultimii 11 ani a rămas neschimbat: 58,4% populația rurală și 41,6% populația urbană.

11. Structura repartizării în profil teritorial a locuitorilor este diferențiată. Aproximativ cîte 30% din populația țării locuiește în zonele de nord și centru, unde densitatea populației este cea mai înaltă – peste 100 locuitori pe km² (iar în unele raioane – pînă la 126 locuitori pe km²). Peste 15% din populație locuiește în zona de sud, unde densitatea populației nu depășește 75 locuitori la 1 km².

12. Populația UTA Găgăuzia formează aproape 5% din populația țării. Locuitorii mun. Chișinău prezintă a 5-a parte din toată populația și cca 1/2 din populația urbană.

13. Față de 1 ianuarie 2010 populația s-a diminuat cu 3,3 mii persoane, iar față de 1 ianuarie 2008 – cu 12,3 mii persoane, ceea ce ar constitui populația a 3 sate medii. Ritmul de diminuare a populației din anul 2006 este în descreștere, însă în anul precedent s-a produs majorarea acestui indicator, indicînd un spor natural negativ – 3164 persoane.

14. Începînd cu anul 1998 rata natalității a descrescut de la 11,3‰ la 10,1‰ în anul 2003, urmînd o creștere pînă la 10,9‰ în anul 2008 și 11,4‰ nou-născuți la o mie de locuitori în 2009 și 2010. Deși este o ușoară majorare, acest indicator este mai mic decît rata natalității în țările europene (Irlanda – 17‰; Franța – 12,9‰; Suedia – 12,0‰; Estonia – 11,8‰; Albania – 11,9‰, Muntenegru – 13,7‰, Macedonia – 11,5‰).

15. În anul 2010 numărul copiilor născuți în afara căsătoriei a fost de 9055 (22,4% din numărul total al născuților vii), cu 0,5% mai puțin decît în 2009, cu 0,1% în creștere față de anul 2008, fiind la sate mai mare cu 7% față de situația din localitățile urbane. A fost înregistrată o redresare ușoară a ponderii născuților vii de rangul I, constituind 54,3% (2008 și 2009 – 53,2%), iar ponderea copiilor născuți-vii de rangul II, III, IV și peste a scăzut. Majoritatea copiilor născuți în familii numeroase revin mamelor din mediul rural – 81,3% (2008 și 2009 – 80,9%).

16. Indicatorul mortalității generale din Republica Moldova pe parcursul ultimilor ani are tendință de creștere: de la 11,9 cazuri (2003) pînă la 12,3 cazuri la 1000 de locuitori în 2010; fiind în creștere cu 0,5% comparativ cu anul 2009 și 2008. Rata mortalității generale de 12,3‰ (43618 persoane) plasează Republica Moldova la nivelul statelor regiunii sud-est-europene, dar depășește nivelul țărilor Uniunii Europene, unde mortalitatea generală constituie în medie 9,7 cazuri la 1000 locuitori.

17. A fost estimat că bărbații au o mortalitate specifică mai înaltă decît femeile, care este explicată de specialiști atît prin specificul profesiilor cu un risc crescut pentru viață prin traume ca rezultat al accidentelor rutiere ori în construcție etc., cît și prin faptul că bărbații ignoră mai des principiile modului de viață mai sănătos.

18. O problemă rămîne a fi mortalitatea copiilor, inclusiv cea infantilă. Numărul copiilor decedați în vîrstă de pînă la 1 an în anul 2010 a constituit 476, rata mortalității infantile fiind de 11,7 decedați sub un an la 1000 născuți vii.

19. Timp de 5 ani structura populației pe grupe mari de vîrstă a evoluat și constituie următorul coraport: 17,8% – persoanele sub vîrstă aptă de muncă, față de 20,1% în anul 2006, 19,3% în 2008 și cu 0,7% mai puțin 2009; 66,6% – în vîrstă aptă de muncă, față de 65,9% în anul 2006, 66,0% în 2008, 66,4% în 2009; și 15,5% – peste vîrstă aptă de muncă, față de 14,1% în 2006, 14,8% în 2008, 15,1% în 2009. Coeficientul îmbătrînirii populației (numărul persoanelor în vîrstă de 60 ani și peste la 100 locuitori) constituie 14,4%, față de 14,0% în 2009, 13,7% în 2008, cu 1,2% în creștere față de anul 2006. Peste 15%

din populația rurală a depășit vîrstă de 60 ani. În totalul populației feminine rurale ponderea femeilor de 60 ani și peste este de 18,1%. Nivelul maximal critic al indicatorului respectiv a fost depășit în 11 raioane.

20. Cel mai în vîrstă este efectivul populației în zona de nord a țării. Numărul persoanelor în vîrstă pensionară pe acest teritoriu depășește numărul copiilor și minorilor în vîrstă de pînă la 16 ani cu 14,2 mii persoane (sau cu 7,9%). Mai puțin de 1/5 din populație le revine copiilor și minorilor din municipiile Chișinău, Bălți, UTA Găgăuzia și 20 de raioane, unde ponderea lor nu depășește 15-19%.

21. În anul 2010 s-au încheiat 26,5 mii căsătorii, sau cu 0,1% mai puțin, comparativ cu anul 2008 și 2009 (cu rata de 7,5 căsătorii la 1000 de locuitori). Cele mai multe persoane, care s-au căsătorit în 2010, aparțin grupei de vîrstă 20-24 ani (34,6% dintre bărbați și 47,9% dintre femei). Vîrstă medie la prima căsătorie a fost de 26,9 ani pentru bărbați și de 23,7 ani pentru femei, în creștere față de situația constatată în anul ultimului recensămînt.

22. Numărul divorțurilor oficiale în 2010 a fost de 11,5 mii (cu 3,2% mai puțin față de anul 2009), revenind în medie 3,2 divorțuri la 1000 de locuitori, fiind în descreștere cu 0,9 puncte decît divorțialitatea în anul 2003. Dinamica indicatorului reflectă o creștere a numărului divorțurilor cu o perioadă de căsnicie mai mică de 5 ani și de peste 20 ani. Numărul divorțurilor pronunțate prin hotărîre judecătorească a constituit 11,5 mii, sau cu 3,2% mai puțin față de anul 2009. În medie la 1000 locuitori revin 3,2 divorțuri. Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 30,0% din totalul divorțurilor, iar numărul copiilor minori afectați de desfacerea căsătoriei a fost de 4,7 mii persoane.

23. Speranța de viață la naștere în anul 2010 a constituit 69,1 ani, fiind în creștere cu 1 an comparativ cu anul 2003 și în descreștere cu 0,2 ani față de anul 2009 (2008 – 69,4 ani). În prezent, durata medie a vieții este de 65,0 ani pentru bărbați și 73,4 ani pentru femei, mai mare decît a bărbaților cu 8,4 ani, fapt influențat atît prin ratele mortalității copiilor de sex masculin în primii ani de viață, cît și prin nivelul ridicat al mortalității premature a bărbaților.

24. Una dintre consecințele economice ale procesului de îmbătrînire de lungă durată a devenit majorarea semnificativă a indicatorului sarcinii demografice. Cea mai nefavorabilă corelație a numărului populației în vîrstele de pensie și cea aptă de muncă se observă în raioanele vulnerabile din punct de vedere demografic ale zonei de nord.

25. Necesită a fi menționat că procesul de îmbătrînire demografică, fiind caracteristic pentru toate unitățile administrativ-teritoriale, a căpătat caracter ireversibil și în unitățile administrativ-teritoriale a început procesul de îmbătrînire a forței de muncă, provocat de scăderea semnificativă a populației tinere în vîrstă de 15-19 ani. În unitățile administrativ-teritoriale cu gradul de îmbătrînire a populației mai mare de 16% indicele sarcinii demografice crește considerabil, înregistrînd cea mai înaltă valoare în r-nul Dondușeni – circa 65 persoane la 100 persoane în vîrstă respectivă.

26. Odată cu intrarea în vîrstă aptă de muncă a generațiilor puțin numeroase ce s-au născut după anii 90 ai secolului al XX-lea se va produce și micșorarea ponderii persoanelor în vîrstă aptă de muncă și, ca urmare, va crește raportul de dependență de vîrstă. Urmează a fi luat în considerare faptul că reducerea populației apte de muncă poate fi foarte vertiginoasă, dacă vom lua în calcul nu numai influența scăderii natalității, ci și intensitatea fluxurilor de migrațiune a populației tinere.

27. Cert este că după anul 2012 vom asista la reducerea treptată, dar impunătoare a natalității, determinată de intrarea în vîrstă reproductivă a generațiilor feminine puțin

numeroase născute la sfârșitul secolului al XX-lea (începutul secolului al XXI-lea). Anume acest fapt va influența în mod decisiv evoluția numărului populației în perioada următoare. Aceste generații vor determina efectivul populației feminine de vîrstă fertilă și, implicit, numărul de copii născuți în următoarele decenii, care poate fi modelat și în funcție de mobilitatea resurselor umane pe plan internațional (emigrarea/imigrarea).

28. O tendință alarmantă semnalează datele preliminare cu privire la caracteristicile de dizabilitate a populației, care denotă că numărul persoanelor cu dizabilități, aflate în evidența organelor asigurării sociale la 1 ianuarie 2011, constituia 179100, cu 3000 persoane mai mult decît la 1 ianuarie 2009 și cu 6000 persoane mai mult față de 1 ianuarie 2008, avînd în ultimii 5 ani un ritm de majorare în medie cu peste 2000 persoane anual. Dezagregate pe vîrstă, datele indică prevalarea invalidității la persoane între 40 și 59 ani, fiind consecințele bolilor cardiovasculare (19,9%), tumorilor maligne (18,5%), bolilor sistemului osos și muscular (8,3%), disfuncțiilor psihice și comportamentale (7,2%).

29. A fost înregistrată creșterea incidenței primare a dizabilității generale și a celei din copilărie. Rămîne îngrijorător nivelul dizabilității copiilor, care înscris majorări ale numărului de copii cu dizabilități de la 14,1 mii în anul 2008 la 15,1 mii în anul 2010.

30. Ponderea numărului persoanelor cu dizabilități în populația stabilă și cea ocupată în Republica Moldova a crescut constant pe parcursul anilor 2008-2010, reprezentînd 5,0% (2008 – 4,8%, 2009 – 5,0%) și, respectiv, 15,7% (2008 – 13,8%, 2009 – 14,9%). Numărul persoanelor cu grad de invaliditate, ca rezultat al unei boli obișnuite, deține ponderea cea mai mare de 74,0% (2008, 2009-73,9%) din numărul total al persoanelor cu dizabilități, după care urmează ponderea numărului invalizilor din copilărie 13,9% (2008 – 14,0%, 2009 – 13,7%) și cea a copiilor invalizi 8,4% (2008 – 8,2%, 2009 – 8,6%).

31. Declinul demografic este resimțit și în *teritoriul din stînga Nistrului și mun. Bender*. Caracterul nesoluționat al conflictului transnistrean determină starea sociodemografică nefavorabilă în localitățile zonei. Potrivit surselor de date și a publicațiilor accesibile din teritoriul de est, la 1 ianuarie 2011 numărul total al populației regiunii constituia 518,0 mii locuitori, fiind redusă cu 4,5 mii persoane față de 1 ianuarie 2010 și cu 201,7 mii față de anul 1990. În 1989 pe malul stîng al Nistrului locuiau 750 mii de persoane. Conform recensămîntului din noiembrie 2004, în regiune locuiau 555,5 mii persoane.

32. În localitățile de tip urban locuiau 357,4 mii persoane, iar în cele rurale – 160,5 mii persoane, mai puțin cu 2,9 mii persoane în orașe și cu 1,7 mii în sate față de anul 2009. În anul 2010 au fost înregistrate 5189 nașteri, egal cu numărul nașterilor din 2009 și 7709 decese, inclusiv 47 copii cu vîrsta pînă la 1 an, sau cu 3,4% mai mult decît în anul precedent. Sporul natural constituie „minus” 2520 locuitori. Rata natalității constituie 10,0 născuți la 1000 locuitori, iar rata mortalității indică valoarea de 14,9 decese la 1000 persoane. Coeficientul de nupțialitate indică o valoare de 7,6 căsătorii și 4,0 divorțuri la 1000 persoane.

1.1. Factorii de influență asupra stării demografice

33. *Sănătatea reproducerii* este recunoscută drept una dintre componentele fundamentale necesare dezvoltării umane, iar comportamentul reproductiv sănătos asigură un impact pozitiv asupra generațiilor următoare.

În pofida eforturilor depuse, sănătatea reproducerii este încă mult sub nivelul cerințelor demografice. Accesul populației la serviciile de planificare familială este limitat, dreptul adolescenților la educație și servicii de sănătate

a reproducerii nu este asigurat pretutindeni. Avortul continuă să fie o metodă încă destul de frecventă de planificare familială, provocînd riscuri reale pentru sănătatea femeilor.

Consecințele violenței domestice, abuzului sexual și ale traficului cu ființe umane, ce se răsfrînge asupra sănătății reproductive, nu sînt încă pe deplin estimate.

Cancerul genito-mamar ia amploare, transformîndu-se într-o problemă medico-socială de proporții. Malformațiile congenitale sînt nu doar cauza deceselor, dar și a dizabilității copiilor, avînd impact socioeconomic asupra familiilor. În 20-30% din cazuri, malformațiile au la bază o mutație genetică sau o anomalie cromozomială, în 50% cauzele adevărate ale malformațiilor rămîn necunoscute, fiind încă anevoios de depistat și necesitînd studii științifice de înaltă performanță.

Problemele sexuale ale bărbaților sînt desconsiderate și au nevoie de preocupare specializată mai profundă.

Modelele serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor, care funcționează deja din anul 2005, urmează a fi dezvoltate și fortificate pentru menținerea sănătății și potențialului de dezvoltare a adolescenților și tinerilor.

Deși a fost fortificat sistemul de asistență medicală primară, fiind regionalizat serviciul perinatologic, care a ameliorat esențial asistența medicală în sarcină, naștere și perioada neonatală, încă rămîne limitată calitatea serviciilor pentru nou-născuți, în special în mediul rural, preponderent pe motive de necompletare a instituțiilor medicale cu cadre calificate. În unele localități asigurarea cu medici de familie este sub 50%. Există în continuare un număr mare de nașteri, care nu beneficiază de nivelul adecvat de îngrijire. Ponderea nașterilor premature este relativ joasă comparativ cu țările Europei de Est, însă contribuția născuților prematur în mortalitatea neonatală este relativ înaltă, necesitînd a fi revizuită conduita medicală.

Este înalt nivelul deceselor copiilor la domiciliu, mai cu seamă în mediul rural, preponderent în familiile vulnerabile, de regulă din motive reversibile (traumatisme, asfixie mecanică, pneumonie etc.). Este îngrijorătoare adresarea tardivă după ajutor medical, în special a populației de la sate, ce conduce la diferențe semnificative dintre indicii mortalității copiilor în mediul urban și cel rural.

34. Dezvoltarea economică majorează gradul de influență nefastă asupra *mediului inconjurător*, care la rîndul său influențează calitatea vieții umane, ceea ce contribuie la declinul demografic. Astfel, factorul de mediu necesită o supraveghere permanentă pentru a reduce impactul.

În condițiile autohtone, asupra sănătății populației influențează cel mai mult apa. Atît apele de suprafață, cît și cele subterane sînt în mare măsură poluate de sectorul gospodăriei comunale (stații de epurare, ape uzate, deversări din sistemul comunal al apelor neepurate, managementul neadecvat al deșeurilor menajere solide în toate localitățile), sectorul agrar (dejecțiile animale, depozitele de pesticide etc.) și sectorul energetic (depozitele de produse petroliere, stațiile de alimentare cu petrol ș.a.). Majoritatea surselor de ape subterane nu corespund standardelor și cerințelor de calitate a apei potabile, fiind depășite concentrațiile excesive maximum admisibile la nitriți, nitrați, ioni de amoniu ș.a. Deosebit de nefavorabilă este situația în mediul rural, unde, în mare parte, populația utilizează apă din pinza freatică (sursa de alimentare a fîntinilor și izvoarelor), apele freactice reprezentînd principala sursă de apă potabilă pentru circa 70% din populația rurală. Doar 17% dintre gospodăriile casnice utilizează apă din surse centralizate. Starea sanitară nefavorabilă a fîntinilor este constatată în 76% din numărul celor exploatate și 50% din izvoare. Numai 20% dintre sursele subterane de alimentare cu apă, analizate în baza Programului de alimentare cu apă și de canalizare

a localităților din Republica Moldova pînă în anul 2015, au calitatea apei corespunzătoare normativelor și pot fi folosite ca surse de alimentare centralizată cu apă potabilă.

Deși numărul locuințelor dotate cu sisteme centralizate de aprovizionare cu apă este în creștere, ele reprezintă doar 40% din fondul locativ. Construcția apeductelor noi nu a fost susținută de construcția instalațiilor de purificare, tratare a apelor reziduale și sistemelor de canalizare, devenind un risc sporit de poluare a apelor freatice.

Poluarea aerului atmosferic constituie o altă problemă actuală de mediu. Unul dintre principalii factori care contribuie la intensificarea poluării aerului atmosferic sînt emisiile de gaze din diferite sectoare ale economiei naționale, inclusiv cele cu efect de seră, după cum urmează: sectorul electroenergetic și termoelectric, sectorul transporturi și sectorul agroindustrial. Transportul auto a devenit și continuă să rămînă sursa principală de poluare a bazinului aerian și în prezent ponderea lui constituie 184,5 mii tone, sau 93,3% din emisiile sumare. Cauza principală a emisiilor sporite din traficul rutier este numărul mare de mijloace de transport și autoturisme uzate. Unitățile de transport auto cu vîrsta de la 10 ani și mai mult constituie 80% din numărul total de autovehicule, iar cele de pînă la 5 ani – 8,1%. Calitatea solurilor este condiționată în principal de activitățile antropogene, precum și de factorii naturali, ca eroziunea și alunecările de teren. Fenomene specifice sînt arderea miriștii și pășunatul excesiv, ambele contribuind esențial la degradarea solului.

Agravarea problemei deșeurilor, în special a deșeurilor menajere solide, este generată de modul defectuos în care sînt gestionate în prezent diferite etape de procesare a deșeurilor. Cea mai răspîdită metodă de tratare a deșeurilor menajere este depozitarea pe sol, care reprezintă o sursă importantă de poluare a solului și apelor subterane. Datele statistice în domeniu denotă că suprafața ocupată de gunoiști s-a diminuat în 2010 cu 67,93 ha față de anul 2009 și constituie 1347,07 ha. Numărul total de gunoiști constituie 1868 locații, inclusiv autorizate – 1024 și neautorizate – 844. Deși este relatată această îmbunătățire în domeniul deșeurilor, salubritatea localităților, managementul deșeurilor urbane reprezintă un obiectiv important al structurilor guvernamentale și locale.

35. Analiza informației statistice din ultimii ani sub aspectul evoluției *sistemului educațional* denotă o dependență esențială a acestui sistem de transformările structurii de vîrstă a populației, alături de factorii economici, sociali, politici (politica dezvoltării sistemului de învățămînt).

Schimbările în structura pe vîrste a populației Republicii Moldova, care au avut loc în ultimul deceniu, s-au răsfrînt și asupra contingentului de elevi. Ca exemplu, dacă în anii 1997-1998 contingentul de elevi pentru clasa I era de 75-76 mii copii, în anii 2010/2011 constituia doar 35 mii, diminuîndu-se de peste două ori, și cu 11,8% comparativ cu anul de studii 2005/2006. Acestea sînt generațiile cu cel mai mic număr de copii înregistrate în Republica Moldova.

În perspectivă, schimbările menționate în structura pe vîrste se vor reflecta direct asupra contingentului elevilor din clasele gimnaziale, apoi liceale și, ulterior, în învățămîntul universitar. În anul de studii 2010/2011 în instituțiile de învățămînt preuniversitar (cu excepția școlilor/grădinițelor și ale celor serale) au fost instituționalizați 396,5 mii elevi, comparativ cu anul de studii 2005/2006 contingentul școlar reducîndu-se cu 122,5 mii elevi. În perioada anilor 2000-2010 rata elev/profesor s-a micșorat de la 15 pînă la 11 persoane. Rata elev/profesor în învățămîntul primar constituie 12 elevi, în învățămîntul gimnazial – 10 elevi și în învățămîntul liceal – 12 elevi.

36. Ca urmare a analizei stărilor caracteristice în mai multe domenii, conform concluziilor din Cartea Verde,

au fost evidențiați următorii factori de influență directă și indirectă asupra fenomenelor demografice:

a) depopularea, ca fenomen de scădere accentuată a numărului populației;

b) criza natalității și a mortalității, manifestată prin incapacitatea de reproducere demografică, mai accentuată în spațiul rural;

c) îmbătrînirea accelerată, fiind depășit nivelul critic al coeficientului de îmbătrînire;

d) erodarea valorilor familiei, manifestată prin: numărul tot mai redus de familii, divorțuri timpurii, familii cu un număr tot mai mic de membri, concomitent se majorează constant numărul de nașteri extraconjugale, rata înaltă a divorțurilor, disensiunile dintre generații în interiorul familiei și în societate;

e) procesele intense de emigrare, inclusiv cele necontrolate, care provoacă depopularea mecanică, inclusiv migrația internă - cu direcția spre mediul urban, unde tinerii ce formează familii adoptă un model de familie orășenească, cu un număr tot mai limitat de copii;

f) nivelul de educație al populației, precum și toate oportunitățile educaționale pe care sistemul învățămîntului le poate asigura pentru copii au un impact semnificativ asupra comportamentului reproductiv ulterior, în special sub aspect calitativ. Nivelul scăzut al educației sau lipsa acesteia majorează riscul de a avea o sănătate reproductivă deteriorată, de sporire a nivelului mortalității infantile și materne etc. Deprecierea educației pentru viitorii părinți poate afecta perceperea valorilor privind familia și valoarea educației copiilor în familie, a importanței instruirii pe parcursul vieții și corespunderii cerințelor standardelor profesionale;

g) starea de sănătate, ce ține de starea fizică, mintală, de stilul de viață, inclusiv cultura sexuală și pregătirea pentru evitarea riscurilor, problemele accesului la serviciile medicale și farmaceutice;

h) mediul macroeconomic, ca unul dintre cei mai importanți factori de influență asupra dezvoltării populației, determinat de veniturile scăzute și nivelul redus de trai;

sărăcia a continuat să afecteze atît categoriile tradițional vulnerabile ale populației, cît și pe cei apti de muncă, calificați și sănătoși,

oportunitățile de angajare în cîmpul muncii, încă relativ limitate, în special în cazul tinerilor, din cauza nivelului scăzut de retribuire a muncii, dar și a nivelului de pregătire;

nivelul insuficient al incluziunii sociale din cauza lipsei condițiilor de muncă ajustate la nevoile specifice ale persoanelor, a programelor speciale de integrare a persoanelor cu dizabilități;

i) problemele în asigurarea cu spațiul locativ, în mod special a familiilor tinere;

j) infrastructura subdezvoltată, preponderent în localitățile rurale;

k) diferențul transnistrean, care afectează stabilitatea demografică, avînd impact asupra stării economice, inducînd instabilitate în mentalitatea socială și viața privată.

37. Pierderea în continuare a capitalului uman, prin emigrarea persoanelor apte de muncă, nașterea unui număr tot mai mic de copii indică asupra necesității unor acțiuni de redresare a situației actuale.

Intervențiile și responsabilitățile statului pentru stimularea dimensiunilor de reproducere demografică, evitarea crizelor și generarea noilor capacități ale resurselor umane pentru menținerea sau creșterea economică sînt decisive, fiind vizate condițiile vulnerabile și oportune de promovare a Programului, conform celor prezentate în următoarea analiză.

Analiza SWOT

Punctele forte:

a) menținerea stabilității macroeconomice și a tendinței

de creștere economică;

b) voința politică în soluționarea problemelor demografice;

c) constituirea și funcționarea Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare;

d) atribuirea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei a rolului de autoritate publică ce coordonează elaborarea și monitorizarea implementării deciziilor privind domeniul demografic și corelarea acestora cu alte politici socioeconomice;

e) realizarea măsurilor Planului de acțiuni urgente în domeniul demografic, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr.741 din 29 iunie 2007;

f) elaborarea Cărții Verzi a Populației Republicii Moldova, a prognozelor de lungă durată (2009-2050) și a altor studii tematice cu privire la îmbătrânirea demografică;

g) inițierea activității de formare a specialiștilor, prin cursuri de instruire și schimb de experiență;

h) instruirea funcționarilor publici în cadrul cursurilor de perfecționare ale Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Punctele vulnerabile:

a) capacitățile reduse ale autorităților publice centrale și locale în cunoașterea și gestionarea proceselor demografice;

b) cadrul juridic insuficient dezvoltat și corelat;

c) lipsa unui centru de cercetări în domeniul demografic;

d) capacitățile insuficiente pentru dezvoltarea sistemului statistic demografic și datelor în variantă electronică pentru calcularea prognozelor demografice periodice: dotarea tehnică precară a Biroului Național de Statistică, lipsa tehnologiilor informaționale modernizate de profil, personal insuficient pentru elaborarea prognozei;

e) lipsa la nivel instituțional a instrumentelor de corelare a procesului de prognozare demografică;

f) incoerența acțiunilor autorităților publice centrale și mecanismele imperfecte ce țin de evidența calitativă a fluxurilor migraționale;

g) insuficiența de capacități de elaborare a politicilor și de gestionare la nivel local a problemelor demografice.

Oportunități:

a) susținerea metodologică și financiară din partea Fondului ONU pentru Populație în Republica Moldova;

b) participarea comunității științifice și a specialiștilor în elaborarea și implementarea politicilor demografice;

c) disponibilitatea experților internaționali în acordarea suportului metodologic și de expertizare a politicilor demografice elaborate;

d) interesul sporit din partea partenerilor de dezvoltare;

e) acordarea suportului de către Fondul ONU pentru Populație în instruirea specialiștilor și a posibilității schimbului de experiență.

Amenințări:

a) tendințele demografice negative, inclusiv a proceselor migraționale;

b) lipsa evaluărilor complexe cu privire la impactul migrației asupra numărului și structurii populației;

c) procesele demografice regionale nefavorabile;

d) dezvoltarea insuficientă a politicilor și programelor generale destinate problemelor familiale;

e) insuficiența resurselor financiare pentru realizarea acțiunilor planificate;

f) tergiversarea rezolvării conflictului transnistrean, ceea ce împiedică elaborarea unor politici demografice complexe aplicabile pe întreg teritoriul țării.

II. Definirea problemelor

38. Problemele majore ce se referă la populație poartă

un caracter complex și de lungă durată, iar interacțiunea tuturor factorilor nefavorabili catalizează și mai mult fenomenul declinului demografic, necesitând redresare prin măsuri consecvente și proactive. Din această perspectivă, scopul prioritar al politicii demografice, asumat prin prezentul Program, constă în concentrarea eforturilor administrative pentru atenuarea consecințelor nefavorabile în involuția populației, încetinirea declinului demografic sau diminuarea depopulării, stabilizarea stării curente și constituirea treptată a unor premise sigure pentru creșterea demografică calitativă.

39. Potrivit celui de-al Doilea Raport Național privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului din 2010, în condițiile crizei economice mondiale în anul 2008-2009, când a scăzut și nivelul economiei naționale, a fost constatată creșterea în continuare a nivelului sărăciei în zonele rurale, unde în anul 2009 sărăcia a înregistrat un nivel de 36,3% față de 34,6% în 2008.

40. Nivelul sărăciei a fost analizat și prin prisma numărului de copii în gospodărie, fiind stabilit că mai mult de jumătate din gospodăriile cu trei și mai mulți copii (50,8%) cad sub incidența sărăciei. Nivelul sărăciei la această categorie a crescut în comparație cu anul trecut. Studiile și publicațiile de referință ale UNICEF din Republica Moldova indică faptul că peste o jumătate dintre copiii din Republica Moldova trăiesc cu mai puțin de 30 lei pe zi. În consecință, lipsa suportului în proporții suficiente adresat familiei pentru creșterea și educarea copilului contribuie la declinul în continuare al fertilității și la majorarea proporțiilor depopulării.

41. În mod curent, în Raportul privind dezvoltarea umană, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare aplică Indicele Dezvoltării Umane ca indicator-cheie de caracterizare agregată a dezvoltării umane în fiecare țară și a șanselor reale pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului până în anul 2015. Potrivit acestui document, una dintre cele trei dimensiuni ale dezvoltării umane o reprezintă nivelul de trai, care este evaluat prin PIB per locuitor, exprimat în dolari SUA la paritatea puterii de cumpărare. Comparativ cu țările vecine, PIB pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare al Republicii Moldova este de 2,71 ori mai mic decât cel al Ucrainei și de 4,85 ori mai mic decât cel al României. Această discrepanță relevă faptul că nivelul de trai din Republica Moldova reprezintă un domeniu critic al dezvoltării.

42. Ca unul dintre factorii de influență demografică majoră, nivelul de trai redus și inegalitatea în funcție de mediul teritorial determină perpetuarea proceselor de emigrare a forței de muncă atât interne, de la sat la oraș, cât și externe, cu repercusiuni de ordin socioeconomic și demografic în aspect regional și la nivel național. Consecințele acestor fenomene afectează cel mai mult copiii. Studiile de specialitate efectuate în anul 2010 au indicat că în fiecare a cincia gospodărie cu copii cel puțin un membru este plecat peste hotare. Două treimi din aceste gospodării sînt în mediul rural. În funcție de numărul de copii, gospodăriile cu migranți se repartizează după cum urmează: 52,0% reprezintă gospodăriile cu un singur copil, 38,2% - cele cu doi copii, restul fiind cele cu 3 și mai mulți copii. Sursele de venit ale gospodăriilor cu copii cuprind 21,8% de venituri provenite din transferurile din afara țării.

43. Migrația masivă și sărăcia sînt cauze ale infracționalității înalte în rîndul copiilor și numărului mare de copii aflați în evidența poliției.

44. Deși se acceptă că remitențele au îmbunătățit standardele de viață ale gospodăriilor migranților, inclusiv ale copiilor, rămîn actuale problemele ce țin de starea psihologică, sănătatea, educația și socializarea lor, respectarea drepturilor și intereselor legitime. Acești copii sînt mai

vulnerabili față de riscurile legate de consumul de substanțe nocive, abandonul școlar, relațiile sexuale precoce și comportamentele deviante, față de riscul de implicare în traficul de ființe umane și exploatarea prin muncă etc. Crește riscul ca ei să suporte abuzurile emoționale/psihologice, fizice, atât din partea celor care îi îngrijesc, cât și din partea celor care îi educă.

45. Populația reprezintă premisa generală a dezvoltării și structurii factorului de muncă, fiind condiția indispensabilă a oricărei producții și activități de muncă. Aceasta are rolul de componentă primară a oricărei economii, combinând calitățile de producător și de consumator al bunurilor finale. Oferta forței de muncă trebuie privită ca rezultatul final al proceselor demografice ce țin de natalitate, fertilitate, mortalitate, morbiditate, emigrare, imigrare și alte schimbări de structură. Din aceste considerente orice investiții consistente în reproducerea și calificarea brațelor de muncă trebuie apreciate ca investiții demografice.

46. Gestionarea investițiilor conform principiilor economiei bazate pe cunoaștere și progres tehnic va genera capacitatea înaltă și performanța brațelor de muncă, fără a avea destulă creștere a acestora din creșterea populației, fiind o oportunitate de perspectivă. Însă deocamdată se impun obiectivele de sporire a capacităților resurselor umane pentru necesitățile viitoare de intensificare economică.

47. Procesele emigratoare modelează evoluția demosocioeconomică nu numai prin reducerea și îmbătrânirea populației, pierderea de resurse umane și implicațiile generate de remitențe și formarea dependentelor de acestea, dar și prin exodul de „intelect”, ce va conduce la pierderea unor valori științifice și reducerea inițiativelor de antreprenoriat.

48. Există deja semnale în mai multe domenii, ale căror cerințe pe piața muncii nu sînt satisfăcute pe deplin de oferta reală a forței de muncă, nici cantitativ, nici calitativ (paragraful 4.2 din Cartea Verde). Situații similare ar putea apărea în mai multe domenii, care au șansa în timp să se relanseze și pentru care cererea nu va fi acoperită de oferta pieței muncii interne, devenind inevitabilă apelarea la piața muncii din exteriorul țării.

49. De asemenea, se atestă o redistribuire neproporțională a populației din cauza discrepanțelor dintre sat și oraș, astfel că o redresare a situației din zonele defavorizate și asigurarea unei bune calități a vieții pentru cetățenii rurali trebuie să devină o componentă esențială a politicii de dezvoltare demografică regională (paragraful 3.5 din Cartea Verde).

50. Creșterea speranței de viață, exodul semnificativ al tinerilor, în special al tinerelor femei, condițiile emancipării ce au produs reducerea natalității poziționează îmbătrânirea demografică ca una dintre cele mai importante probleme ale societății.

51. Mutațiile spre maturizare a populației ridică probleme nu numai în aspectul angajării, formării continue și al vieții active a persoanelor în vîrstă, dar și al garantării siguranței unui număr tot mai mare de persoane pensionare și în etate.

II. 1. Sistemul de asistență socială

52. Dreptul de a beneficia de prestațiile respective este determinat preponderent de principiul apartenenței categoriale, iar caracterul plăților este de ordin recompensator. Doar pentru 3 prestații sînt aplicate mecanismele de eligibilitate prin testarea veniturilor solicitanților, anume în cazul indemnizațiilor pentru creșterea și îngrijirea copilului de la vîrsta de 1,5/3 pînă la 16 ani, al ajutoarelor materiale din cadrul Fondului Republican de Susținere Socială a Populației și în cazul acordării ajutorului social.

53. Modernizarea sistemului vizează implementarea unui mecanism nou de prestare a ajutorului social, bazat

pe principiul evaluării gradului de vulnerabilitate a familiilor. Astfel, statul își asumă responsabilitatea să asigure minimum de ajutor social în cazul discrepantei dintre venitul minim garantat stabilit prin legislație și venitul real al familiei.

54. De asemenea, dezvoltarea sistemului integrat de servicii sociale urmează să creeze oportunități pentru incluziunea socială a persoanelor în dificultate, asigurînd respectarea drepturilor fundamentale ale acestora. Programul național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale pe anii 2008-2012, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1512 din 31 decembrie 2008, are menirea de a crea condiții pentru extinderea serviciilor sociale comunitare și specializate și de a îmbunătăți considerabil eficiența lor prin consolidarea, integrarea și orientarea acestora spre grupurile de persoane în dificultate.

55. Evaluarea rezultatelor primului an de implementare a noilor mecanisme de susținere socială a populației denotă mai multe deficiențe și rezerve. Ca primă concluzie se impune faptul că sistemul de asistență socială nu dispune de personal suficient pentru implementarea Legii cu privire la ajutorul social, iar cel funcțional necesită instruire în scopul creșterii nivelului profesional.

56. Descentralizarea serviciilor sociale va crea oportunități pentru intervenția comunității în dezvoltarea unor parteneriate durabile cu societatea civilă și acordarea asistenței sistematice cu caracter profesional pentru consolidarea asistenței sociale de toate nivelurile. Necesită eficientizare modalitatea de calcul al venitului de la utilizarea terenurilor agricole a solicitanților de ajutor social și creșterea nivelului de informare a populației privind mecanismul de acordare a acestor prestații. O prioritate constituie modificarea și completarea actelor normative pentru a elimina dificultățile apărute în procesul de implementare a legislației privind acordarea ajutorului social.

57. Calificarea inovatoare pentru serviciile sociale bazate pe necesitățile comunitare constă în faptul că va fi imperativă instituirea echilibrului pe criterii de gen și se va miza pe dezvoltarea mecanismelor de parteneriat public-privat în vederea achizițiilor de servicii sociale la nivel de comunitate, în conformitate cu necesitățile stabilite.

58. În scopul creării unui instrument modern ce asigură formarea bazei de date de profil, eficiența și transparența în administrarea serviciilor sociale, necesită a fi implementat sistemul informațional automatizat „Asistență socială”. Este un obiectiv destinat modernizării prin computerizare a mecanismelor de monitorizare și control al calității serviciilor, implementării și fortificării funcțiilor bugetare, de contabilitate și statistice. Urmează a fi dezvoltat procesul ciclului de instruire privind utilizarea aplicațiilor de tehnologii informaționale moderne pentru specialiștii de management în domeniu, pentru informaticieni și asistenții sociali.

II. 2. Sistemul de asigurări sociale

59. Pe parcursul anilor 2006-2010, rata de activitate economică și rata de ocupare s-au redus de la 46,3% la 41,6% și, respectiv, de la 42,9% la 38,5%, în timp ce numărul total al pensionarilor a crescut cu 6,3 mii persoane. Conform prognozei demografice ce vizează proiectarea pînă în anul 2050 a numărului populației pe grupe mari de vîrstă, populația de vîrstă aptă de muncă urmează să înregistreze o scădere constantă. Astfel, la finele perioadei de proiectare ponderea acestui segment în totalul populației se va diminua în limitele a cca 11,% - 16% din valorile actuale, iar rata de împovărare demografică de către persoanele în vîrstă se va dubla, iar potrivit scenariilor pesimiste chiar se va tripla. Ponderea persoanelor în vîrstă de pensionare va evolua de la 15,2% la 31,5% în varianta pesimistă și de la 15,2% la 32,8% în varianta optimistă.

60. Începînd cu anul 2005, sistemul de asigurări sociale se confruntă cu un deficit bugetar, care a crescut treptat

de la 1,8 mil. lei pînă la 87,33 mil. lei în anul 2007. În anul 2008 bugetul asigurărilor sociale de stat a înregistrat, după o perioadă de trei ani, un excedent de 47,7 mil. lei, situația modificându-se în anul 2009, cînd bugetul asigurărilor sociale de stat s-a confruntat iarăși cu un deficit bugetar de 25,6 mil. lei. Dacă în anul 2004 raportul dintre persoanele ocupate și pensionari era de 2,1:1, în anul 2009 acesta a constituit 1,9:1. În această situație se evidențiază necesitatea unor schimbări parametrice ale sistemului de pensii. Pentru stabilizarea sistemului de asigurare cu pensii este necesar ca raportul dintre numărul contribuabililor și pensionarilor să constituie 4:1-5:1, care la momentul actual este de 2:1.

61. Sistemul complicat al contribuțiilor de asigurări sociale generează un șir de probleme, care se referă, în special, la sectorul agrar. Un tarif al contribuțiilor de asigurări sociale mai scăzut, stabilit pentru angajații sectorului agrar, precum și sistemul sofisticat al contribuțiilor pentru persoanele care lucrează terenurile agricole, în îmbinare cu nivelul redus de acumulare a acestora, conduce la o redistribuire esențială a mijloacelor destinate plății pensiilor în favoarea pensionarilor sectorului agrar. În aceste condiții, sistemul se confruntă cu o problemă serioasă, deoarece la 1 ianuarie 2009, în urma redistribuirii ponderii activităților pe piața muncii și a scăderii continue a populației ocupate, 43,4% din pensionarii pentru limită de vîrstă beneficiau de pensii acordate angajaților din agricultură. În același timp, contribuțiile asiguraților din agricultură au reprezentat în anul 2008 doar 4,8% din suma totală a contribuțiilor transferate în bugetul asigurărilor sociale de stat. Este evidentă necesitatea acordării unor subvenții din partea bugetului de stat pentru acoperirea cheltuielilor pentru plata pensiilor acestei categorii de persoane, ceea ce subminează șansa de investiții în alte domenii pentru dezvoltare.

62. Redistribuirea excesivă a mijloacelor în sistemul de pensii provoacă neconcordanță între mărimea contribuțiilor achitate și plățile promise (sau primite). Această discordanță este condiționată de o serie de factori, printre care și particularitățile schemei sistemului de pensii, discordanța fiind agravată de nerespectarea principiilor unificării sistemului de pensii. Efectul sinergic al acestor factori contribuie la reducerea ratei de înlocuire pentru unele categorii de contribuabili (de regulă cei mai disciplinați) și provoacă neîncrederea în sistemul de pensii și eschivarea de la plata contribuțiilor de asigurări sociale.

63. Actualul sistem de asigurări sociale are nevoie de o creștere esențială a numărului de contribuabili și, nemijlocit, a veniturilor acestora. Sistemul de asigurări sociale se confruntă cu următoarele probleme:

a) instabilitatea pe termen lung, determinată de tendințele demografice nefavorabile;

b) creșterea numărului de pensionari nou-stabiliți și, prin urmare, creșterea presiunii asupra populației economic active și asupra bugetului asigurărilor sociale de stat;

c) cuantumul mic al pensiilor în comparație cu salariile și minimul de existență;

d) scăderea ratei de înlocuire;

e) neuniformitatea tarifelor contribuțiilor de asigurări sociale;

f) redistribuirea considerabilă a resurselor din cauza neuniformității tarifelor contribuțiilor pentru diverse categorii de contribuabili;

g) complexitatea sistemului din cauza numărului mare de norme care reglementează asigurarea cu pensii a diverselor categorii de beneficiari;

h) existența unor cheltuieli nejustificate în sistemul de asigurări sociale, care nu corespund riscurilor asigurate.

64. În scopul perfecționării sistemului de asigurări sociale sînt oportune următoarele acțiuni:

a) formularea clară a cazurilor calificate drept riscuri asigurate în cadrul sistemului public de asigurări sociale și excluderea cheltuielilor nejustificate, care nu corespund riscurilor sociale asigurate;

b) continuarea politicii de redistribuire treptată a contribuției de asigurări de la angajator la angajat;

c) anularea plății contribuțiilor de asigurări sociale de către pensionarii încadrați în muncă sau prevederea recalculării pensiilor pentru limită de vîrstă persoanelor care își continuă activitatea după stabilirea pensiei, pe motivul reținerii din veniturile acestora a contribuțiilor de asigurări sociale;

d) simplificarea formulelor de calcul ale tuturor tipurilor de pensii;

e) calcularea pensiilor de invaliditate în baza stagiului de cotizare realizat pînă la data stabilirii pensiilor și nu a celui potențial;

f) acoperirea contravalorii prestațiilor de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale din contul contribuțiilor angajatorului (de la 0,5% pînă la 4%);

g) majorarea cotei contribuției de asigurări sociale datorate de către angajator pentru compensarea cheltuielilor la plata pensiilor anticipate stabilite lucrătorilor care activează în profesiile și funcțiile reglementate în mod special.

65. O soluție pentru întregul sistem de pensionare ar fi unificarea sistemului de pensii, alinierea normelor de pensionare la condiții unice. Pentru aceasta mai este nevoie de o serie de acțiuni în sensul diminuării facilităților acordate, ceea ce ar permite pensionarea echitabilă și realizarea echilibrului între contribuții și beneficii pentru toți pensionarii.

66. În pofida faptului că este elaborat mecanismul de percepere a defalcărilor în fondurile de pensii de la persoanele plecate la muncă peste hotare, numărul celor care contribuie este nesemnificativ. Sistemul de pensionare fiind unul de solidaritate, în perspectivă se întrevăd problemele ce țin de determinarea drepturilor de pensionare a lucrătorilor migranți.

67. În situația amplificării mobilității forței de muncă între state și a fenomenului emigrării în masă a populației apte de muncă, problemă cu care se confruntă Republica Moldova în ultimele decenii, coordonarea sistemelor de securitate socială a devenit o componentă importantă a politicii sociale promovate de stat.

68. Efectele negative ale proceselor migraționiste vor interveni la întoarcerea în țară a lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor lor, care au activat o perioadă de timp în străinătate. Lucrătorii migranți și membrii familiilor acestora sînt deseori dezavantajați din punct de vedere economic și social față de cetățenii statului de destinație, fiindu-le lezate drepturile de securitate socială.

69. Procesele migraționale au condus la apariția necesității stringente de încheiere a acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale cu principalele state de destinație a lucrătorilor migranți. Pe parcursul anilor 2008-2010 a continuat procesul de negociere și încheiere a acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale a lucrătorilor migranți.

70. În prezent Republica Moldova tinde să extindă numărul de state cu care va reglementa relațiile în domeniul asigurărilor sociale, fundamentate pe noi principii, care să asigure un cadru de garanții de securitate socială viitorilor pensionari.

71. În acest scop, prin Hotărîrea Guvernului nr.1170 din 29 octombrie 2007 a fost aprobat Acordul interguvernamental în domeniul securității sociale, elaborat în baza Convenției Europene de Securitate Socială și în corespundere cu regulile generale stabilite în Regulamentul

nr.1408/71/CEE cu privire la coordonarea sistemelor de securitate socială pentru persoanele angajate, lucrătorii independenți și membrii familiilor acestora care se deplasează în Comunitatea Europeană. Implementarea acestor prevederi va contribui la creșterea gradului de protecție socială a conaționalilor angajați la muncă peste hotare.

II. 3. Protecția socială a persoanelor cu dizabilități

72. O importanță deosebită trebuie acordată obiectivelor de bază ce constau în suportul persoanelor cu dizabilități, cel mai vulnerabil contingent al populației supus riscului excluziunii sociale. Astfel, consolidarea cadrului instituțional, juridic și al potențialului uman este destinat scopurilor de incluziune socială durabilă a grupelor de populație care au realmente nevoie de acest suport.

73. Reformarea politicii statului în domeniul dizabilității este un proces în plină desfășurare, fiind aprobată deja Legea nr.166 din 9 iulie 2010 pentru ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Legea nr.169 din 9 iulie 2010 pentru aprobarea Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități (2010-2013), ce formulează prioritățile în domeniul armonizării sistemului de protecție socială a persoanelor cu dizabilități cu standardele europene și prevederile Convenției menționate.

74. În domeniul protecției sociale, problemele persoanelor cu dizabilități urmează a fi soluționate prin reorganizarea sistemului de profil și realizarea drepturilor sociale ale omului, fiind efectuată trecerea consecventă de la protecția socială a persoanelor cu dizabilități la incluziunea socială a acestora.

75. În acest scop va fi necesară asigurarea șanselor egale și accesului la resursele de educație incluzivă, tehnologii noi, servicii medicale, sociale și de recuperare calitative, activități sportive, bunuri și servicii de consum pentru persoanele cu dizabilități.

76. Abordările problemelor persoanelor cu dizabilități urmează a fi orientate spre convergența acțiunilor pentru incluziunea socială și creșterea nivelului de dezvoltare umană, ca strategii ce se consolidează și se completează reciproc.

III. Principiile de asigurare a securității demografice

77. Având în vedere prioritățile Republicii Moldova de dezvoltare durabilă în tendința de aderare la Uniunea Europeană, este necesar ca în interesul național să fie asumată dezvoltarea demografică, adoptând politici de diminuare ascendentă și de eliminare a riscurilor și vulnerabilităților existente sau de viitor.

78. În acest sens, vor fi trasate acțiunile de asigurare a securității demografice în temeiul principiilor de viabilitate și securitate economică, coeziune socială și solidaritate între generații. Abordarea univocă a problemelor de dezvoltare a populației prin respectarea coerenței în orientarea acțiunilor constituie un principiu de bază al politicilor de asigurare a securității demografice.

79. Pornind de la constrângerile economice resimțite de fiecare membru al societății, trebuie să fie stabilite obiectivele politicilor de securitate pentru întreaga populație, devenind principiul central pe care se bazează viziunea de asigurare a securității demografice.

80. Securitatea națională, fiind legată nemijlocit de aspectele economice, politice, tehnico-științifice, demografice, de starea de dezvoltare a culturii sanitare, a culturii de instruire și de muncă etc., cimentează prezența interacțiunii „securitate-economic-social-demografic” în toate stadiile dezvoltării individuale. Securitatea demografică, implicând securitatea economică, constă în susținerea unui nivel suficient de bunăstare și de potențial financiar al

statului, urmat de securitatea socială, care se preocupă de capacitatea de susținere a fiecărei persoane.

81. Un rol important revine securității mediului, ca suport esențial de care depind viața, sănătatea și activitatea populației.

82. O atenție deosebită trebuie acordată instituirii normelor antidiscriminatorii pentru persoanele vârstnice și a incluziunii sociale prin participarea lor plenară cu drepturi depline la viața socială.

83. Trebuie instituit modelul de securitate demografică prin cursul coevolutiv de orientare a preocupărilor multiaspectuale în ambele sensuri, de la persoană la populație și invers, având în vedere că imposibilitatea asigurării securității generale conduce la instabilități și amenințări specifice individuale.

84. În concluzie, dezvoltarea durabilă și ofensivă, prin combinarea interesului individual și al comunității în ansamblu, eliminarea pericolelor și asigurarea securității veritabile în toate aspectele vitale umane constituie principiile de generare a stabilității demografice.

85. Scopurile, prioritățile și sarcinile politicii demografice din prezentul Program sînt bazate pe următoarele principii specifice:

a) orice cuplu sau persoană are dreptul să-și dirijeze liber viața și comportamentul reproductiv, să ia decizii în mod independent privind planificarea familială;

b) statul are grijă să ofere oportunități pentru menținerea standardului de viață ce favorizează decizia de naștere și creștere a copiilor;

c) familia este susținută de stat în tradițiile, modul de viață și cultură, familia păstrează și protejează valorile de bază ale societății, fiind responsabilă de nașterea copiilor, creșterea și educarea lor;

d) copiii sînt prioritatea statului și familiilor, fiecare copil are dreptul la standarde înalte de trai, care garantează atît bunăstarea lui, cît și dreptul la cele mai înalte standarde de sănătate și educație;

e) copilul are dreptul la îngrijire și sprijin din partea părinților, familiei, societății, fiind protejat de orice formă de violență mintală sau fizică, de lipsa îngrijirii, maltratare sau exploatare;

f) soții au drepturi și responsabilități egale în creșterea și educarea copiilor;

g) asigurarea unei egalități eficiente între femei și bărbați în familie este o condiție de bază pentru creșterea ratei natalității, pentru oferirea unei șanse de dezvoltare personală completă și pentru asigurarea unei calități înalte a vieții copiilor;

h) securitatea mediului și asigurarea cu apă potabilă de bună calitate prezintă un suport esențial pentru viața, sănătatea și activitatea populației.

IV. Obiective, priorități

86. Obiectivul general de guvernare în politicile demografice constă în redresarea consecvență a problemelor demografice în vederea diminuării declinului demografic, în crearea condițiilor pentru creșterea cantitativă și calitativă a populației, realizîndu-se conexiunea între starea de securitate demografică, economică și socială în scopul dezvoltării.

87. În vederea realizării acestui obiectiv urmează a fi întreprinse următoarele acțiuni prioritare:

a) prioritizarea politicilor de stimulare a natalității, reducerea morbidității și mortalității, a migrației, în vederea diminuării declinului demografic, ce urmează a fi realizate conform prevederilor Programului;

b) gestionarea eficientă a problemelor de îmbătrînire demografică, integrarea în strategiile de dezvoltare a obiectivelor de adaptare la schimbările în structura populației și de ameliorare a indicatorilor calitativi ai capitalului uman;

c) promovarea multilaterală a politicilor familiale și a solidarității între generații;

d) implementarea politicilor orientate spre fortificarea coeziunii sociale și instituirea șanselor egale pentru toate grupurile sociale în vederea obținerii creșterii demografice stabile;

e) constituirea Centrului de studii demografice cu funcții în domeniul cercetării și fundamentării științifice a politicilor demografice, determinării mecanismelor de monitorizare a implementării și evaluării impactului acestora;

f) implementarea mecanismului de elaborare a prognozelor demografice și utilizarea plenară a acestora în programele de dezvoltare și planificare.

88. Succesul intervențiilor în domeniul demografic rezidă în crearea condițiilor favorabile pentru redresarea natalității și obținerea unei evoluții demografice, care vizează extinderea măsurilor economice în concordanță cu susținerea multilaterală a familiei și a copilului.

89. Totodată, prin competența actelor de decizie trebuie luat în considerare faptul că numai măsurile de stimulare a nivelului natalității nu sînt suficiente pentru o creștere demografică calitativă, fiind definitorie combinarea cu politici reușite în vederea eradicării sărăciei, asigurării infrastructurii și calității necesare a serviciilor publice, excluderii condițiilor traumatizante și a celor ce generează nesiguranță socioeconomică și morală pentru tineri – viitori familisti și pentru familii, care generează la rîndul lor insecuritatea demografică.

90. Acțiunile pe termen mediu și resursele urmează a fi direcționate spre realizarea obiectivelor prioritare ce țin de creșterea fertilității, reducerea mortalității, în special a mortalității infantile și materne, elaborarea unei politici eficiente de gestionare a migrației externe și interne, creșterea calității capitalului uman, calității ocupării, flexibilității pe piața muncii, asigurarea securității locului de muncă.

91. Deși sînt costisitoare, acțiunile de reîntoarcere a conaționalilor în țară merită eforturi de implementare, instituind condiții generale de stimulare pentru încadrarea la muncă bine remunerată sau dezvoltarea propriei afaceri. Procesele migraționale interne și imigraționale trebuie gestionate rațional pentru a obține echilibrul și distribuirea adecvată a resurselor umane și economice în localitățile rurale. În condițiile actuale, deocamdată numai aceste măsuri se întrevăd cu impact vizibil asupra proceselor demografice.

92. Conform prognozelor demografice, creșterea natalității, inclusiv pînă la nivelul necesar pentru reproducerea simplă a populației, nu poate stopa descreșterea numărului populației. În condițiile accelerării fenomenului de îmbătrînire demografică rata mortalității va fi una superioară ratei natalității, ca rezultat sporul natural al populației încă mult timp va rămîne negativ.

93. În interacțiune cu emigrația de muncă încă intensă, dimensiunile descreșterii numărului populației vor obține proporții extrem de mari, ceea ce face imposibilă stoparea declinului demografic în perioade atît de scurte. Orice efort și mecanisme administrative nu pot compensa moștenirea demografică acumulată pînă în prezent, întrucît procesele demografice au o inerție lentă și durează în timp. Indiferent dacă așteptările pentru o inversare a proceselor migratorii se vor adevăra, creșterea soldului migrațional oricum nu va compensa îndeajuns dezvoltarea negativă a sporului natural.

94. Astfel, în condițiile țării noastre, pentru reducerea declinului demografic pe prim-plan se poziționează intervențiile ce țin de stimularea natalității, micșorarea mortalității, în special la populația în vîrstă aptă de muncă, a deceselor produse din motive nenaturale (traume, intoxicații, insecuritatea muncii, a traficului rutier, violență), susținute de eforturile consistente de stimulare a revenirii conaționalilor și de gestionare mai bună a mobilității forței de muncă.

95. În aspectele de gestionare a pieței forței de muncă, unul dintre obiectivele de bază constă în prevenirea și eliminarea de pe piața muncii a oricăror forme de discriminare (în funcție de gen, vîrstă, apartenență etnică etc.), reducerea decalajelor salariale asociate cu aceste discriminări, promovarea integrării persoanelor defavorizate din diferite cauze sau supuse riscului de excludere socială.

96. Procesul de îmbătrînire demografică va deveni mai intens și va afecta în mod serios sistemul de asigurare socială, din cauza concentrării semnificative a populației în intervalele mediane de vîrstă. Astfel, devine necesară identificarea pîrghiilor de apreciere pentru persoanele mai în vîrstă a avantajelor muncii active și prin strategii de învățare pe parcursul întregii vieți, de interzicere a discriminării acestora și de susținere a formelor specifice de organizare a muncii pentru ei.

97. Prioritățile politicilor demografice guvernamentale, pe lîngă creșterea productivității și a competitivității economiei naționale, în cadrul politicilor sociale modernizate trebuie să stabilească acțiunile pentru a asigura:

a) gradul cît mai ridicat de ocupare a forței de muncă, fiind vizat un spectru cît mai larg al populației economic active;

b) calitatea muncii, ce presupune locuri de muncă mai bune și implică promovarea unor politici de angajare mai eficiente, salarii rezonabile și o organizare a muncii adaptată atît nevoilor angajatorului, cît și ale angajaților;

c) oportunitățile unei societăți bazate pe cunoaștere, prin promovarea formării profesionale de calitate adecvată cerințelor domeniilor economice, învățării continue sub diverse forme;

d) promovarea de noi forme de organizare a muncii și asigurarea șanselor egale de angajare a femeilor, persoanelor vîrstnice apte și a persoanelor cu dizabilități;

e) implementarea politicilor sociale ce semnifică modernizarea și îmbunătățirea protecției sociale, astfel încît să asigure fiecărui cetățean un venit sigur pentru o viață decentă;

f) direcționarea eficientă a asistenței sociale și a ajutorului social spre familiile și persoanele vulnerabile în conformitate cu necesitățile reale ale acestora;

g) dezvoltarea constantă a sistemului de educație și de sănătate performante pentru accesul vast și echitabil la serviciile publice de calitate;

h) promovarea incluziunii sociale, prevenirea și eradicarea sărăciei, precum și promovarea participării egale în viața economică și socială;

i) direcționarea eficientă a asistenței sociale și a ajutorului social spre familiile și persoanele vulnerabile în conformitate cu necesitățile reale ale acestora.

98. Ca obiectiv de perspectivă și aspirație națională este extrem de importantă reglementarea conflictului transnistrean în baza normelor și principiilor dreptului internațional, în cadrul mecanismelor existente de reglementare. Aceasta presupune realizarea reintegrării teritoriale și constituie una dintre condițiile de bază pentru evoluția durabilă a țării, inclusiv pentru asigurarea stabilității economice, sociale și demografice în conformitate cu valorile și standardele internaționale.

99. În acest sens, obiectivele și prioritățile Programului vizează în mod univoc soluționarea problemelor demografice pe teritoriul țării, inclusiv din stînga Nistrului, urmînd ca după soluționarea diferendului transnistrean și elucidarea problemelor specifice să demareze realizarea acțiunilor conform politicilor demografice stabilite.

V. Orientările strategice ale politicilor demografice sectoriale

100. Gestionarea consecventă a strategiilor demografice prevede posibilitatea de a obține treptat stabilizarea numărului populației active și asigurarea condițiilor pentru creșterea cantitativă și calitativă a acesteia, realizând conexiunea directă a proceselor demografice cu starea de sănătate a națiunii, cu structura educațională și de ocupare în interesul unei productivități cât mai înalte.

101. Ideile despre legătura dintre populație, dezvoltarea durabilă și drepturile omului au cunoscut o evoluție semnificativă datorită Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare organizată la Cairo în 1994. Prin consens general, omul și drepturile lui au focalizat preocupările legate de populație și dezvoltare ale guvernelor țărilor semnatare ale Planului de acțiune, din rîndul cărora face parte și Republica Moldova.

102. Astfel, prin aderarea la Conferința Internațională pentru Populație și Dezvoltare țara noastră și-a asumat abordarea complexă a politicilor referitoare la dezvoltarea demografică în coerență cu politicile egalității de gen. Din această perspectivă au fost concepute direcțiile strategice pentru asigurarea stabilității și evoluției demografice pe o perspectivă de 15 ani.

103. În conformitate cu principiile Consensului de la Cairo, în cadrul prezentului document a fost accentuat imperativul privind asumarea sarcinilor pentru diminuarea și chiar inversarea tendinței de scădere a numărului populației. În această ordine de idei, domeniul educațional, sănătatea reproducerii, protecția socială sînt recunoscute drept unele din componentele fundamentale necesare dezvoltării umane, ce urmează a fi garantate, fiind asigurat un impact pozitiv asupra generațiilor următoare.

V. 1. Sistemul educațional

104. Conform teoriei capitalului uman, educația are un rol instrumental pentru creșterea economică. Educația le furnizează oamenilor aptitudinile productive solicitate de un sistem economic modern și complex. Astfel, calitatea în educație devine una dintre pîrghiile de bază pentru reducerea sărăciei și creșterea nivelului de bunăstare, consolidînd în acest mod securitatea demografică.

105. Reducerea populației școlare, conform prognozelor, către anul 2015-2016 cu cca 20% în raport cu anul 2009-2010 va avea consecințe însemnate asupra sistemului educațional, care va necesita reformare profundă la toate treptele de învățămînt. Astfel, direcțiile prioritare urmează a fi orientate spre următoarele obiective:

a) ajustarea sistemului de învățămînt de toate nivelurile la noile condiții, în corespundere cu evoluția tendințelor demografice;

b) optimizarea rețelei școlare și introducerea unei formule adecvate de finanțare prin consolidarea cadrului legislativ, pentru a soluționa disparitățile în accesul la serviciile educaționale de calitate și sporirea nivelului responsabilității tuturor actorilor sociali din domeniul educației copiilor;

c) elaborarea/revizuirea principalelor politici de dezvoltare educațională, în conformitate cu practicile europene avansate, orientate spre asigurarea accesului la educația preșcolară și elementară pentru toți copiii, în special pentru cei mai vulnerabili;

d) investirea în programele comprehensive de educație timpurie comunitare, care să fie deschise tuturor copiilor și familiilor;

e) îmbunătățirea formării cadrelor didactice și a curriculumului școlar;

f) îmbunătățirea statisticii educaționale și asigurarea monitorizării permanente a indicatorilor cu privire la educație.

106. În scopul abordării problemelor demografice de pe poziții științifice, sînt necesare formarea specialiștilor demografi, consilierilor în probleme familiale, elaborarea programelor de formare continuă, realizarea schimbului de experiență și extinderea publicațiilor în domeniu.

V. 2. Ocrotirea sănătății

107. Sănătatea generației în creștere necesită o programare strategică prioritară din punct de vedere medico-social și economic, avînd scopul fundamental de creștere demografică și a speranței de viață. În acest sens, au fost stabilite sarcinile de asigurare a accesului și calității serviciilor medicale, inclusiv dezvoltarea serviciilor medicale prietenoase tinerilor, centrate pe familie și sănătatea reproducerii.

108. Pentru diferențierea serviciilor de asistență medicală pe categorii de vîrstă vor fi promovate următoarele intervenții:

a) ierarhizarea factorilor de risc pe diferite grupuri de vîrstă a populației;

b) dezvoltarea și extinderea rețelei de asistență medicală comunitară integrată;

c) dezvoltarea resurselor umane pentru activitățile medicale la nivelul comunității.

109. Promovarea modului sănătos de viață, prevenirea, profilaxia maladiilor transmisibile și netransmisibile, tabagismului, alcoolismului, narcomaniei, supraponderabilității vor viza în mod special generația în creștere prin următoarele măsuri:

a) implementarea unor programe educaționale pentru sănătate și de informare asupra riscurilor pentru sănătate, cu accent asupra prevenirii consumului de tutun, alcool și droguri, igienei mediului și alimentației raționale;

b) realizarea campaniilor de informare, evaluarea eficacității acestora și ajustarea lor, în vederea creșterii impactului pe termen lung.

110. Comportamentul reproductiv va fi îmbunătățit prin următoarele măsuri:

a) sporirea participării active a populației în planificarea familială și protejarea sănătății reproducerii;

b) asigurarea condițiilor optime și sigure pentru realizarea funcției de reproducere a cuplurilor;

c) prestarea serviciilor medicale calitative, accesibile, acceptabile și convenabile în domeniul sănătății reproducerii;

d) asigurarea accesului deplin și a echității sociale în îngrijirile perinatale;

e) reducerea ratei avortului în rîndul adolescentelor;

f) prevenirea infecțiilor cu transmisie sexuală și a infecției HIV în rîndul populației sexual active;

g) îmbunătățirea sănătății femeilor și micșorarea poverii cancerului mamar și de col uterin prin măsuri de depistare și intervenție precoce.

111. Scopului de micșorare a mortalității din motive cauzate de factori externi vor servi următoarele măsuri:

a) extinderea la nivel național și internațional a colaborării și schimbului de informații cu referire la problemele ce țin de profilaxia și combaterea violenței și traumelor la domiciliu, la locul de muncă, asigurarea securității în traficul rutier;

b) consolidarea colaborării interne în vederea reducerii violenței și traumelor cauzate de traficul de substanțe narcotice și arme, preconditionia fiind respectarea tratatelor internaționale și perfecționarea legislației naționale;

c) dezvoltarea serviciilor sociale adresate victimelor violenței în familie;

d) asigurarea accesului persoanelor ce au suferit de pe urma traumelor și accidentelor la tratament și servicii de reabilitare;

e) determinarea măsurilor de combatere a traumatismelor în întreprinderi, în trafic și a traumatismelor printre copii.

V.3. Reducerea influenței mediului

112. Conform datelor Organizației Mondiale a Sănătății, 25-30% din dereglările stării de sănătate a omului sînt consecințe ale influențelor nefavorabile condiționate de calitatea mediului. Dintre toți factorii de mediu, apa are cel mai mare impact asupra sănătății. Astfel, asigurarea populației cu apă potabilă calitativă și în cantități suficiente constituie unul dintre factorii primordialii ai securității demografice și sănătății populației țării. Un alt factor important este funcționarea stabilă a sistemelor de evacuare a apelor uzate, utilizarea deșeurilor și reducerea impactului lor asupra mediului.

113. Responsabilitatea pentru buna funcționare a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare revine autorităților administrației publice locale, care trebuie să întreprindă măsuri de îmbunătățire a activității operaționale și financiare a agenților economici – prestatori de servicii.

114. În acest scop sînt necesare măsuri privind extinderea sistemelor centralizate de aprovizionare cu apă și de canalizare și creșterea gradului de acces al populației la aceste servicii, concomitent cu descentralizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și de canalizare.

115. În vederea diminuării influenței factorilor de mediu sînt necesare acțiuni multilaterale orientate spre managementul adecvat al deșeurilor și substanțelor chimice, monitorizarea eficientă a surselor de poluare a apelor și a aerului pentru prevenirea poluării prin deversări și emisii accidentale de poluanți, construcția și reconstrucția sistemelor de salubritate în centrele urbane și rurale, monitorizarea și prognozarea fenomenelor naturale periculoase, sporirea și eficientizarea activităților de popularizare a problemelor utilizării resurselor naturale, protecției mediului și de educație ecologică.

116. Securitatea alimentară este în dependență directă de factorii stării mediului, de calitatea și gradul de contaminare a materiilor prime, de condițiile tehnologice, sanitare în care se obțin produsele alimentare. În acest context, protejarea sănătății și calității vieții consumatorilor prin alimentația echilibrată și inofensivă a devenit un criteriu de bază, care apreciază pe viitor preocuparea specialiștilor și organizațiilor din diferite ramuri, responsabili de producerea industrială a alimentelor.

117. Ponderea de bază în asigurarea necesităților de produse alimentare trebuie să fie asigurată de sistemul agroindustrial în baza producției agricole autohtone ecologice, prin ridicarea nivelului de performanță a bazei tehnico-științifice și a resurselor umane, modernizarea bazei tehnice de producție, implementarea tehnologiilor de economie a resurselor.

V. 4. Adaptarea la noile condiții ale structurii demografice

118. În condițiile actuale dificile ale recesiunii economice mondiale, un rol deosebit revine integrării sociale ca mijloc de protecție și promovare a drepturilor sociale pentru reducerea sărăciei, asigurarea ocupării și a muncii decente.

119. Necesită a fi determinate măsurile de fortificare a integrării sociale pentru a nu admite extinderea proporțiilor șomajului și scăderea nivelului garanțiilor sociale. Instabilitatea economică, cauzată de dezechilibrele pieței financiare și a prețurilor la produsele energetice și alimentare, ar putea impune emiterea măsurilor restrictive în politicile sociale, care pot fi urmate de dezintegrări sociale. În scopul evitării acestor riscuri, prioritatea autorităților de guvernare devine realizarea sarcinilor de depășire a crizei curente cu pierderi sociale minime.

V. 4.1. Prognoza demografică (îmbătrînirea populației)

120. Conform viziunii specialiștilor expuse în Cartea Verde și în cadrul proiectărilor demografice pînă în anul

2050, realizate de savanții Institutului Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei, populația vîrstnică este în continuă creștere și această tendință se va menține.

121. Este important de remarcat faptul că proiectările demografice respective necesită a fi apreciate ca o prognoză de avertisment în sensul potențialelor riscuri în cazul în care vor fi menținuți factorii de influență și evoluția populației va avea aceeași dinamică negativă.

122. În vederea proiectărilor demografice pe termen lung au fost aplicate ipotezele în 3 scenarii de evoluție demografică pînă în anul 2050:

a) scenariul I – pesimist, care presupune menținerea indicatorilor principali ai mișcării naturale a populației (natalitatea și mortalitatea) la nivelul anului 2008: rata totală de fertilitate – 1,268 copii per femeie de vîrstă fertilă; speranța de viață la naștere pentru bărbați – 65,6 ani, pentru femei – 73,2 ani;

b) scenariul II – moderat-pesimist, care presupune suspendarea reducerii ratei natalității și o creștere ușoară a acesteia pînă la 1,5 în anul 2050, fiind înaintată ipoteza de menținere a modelului actual al comportamentului reproductiv, cu tendința de creștere a vîrstei medii a mamei la naștere (pînă la 27 ani în anul 2050) și deplasarea natalității spre vîrstele mai mari și de creștere nesemnificativă a natalității în grupele de vîrstă de 25-29 și 30-34 ani. Către anul 2050 indicatorii mortalității se vor reduce lent, ceea ce va determina o creștere nesemnificativă a speranței de viață la naștere pînă la 69 ani pentru bărbați și 76 ani pentru femei;

c) scenariul III – optimist, care se bazează pe ipoteza creșterii nivelului natalității pînă la 1,5 în anul 2025 și 1,8 în anul 2050, ceea ce presupune îmbunătățirea situației socio-economice în țară, creșterea nivelului de trai, promovarea politicilor de stimulare a natalității, reducerea mortalității și a refluxului migratoriu.

123. În mod teoretic se prevede scăderea mortalității, în special, la populația în vîrstă aptă de muncă și creșterea valorilor speranței de viață la naștere de la 65,6 pînă la 68,72 ani în anul 2025 pentru bărbați și de la 73,2 pînă la 75,88 ani pentru femei, iar către anul 2050 – pînă la 74 ani pentru bărbați și 80 ani pentru femei.

124. Toate trei scenarii au fost elaborate pentru populația de tip închis, cu intervalul de un an, fără a lua în calcul dimensiunile și prognoza migrației.

125. În perioada de proiecție numărul populației va fi în scădere continuă, chiar dacă rata fertilității va fi în creștere. Conform scenariului I (pesimist), efectivul populației țării poate să se micșoreze cu un milion de locuitori, constituind la sfîrșitul perioadei de proiecție 2596,2 mii de locuitori (scenariul II – 2830,8 mii, scenariul III – 3129,8 mii). O scădere esențială a numărului populației se va înregistra, în special, după anul 2026.

126. În paralel cu scăderea natalității se va aprofunda procesul de îmbătrînire demografică a populației. Dacă fertilitatea se va menține la nivelul anului 2008 de 1,27 (scenariul I – pesimist), către anul 2050 raportul dintre cele trei grupe mari de vîrstă (copii, adulți și vîrstnici) se va modifica semnificativ, ponderea persoanelor în etate ajungînd să constituie 30,3 la sută în structura generală a populației. Totodată, se va reduce drastic ponderea copiilor în structura populației, pînă la 11,8%.

127. Reducerea esențială a efectivului populației în vîrstă aptă de muncă va începe după anul 2030, odată cu generațiile născute după anul 1990. Pînă în anii 2011-2012 ponderea populației în vîrstă aptă de muncă (în mod special segmentul populației de 25-39 ani) în structura populației va fi în creștere neesențială, stabilindu-se în limitele de 66,4-66,6%, datorită efectului de cohortă, cînd din populația

activă vor ieși generațiile puțin numeroase din anii celui de-al doilea război mondial și vor intra generațiile mai mari născute între anii 1985 și 1990. În special după anul 2030, efectivul populației în vîrstă aptă de muncă se va reduce odată cu pătrunderea generațiilor puțin numeroase născute după anul 1990, micșorîndu-se în mod esențial populația activă de 15-24 ani și 25-39 ani.

128. Menținerea natalității la un nivel scăzut va determina și evoluția populației de vîrstă școlară. Dacă în anul 2009 populația de vîrstă școlară și preșcolară de 3-23 ani constituia 1080,9 mii persoane, atunci către anul 2015 (conform scenariului I – pesimist) numărul acesteia se va micșora pînă la 891,3 mii, în 2020 – 803,2 mii, 2030 – 707,8, iar către 2050 – 468,2. Reducerea la jumătate a populației de vîrstă școlară va influența întregul sistem educațional, avînd implicații importante asupra vieții economice și sociale. Generațiile puțin numeroase născute după anul 1990 vor deține, după anii 2020-2030, poziția centrală atît în populația de la care vor proveni viitorii copii ai țării, cît și în populația economic activă.

129. În concluzia celor expuse, accentuarea procesului de îmbătrînire a populației pe parcursul următoarelor 2-3 decenii nu poate fi evitată, de aici rezultă obiectivul principal al politicilor în domeniul demografic, care va consta în acomodarea societății la un nou profil al structurii pe vîrste a populației.

130. Astfel, preocuparea pentru destinul persoanelor de toate vîrstele va cuprinde tot mai accentuat grija față de persoanele mai mature, ca să asigure garanțiile unei îmbătrîniri active și în siguranță. Dezechilibrul de gen în segmentul cel mai vulnerabil al populației, persoanele cu vîrsta înaintată, va solicita efort pentru specializarea mai mult feminină a serviciilor sociale, medicale și psihosociale destinate persoanelor de vîrsta a treia.

131. Fenomenul de îmbătrînire demografică se va manifesta prin faptul că populația vîrstnică în continuă creștere va avea nevoie de sprijin tot mai substanțial din partea statului în general, al comunității și familiei în particular. Instaurarea dezechilibrelor demografice va impune adaptarea sistemelor sociale, economice, culturale, a producției de larg consum și a sistemului de comercializare la nevoile speciale ale persoanelor în etate, inclusiv pentru substituirea îngrijirii din partea familiei, care vor fi mai puțin numeroase.

132. Aderarea Republicii Moldova la Planul Internațional de Acțiuni de la Madrid privind Îmbătrînirea, adoptat prin Declarația Politică din aprilie 2002, semnifică asumarea realizării sarcinilor de reducere a sărăciei, implementarea în domeniul sănătății, instruirii și al muncii a normelor antidiscriminatorii pentru persoanele vîrstnice și a incluziunii sociale prin participarea lor plenară și cu drepturi depline la viața în societate. Principiul de bază rezidă în acceptarea că o țară cu mulți vîrstnici nu înseamnă o societate de oameni inactivi și consumatori de resurse, dimpotrivă, trebuie reconsiderată forța de muncă a persoanelor de vîrstă pensionară și revalorificată experiența lor de viață, atît pentru familie, cît și pentru comunitate. În mod consecvent trebuie create condiții care ar permite înlăturarea tuturor obstacolelor ce duc la izolarea socială și discriminarea persoanelor în vîrstă.

133. Conform concluziilor din rapoartele curente ale Parlamentului European, consecințele recesiunii economice din ultimii ani pot fi considerate apriori mai puțin periculoase decît efectul îmbătrînirii și reducerii populației, care va avea un impact mai grav asupra economiilor statelor din Europa și din întreaga lume.

134. În situația creată toate sistemele de pensii din Europa s-au confruntat și continuă să se confrunte cu o evoluție demografică îngrijorătoare, datorată îmbătrînirii

populației, care afectează în modul cel mai grav echilibrul dintre populația activă și cea trecută de vîrsta de pensionare. Cu referință la situația țării noastre, suprapusă cu actuala criză economică și previziunea de creștere a speranței de viață, se relevă concluzia privind importante repercusiuni în materie de finanțe publice, vizînd sistemul de acumulare a fondurilor de pensii și plafonarea alocațiilor pentru pensii. Acest fapt va impune concluzia că Republica Moldova nu are șanse să devină o excepție din tendința demografică generală europeană și că nu va putea fi evitată reforma generalizată a sistemului de pensionare, adaptînd conform necesităților modelul de asigurare socială existent.

135. Avînd în vedere faptul că reformele în domeniu sînt de strictă necesitate, dar nepopulare și dificil de implementat, structurile guvernamentale vor trebui să depună toate eforturile în cadrul oferit de dialogul social pentru a realiza reforma. În acest scop vor trebui antrenate în discuții sindicatele și patronatele, organizații neguvernamentale și diverse colective ale comunității, pentru a se ajunge la un consens în această privință.

136. Subiectul acestui dialog urmează a fi canalizat pe mai multe direcții, fie la creșterea progresivă în decursul a mai multor ani a vîrstei de retragere din activitate, a duratei minime de cotizare, fie la egalarea vîrstei de pensionare pentru femei și bărbați, precum și accentuarea necesității instituirii sistemelor de pensii private, ca piloni complementari ai sistemului public de asigurare socială.

137. În acest context vor interveni și obiecții privind neajunsurile măsurilor propuse cu referire la faptul că înaintarea în vîrstă a persoanei provoacă creșterea uzurii morale, scade și capacitatea fizică individuală, ceea ce ar putea afecta randamentul structurilor economice, sau faptul că, fiind presupus că personalul mai în vîrstă are avantajul experienței, nu poate fi garantată condiția că acesta poate acumula rapid informații sau tehnologii noi de pe piață, comparativ cu angajații mai tineri. Indiferent cum vor fi abordate problemele viitorului model al sistemului de pensii, va deveni obligatoriu un proces bine planificat de informare a publicului larg privind necesitatea și fezabilitatea reformei și expunerea la consultare publică a argumentelor pro și contra, rezultate din efectuarea studiilor convingătoare în domeniu.

V. 4.2. Piața muncii

138. Ca sursă de alimentare a pieței muncii, procesele demografice conturează în mod deosebit fenomenele și tendințele în evoluția forței de muncă în relația cu procesele intense de urbanizare, creșterea nivelului de instruire și a numărului de ani de școlarizare. Vizînd în special femeia, toate acestea au condus inevitabil la scăderea natalității, în plan general, fiind redusă forța de muncă.

139. Salariile mici constituie motivul principal al atractivității scăzute a pieței muncii. Deși, începînd cu anul 2000, salariul real a crescut cu ritmuri înalte, depășind substanțial creșterea productivității, nivelul de remunerare în majoritatea sectoarelor rămîne a fi scăzut, comparativ cu veniturile obținute în alte state. În special, cele mai reduse niveluri de remunerare sînt înregistrate în agricultură și în sectorul public, cauzînd reducerea numeroasă a lucrătorilor, atît din sfera bugetară, cît și din agricultură, unde predomină munca manuală și cel mai mic nivel de venituri.

140. Soluționarea problemelor semnalate urmează a fi realizată prin perfecționarea cadrului legislativ-normativ și implementarea Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă în anii 2007-2015, fiind necesară dezvoltarea ulterioară a acțiunilor eficiente.

141. Concomitent, se prevede reducerea dezechilibrelor de pe piața muncii și crearea mai multor locuri noi de muncă. Strategia națională privind politicile de ocupare a forței de muncă va contribui la minimizarea consecințelor

sociale survenite în tranziția economică și la îmbunătățirea dezvoltării capitalului uman prin intermediul reformei sistemului educațional și de instruire profesională.

142. Este evidentă necesitatea de promovare a noilor mecanisme de stimulare a creării locurilor de muncă, în special pentru tineri. O importanță deosebită trebuie acordată dezvoltării serviciilor de angajare pentru tinerii familisti ce au la întreținere copii și soții în concediu de maternitate. În vederea reducerii sărăciei tinerilor din localitățile rurale, inclusiv a celor ce au format familii, urmează a fi create condiții de stimulare a creării întreprinderilor micro, mici și mijlocii, cu dezvoltarea serviciilor de consultanță pentru desfășurarea propriilor afaceri.

143. Totodată, urmează ca sistemul național al pieței forței de muncă și statistica ocupării forței de muncă să fie armonizate cu standardele UE și cele internaționale în vederea asigurării unui mecanism adecvat de monitorizare și de comparare a performanțelor Republicii Moldova cu cele din țările europene.

144. În scopul promovării politicilor în domeniul relațiilor de muncă, ocupării forței de muncă, politicilor salariale și de orientare profesională, trebuie soluționată problema prognozei pieței muncii, ținând cont de indicatorii macro-economi, cererea și oferta pe piața muncii, precum și de necesitatea de cadre în toate domeniile economiei naționale pe termen mediu și lung.

V. 4.3. Gestionarea migrației

145. Cauzele emigrării din țară sunt legate atât de nivelul de trai scăzut și lipsa unor posibilități de angajare în țară (mai ales în mediul rural), cât și de oportunitățile de obținere a unui venit mai mare peste hotare. Insuficiența locuințelor accesibile constituie un alt motiv de plecare la muncă peste hotare.

146. În contextul demografic, consecințele negative ale migrației sunt semnificative și se manifestă în dezintegrarea familiilor, abandonarea copiilor, crearea așa-numitei „tradiții a migrației” în următoarele generații.

147. O parte însemnată a emigranților sunt persoane cu studii superioare, exodul cadrelor calificate constituind o altă consecință negativă a emigrației.

148. Măsurile de redresare a situației în domeniu urmează a fi realizate atât pe plan intern, cât și extern. Pe plan intern, prioritate sunt considerate stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranți și crearea condițiilor favorabile pentru reintegrarea lor. Totodată, este necesară îmbunătățirea metodelor de estimare și prognozare a fluxurilor migraționale, în vederea reacționării operative la schimbările de situație.

149. Activitățile pe plan extern trebuie să asigure caracterul ordonat al migrației, precum și protecția lucrătorilor aflați peste hotare. Astfel, o condiție a managementului migrațional eficient este intensificarea cooperării cu statele de destinație, ținând cont de faptul că suportul statelor respective este necesar pentru realizarea dezideratului reîntoarcerii.

150. Efectele negative ale proceselor migraționiste intervin fie la întoarcerea în țară a lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor lor, fie la strămutarea lor pe teritoriul altor state. În ambele cazuri, aceste persoane nu au dreptul la prestații de asigurări sociale, fiind deseori situate pe poziții dezavantajoase din punct de vedere economic și social față de cetățenii statului de destinație, fiindu-le lezate drepturile la securitate socială. Situațiile create ridică probleme mari și necesită eforturi considerabile în vederea asigurării protecției sociale a emigranților.

151. Totodată, impactul emigrației asupra societății va depinde nu doar de numărul persoanelor care pleacă din țară, ci și de persoanele care se întorc. În acest sens, în plan internațional este necesară asigurarea mecanismelor

migrației circulare, precum și a condițiilor de favorizare a procedurilor de legalizare a migranților angajați în câmpul muncii. Un factor de risc îl constituie perioada îndelungată de aflare peste hotare, însoțită, de regulă, de integrarea în societatea-gazdă și invitarea celorlalți membri ai familiei, reunificarea familiei fiind un motiv deosebit de important al intențiilor de a emigra.

152. Din motivele subdezvoltării sistemelor de evidență și a bazelor de date, dimensiunile și caracteristicile fluxurilor migraționale sunt greu de prognozat, fapt ce nu permite deocamdată orientarea corectă a politicilor de perspectivă în domeniu.

153. Imigrarea ar putea avea un efect pozitiv asupra pieței muncii și asupra creșterii economice, acoperind necesarul de forță de muncă. Concepția statului și a societății despre locul și rolul imigranților în dezvoltarea socială și economică a țării, exprimată într-o politică adecvată de imigrare, are o semnificație determinantă pentru rata fluxului de imigrare și rezultatele acestuia. Modelele de politici pentru atragerea migranților din alte regiuni (inclusiv din interiorul țării) trebuie să asigure compatibilitatea și integrarea complexă a resurselor umane disponibile în sensul nivelului de performanță profesională, educațională, culturală etc.

154. Problemele interne ce necesită a fi soluționate și obligațiile asumate pe plan extern impun următoarele sarcini prioritate în domeniul imigrației:

a) dezvoltarea politicii de imigrare pentru atragerea moldovenilor rezidenți peste hotare;

b) dezvoltarea unui cadru legislativ unic, care să reglementeze problemele imigrației;

c) îmbunătățirea stocului de informații privind imigranții din țară prin implementarea și dezvoltarea Sistemului informațional integrat automatizat „Migrație și azil”;

d) crearea condițiilor pentru integrarea culturală și socială a imigranților, în paralel cu păstrarea identității acestora;

e) reglementarea procedurilor de recunoaștere legală a educației și a calificării profesionale a imigranților;

f) efectuarea estimărilor privind necesitățile domeniilor și dimensiunile forței de muncă străină, care urmează a fi atrasă din alte state.

V. 4.4. Adaptarea politicilor educaționale

155. Adaptarea politicilor educaționale la realitățile demografice necesită promovarea următoarelor priorități:

a) crearea condițiilor pentru încadrarea unui număr mai mare de copii în grădinițe și instituții preșcolare;

b) dezvoltarea condițiilor de prevenire a abandonului școlar și eliminarea integrală a factorilor ce limitează accesul la educație;

c) aplicarea măsurilor orientate spre socializarea și asigurarea condițiilor de integrare a elevilor cu necesități educaționale speciale și dizabilități specifice în instituții de învățământ obișnuite;

d) asigurarea calității înalte a educației prin îmbunătățirea conținutului procesului educațional și a echipamentului necesar, calificării profesorilor și asigurarea școlilor cu tehnologii informaționale;

e) formarea deprinderilor de studiere continuă, asigurarea condițiilor optime pentru instruirea profesională continuă și dezvoltarea sistemului de calificare, recalificare și instruire continuă pe parcursul întregii vieți;

f) promovarea în educație a spiritului solidarității între generații.

V.4.5. Asigurarea cu spațiu locativ

156. Unul dintre principalele obiective ce țin de asigurarea securității demografice îl reprezintă asigurarea cu locuințe sociale a persoanelor cu venituri mici și mijlocii, inclusiv a tinerilor, familiilor cu mulți copii, invalizilor, persoa-

nelor în etate fără locuință. O altă prioritate este crearea condițiilor financiare, juridice și instituționale necesare pentru asigurarea accesului proprietarilor, posesorilor și gestionarilor fondului de locuințe la creditele pe termen lung pentru efectuarea reparației și reconstrucției locuințelor existente.

157. Asigurarea condițiilor locative pentru cetățenii din categoriile vulnerabile, atât în fondul locativ integral, cât și în locuințe de tip special, necesită implementarea mecanismelor de acordare a unor subvenții categoriilor de populație socialmente vulnerabile în scopul obținerii/păstrării locuințelor sau susținerea financiară directă a familiilor și persoanelor concrete.

158. În aspect restrâns, este de menționat că au fost întreprinse măsuri privind asigurarea cu spațiu locativ gratuit a tinerilor specialiști, fiind aprobată Hotărârea Guvernului nr. 1259 din 12 noiembrie 2008 „Cu privire la asigurarea cu locuință gratuită a tinerilor specialiști cu studii superioare și postuniversitare de rezidențiat, repartizați și angajați în câmpul muncii în instituțiile publice (bugetare) din sate (comune)”. Este un prim pas din partea statului de susținere a tinerilor pentru a-și organiza un trai stabil în localitățile rurale în care muncesc.

159. Impactul acestor măsuri poate stimula crearea de noi familii în condiții mai bune, implicit contribuind la diminuarea emigrației și la creșterea demografică. Incontestabil, aceste eforturi proiectate în viitor pe alte dimensiuni financiare și alte categorii de populație, prin programe extinse și durabile, vor contribui la creșterea potențialului uman, în special în localitățile rurale.

VI. Politici familiale

160. Recomandările Organizației Națiunilor Unite se referă la promovarea familiei prin capacitatea organizațională și bugetară suficientă pentru a dezvolta în mod prioritar politicile familiale și pentru a asigura că întreaga legislație ia în considerare rolurile și drepturile familiei (Raportul Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite, 2009).

161. Astfel, concepțiile privind politica familială trebuie să vizeze un ansamblu de activități ce sînt elaborate special pentru a sprijini familiile, tratînd problemele cu care familia se confruntă în relațiile ei cu societatea. Prioritățile din domeniul familial sînt bazate pe analiza situației, rezumatul informațiilor și exemplelor de bună practică din alte țări, care au constituit surse de argumentare pentru direcțiile de orientare a obiectivelor în temeiul următoarelor principii:

a) familia este instituția de bază a societății, care trebuie să constituie o prioritate în dezvoltarea politicilor și programelor naționale, în special a celor ce vizează ameliorarea demografică;

b) familia trebuie privită ca o structură solidă, unică și de neînlocuit sau urmează a tinde la aceste caracteristici;

c) nevoile familiilor se schimbă în funcție de factorii de dezvoltare și cei contextuali;

d) familia este un partener esențial în asigurarea membrilor săi cu educație, asistență medicală, servicii sociale și în alte funcții esențiale;

e) diferite familii au nevoi diferite;

f) politicile și programele pot avea diferite consecințe directe și indirecte, intenționate și neintenționate asupra diferitor tipuri de familii.

VI. 1. Problemele de bază

162. Politica familială a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei indică angajamentul față de familie și promovează stabilirea măsurilor de protecție a ei.

163. Familia este promovată ca o prioritate de politici și asigură acel cadru juridic conform căruia ea se consideră ca bază a societății cu drepturi și roluri ce trebuie să fie respectate și dezvoltate. Sarcina de a dezvolta, imple-

menta și evalua politicile și programele familiale determină necesitățile de mobilizare a resurselor din sectoarele public și privat, avînd obiectivele de facilitare a parteneriatelor și colaborărilor cu societatea civilă (ONG-uri, mediul academic, asociații profesionale, sindicate).

164. Noul ciclu strategic al priorităților în politicile familiale trebuie argumentat prin analiza în timp a cursului și a dimensiunilor fenomenului de nuptialitate și a comportamentului reproductiv, asociate cu efectele schimbărilor din domeniile ce vizează dezvoltarea umană. Principala misiune a acestor politici trebuie să urmărească realizarea principiilor de dezvoltare în baza resurselor demografice de calitate înaltă și în cantitate suficientă pentru a face față provocărilor dezvoltării în noile condiții de orientare spre integrarea europeană.

165. Cercetările și concluziile specialiștilor indică asupra faptului că familia devine tot mai integrată în dinamica societății, fiind tot mai condiționată de schimbările economice și sociale, devenind un factor decisiv în evoluția societății în ansamblu.

166. La rîndul lor, schimbările valorice sînt considerate a fi cel mai adesea principalele explicații pentru schimbările din comportamentele familiale.

167. În familiile de tip tradițional cea mai importantă cauză a apariției problemelor în căsnicie este reprezentată de lipsurile materiale, urmată de sarcinile gospodărești și comportamentul copiilor. Dificultățile financiare sînt considerate drept principala cauză a problemelor de cuplu într-o măsură mai mare de către bărbați, în contextul în care, în multe dintre familii, responsabilitatea asigurării necesarului material în gospodărie aparține în principal acestora.

168. În modelul familiei egalitare, în care este observată o mai mare flexibilitate din partea celor doi parteneri, în care nu contează diviziunea tradițională a muncii, iar deciziile sînt luate în comun, transformarea structurală a valorilor familiale poate oferi mai multă adaptivitate la schimbările economice și politice nefamiliale.

169. Cel mai direct și profund efect asupra familiei îl au consecințele politicii de ocupare a forței de muncă, în domeniul sănătății, învățămîntului, a celei ce determină condițiile locative etc. În situația de criză sau relansare sînt influențate relațiile individuale, parentale, comportamentele nuptiale, ratele și ritmurile căsătoriilor, divorțurilor, ratele de fertilitate și natalitate.

170. În acest proces de adaptare familia trebuie privită din mai multe puncte de vedere, atât la nivel de integrare macrosocială ca subiect de unitate statistică cu implicații în fenomenele demografice și sociale, cât și la nivel micro-social, ca grup uman aflat în relații reciproce cu mediul social.

171. Nesiguranța economică, dificultățile materiale, „explozia” sărăciei, a șomajului au avut impact asupra familiei, care prin comportamentul reproductiv a influențat negativ asupra indicatorilor demografici. Acest efect se datorează faptului că vîrsta de căsătorie a tinerilor, vîrsta mamei la prima naștere, durata vieții cuplului familial, numărul de copii născuți condiționează, în mare măsură, dimensiunea sporului natural al populației.

172. În decursul perioadei de evidență statistică a nuptialității, începînd cu anul 1950, poate fi constatat un grad de stabilitate a indicatorului ratei căsătoriilor numai în perioadele de calm social relativ. În anii 1951-1958, ratele de căsătorie au crescut de la 8,7 la 11,5 căsătorii încheiate într-un an calendaristic la 1000 locuitori, iar în perioada reformelor și instabilității, această rată a cedat pînă la cifra de 6,6 în anul 1964. În următoarea perioadă a fost înregistrată creșterea acestui indicator pînă la valoarea de 12,1 în anul 1979, avînd ascendență treptată în perioada de relaxare socială. Timp de 10 ani, din anul 1984 rata de

căsătorie a stagnat în jurul cifrei de 9,8-9,0, după care a coborât în anul 2002 până la 5,8 căsătorii încheiate într-un an calendaristic, confirmând impactul proceselor din perioada de tranziție. Acest nivel al nupțialității, cu mici progrese, se stabilește până în anul 2010 la nivelul ratei de 7,4.

173. În aspect general, rata de *divorțialitate*, începând cu anul 1950, când deținea valoarea de 0,2, cu mici perioade de stagnare, a urmat cursul de majorare constantă, cu creșteri esențiale în anul 1992, astfel că în anul 2003 a atins valoarea de 4,1 – nivelul maxim în toată perioada de evidență. Cursul de majorare a ratei de divorțialitate, cu mici excepții, s-a intensificat în perioada de mari schimbări sociale, începând cu anul 1990.

174. În perioada anilor 1990-2010 numărul căsătoriilor pentru grupul de vîrstă de 20-24 ani a scăzut de 2,4 ori, iar pentru grupul de vîrstă de 25-29 ani s-a menținut în jurul a 8,5 mii căsătorii anual. O tendință mai nouă denotă faptul că numărul căsătoriilor la grupul de persoane cu vîrsta de 30-34 ani este în creștere, fiind în anul 2010 mai mare de 1,2 ori față de situația anului 1990. Aproape de 4 ori a scăzut numărul căsătoriilor la grupul de vîrstă sub 20 ani. Tendințele indicatorului numărului căsătoriilor și al vîrstei medii de căsătorie au caracteristici similare pentru mediul rural și mediul urban. Este în creștere numărul căsătoriilor neînregistrate și numărul nașterilor extraconjugale.

175. În anul 2010, din totalul divorțurilor, 31,6% au intervenit după o perioadă de căsnicie mai mică de 5 ani, urmate de căsătoriile desfăcute după o perioadă cuprinsă între 5 și 9 ani (21,6%), 10 și 14 ani (13,7%), 20 ani și peste (19,8%). Durata medie a căsătoriei desfăcute prin divorț a fost de 11 ani. Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 30,0% din totalul divorțurilor, iar numărul copiilor minori afectați de desfacerea acestor căsătorii a fost de 4697.

176. În opinia specialiștilor, veniturile reduse și lipsa locuinței sînt principalele motive care îi fac pe tineri să renunțe la formarea propriei familii, iar tendința de amînire a căsătoriei se reflectă și asupra vîrstei medii de căsătorie. De exemplu, în ultimii 5 ani, vîrsta medie de căsătorie a crescut la bărbați cu 1 an, pînă la 26 ani, și s-a stabilit în jurul vîrstei de 23 ani pentru femei.

177. Toți factorii de influență regresivă pentru familie provoacă probleme sub aspect demografic, cea mai importantă fiind problema natalității, luînd în considerare că la etapa actuală, față de anul 1980, nivelul natalității s-a diminuat de 2 ori și se prognozează scăderea lui continuă pînă în anul 2050.

178. Pentru a promova familia ca o prioritate în politicile statului, trebuie depuse eforturi în scopul dezvoltării capacităților organizaționale și bugetare suficiente. Scopurile generale ale politicii familiale sînt destinate sporirii bunăstării familiilor și a calităților individuale ale membrilor ei prin promovarea unității, forței și rezistenței familiei, în temeiul principiilor de ajutorare reciprocă în situații grave și problematice.

179. Acestea sînt condițiile în care familia urmează să creeze un mediu sigur și propice pentru creșterea și dezvoltarea copiilor în baza unei legislații cu prevederi ferme și explicite asupra subvențiilor familiale și serviciilor sociale adresate familiei.

VI. 2. Funcțiile familiei

180. Principiile teoriei familiale indică faptul că politicile explicite sînt organizate în jurul celor patru funcții principale ale familiei: constituirea familiei, creșterea copiilor, suportul financiar și îngrijirea familiei.

181. Problemele disocierii familiei s-au agravat și mai mult din cauza proceselor migraționale, fiind afectată atît stabilitatea cuplului, cît și relațiile dintre părinți și copii, relațiile dintre membrii familiei din diverse generații. Iar experiența familiilor despărțite din motivul migrației devine

un exemplu ce dezorientează tinerii, care încep să desconsidere tot mai mult valorile familiale.

182. Astfel, atenția față de *funcția constituirii familiei* și politica familială reprezintă un pas necesar în efortul de a controla problemele demografice, ținînd cont de procesele nefavorabile menționate. De asemenea, este recunoscut faptul că politica familială contribuie la schimbarea contractului gender și diviziunea muncii între sexe prin facilitarea reconcilierii dintre muncă și viața de familie. Deși politicile guvernamentale au sarcina să asigure egalitatea de gen, există încă diferențe semnificative între bărbați și femei, mai ales pe piața forței de muncă, fiind înregistrate inegalități salariale bazate pe gen, acces la locuri de muncă mai bune și mai bine plătite, disponibile doar pentru bărbați, și lipsa recunoașterii muncii neremunerate.

Obiectivul politicii familiale este de a facilita reconcilierea vieții profesionale și a celei de familie și de a promova echitatea de gen prin îmbunătățirea oportunităților ambilor părinți de a participa la viața profesională și de a avea grijă de copiii lor. Politica familială trebuie să ofere o gamă largă de servicii și beneficii pentru părinții încadrați în cîmpul muncii, oferind unui număr tot mai mare de mame posibilitatea să aibă acces la locuri de muncă.

Merită a fi menționat că Programul național de asigurare a egalității de gen în Republica Moldova pe anii 2010-2015 este cuprinzător și prevede un „mainstreaming” comprehensiv în egalitatea de gen în documentele de politici din toate domeniile și la toate nivelurile de luare a deciziilor și implementare.

Legislația cu privire la violența domestică este o componentă majoră a politicii familiale. Spre deosebire de situația din Republica Moldova, multe țări încă mai depun eforturi pentru ca violența domestică să fie recunoscută de către societățile lor și pentru ca politici în domeniu să fie dezvoltate și adoptate.

În toate societățile dezvoltate organizațiile nonguvernamentale au un rol semnificativ în lupta împotriva violenței în familie, prin promovarea programelor și campaniilor educaționale, efectuarea cercetărilor, instituirea serviciilor sociale pentru sprijinirea victimelor (de exemplu, linii de asistență telefonică, servicii de tip drop in/centru fix și adăposturi) și pledarea pentru legislație corespunzătoare. Conform acestei experiențe avansate, urmează a fi dezvoltate rețelele de promovare a politicilor egalității de gen și susținute inițiativele comunitare pentru implementarea mai intensă a prevederilor legislației în domeniul gender.

183. A doua funcție a familiei o reprezintă *creșterea și educația copiilor*, asigurarea unui mediu sigur și prosper pentru aceasta. Politicile familiale sînt favorabile pentru menținerea valorilor familiale prin crearea unui mediu favorabil pentru copii. Domeniile politicilor ce vizează creșterea și educația copiilor includ planificarea familială și contracepția, promovarea educației parentale, promovarea implicării tatălui în creșterea și educația copiilor, prevenirea abandonului copiilor, promovarea dezinstituționalizării membrilor familiei. Concomitent, acestea vizează prevenirea sarcinilor la adolescente, promovarea implicării părinților în educația copilului, prevenirea abuzului față de copii, sprijinirea familiilor migrante și a copiilor acestora și dezvoltarea programelor de educație extrașcolară – după orele de program.

Lipsa educației în domeniul planificării familiale, concepțiile greșite, precum și accesul insuficient la contraceptive constituie motivul pentru care încă se mai înregistrează un număr mare de sarcini nedorite, soldate cu întreruperi de sarcină.

Indiscutabil, educația parentală servește ca modalitate atît de prevenire, cît și de intervenție, incluzînd cursuri de

dezvoltare a copilului, îngrijire a copilului, nutriție, precum și tehnici eficiente de disciplină. Extrem de recomandabile sînt cursurile de educație prenatală, mai ales pentru cuplurile ce devin părinți pentru prima dată și pentru părinții adolescenți, atît pentru mame, cît și pentru tați. Cursurile prenatale au fost elaborate și implementate în mai multe instituții medicale, în special în Chișinău, dar acestea sînt insuficiente și rețeaua specializată necesită extindere. Organizațiile nonguvernamentale, cum ar fi „Copil, Comunitate, Familie – Moldova”, sînt implicate în furnizarea de educație timpurie pentru părinți, a căror experiență trebuie preluată și dezvoltată printr-o rețea mai extinsă de astfel de organizații.

Educația și informarea privind consecințele abandonului copilului și creșterii în orfelinate ar trebui să convingă părintele că copilul nu s-ar „descurca mai bine în orfelinat”, aceasta fiind concepția depășită a mentalității postsocialiste și dependente.

Deși reglementările pentru casele de tip familial pentru copiii rămași fără îngrijire părintească au fost dezvoltate de Guvern începînd cu anul 2002, încă necesită perfecționare sistemul de monitorizare a calității asistenței în acest tip de instituții.

Fiecare copil are dreptul la protecție împotriva tuturor formelor de abuz. Planul național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului a fost elaborat în 2006, iar conceptul educației participative a fost elaborat în 2007 (Alianța ONG-ilor active în domeniul protecției sociale a copilului și familiei). Lipsa statisticilor oficiale care să indice numărul copiilor supuși zilnic la abuz în familie, comunitate, instituțiile de educație și de îngrijire nu permite a formula concluzii certe asupra realității în aceste domenii.

Migrația internațională este un fenomen de amploare ce afectează masiv copiii din localitățile urbane și rurale. Aproximativ 30% dintre copiii moldoveni trăiesc fără unul sau ambii părinți. Numărul copiilor rămași fără îngrijirea părintească a crescut considerabil din cauza migrației părinților. Unele surse administrative de informare indicau că la 1 decembrie 2009 în țară erau 101886 (105458 – în anul 2008) copii rămași fără îngrijirea părintească, inclusiv 35092 (34491 – în anul 2008) fără îngrijirea ambilor părinți, ultimii fiind plecați la muncă peste hotarele țării.

Nu este acordată atenție suficientă impactului psihosocial pe care migrația îl are asupra copiilor și familiilor, precum și sprijinului de care aceștia au nevoie pentru a se adapta la procesul respectiv. Drept urmare, o problemă majoră o constituie lipsa în școli sau comunități a programelor de sprijin social pentru copiii și părinții din familiile cu migranți.

Organizația Internațională pentru Migrație a efectuat în 2010 un studiu care a indicat faptul că migranții se confruntă cu un risc sporit de sănătate din cauza stresului mai mare la care sînt expuși, lipsei de cunoaștere a sistemului de sănătate în țara de destinație sau a lipsei de competențe lingvistice.

Astfel, este necesară implementarea programelor educaționale privind importanța unui stil de viață sănătos (de exemplu examinări medicale regulate ca o strategie de prevenire) și de informare cu privire la sistemele de sănătate internaționale.

184. Cea de-a *treia funcție* a familiei constă în *acordarea sprijinului financiar* membrilor săi. Politica familială trebuie să contribuie la atenuarea costurilor directe și indirecte ale familiei pe care le presupune creșterea copiilor prin alocații familiale și subvenții acordate familiei pentru îngrijirea unui copil. Politica financiară familială sporește controlul părinților asupra propriei lor vieți și libertatea de alegere a familiei. Aceasta este divizată în diferite domenii de activitate:

asigurare (asigurare parentală, pensie de întreținere a copilului, pensie de urmaș și drepturile de pensie pentru anii de îngrijire a copiilor), alocații în funcție de mijloacele materiale (alocații pentru locuință, sprijin financiar pentru întreținerea copiilor proveniți din familii divorțate și alocații pentru îngrijirea copiilor cu dizabilități) și alocații universale (alocație pentru copil și alocație pentru adopție).

Cadrul politicilor familiale este considerat relativ extins în ceea ce privește acoperirea și subvențiile acordate familiilor. Totuși subvențiile sînt relativ mici și ar trebui să existe permanenta preocupare pentru majorarea lor. Mai mult decît atît, majoritatea subvențiilor sînt relaționate cu încadrarea în cîmpul muncii, deși, în același timp, găsirea și păstrarea unui loc de muncă sînt mai dificile în contextul economiei de piață.

În majoritatea țărilor indemnizațiile pentru al doilea, al treilea și al patrulea copil cresc. Studiile indică faptul că unele țări ce oferă familiilor indemnizații mai mari înregistrează rate mai înalte ale natalității (de exemplu Franța) decît cele în care indemnizațiile sînt mai mici (Spania, Polonia).

Ar fi benefică oferirea unei alocații pentru aranjamente de îngrijire individualizată a copiilor sau a unei alocații destinate angajării unei bone calificate sau a unei persoane (de exemplu membru al familiei – bunic/ă). Domeniul de îngrijire a copilului are un potențial considerabil de creare a locurilor de muncă. Această politică familială ar putea constitui un instrument de combatere a șomajului și ar asigura libera alegere a părinților și diversificarea aranjamentelor de îngrijire a copiilor.

Astfel, este recomandată acordarea alocațiilor pentru a sprijini îngrijirea oferită de bunici, sporind astfel posibilitatea de a beneficia de protecție socială și solidaritate intergenerațională.

Părinților le revine responsabilitatea primară pentru dezvoltarea copilului lor și societatea ar trebui să le sprijine eforturile. Concediul de maternitate, paternitate și parental de creștere și îngrijire a unui copil biologic sau adoptat constituie părți importante ale politicii familiale.

Concediul de paternitate promovează implicarea tatilor în creșterea și îngrijirea copilului încă de la nașterea acestuia. Tatii joacă un rol important în dezvoltarea emoțională și cognitivă a copiilor lor și încurajarea implicării tatălui în îngrijirea copilului de la nașterea lui sporește probabilitatea implicării ulterioare a tatălui în creșterea și educația copilului și a creării unor legături strînse între ei. Aceasta, de asemenea, contribuie la dezvoltarea unei perspective asupra egalității de gen în viața de familie, precum și la locul de muncă.

În mod similar, concediul parental și cel medical ar trebui să includă prevederi specifice pentru implicarea tatălui (nu doar a mamei) în creșterea și îngrijirea unui copil sau a unui membru al familiei bolnav/cu dizabilități.

Acțiuni universale de asistență familială trebuie orientate spre fiecare familie, fără excepții sau restricții, recunoscînd familia ca un bun comun. Prin urmare, trebuie sprijinite toate familiile, fără a se limita la ajutorul social pentru familiile defavorizate.

Serviciile de îngrijire și educație timpurie reprezintă o altă dimensiune importantă a politicii familiale. Politica familială trebuie să aloce fonduri pentru dezvoltarea unei varietăți de centre publice și private de înaltă calitate pentru îngrijirea copiilor. Consiliul Europei (2002) a recomandat ca statele-membre să ofere servicii de îngrijire a copiilor pentru „cel puțin 33% dintre copiii cu vîrsta de pînă la trei ani și pentru cel puțin 90% dintre copiii cu vîrsta cuprinsă între trei ani și cea de școlarizare obligatorie”.

Serviciile publice de îngrijire a copiilor subvenționate au două obiective principale: să sprijine părinții ce sînt activi din punct de vedere economic și să acorde șanse egale tuturor

copiilor, indiferent de mediul din care provin, întrucât serviciile pentru copiii sub vârsta școlarizării obligatorii implică elemente atât de îngrijire, cât și de educație.

În anul 2009 în Moldova 75% dintre copii au frecventat grădinița, potrivit datelor UNICEF. Cu toate acestea, 1 din 4 copii de vîrstă fragedă și mai mult de jumătate dintre copiii sub 5 ani nu au acces la educația timpurie. Proiectul „Educație pentru Toți - Inițiativa de Acțiune Rapidă” cu sprijinul UNICEF, în calitate de agenție de coordonare, urmărește creșterea accesului la educație preșcolară de calitate, fiind realizat de Ministerul Educației în parteneriat cu autoritățile publice locale.

185. Cea de-a *patra funcție* a familiei este funcția de *îngrijire*, referindu-se la îngrijirea de sănătate a familiei, îngrijirea membrilor familiei cu diferite grade de dizabilitate și boli cronice și a membrilor vîrstnici ai familiei.

Cercetările indică faptul că atunci cînd familia adoptă comportamente sănătoase (de exemplu, consumul alimentelor sănătoase, efectuarea exercițiilor fizice, efectuarea examenelor medicale periodice) sănătatea membrilor săi este mult mai bună. Mai mult decît atât, încurajarea familiei de a fi un partener în îngrijirea sănătății membrilor ei determină o mai bună stare generală de sănătate.

În mai multe țări se înregistrează o tranziție a conceptului de dizabilitate de la „modelul medical” al dizabilității la „modelul social”, care sporește funcționalitatea individului și reduce presiunea asupra familiei. Modelul social al dizabilității identifică obstacolele sistemice, atitudinile negative și excluderea de către societate. Astfel, sarcinile se axează asupra schimbărilor necesare în societate în ceea ce privește atitudinea, sprijinul social, informația, utilizarea limbajelor corespunzătoare sau a nivelurilor (de exemplu, simplitatea limbajului), structurile fizice (de exemplu, clădiri cu intrare cu rampe și lifturi), ore de muncă flexibile pentru persoanele cu nevoi speciale.

Numărul și calitatea serviciilor destinate persoanelor cu dizabilități sau boli cronice și familiilor acestora sînt foarte limitate și, prin urmare, de cele mai multe ori, cea mai mare parte a îngrijirii este oferită de către membrii familiei. Politica familială ar trebui să includă prevederi care să stabilească alocării bugetare orientate spre aceste familii, atât în ceea ce privește mijloacele financiare necesare pentru a susține îngrijirea pe care o oferă (subvenții, alocării pentru familie, includerea anilor de îngrijire în vechimea de muncă/pensie), precum și pentru dezvoltarea și furnizarea serviciilor de sprijin.

Numărul serviciilor de asistență de înaltă calitate acordată vîrstnicilor este încă limitat, ceea ce determină lipsa încrederii în instituțiile publice responsabile de acest grup de vîrstă. Această situație, alături de cutumele culturale ce sugerează că cea mai bună îngrijire este furnizată de către membrii familiei (și stigmatizarea îngrijirilor instituționale), determină ca cea mai mare parte a îngrijirii persoanelor în etate să fie furnizată de către membrii familiei. Astfel, îngrijirea membrilor vîrstnici ai familiei este percepută ca un semn de dragoste, respect și datorie de familie.

Asistența copilului cu dizabilități este în mare parte reprezentată de servicii rezidențiale și aceasta se datorează faptului că asistența rezidențială este singura formă dezvoltată în sistem curent.

Dezvoltarea școlilor incluzive și a programelor de instruire profesională destinate copiilor și adulților cu dizabilități, oferirea reducerilor de impozite pentru companiile care îi angajează și acordarea sprijinului în găsirea unui loc de muncă ar trebui, de asemenea, să fie incluse în prevederile politicii familiale.

În cadrul educației pentru viața de familie persoanele ar trebui să fie informate despre diferite tipuri de dizabilitate. Este recomandată desfășurarea campaniilor naționale de

educare a oamenilor referitor la acest subiect, de reducere a discriminării și de informare a familiilor referitor la serviciile disponibile.

Este necesară ajustarea curriculum-ului pentru a corespunde nevoilor copiilor cu dizabilități și existența personalului calificat pentru asigurarea educației incluzive. De asemenea, o importanță mai mare trebuie acordată cadrului juridic pentru evaluarea copiilor cu dizabilități și includerea acestora în sistemul general de educație. La nivel de reabilitare și sprijin încă lipsește cadrul strategic general și un concept clar de integrare socială, reabilitare, sprijin familial etc.

VI. 3. Obiective pentru promovarea politicilor familiale

186. Prin politicile lor familiale, autoritățile guvernamentale realizează scopul de promovare a programelor ce țin de educația pentru viața de familie, planificarea familială, îngrijirea copilului, adopția, asigurarea socială, asistența financiară, a programelor de dezvoltare a copilului, a programelor de educație pentru tați. Referința de bază a acestor opțiuni se orientează la obiective separate, dar interdependente, ce vizează aspectele de îngrijire a familiei, sărăcia, violența domestică, planificarea familială, relațiile dintre membrii din diferite generații etc.

187. Politicile și reglementările care au impact direct sau indirect asupra familiilor trebuie să fie reexamineate periodic. De asemenea, este necesar să fie stabilite mecanismele legale și procedurale de coordonare în afara barierelor administrative.

188. În Republica Moldova, ca și în alte țări din regiune, numărul programelor educaționale și al serviciilor axate în mod special pe familie este limitat. Totuși trebuie menționat că, la nivel universitar, există catedre de psihologie, sociologie sau asistență socială, programe axate pe familii, cum ar fi știința despre familie, psihologia familiei sau consiliere familială, dar acestea nu sînt operaționalizate, ceea ce are drept rezultat un deficit de specialiști și practicieni în domeniul familiei.

189. Unul dintre subiectele prioritare ale domeniului trebuie să abordeze instruirea universitară și dezvoltarea unui masterat în știința familiei sau consiliere familială pentru pregătirea specialiștilor în domeniul familiei și a consilierilor de familie care ar avea cunoștințele și competențele specifice pentru a lucra cu întregul sistem al familiei. Aceasta ar permite implementarea serviciilor sociale pentru familii.

190. Deși cercetarea asupra stării familiei și poziționarea ei în condițiile societății curente este practică, aceasta necesită sistematizare și dezvoltare conform practicilor internaționale și cerințelor curente de soluționare a problemelor. Efectuarea studiilor prin aplicarea metodelor multidimensionale (cantitative și calitative) și cu mulți subiecți (părinți, copii) ar oferi o analiză cuprinzătoare a problemelor cu care se confruntă familiile, care ar fi baza de argumentare a programelor familiale.

191. Este necesară efectuarea cercetărilor la nivel național pentru a îmbogăți literatura de specialitate relativ limitată ce abordează familiile și utilizarea acestora pentru dezvoltarea politicii sociale, cu subiecte de bază axate pe familie și valorile ei.

192. Întrucît principalele prevederi ale legislației privind politica familială în Republica Moldova sînt axate pe subvenții, acestea trebuie să fie dezvoltate, evaluate și actualizate periodic. Este recomandabilă efectuarea tranziției de la serviciile sociale înalt specializate la serviciile sociale specializate în baza clasificărilor incluse în Programul național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1512 din 31 decembrie 2008, precum și plasarea accentului pe

servicii sociale comunitare. Astfel, un obiectiv pe termen scurt al Programului ar fi dezvoltarea și organizarea unor astfel de servicii, în timp ce pe termen lung este necesară menținerea programelor prin găsirea mecanismelor de automenținere a surselor de finanțare, evaluarea periodică a acestora, revizuirea și îmbunătățirea lor în funcție de nevoile familiei.

193. Astfel, în scopul dezvoltării măsurilor de soluționare a problemelor familiei, în conformitate cu cele patru funcții principale ale ei, sînt justificate următoarele obiective generale în aspectul de constituire a familiei, de creștere a copiilor, de suport financiar și de îngrijire a familiei:

a) introducerea educației pentru viața de familie la diferite niveluri de instruire (de exemplu, universități, școli, centre comunitare, spitale), cu o componentă de prevenție privind problemele căsniciei și relațiilor de familie, pentru a asigura instruirea referitoare la funcționarea familiei, abilitățile de gestionare a conflictelor, aspectele legate de îngrijirea copiilor etc.;

b) oferirea consilierii premaritale și maritale, ca activitate de prevenire și intervenție, indivizilor, cuplurilor și familiilor. Grupurile de sprijin sînt, de asemenea, necesare pentru cuplurile ce se confruntă cu probleme specifice (de exemplu, invaliditate, imigrare), pentru a asigura promovarea și menținerea calității căsniciei, stabilitatea și satisfacția maritală;

c) promovarea egalității de gen în cadrul familiei prin educarea indivizilor privind aspectele ce țin de rolurile de gen, cum ar fi diviziunea muncii, negocierea și mecanismele de conducere în sistemul familial;

d) promovarea implicării mai largi a tatălui în creșterea copiilor prin acordarea concediului plătit de paternitate și a concediului pentru creșterea copilului cu prevederi speciale pentru tați;

e) acordarea concediului medical femeilor și bărbaților pentru îngrijirea unui membru al familiei bolnav/cu dizabilități;

f) stabilirea unui program de muncă flexibil pentru a facilita procesul de creștere a copiilor;

g) asigurarea plății/remunerării egale pentru femei și bărbați;

h) educația pentru viața de familie (prevenire) cu un modul destinat aspectului violenței ar putea fi abordat la cursurile universitare, în liceu, centrele comunitare, instituțiile de asistență medicală;

i) promovarea politicilor pentru depistarea, raportarea, intervenția și follow-up-ul precoce în violența domestică: stabilirea prin lege a pedepselor grave pentru agresori, monitorizarea eforturilor de aplicare a legii;

j) dezvoltarea și menținerea programelor de prevenire și intervenție în cazurile de abuz domestic, ce presupune crearea adăposturilor pentru victime și copii lor (asigurarea acestora, de asemenea, cu alimente, terapie individuală/de grup, instruire/consiliere financiară, consiliere juridică), programe de management al victimelor violului, linii de asistență telefonică, consiliere individuală/de grup, sprijin pentru sănătatea mintală (pentru a reduce stigmatizarea socială, în special în caz de viol, atunci cînd victimele nu raportează abuzul). Pentru agresori – stabilirea programelor obligatorii ce vizează dezvoltarea abilităților eficiente de gestionare a conflictelor; consiliere individuală și de grup, instruire;

k) dezvoltarea și menținerea programelor de prevenire și intervenție în cazuri de abuz de alcool și droguri;

l) educarea populației generale privind riscurile și consecințele alcoolismului (de exemplu, campanii în școli, comunități);

m) promovarea programelor de prevenire în cadrul cărora ar putea fi oferită consiliere individuală, familială și

de grup pentru grupurile de risc (de exemplu, adolescenții ce au în familie alcoolici);

n) promovarea programelor de intervenție – consiliere a indivizilor, cuplurilor, familiilor, grupuri de sprijin.

194. În conformitate cu necesitățile de dezvoltare a programelor de creștere și educare a copiilor urmează a fi întreprinse un șir de activități privind constituirea și funcționarea familiei.

VI.3.1. Realizarea funcțiilor familiei

195. *Constituirea familiei* și educația parentală urmează să includă:

a) educație pentru viața de familie – modul de planificare familială (prevenirea și soluționarea conflictului și a disocierii);

b) promovare a politicilor de finanțare și subvenționare a tehnicilor de contracepție – pentru a preveni sarcinile nedorite și abandonul copiilor în mediul urban și în special în mediul rural (intervenție/prevenirea sarcinilor ulterioare la adolescenți);

c) educație parentală – axată pe educația parentală, dezvoltarea copilului, îngrijirea copilului, nutriție (prevenirea malnutriției); tehnici de disciplină, drepturile copilului;

d) educație pentru viața de familie cu accent pe planificare familială și diferite tipuri de contracepție (în instituții de învățămînt, spitale, biblioteci, centre comunitare);

e) încurajarea părinților adolescenți să-și continue studiile; acordarea de sprijin financiar și insistarea ca părinții adolescenți să locuiască cu părinții lor pentru a spori probabilitatea ca aceștia să-și continue studiile;

f) seminare obligatorii pentru părinții adolescenți (mame și tați) privind îngrijirea și dezvoltarea copilului; acordarea unui sprijin financiar bunicii implicati în creșterea nepoților – concediu pentru bunici, întâlniri cu bunicii, grupuri de suport;

g) educație parentală – modul de educație parentală, tehnici de disciplină, reducerea/eliminarea pedepsei fizice, strategii de gestionare a conflictelor și negociere;

h) educație pentru viața de familie cu accent asupra problemelor migrației și consecințelor sale asupra familiilor. Organizarea seminarelor de informare cu privire la impactul migrației asupra familiilor și copiilor, înainte ca migrația să se producă, de exemplu, la ambasade în momentul ridicării vizelor, în școli (prevenire).

196. *Creșterea copiilor* va include:

a) formarea condițiilor de creștere a gradului de participare a tatălui la nașterea copiilor săi, ceea ce sporește implicarea tatălui și contribuie la crearea unor legături strînse cu propriul copil. Participarea împreună cu soția la cursurile de educație prenatală (cupluri ce devin părinți pentru prima dată);

b) acordarea concediului de paternitate plătit pe o perioadă de două săptămîni în conformitate cu recomandarea Comisiei Parlamentului European pentru Drepturile Femeii și Egalitatea între Sexe;

c) educația parentală privind importanța implicării părinților în educația copilului, ca un mecanism de prevenire și intervenție;

d) politici de implicare a părinților în activitatea școlară a copilului, stipulînd ca profesorul să implice părintele în educația copilului. Organizarea ședințelor, informarea părinților, utilizarea buletinelor informaționale;

e) instituirea seminarelor obligatorii privind consecințele abandonului copilului și ale creșterii în orfelinate; utilizarea clipurilor video, invitarea specială, inclusiv a altor orfani și specialiști; oferirea instruirii profesionale și a priorității de încadrare în cîmpul muncii, precum și acordarea subvențiilor pentru a încuraja familia să păstreze copilul;

f) înlocuirea instituționalizării copiilor abandonați cu asistența maternală, adopția și asistența de tip familial;

g) politici de raportare obligatorie a abuzului față de copil – pentru profesori, alți specialiști în domeniul serviciilor sociale (prevenire/depistare precoce/intervenție) – legea ar trebui să stipuleze consecințele pentru agresori, scoaterea copilului din situația/familie, în caz de necesitate, și plasarea acestuia în serviciul de asistență parentală profesionistă; monitorizarea eforturilor de aplicare a legii.

197. *Suportul financiar* va include:

a) dezvoltarea cadrului de alocare a indemnizației pentru creșterea copilului, pentru a contribui la atenuarea costurilor directe și indirecte ale familiei pe care le presupune creșterea copiilor. Aceasta trebuie să compenseze costurile economice ale creșterii copiilor și să ofere persoanelor resursele economice necesare pentru a avea copii;

b) valorificarea experienței din alte țări privind stabilirea alocațiilor pentru aranjamente de îngrijire individualizată a copiilor/alocație pentru angajarea unei bone calificate – alocarea fondurilor pentru îngrijirea copiilor de către persoane fizice. Majorarea atât a indemnizației pentru creșterea copilului, cât și a concesiilor fiscale ajută familiile să acopere costurile legate de aranjamentele de îngrijire individualizată a copilului (de exemplu bunici);

c) condițiile de acordare a concediului de maternitate, paternitate de creștere și îngrijire a unui copil biologic sau adoptat urmează să includă reglementările dreptului la concediu de creștere a copilului (pentru mame, tați, bunici), precum și concediu medical plătit integral – luat de mama sau tata pentru a avea grijă de un copil bolnav/cu dizabilități;

d) asigurarea/sporirea programelor de lucru flexibile/„prietenoase” familiei pentru părinții cu copii mici (sub vârsta de șase ani). Recompensarea la nivel comunitar a companiilor/instituțiilor (de exemplu, premii) care fac acest lucru ca alții să facă la fel;

e) finanțarea programelor de sprijinire a familiilor migrante și copiilor acestora. Furnizarea consilierii/sprijinului individual/de grup pentru copii și soți, pentru bunici în calitatea lor de îngrijitori;

f) alocarea mijloacelor financiare pentru dezvoltarea programelor de prevenire și intervenție în cazurile de abuz asupra copilului. Crearea adăposturilor pentru victime ce ar oferi, de asemenea, consiliere individuală și de grup, precum și programe obligatorii pentru agresori privind managementul conflictelor (alături de terapia individuală/de grup);

g) dezvoltarea programelor de educare extrașcolară – după ore: organizarea activităților educaționale recreative, inclusiv în scopul de prevenire a delincvenței și a consumului de droguri.

198. Dezvoltarea serviciilor de îngrijire și educație timpurie a copiilor va include:

a) servicii publice de îngrijire a copiilor subvenționate (nici o taxă/taxe mici);

b) politici de alocare a fondurilor pentru dezvoltarea unei game variate de centre publice și private de îngrijire a copiilor, servicii de îngrijire și educație timpurie a copilului, programe școlare complete și programe de lucru complete, ce să ofere ore flexibile și extinse pentru a se adapta la părinții care lucrează;

c) distribuirea alocațiilor în funcție de mijloacele materiale/venituri (alocații pentru locuință destinate familiilor cu copii, compensarea cheltuielilor pentru alimentația copilului în primul an de viață, plata în avans pentru întreținerea copilului făcută către părintele căruia i-a revenit custodia și alocații pentru îngrijirea copiilor cu dizabilități).

199. Promovarea familiei ca partener în *îngrijirea sănătății familiei* va include:

a) modul de educație pentru viața de familie și consilierea cu accent pe stiluri de viață sănătoase (de exemplu,

alimentație, exerciții fizice, examene medicale regulate);

b) furnizarea consilierii individuale, de cuplu/familie și/sau de grup în spitale sau în centre comunitare pentru persoanele cu anumite boli (de exemplu, boli cronice sau genetice), pentru membrii familiilor acestora, precum și pentru cei ce sînt expuși riscului de a dezvolta anumite boli (de exemplu, cancerul, diabetul zaharat etc.).

200. Pentru dezvoltarea programelor de îngrijire a membrilor familiei cu dizabilități sînt necesare următoarele activități:

a) dezvoltarea programelor educaționale referitoare la diferite tipuri de dizabilitate;

b) furnizarea consilierii individuale, de cuplu și de familie, precum și grupuri de sprijin pentru persoanele cu nevoi speciale;

c) acordarea asistenței financiare pentru îngrijirea membrilor familiei cu dizabilități (copii și adulți), acordarea subvențiilor și/sau a alocațiilor pentru familiile ce îngrijesc un membru cu dizabilități și permiterea includerii anilor de îngrijire în vechimea de muncă/pensie;

d) dezvoltarea școlilor incluzive;

e) implementarea programelor de formare profesională destinate persoanelor cu nevoi speciale, acordarea reducerii de impozit și a altor stimulente financiare pentru companiile care îi angajează;

f) educație pentru viața de familie: educarea persoanelor referitor la nevoile și resursele persoanelor în etate; campanii mass-media de reducere a stigmatizării;

g) întrucît îngrijirea părinților în vîrstă ar putea exercita presiune asupra generației de mijloc („generația sandwich”), care trebuie, de asemenea, să îngrijească de proprii copii, politica familială trebuie să ofere protecție socială prin compensarea financiară a acestui proces de îngrijire, contribuind astfel la sporirea solidarității intergeneraționale;

h) furnizarea serviciilor de sprijin pentru persoanele în vîrstă și pentru îngrijitorii lor (consiliere, grupuri de suport, servicii de tip respite, după exemplul țărilor vestice, unde există de mult timp locuri care oferă familiei posibilitatea de a face pauză, de a avea weekend-uri sau chiar vacanțe, lăsînd bolnavul în instituțiile de tip respite cîteva ore pe zi, cîteva zile sau durate mai lungi) etc.;

i) implementarea mecanismelor de colaborare multi-sectorială (asistență socială, medicală, educațională) privind depistarea, îngrijirea și protecția copiilor aflați în dificultate.

VII. Estimarea impactului și costurile financiare

201. Efectul general al măsurilor prevăzute în prezentul Program va fi evaluat prin analiza principalelor efecte ale impacturilor economice și utilizării mijloacelor financiare din contul bugetului public național și altor surse legale.

202. De altfel, impactul major al politicilor demografice propuse va fi mult mai amplu, fiind influențată societatea în general, depășind sfera impactului financiar, deoarece costurile economice includ toate costurile suportate de societate în activitățile derulate pentru ameliorarea demografică.

203. Scopul general al evaluării impactului bazat pe o monitorizare riguroasă constă în aprecierea periodică a măsurilor prin care au fost atinse obiectivele și s-au obținut rezultatele preconizate, realizînd activitățile și utilizînd mijloacele/resursele stabilite.

204. Evaluările vor fi utilizate ca surse inițiale pentru îmbunătățirea performanței implementării, servind exemple la elaborarea și planificarea viitoarelor activități sau la continuarea acțiunilor programate.

205. Fiecare evaluare trebuie să elucideze realizarea unor obiective clare și scopuri primare declarate. Evaluarea progresului implementării planificărilor strategice va oferi informații factorilor de decizie pentru fiecare stadiu de

intervenție și pentru a indica direcția dezvoltării activităților întreprinse.

206. Evaluarea are următoarele scopuri principale:

a) sistematizarea experienței pentru a îmbunătăți atât planificarea, cât și rezultatele;

b) măsurarea schimbărilor aduse de implementarea acțiunilor planificate sau inițiate pe parcursul perioadelor stabilite, pozitive sau negative;

c) oferirea posibilității de a cunoaște activitățile întreprinse în mod transparent.

207. Evaluarea finală a implementării acțiunilor va avea scopul de stabilire a gradului de realizare a obiectivelor și sarcinilor în vederea obținerii eficienței rezultatelor scontate. Sinteza și analiza informațiilor privind procesul de implementare pentru creșterea gradului impactului rezultatelor obținute vor servi abordărilor strategice ulterioare.

208. Analizele și evaluările se vor baza pe principiul încurajării tuturor factorilor interesați în furnizarea informațiilor veridice și transparente.

209. Astfel, estimarea impactului va fi efectuată de fiecare autoritate administrativă centrală de specialitate cu atribuții în domeniile de competență referitoare la problemele populației. Evaluările periodice și finale pentru sinteză vor fi prezentate Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, care are responsabilitatea de evaluare a impactului asupra situației sociale în funcție de tendințele proceselor demografice și de monitorizare a indicatorilor relevanți.

210. Prin efectuarea analizei specifice și de apreciere a gradului de aliniere la cadrul macroeconomic și alte politici publice, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei va avea sarcina de a prezenta rapoartele respective Guvernului, Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare, altor organe de conducere conform reglementărilor în vigoare.

211. Costurile financiare, din perspectiva analizei de impact, legate de aplicarea deciziilor și conform acțiunilor planificate, au fost estimate și prevăzute în Planul de acțiuni pentru implementarea prezentului Program.

212. Sursele și volumul de finanțare a acțiunilor planificate au fost determinate în raport cu documentele de politici ale domeniului de profil pe perioada previzibilă și includ finanțarea din bugetul de stat, bugetele autorităților publice locale, asistența externă și alte surse legale.

213. Determinarea acțiunilor prioritare și finanțarea lor în planul strategic de cheltuieli pentru distribuirea resurselor bugetare pe domenii în etapele ulterioare va fi efectuată conform volumului finanțării instituționale și plafonărilor de cheltuieli, ce sînt planificate în cadrul bugetar pe termen mediu în vigoare, iar finanțarea anuală a măsurilor va fi efectuată în limitele alocațiilor în bugetul public național pentru domeniile respective.

214. Unele estimări sînt incluse prin determinarea exactă a costurilor de implementare, fiind posibilă estimarea concretă a necesarului de mijloace financiare la etapa înaintării propunerilor. În alte cazuri, costurile financiare reprezintă estimări aproximative, care au fost elaborate în faza de prevedere a acțiunilor, cînd aprecierea volumului finanțării nu era posibilă din motive justificate.

215. În situație de caz, fiind imperativă realizarea unor măsuri ce nu au acoperire financiară, urmează a fi inițiată identificarea surselor de finanțare suplimentară, inclusiv prin apelarea la suportul partenerilor externi.

VIII. Rezultatele scontate și riscurile

216. Prin implementarea măsurilor incluse în Program pentru perioada următorilor 15 ani urmează a fi realizate obiectivele de promovare a politicilor socioeconomice destinate ameliorării condițiilor de trai pentru familii, asigurării suportului adecvat din partea statului în vederea obținerii redresării demografice.

217. Impactul scontat al politicilor promovate constă în redresarea problemelor demografice în vederea diminuării declinului demografic și crearea condițiilor pentru creșterea cantitativă și calitativă a populației.

218. În acest sens, urmează a fi obținută dinamica sporului natural al populației, care prin efortul de implementare a acțiunilor trasate trebuie să atingă diminuarea anuală în cotă de 10% din valoarea negativă existentă a acestui indicator.

219. Prin utilizarea mecanismelor eficiente de coordonare a proceselor de gestionare și monitorizare în domeniul demografic, alocarea în acest scop a volumului corespunzător de finanțare pentru măsurile întreprinse, eforturile vor fi canalizate la obținerea următoarelor rezultate:

a) îmbunătățirea indicatorilor securității demografice prin majorarea treptată a nivelului natalității, descreșterea nivelului mortalității și a sporului natural negativ;

b) constituirea unui sistem eficient de gestionare, a unui cadru juridic corespunzător și de personal calificat pregătit pentru realizarea politicilor demografice, cu utilizarea eficientă a mijloacelor financiare din surse interne și externe;

c) sporirea eficacității sistemelor de protecție socială adaptate la realitățile proceselor și structurii demografice în schimbare, determinarea soluțiilor pentru obținerea stabilității și durabilității sistemului public de asigurări sociale;

d) instituirea condițiilor favorabile pentru creșterea și educarea copiilor, imbinat cu posibilitățile de realizare profesională și acțiuni de echilibrare pe plan familial și profesional;

e) condiții pentru dezvoltarea capitalului uman suficient și calitativ, cu capacități competitive pe măsura unei conexiuni eficiente între oferta și cererea pe piața forței de muncă, ocuparea rațională a brațelor de muncă;

f) cadrul instituțional și financiar pentru dezvoltarea capacităților ce țin de sănătatea, educația și protecția socială, securitatea ecologică și alimentară în vederea evitării diminuării nejustificate a populației;

g) elaborarea de politici funcționale pentru promovarea unei îmbătrîniri active în condiții de schimbare a structurii populației;

h) reducerea fluxurilor emigraționale și a dezechilibrelor interne din cauza depopulării la sate, combinate cu politici echilibrate privind imigrarea;

i) condiții prestabilite de asigurare a protecției sociale a lucrătorilor emigranți și a membrilor familiilor lor;

j) oferta cadrului de servicii preferențiale de angajare pentru tineri familisti ce au la întreținere copii și soții în concediu de maternitate;

k) asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați în domeniile definitorii, promovarea efectivă a principiilor nondiscriminatorii;

l) mecanisme eficiente de asigurare cu spațiu locativ social pentru persoanele cu venituri mici și mijlocii, inclusiv a tinerilor, familiilor cu copii, invalizilor, persoanelor în etate fără locuință;

m) funcționarea eficientă a sistemului de cercetare științifică și statistică cu profil demografic (centru de studii demografice, mecanisme de prognozare demografică funcționale, baze de date demografice complete și operaționale).

220. Procesul de realizare a sarcinilor prezentului Program se va confrunta cu mai multe obstacole, recunoașterea cărora constituie o condiție necesară de eliminare cît mai reușită a următoarelor fenomene defavorabile:

a) depopularea în continuare prin scăderea ratei natalității și a ratei fertilității, creșterea ratei mortalității;

b) diminuarea ponderii copiilor în numărul total al populației;

c) scăderea numărului de născuți în familie și creșterea ponderii cuplurilor, care nu doresc să aibă copii sau care amână venirea primului copil și următorilor copii;

d) majorarea numărului de pensionari în următorii anii din contul generațiilor născute în anii 1948-1950, care numeric sînt de 2-3 ori mai mari decît următoarele;

e) îmbătrînirea forței de muncă și problemele productivității muncii, insuficiența capitalului uman pentru dezvoltarea durabilă a țării;

f) resursele insuficiente pentru susținerea păturilor defavorizate ale populației;

g) emigrația necontrolată a forței de muncă și „exodul creierilor”;

h) distribuirea irațională a populației pe medii de reședință, cu implicații majore pentru politicile de ocupare a forței de muncă în mediul rural, precum și în sectoarele de producție alternative agriculturii;

i) persistența problemei privind ineficiența mecanismelor de evidență și monitorizare a întregului flux migrational;

j) gestionarea ineficientă a bazei de date cumulative privind completarea cotei imigraționale, a evidenței nominale la schimbarea statutului migranților etc.;

k) calitatea nesatisfăcătoare a vieții persoanelor cu dizabilități (lipsa accesului egal și coeziunii);

l) impactul problemelor de mediu asupra sănătății, managementul situațiilor de criză și al protecției civile (în caz de inundații, fenomene seismice, secetă, biodiversiune, riscuri ce decurg din atacurile teroriste etc.).

IX. Etapele de implementare

221. Abordarea complexă și multisectorială a problemei securității demografice, prin prisma tuturor factorilor de influență asupra proceselor demografice, a contribuit la propunerea acțiunilor privind creșterea nivelului natalității, a speranței de viață, de soluționare a problemelor pentru diminuarea migrației, eficientizarea politicilor de ocupare a forței de muncă, educația pentru sănătate și viață activă ș.a.

222. În acest sens, realizarea prevederilor prezentului Program va fi asigurată în două etape distincte:

a) etapa I - anii 2011-2013 – va include realizarea acțiunilor incluse în Planul privind implementarea Programului pe termen mediu;

b) etapa II - anii 2014-2025 – va include implementarea obiectivelor Programului în limitele perioadei de 15 ani, prevăzute în compartimentul XI, care include măsuri generalizate, destinate menținerii stabilității demografice și asumării acțiunilor ce vor contribui la dezvoltarea potențialului demografic și economic al populației pe perioada declarată.

223. O analiză complexă a propunerilor permite concluzia că acțiunile pe termen mediu privind susținerea populației, în linii mari, sînt oportune și acoperă necesitățile pentru asigurarea scopurilor destinate diminuării declinului demografic.

224. La prima etapă vor fi întreprinse măsurile de consolidare a potențialului și capacităților administrative în gestionarea coordonată a proceselor demografice, integrarea și coordonarea programelor sociale și de dezvoltare, axate pe principalele probleme demografice.

225. În acest sens, vor fi realizate măsuri privind formarea specialiștilor demografi, instruirea și perfecționarea specialiștilor din sfera administrativă, de cercetare și inovare. Va fi studiată detaliat experiența internațională în domeniu și antrenat schimbul de informații utile. De asemenea, vor fi întreprinse studii științifice și statistice în funcție de necesitățile proceselor de implementare, evaluare și monitorizare a Programului și de cerințele de argumentare în perfecționarea legislației.

226. O problemă care necesită eforturi suplimentare

este dificultatea argumentării și prevederii obiectivelor, măsurilor și acțiunilor pentru perioada de după anul 2013 pînă în anul 2025, fiind un orizont ale cărui probleme sînt greu previzibile, iar soluționarea lor necesită estimarea prealabilă a eforturilor instituționale și financiare considerabile.

227. Din aceste considerente, în etapa a II-a este rațională aprobarea de către Guvern a planurilor periodice ce vor orienta eforturile spre realizarea obiectivelor propuse pentru racordarea standardelor demografice și sociale la cele europene, acțiunile decisive fiind direcționate spre implementarea strategiilor de creștere a numărului populației și îmbunătățirea calitativă a resurselor umane. Această etapă va fi segmentată pe intervale de 3 ani, pentru a planifica acțiunile relevante conform etapelor de alocare a mijloacelor financiare în concordantă cu obiectivele și programele de finanțare ale cadrului bugetar pe termen pe termen mediu preconizat, pentru a planifica realizarea sarcinilor conform mijloacelor financiare alocate și inițierea corecțiilor ce se vor impune.

X. Procedurile de raportare și monitorizare

228. Monitorizarea va începe odată cu lansarea Programului pentru a depista cît mai curînd derularea corectă sau incorectă a mersului lucrărilor prevăzute.

229. Activitatea de monitorizare se va exercita în trei moduri: monitorizarea anuală, ceea ce semnifică raportare detaliată pe perioada unui an; pentru aprecierea impactului care a fost determinat de sarcini pe termen mediu se va efectua raportarea periodică a rezultatelor pe etape distincte din 3 în 3 ani; monitorizarea și raportarea finală asupra realizării obiectivelor Programului pe perioada integrală.

230. Rapoartele anuale, pe etape și finale asupra realizării Programului vor fi aduse la cunoștință Guvernului, Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare, publicului larg, în primul rînd pe pagina electronică a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, a Comisiei și în mass-media.

231. Coordonarea integrală a procesului de monitorizare și evaluare a rezultatelor implementării Programului, recomandarea corecțiilor de rigoare vor fi efectuate de către Comisia națională pentru populație și dezvoltare. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei va îndeplini rolul de coordonator intersectorial al procesului de implementare și monitorizare a Programului, precum și de responsabil pentru procedurile de raportare.

232. Monitorizarea se va baza pe transparență și participarea tuturor factorilor interesați, fiind elaborate și coordonate seturile optime de indicatori științific argumentați de pe pozițiile asigurării securității demografice.

233. În cadrul sistemului de monitorizare se vor utiliza, corespunzător obiectivelor vizate, instrumente și proceduri specifice, indicatori statistici cantitativi și calitativi.

234. Prin monitorizare și evaluare se oferă informații în vederea atingerii obiectivelor și obținerii rezultatelor în toate domeniile ce au atribuții în aspect demografic. Conform reglementărilor în vigoare, vor fi furnizori de date următoarele instituții și organizații: Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Mediului, Casa Națională de Asigurări Sociale etc.

235. În procesul de monitorizare a rezultatelor enunțate va fi utilizat un set de indicatori de măsurare a gradului de progres în realizarea sarcinilor de bază privind asigurarea treptată a securității demografice, fiind prevăzută calcu-

larea valorilor-limită de reper ale indicatorilor securității demografice pe anumite etape, care vor caracteriza gradul de securitate/insecuritate demografică.

236. Evaluarea dinamicii indicatorilor de securitate, concluziile rezultate din analize științifice vor permite menținerea sau corectarea direcțiilor de acțiune strategică, fiind prevăzute activități adecvate în domeniile de referință.

237. Scoaterea în evidență a celor mai pronunțate probleme demografice a servit pentru identificarea amenințărilor asupra intereselor demografice, fiind determinate mecanismele și instrumentele de măsurare periodică a stării demografice printr-un set raționalizat de indicatori.

238. Monitorizarea tendințelor acestor indicatori va asigura posibilitatea de a reacționa imediat la orice influență negativă asupra evenimentelor demografice, având scopul de a evalua gradul de securitate demografică și de a semnaliza amenințările demografice sesizate.

239. Pentru efectuarea monitorizării securității demografice vor fi utilizați următorii indicatori:

- a) numărul populației;
- b) rata natalității;
- c) rata totală a fertilității;
- d) rata mortalității (generală, standardizată, a populației în vîrstă aptă de muncă);
- e) incidența invalidității, inclusiv primară, la copii pînă la vîrsta de 18 ani;
- f) rata nupțialității;
- g) rata divortialității;
- h) speranța de viață la naștere;
- i) coeficientul îmbătrînirii;
- j) migrația (numărul emigranților, imigranților, rata migrației externe, numărul persoanelor plecate peste hotare la muncă sau în căutarea unui loc de muncă).

240. Setul de indicatori stabilit (pe criterii de mediu, vîrstă și sex) va fi supus reexaminării în funcție de situația social-economică și de starea demografică concretă.

XI. Priorități strategice în domeniul securității demografice pentru anii 2014-2025

241. Redimensionarea durabilă a componentelor structurii demografice impune reevaluarea în perspectivă a resurselor sociale necesare și disponibile pentru asigurarea stabilității financiare a instituțiilor de asistență socială, adaptarea sistemului ocrotirii sănătății, educației, îmbunătățirea condițiilor de muncă, ajustarea diverselor bunuri de larg consum pentru unele categorii de vîrstă și pentru nevoile sociale distincte ale acestora.

242. Scăderea numărului populației apte de muncă va afecta și în continuare piața forței de muncă, acumularea veniturilor, atragerea și distribuirea investițiilor și va impune noi abordări în politicile privind cheltuielile publice.

243. Totodată, vor fi necesare evaluarea și analiza structurii forței de muncă prin prisma fenomenelor demografice pe o perspectivă mai mare, după anul 2025.

244. Se impune, pentru populația în vîrstă, considerată încă economic activă, dezvoltarea programelor de sănătate privind schimbarea comportamentului și adaptarea unui stil de viață sănătos, a unei alimentații raționale, combaterea sedentarismului, obezității, a stresului, a consumului de tutun și alcool ș.a.

245. Vor necesita extindere preocupările pentru asigurarea unui mod de viață într-un mediu natural, sănătos și nepoluat, avînd în vedere, în primul rînd, asigurarea securității ecologice prin dezvoltarea programelor de asigurare a securității mediului, de alimentare cu apă potabilă și de canalizare a localităților țării, împădurirea suprafețelor, dezintoxicarea solului și gestionarea deșeurilor industriale și menajere.

246. Măsurile pentru întinerirea demografică cuprinse în prezentul Program însumează promovarea politicilor sociale

destinate ameliorării condițiilor de trai ale familiilor, asigurarea suportului lor economic. În acest sens, este necesară satisfacerea condițiilor ce țin de: salarizarea suficientă, siguranța reintegrării rapide pe piața muncii a femeilor după perioada de maternitate, reglementări garantate prin respectarea și păstrarea locurilor de muncă pentru părinții care cresc copii, asigurarea cu locuințe în condiții facilitare, funcționarea în regim adaptat a instituțiilor pentru îngrijirea temporară a copiilor ș.a.

247. Astfel, efectul unor politici de creștere a siguranței economice și a nivelului de susținere socială va fi resimțit în creșterea stabilității cuplurilor familiale și în dorința lor de a avea și educa copii.

248. Protecția socială a familiei, mamei și copilului va necesita eficientizarea mecanismelor pentru creșterea prestațiilor sociale acordate la naștere, pentru îngrijirea și întreținerea copilului și creșterea ponderii serviciilor gratuite de asistență medicală primară și de promovare a sănătății, creșterea accesului mamei și copilului la servicii de sănătate adecvate necesităților, în special în mediul rural.

249. Succesul obiectivelor și inițiativelor propuse pentru realizarea priorităților dezvoltării demografice pînă în anul 2025 este posibil în condițiile unei stabilități macroeconomice, creșterii economice, a ocupării eficiente în cîmpul muncii în scopul obținerii de venituri, fiind elementele de constituire a esenței conceptului general de dezvoltare. Întrucît populația, mediul și economia interacționează în mod constant, schimbările favorabile ale acestor condiții în viitor vor conduce la schimbări favorabile ale proceselor demografice.

250. Conform prevederilor Programului, obiectivele preconizate în prima etapă vor dezvolta capacitățile și infrastructura socială, consolidînd sistemele de funcționare ale sferelor de activitate instituțională: politică, economică, energetică, ecologică, umanitară, informațională, destinată creării condițiilor social-economice adecvate nivelului decent de viață.

251. Etapele următoare, după anul 2013, vor fi consacrate reducerii în continuare a declinului demografic, menținerii unui grad cît mai durabil de stabilitate și de concentrare a politicilor pe direcția de îmbunătățire a stării demografice, ținînd cont de experiența acumulată anterior.

252. În aceeași ordine de idei, este inevitabilă preocuparea de previziune/proiectare a dimensiunilor reale și a structurii populației, a evoluției modelului acesteia în perspectivă, a capacităților de înlocuire a populației active etc.

253. Pentru a efectua planificările sociale din perspectiva schimbărilor esențiale demografice, cu o doză cît mai mare de certitudine, trebuie să cunoaștem eventualele scenarii de schimbare a modelului ocupării și capacităților resurselor umane, care vor avea impact direct asupra dezvoltării și nivelului de trai al populației.

254. În toate trei scenarii modelate se presupune că repartizarea natalității pe grupuri de vîrstă este stabilă; regimul de mortalitate rămîne fără schimbare; speranța de viață la naștere este considerată la 65,6 ani pentru bărbați și 73,2 ani pentru femei. Deocamdată, la prima etapă, populația este calificată de tip închis (fără a lua în considerare datele privind migrația).

255. Conform acestor proiectări, numărul populației va fi în scădere continuă, chiar dacă rata fertilității va fi în creștere. Scăderea mai accentuată a numărului populației se va înregistra după anul 2026. Conform proiecției de tip pesimist, după anul 2016 va începe reducerea drastică a natalității, ajungînd în anul 2026 la 26,1 mii născuți, iar către anul 2050 – la 17,3 mii copii, ceea ce este de cca 2 ori mai puțin decît în anul 2007.

256. Dacă fertilitatea se va menține la nivelul valorii de

1,3-1,4, către anul 2050 raportul dintre cele trei grupuri mari de vîrstă (copii, adulți și vîrstnici) se va modifica semnificativ, ponderea persoanelor în etate ajungînd la peste 30% în structura generală a populației. Totodată, se va reduce considerabil ponderea copiilor în structura populației, pînă la 11,8% (scenariu pesimist), și se va majora ponderea persoanelor în vîrstă de 60 ani în structura populației.

257. În mod cert, prognoza prezentată nu este definitivă, ea necesită evaluări și corectări anuale, fiind comparate rezultatele calculărilor prin estimări de alternativă, iar metodologia de efectuare a planificărilor demografice va fi supusă unor expertizări și argumentări științifice.

258. Astfel, tendințele evaluate ale proceselor demografice de durată determină prevederea următoarelor direcții de orientare strategică a politicii demografice:

- a) încurajarea majorării ratei natalității prin crearea condițiilor favorabile în societate pentru întemeierea familiilor, nașterea și educarea copiilor;
- b) majorarea speranței medii de viață;
- c) descreșterea semnificativă a ratei de emigrare a populației de vîrstă reproductivă;
- d) promovarea politicilor eficiente în domeniul emigrării și imigrării;
- e) adaptarea la noua structură demografică și promovarea problemelor îmbătrînirii populației;
- f) ameliorarea sănătății reproductive a populației și prevenirea sterilității;
- g) creșterea nivelului de educație generală, cunoașterea problemelor demografice;
- h) asigurarea oportunităților egale pentru toate grupurile sociale;
- i) dezvoltarea solidarității între generații;
- j) limitarea disproporției în distribuția teritorială a populației și a depopulării unor regiuni și a zonelor rurale;
- k) îmbunătățirea cadrului legislativ ce vizează dezvoltarea demografică.

259. Incontestabil, problema-cheie a politicii demografice constă în creșterea natalității. Complexitatea fenomenului natalității și a factorilor determinanți necesită aplicarea unui ansamblu de măsuri orientate spre înlăturarea obstacolelor, care condiționează nivelul scăzut al natalității, fiind prioritare următoarele obiective:

- a) creșterea statutului social al familiei cu mai mulți copii, promovarea valorilor familiale;
- b) crearea condițiilor socioeconomice favorabile pentru nașterea și educarea mai multor copii;
- c) elaborarea măsurilor speciale de stimulare a natalității, luînd în considerare diferențele teritoriale ale acestora, în special rata fertilității scăzută în mediul urban;
- d) crearea condițiilor favorabile pentru îmbinarea rolurilor parentale și profesionale;
- e) promovarea planificării familiale;
- f) extinderea capacităților învățămîntului universitar în vederea pregătirii specialiștilor de consiliere în problemele familiei;
- g) dezvoltarea sistemului public și privat de acordare a serviciilor de consiliere familială;
- h) ajutorarea familiilor tinere în obținerea locuinței proprii (prin sistemul de credite preferențiale, reducerea costului locuinței la nașterea celui de-al doilea, al treilea și următorilor copii, obținerea locuințelor de tip social).

260. În aspectul reducerii mortalității populației, obiectivul principal constă în fortificarea sănătății populației, creșterea duratei medii de viață sănătoasă, reducerea decalajului dintre speranța de viață a populației Republicii Moldova și a altor state europene.

261. În susținerea cursului acestor orientări strategice, trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- a) ameliorarea sănătății copiilor și adolescenților prin

măsuri de profilaxie a traumatismului și intoxicațiilor, prevenirea comportamentului deviant (fumatul, abuzul de alcool, consumul de droguri);

b) propagarea modului de viață sănătos, menținerea stării de sănătate fizică și psihică pe parcursul întregii vieți, dezvoltarea culturii fizice și sportului, organizarea modului de odihnă activă;

c) ameliorarea sănătății populației în vîrsta aptă de muncă prin profilaxia traumatismului și intoxicațiilor, în special la locul de muncă;

d) depistarea precoce și tratamentul adecvat al maladiilor cardio-vasculare, oncologice, bolilor aparatului digestiv, respirator, endocrinologice, infecțioase (în special tuberculoza, HIV/SIDA, hepatitele) la persoanele în vîrsta aptă de muncă;

e) elaborarea măsurilor de reducere a mortalității, luînd în considerare diferențierile în speranța de viață la naștere a populației în profil teritorial-administrativ.

262. Fiind preluată cea mai bună și accesibilă experiență în gestionarea problemelor îmbătrînirii, acțiunile urmează a fi canalizate spre implementarea practicilor destinate să dea persoanelor în vîrstă posibilitatea de a lucra după atingerea vîrstei de pensionare în regim flexibil, dacă doresc aceasta, astfel să poată transmite experiența profesională acumulată tinerilor și angajatorilor.

263. Întrucît persoanele mai în vîrstă pot fi mai afectate de deficiențe și dizabilități, sărăcie, maturizarea demografică va impune necesitatea evaluării prin studii aprofundate și permanente, pe principii științifice, a stării și activității acestor persoane, rezultatele fiind puse la baza politicilor pentru asigurarea unui grad cît mai înalt de coeziune socială și solidaritate între generații.

264. În susținerea acestor politici vor fi promovate campanii de sensibilizare a opiniei publice privind obligațiile societății în raport cu problemele vîrstnicilor și neadmiterea relexor tratamentelor ale acestora.

265. Pentru a face față îmbătrînirii populației sînt determinate următoarele acțiuni strategice:

a) reflectarea problemelor îmbătrînirii în toate aspectele vieții sociale, politice, economice și culturale, pentru a avea integrarea adecvată în documentele de politică sectorială;

b) formarea potențialului național pentru contribuirea la soluționarea problemelor de îmbătrînire a populației (pregătirea cadrelor medicale, de asistenți sociali etc.);

c) dezvoltarea infrastructurii de prestare a serviciilor persoanelor de vîrstă înaintată prin asistență geriatrică și programe de îngrijire socială la nivel comunitar (servicii comunitare de îngrijire de lungă durată pentru persoanele imobilizate);

d) promovarea serviciilor specializate de asistență medicală pentru categoriile de persoane în vîrstă și asigurarea acestora cu medicamente compensate sau parțial compensate;

e) prevenirea pensionării precoce, elaborarea măsurilor ce ar favoriza prelungirea activității de muncă după pensionare (crearea condițiilor de muncă favorabile pentru persoanele vîrstnice, prevenirea discriminării la locul de muncă pe criterii de vîrstă);

f) facilitarea încadrării în muncă cu normă redusă, după pensionare, neîngrădirea accesului la recalificare pentru creșterea competitivității persoanelor vîrstnice;

g) evaluarea periodică a interdependențelor factorilor social, economici și demografici pentru a determina metode eficiente de abordare a provocărilor îmbătrînirii demografice și de preservare a solidarității între generații;

h) dezvoltarea cadrului democrației participative și a dialogului continuu cu partenerii sociali, sindicatele, patronatele, asociațiile profesionale, mass-media, organizațiile

neguvernamentale, în vederea realizării reformei sistemului de pensionare, ajustării modelului de asistență socială la schimbările rapide în piramida vîrstelor;

i) abordarea problemelor sărăciei, eliminarea cauzelor, reducerea nivelului sărăciei și a marginalizării persoanelor în vîrstă;

j) promovarea și mediatizarea programelor pe tema îmbătrînirii active, dezvoltarea parteneriatelor și implicarea în mișcarea de voluntariat a persoanelor în vîrstă.

266. În contextul problemelor de gestionare eficientă a proceselor migraționale este necesară activitatea de implementare a măsurilor de prevenire a emigrării populației, în special din localitățile rurale, a cadrelor de calificare înaltă cu studii superioare etc., fiind prioritare următoarele:

a) elaborarea programelor speciale de păstrare și creștere în localitățile rurale a locurilor de muncă, dezvoltarea diferitelor forme de instruire a specialiștilor în domeniul agricol;

b) dezvoltarea condițiilor pentru antreprenoriatul agricol;

c) organizarea reprofilării specialiștilor pentru repartizarea lor în sistemul de servicii sociale la sate;

d) reformarea și eficientizarea sistemului de pensionare pentru lucrătorii agricoli;

e) dezvoltarea în continuare a mecanismelor de facilitare a condițiilor de trai a tinerilor specialiști, care sînt repartizați în localitățile rurale pentru activitate profesională.

267. Fiind necesară continuarea investigațiilor în

determinarea metodologiilor de prognozare demografică, efectuarea studiilor durabile pentru argumentarea științifică a politicilor sociale, în special a celor ce se referă la creșterea și reproducerea calitativă a populației, se consideră benefică orientarea cercetărilor Centrului de cercetări demografice al Academiei de Științe a Moldovei la următoarele priorități:

a) evoluția natalității populației și sănătatea reproductivă;

b) mortalitatea populației și evoluția speranței de viață la naștere;

c) elaborarea metodelor de prognozare demografică generală, pe termen mediu și lung;

d) îmbătrînirea populației și modificarea relațiilor dintre generații;

e) procesele migraționale (migrația internă și externă).

268. Realizarea cercetărilor științifice demografice, evaluarea și monitorizarea progreselor în implementarea politicilor demografice nu sînt posibile fără o bază statistică completă, structurată pe criterii de interes științific și în conformitate cu necesitățile utilizatorilor din diverse domenii.

269. În acest context, obiectivele de bază ale dezvoltării statisticii demografice vor fi direcționate spre îmbunătățirea complexă a sistemului de indicatori, pentru reflectarea veridică și obiectivă a realizării programelor de stat și strategiilor de dezvoltare.

Anexă

la Programul național strategic
în domeniul securității demografice
(2011-2025)

PLANUL DE ACȚIUNI
pentru implementarea Programului național strategic în domeniul
securității demografice a Republicii Moldova (anii 2011-2013)

Nr.	Obiective specifice	Măsuri	Activități	Termenul de realizare	Responsabili	Costuri (mii lei)	Indicatori
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Protecția socială, familia și copilul							
1.	Consolidarea serviciilor sociale de protecție a familiilor și a copiilor aflați în situații de dificultate pe teritoriul Republicii Moldova sau în afara hotarelor ei	Promovarea și dezvoltarea mecanismelor de protecție socială a tuturor familiilor cu copii	1) Revizuirea cuantumurilor prestațiilor sociale adresate familiilor cu copii în scopul majorării acestora 2) Organizarea în condiții avantajoase a odihnei de vară pentru majoritatea copiilor din familii social vulnerabile 3) Repatrierea a cît mai mulți copii rămași fără ocrotirea părintească peste hotarele republicii 4) Instituirea măsurilor vaste de prevenire a abandonului copiilor 5) Promovarea mecanismelor de susținere socială a familiilor cu copii și venituri reduse	2013 2013 2013 2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	2012 – 20494,4 2013 – 113789,0 din bugetul de stat 2012 – 19032,1 2013 – 19983,6 din bugetul de stat 2012 – 100,0 2013 – 100,0 din bugetul de stat În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cadrul legal modificat Numărul copiilor care au beneficiat de odihnă de vară Numărul copiilor repatriați și formele de protecție socială aplicate Numărul de copii abandonați Numărul de familii beneficiare
2.	Favorizarea combinării responsabilităților profesionale cu cele familiale, atît	Dezvoltarea cadrului de abordare complexă a principiului egalității de gen și de prevenire a violenței	1) Sensibilizarea opiniei publice privind concilierea activității în familie cu cariera	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu alte instituții cu competențe în domeniu și mass-media	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul campaniilor informaționale desfășurate

1	2	3	4	5	6	7	8
	pentru femei, cât și pentru bărbați		2) Îmbunătățirea prevederilor legislative privind reconcilierea între muncă și familie	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu alte instituții cu competențe în domeniu	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul actelor aprobate și modificate
			3) Implementarea măsurilor de prevenire a violenței, abuzurilor și discriminării în familie	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu alte instituții cu competențe în domeniu	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul cazurilor de violență, de abuz și discriminare
			4) Înființarea serviciilor de asistență psihologică a victimelor în localitățile rurale (centre și cabinete)	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul centrelor înființate
3.	Crearea și dezvoltarea sistemului integrat de servicii sociale pentru susținerea persoanelor în dificultate	Fortificarea capacităților și îmbunătățirea managementului sistemului integrat de servicii sociale	1) Elaborarea, ajustarea și implementarea cadrului legal	2012	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul actelor elaborate
			2) Dezvoltarea, asigurarea calității și eficienței sistemului integrat de servicii sociale	2012	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul serviciilor
4.	Direcționarea prestațiilor sociale spre segmentele vulnerabile ale populației	Acordarea ajutorului social în baza evaluării veniturilor	1) Ajustarea cadrului normativ	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cadrul normativ ajustat
			2) Eficientizarea mecanismelor de acordare a prestațiilor sociale în baza evaluării veniturilor	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul beneficiarilor de ajutor social
5.	Instituirea sistemului de prognozare social-economică în domeniul asigurărilor sociale de stat	Elaborarea cadrului de prognozare social-economică în domeniul asigurărilor sociale de stat	1) Elaborarea metodologiei de prognozare	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale, Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Metodologia elaborată
			2) Identificarea și elaborarea setului de indicatori primari	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale, Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Setul de indicatori primari elaborați
			3) Ajustarea programului de modelare a situației economico-demografice	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale, Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Programul de modelare a situației în domeniu ajustat
6.	Realizarea unui grad mai mare de stabilitate și durabilitate financiară prin realizarea reformelor în domeniul sistemului de pensii	Fortificarea cadrului juridic în domeniul pensionării	1) Reglementarea condițiilor de unificare a asigurării sociale, echitabile pentru toate categoriile de pensionari	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de acte normative aprobate
		Diversificarea surselor de venituri ale sistemului de pensionare	2) Dezvoltarea cadrului de reglementare și funcționare a sistemului de pensii private	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de acte normative aprobate
7.	Dezvoltarea cadrului coparticipativ de promovare a problemelor creșterii ratei de dependență a sistemului public de pensii	Extinderea colaborării cu partenerii sociali și organizațiile societății civile în promovarea problemelor îmbătrânirii și folosirii potențialului persoanelor în vârstă	1) Definitivarea raportului asupra studiului privind îmbătrânirea demografică	2011	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Academia de Științe a Moldovei, în colaborare cu Fondul ONU pentru populație în Republica Moldova și organizațiile neguvernamentale	În limitele mijloacelor financiare stabilite din surse externe	Numărul materialelor publicate
			2) Îmbunătățirea dialogului cu societatea civilă pentru sensibilizarea publicului larg asupra problemelor îmbătrânirii și consolidării coeziunii între generații	2012	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Academia de Științe a Moldovei, în colaborare cu Fondul ONU pentru populație în Republica Moldova și organizațiile neguvernamentale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul întrunirilor desfășurate
			3) Efectuarea studiilor privind impactul îmbătrânirii demografice în scopul argumentării în dialogul social a necesității de reformare a sistemului de pensii	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Academia de Științe a Moldovei, în colaborare cu Fondul ONU pentru populație în Republica Moldova și organizațiile neguvernamentale	În limitele mijloacelor financiare stabilite din surse externe	Numărul prezentărilor publice

1	2	3	4	5	6	7	8
8.	Stabilirea sistemului de garanții minime de securitate socială pentru un număr cât mai mare de lucrătorii emigranți originari din Republica Moldova și membrii familiilor acestora	Negocierea proiectelor de acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu statele de destinație a lucrătorilor emigranți	1) Examinarea disponibilității statelor de a negocia proiectul de acord bilateral în domeniul securității sociale 2) Inițierea negocierilor în baza proiectului acordului în domeniul securității sociale	2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul statelor cu care au fost efectuate negocierile Numărul acordurilor semnate
II. Ocrotirea sănătății							
9.	Asigurarea accesului larg al populației la servicii de sănătate calitative în funcție de necesitățile grupurilor din structura populației	Ameliorarea sănătății reproductive a grupurilor specifice distincte ale populației prin implementarea integrală a Strategiei naționale a sănătății reproducerii Dezvoltarea serviciului de geriatrie pentru un număr cât mai mare de localități	1) Dezvoltarea programelor și a serviciilor de asistență în domeniul sănătății reproducerii la nivel de localități 2) Implementarea programelor de educație a tinerei generații pentru modul sănătos de viață 3) Promovarea parteneriatelor în susținerea acțiunilor de informare, educare și comunicare în domeniul sănătății reproducerii 4) Asigurarea accesului egal și nondiscriminatoriu la serviciile de sănătate a reproducerii	2013 2013 2013 2013	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Strategia implementată Rata natalității Rata mortalității materne Rata mortalității infantile Numărul de programe implementate Numărul de acțiuni în parteneriatul public-privat Numărul serviciilor de sănătate a reproducerii
			1) Consolidarea capacităților Centrului republican de geriatrie 2) Instituirea rețelei de servicii geriatrie în instituțiile medico-sanitare din țară	2013 2013	Ministerul Sănătății Ministerul Sănătății	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Centrul funcțional Numărul de instituții care prestează servicii geriatrie
10.	Promovarea modului sănătos de viață pentru toate categoriile de populație	Implementarea obiectivelor de promovare a modului sănătos de viață conform Programului național de promovare a modului sănătos de viață 2007-2015	1) Intensificarea activității privind sporirea nivelului de cultură sanitară a populației 2) Promovarea acțiunilor de prevenire și combatere a bolilor transmisibile și netransmisibile	2013 2013	Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu mass-media și organizațiile neguvernamentale Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu mass-media și organizațiile neguvernamentale	2012 – 32278,1 2013 – 42767,1 din bugetul de stat și fondurile asigurării obligatorii medicale În limitele mijloacelor financiare stabilite	Programul implementat Indicatorii statistici privind starea de sănătate, a speranței de viață
11.	Consolidarea capacităților statisticii medicale pentru ajustarea la cerințele internaționale	Perfecționarea bazei de date statistice privind situația medico-demografică	Organizarea colectării și diseminării datelor statistice privind situația medico-demografică	2013	Ministerul Sănătății	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Indicatorii statistici colectați și diseminați
III. Piața forței de muncă							
12.	Consolidarea cadrului legislativ național în domeniul ocupării forței de muncă	1. Evaluarea realizării, modificarea și completarea Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015 2. Formularea concluziilor și recomandărilor privind perfecționarea cadrului juridic în domeniul ocupării forței de muncă	1) Modificarea și completarea Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015 2) Implementarea modificărilor la Legea nr.102-XV din 13 martie 2003 privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	2011 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de acte modificate și completate Numărul de persoane ce au beneficiat de serviciile de ocupare, de protecție socială în sensul stabilit de Lege

1	2	3	4	5	6	7	8
13.	Promovarea măsurilor pentru sporirea gradului de ocupare a tinerilor	1. Consilierea, informarea, orientarea și formarea profesională a tinerilor conform cerințelor pieței forței de muncă 2. Promovarea unor mecanisme de stimulare a plasării tinerilor în câmpul muncii	1) Acordarea serviciilor de informare și consiliere profesională a tinerilor, inclusiv acordarea burselor 2) Acordarea serviciilor de orientare și instruire profesională a tinerilor 3) Propunerea modificărilor în legislația în domeniul ocupării forței de muncă ce vor asigura sporirea șanselor de angajare a tinerilor	2013 2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	2012 – 8141,6 2013 – 8662,5 din bugetul de stat 2012 – 12,8 2013 – 12,8 din bugetul de stat În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul persoanelor tinere beneficiare de cursuri de instruire (absolut, %) și încadrate în câmpul muncii după instruire (absolut, %) Numărul de burse acordate Numărul tinerilor beneficiari de cursuri de instruire Numărul șomerilor tineri care au obținut un loc de muncă prin intermediul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă
14.	Majorarea ratei de ocupare a forței de muncă și reducerea ratei șomajului prin măsuri active și preventive	1. Îmbunătățirea cantității și calității ocupării prin dezvoltarea abilităților și a competitivității forței de muncă 2. Monitorizarea continuă a situației pe piața muncii	1) Acordarea serviciilor de creștere a posibilităților de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă 2) Elaborarea rapoartelor de evaluare a eficienței politicilor de ocupare a forței de muncă	2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Biroul Național de Statistică	2012 – 11925,3 2013 – 11925,3 din bugetul de stat În limitele mijloacelor financiare stabilite	Principalii indicatori ai pieței forței de muncă Numărul de rapoarte elaborate anual
15.	Asigurarea accesului egal al femeilor și bărbaților pe piața forței de muncă	1. Prevenirea și eliminarea de pe piața forței de muncă a oricăror forme de discriminare pe criterii de gen 2. Asigurarea respectării tratatelor și recomandărilor organismelor internaționale în scopul implementării efective a principiului egalității de șanse pentru femei și bărbați pe piața muncii	1) Implementarea principiului egalității de gen în politicile ocupaționale 2) Organizarea campaniilor de informare privind drepturile egale pe piața muncii	2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Inspectia Muncii, în colaborare cu patronatele, sindicatele, mass-media Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Inspectia Muncii, în colaborare cu patronatele, sindicatele, mass-media	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Rata femeilor în totalul populației ocupate Numărul cazurilor depistate privind nerespectarea egalității de șanse în ocupare și salarizare Numărul acțiunilor și informațiilor publicate
16.	Promovarea oportunităților de angajare a persoanelor reîntoarse în țară	Încadrarea în activitatea de muncă a unui număr cât mai mare de cetățeni întorși de peste hotare	Acordarea serviciilor de integrare pe piața muncii a persoanelor reîntoarse în țară	2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe	Numărul de persoane reîntoarse și angajate
IV. Migrația							
17.	Stimularea reîntoarcerii în număr cât mai mare a emigranților	Consolidarea cadrului intern și crearea condițiilor pentru impulsivarea procesului de reîntoarcere a lucrătorilor migranți	1) Implementarea măsurilor privind stimularea reîntoarcerii lucrătorilor emigranți din Republica Moldova 2) Crearea condițiilor optime în procesul de integrare a persoanelor revenite în țară în aspectul ocupării, studierea legislației, limbii de stat etc. 3) Dezvoltarea oportunităților de investiție a veniturilor provenite din munca peste hotare	2013 2013 2013	Ministerul Economiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Economiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Economiei, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă,	În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare	Numărul activităților realizate Numărul migranților întorși benevol și integrați Numărul migranților care au beneficiat de asistență financiară

1	2	3	4	5	6	7	8
					în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	stabilite, din surse externe	pentru afaceri și/sau au participat la instruirea continuă
18.	Fortificarea capacităților naționale de gestionare eficientă a fluxurilor migrației internaționale	1. Dezvoltarea oportunităților de angajare legală a cetățenilor Republicii Moldova peste hotare 2. Asigurarea ofertei de informare extinsă a populației asupra riscurilor, condițiilor de emigrare și angajare legală peste hotare	1) Realizarea activităților de semnare a acordurilor bilaterale în domeniul migrației de muncă cu statele de destinație a emigrării 2) Inițierea unor programe în domeniul migrației circulare și temporare (sezoniere) 3) Publicarea și difuzarea materialelor informative privind posibilitățile și limitările de angajare legală a emigranților	2013 2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe	Numărul acordurilor Numărul de emigranți cuprinși în programele migrației circulare Numărul de materiale publicate și difuzate
19.	Consolidarea colaborării la nivel internațional în vederea protejării drepturilor lucrătorilor migranți din Republica Moldova	Promovarea dialogului cu statele de destinație Asigurarea protecției sociale a cetățenilor plecați la muncă peste hotare	1) Implementarea proiectelor comune în domeniul migrației cu statele Uniunii Europene în cadrul Parteneriatului de Mobilitate Republica Moldova-UE 2) Dezvoltarea relațiilor de cooperare în domeniul migrației cu statele de destinație din afara UE 3) Dezvoltarea colaborării la nivel internațional în vederea protejării drepturilor lucrătorilor emigranți Încheierea acordurilor în domeniul protecției sociale	2013 2013 2013 2013	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul proiectelor realizate în cadrul Parteneriatului Numărul acordurilor încheiate/proiectelor inițiate/intrevederilor bilaterale desfășurate Numărul acordurilor încheiate/proiectelor inițiate/intrevederilor bilaterale desfășurate Numărul acordurilor de protecție socială încheiate
20.	Asigurarea monitorizării eficiente a fluxurilor migraționale în interiorul și exteriorul țării	Implementarea mecanismelor eficiente de evidență a fluxurilor migraționale și crearea bazelor de date informatizate în domeniul statisticii migraționale	Îmbunătățirea metodelor de evidență și estimare a fluxurilor migraționale prin definitivarea sistemului informațional automatizat „SIAMA”	2013	Biroul Național de Statistică, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Serviciul Grăniceri	În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe	Numărul emigranților și imigranților (diferite perioade)
21.	Facilitarea integrării tuturor imigranților în societate prin dialog intercultural și norme de coexistență	Acordarea asistenței în procesul primar de integrare a străinilor (imigranți, refugiați și beneficiari de protecție umanitară) Acordarea asistenței la plasarea în câmpul muncii a străinilor	1) Organizarea cursurilor pentru străini: - studierea limbii de stat; - studierea legislației; - familiarizarea cu specificul cultural și istoric al Republicii Moldova 2) Desfășurarea programelor eficiente care vor facilita integrarea imigranților, refugiaților și a beneficiarilor de protecție umanitară 3) Publicarea materialelor informative privind drepturile și libertățile, regulile de ședere, posibilitățile de integrare a străinilor 1) Identificarea sectoarelor ce pot fi acoperite cu forță de muncă străină 2) Determinarea criteriilor de selectare (vîrstă, sex, studii, specialitate, experiență, stare civilă etc.) Monitorizarea respectării legislației în materie de combatere a tuturor formelor de abuz față de imigranți	2013 2013 2013 2013 2013 2013	Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite, din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de imigranți și solicitanți de azil integrați Numărul de programe pentru facilitarea integrării străinilor Numărul de publicații Numărul de persoane străine plasate în câmpul muncii Criteriile implementate Numărul de cazuri privind nerespectarea legislației depistate
V. Educația							
22.	Asigurarea condițiilor echitabile și eficiente de educare și formare a personalității	Reevaluarea instrumentelor financiare pentru mentenanța și dezvoltarea sistemului educațional	Elaborarea, simularea, pilotarea și implementarea unei noi formule de finanțare a instituțiilor de învățămînt general	2013	Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Gradul de acoperire a instituțiilor de învățămînt general cu finanțare în baza de formulă

1	2	3	4	5	6	7	8
	tuturor elevilor	Stabilirea unui echilibru între asigurarea suportului pentru familiile defavorizate și responsabilitatea părintească personală pentru educația copiilor	Familiarizarea părinților cu prevederile legislației în vigoare privind drepturile și obligațiile pe care le au pentru creșterea și educarea copiilor	2013	Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale și instituțiile de învățământ subordonate	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul cazurilor de abandon al copiilor de către părinți
		Restructurarea și reformarea sistemului rezidențial de educație și redirecționarea capacităților și resurselor existente către familii și servicii sociale alternative	1) Prevenirea instituționalizării copiilor în instituții de tip internat prin crearea și dezvoltarea serviciilor comunitare de protecție a copilului și familiei (case de tip familial) și a centrelor comunitare de alternativă	2013	Ministerul Educației, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale și instituțiile de învățământ subordonate	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cota reducerii numărului de copii instituționalizați în instituțiile rezidențiale
			2) Incluziunea socială a copiilor aflați în dificultate	2013	Ministerul Educației, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale și instituțiile de învățământ subordonate	2012 – 1197,6 2013 – 1197, 6 din bugetul de stat	Numărul de acțiuni comunitare pentru socializarea copiilor aflați în dificultate
		Asigurarea accesului tinerilor familiei la serviciile oferite de creșe/grădinițe	1) Dezvoltarea rețelei instituțiilor de educație preșcolară și crearea centrelor alternative pentru educația preșcolară	2013	Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Rata de încadrare în programele preșcolare majorată
			2) Renovarea instituțiilor preșcolare și îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor preșcolare	2013	Ministerul Educației, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	2012 – 5800,0 din bugetul de stat	Numărul de instituții renovate anual
			3) Majorarea cheltuielilor medii pentru întreținerea copiilor în instituțiile preșcolare	2013	Ministerul Educației, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	2012 – 76057,4 2013 – 76057,4 din bugetul de stat	Rata de creștere a volumului de finanțare pentru întreținerea instituțiilor preșcolare
		Asigurarea accesului tinerilor la serviciile oferite de centrele regionale și comunitare de tineret	1) Extinderea rețelei centrelor de resurse pentru tineri la nivel local și regional	2013	Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului, în colaborare cu Fondul de Investiții Sociale în Moldova, autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul centrelor
			2) Organizarea diverselor activități de informare și instruire a tinerilor privind modul sănătos de viață și prevenirea viciilor (tabagism, consumul de alcool și droguri, alimentația neechilibrată)	2013	Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale, centrele de tineret, ONG-urile de tineret	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de persoane instruite
	23.	Asigurarea accesului larg la educație și formare profesională de calitate a tuturor copiilor	1) Organizarea conform necesităților a transportului școlar în mediul rural, procurarea mijloacelor de transport	2013	Ministerul Educației, prin colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cota copiilor care beneficiază de transport școlar
			2) Asigurarea gratuită a elevilor claselor 1-4 cu dejunuri calde	2013	Ministerul Educației, Ministerul Finanțelor, prin colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cota copiilor care beneficiază de dejun în instituțiile școlare
			3) Asigurarea gratuită cu manuale a elevilor claselor primare	2013	Ministerul Educației	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cota copiilor care beneficiază de manuale gratuite
			4) Compensarea parțială a cheltuielilor pentru manuale de limbă bulgară, găgăuză și ucraineană	2013	Ministerul Educației, Ministerul Finanțelor, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Cota de compensare a cheltuielilor
			5) Subvenționarea procurării manualelor pentru elevii din familii social vulnerabile	2013	Ministerul Educației, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	Subvenționarea parțială sau integrală de către autoritățile administrației publice locale	Cota elevilor care au beneficiat de subvenții

1	2	3	4	5	6	7	8
			6) Dezvoltarea capacităților și a activității de resocializare a minorilor delincvenți	2013	Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de minori delincvenți resocializați
		Extinderea posibilităților de formare profesională în conformitate cu necesitățile pieței forței de muncă din țară	1) Elaborarea și implementarea curriculumului flexibile pentru formarea profesională cu specializare mixtă 2) Renovarea și re tehnologizarea bazei tehnico-materiale pentru domeniile de formare profesională: transport și telecomunicații, servicii, construcții, agricultură etc. 3) Încurajarea interacțiunii dintre instituțiile de învățământ și angajatori în scopul extinderii oportunităților pentru absolvenți de a obține experiență practică și asigurarea angajării lor ulterioare	2013 2013 2013	Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Autoritățile publice centrale, care au în subordine instituții de profil Autoritățile administrației publice centrale care au în subordine instituții de profil	În limitele mijloacelor financiare stabilite 2011-3340,0 din bugetul de stat În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de specializări mixte Numărul de instituții beneficiare, care se va majorat anual cu 15% Numărul cazurilor de interacțiune
			4) Asigurarea condițiilor de formare și perfecționare a cadrelor autorităților publice centrale și locale în domeniul demografiei în conformitate cu necesitățile domeniilor de profil	2013	Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de specialiști pregătiți și instruiți la cursuri de perfecționare
			5) Introducerea disciplinelor demografice (cursuri de bază și speciale) în programele de studii și perfecționare din cadrul diferitor specialități	2013	Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de demografi formați
			6) Asigurarea condițiilor și inițierea pregătirii specialiștilor de consiliere în problemele familiei	2013	Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de consilieri familiali formați
24.	Formarea deprinderilor de viață sănătoasă, a aptitudinilor de comunicare, a unui comportament responsabil, a unei culturi sexuale și de sănătate a reproducerii pentru toți elevii din sistemul educațional	Implementarea în instituțiile de învățământ a unor forme adecvate de formare a deprinderilor de viață	1) Monitorizarea implementării curriculum-urilor „Educația pentru sănătate” (curs opțional), „Etica și psihologia vieții de familie” (curs obligatoriu) în instituțiile de învățământ preuniversitar 2) Valorificarea cursurilor facultative propuse pentru: învățământul secundar profesional - „Etica și psihologia vieții de familie” și „Viața socială și profesională”; învățământul mediu de specialitate - „Educație pentru sănătate” 3) Organizarea activităților extracurriculare tematice pentru elevii și studenții din instituțiile de învățământ superior, mediu de specialitate și secundar profesional	2013 2013 2013	Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de programe implementate Numărul de elevi cuprinși în instruirea la cursurile specificate Numărul de elevi și studenți cuprinși în activitățile extracurriculare
		Asigurarea accesului unui număr cât mai mare de tineri la serviciile centrelor de sănătate prietenoase tinerilor	Organizarea seminarelor de informare privind sănătatea sexuală pentru tinerii din localitățile rurale	2013	Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, în colaborare cu organizațiile neguvernamentale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de seminare desfășurate Numărul de tineri instruiți
VI. Asigurarea cu locuințe							
25.	Crearea condițiilor financiare, juridice și instituționale privind asigurarea populației cu locuințe și gestionarea fondului locativ	Asigurarea cu locuințe sociale a grupurilor de populație social vulnerabile	1) Implementarea proiectului finanțat de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru asigurarea cu locuințe a categoriilor socialmente vulnerabile 2) Promovarea Legii cu privire la locuințe 3) Elaborarea documentelor normative pentru implementarea Legii cu privire la locuințe 4) Implementarea mecanismelor de creditare de lungă durată	2013 2012 2013 2013	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Finanțare din surse externe În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor	Numărul de persoane vulnerabile asigurate cu locuințe Lege aprobată Numărul de documente elaborate Numărul actelor elaborate

1	2	3	4	5	6	7	8
			pentru finanțarea construcției și procurării de locuințe		Ministerul Finanțelor, Ministerul Tineretului și Sportului	financiare stabilite	Numărul beneficiarilor de credite
VII. Dezvoltarea regională							
26.	Consolidarea cadrului instituțional și crearea premiselor pentru dezvoltarea regională, asigurând condiții uniforme de dezvoltare a tuturor localităților din țară	Implementarea obiectivelor Strategiei de dezvoltare regională	1) Promovarea implementării planurilor operaționale pentru dezvoltare regională și a Documentului unic de program pe anii 2011-2013 2) Operaționalizarea sistemului de realizare a obiectivelor de dezvoltare regională prin proiecte de dezvoltare a fiecărei regiuni	2011 2013	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de planuri elaborate Numărul proiectelor active
VIII. Știința și inovarea							
27.	Dezvoltarea capacităților sferei științei și inovării în scopul consolidării cercetării în domeniul sociodemografic	Înstituirea Centrului de cercetări demografice al Academiei de Științe a Moldovei	1) Elaborarea metodelor și modelelor științifice de evaluare a impactului și tendințelor evoluției componentelor cantitative și calitative ale populației pe termen scurt, mediu și lung, conform necesităților practice ale politicilor demografice 2) Efectuarea studiilor și recomandarea mecanismelor de depășire a problemelor legate de îmbătrânirea populației 3) Desfășurarea și aprofundarea cercetărilor științifice ce țin de evoluția principalelor procese demografice (natalitatea, mortalitatea, migrația), în special în profil administrativ-teritorial	2012 2012 2013	Academia de Științe a Moldovei Academia de Științe a Moldovei, instituțiile de învățământ superior Academia de Științe a Moldovei, instituțiile de învățământ superior	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Metodologiile elaborate Numărul de publicații cu privire la studiile efectuate Numărul publicațiilor la tematica de cercetare
		Argumentarea metodologică și recomandarea mecanismelor de monitorizare a tendințelor proceselor demografice și de calculare a valorilor indicatorilor securității demografice	Elaborarea și implementarea metodelor de calculare a valorilor indicatorilor de monitorizare a securității demografice (valorile critice și admisibile) pe anumite etape de implementare a acțiunilor prezentului Program	2012	Institutul de Economie, Finanțe și Statistică, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de indicatori pentru care au fost determinate și argumentate metodele de calcul
IX. Statistica							
28.	Consolidarea capacităților în domeniul statisticii naționale în scopul eficientizării studiilor și a bazelor de date demografice	Consolidarea și armonizarea sistemului de indicatori statistici cu cei internaționali Producerea și diseminarea informației complete și calitative privind mișcarea naturală a populației Elaborarea (în baza datelor administrative și statistice) și diseminarea informației complete și calitative privind migrația populației internă și externă Producerea și diseminarea de informații complete și calitative referitoare la populația totală și principalii indicatori demografici	Perfecționarea în continuare a sistemului de indicatori demografici Perfecționarea sistemului de colectare, procesare și transmitere a datelor la Biroul Național de Statistică în format electronic Consolidarea colaborării în scopul perfecționării sistemului de înregistrare la frontieră în vederea structurării evidențelor specifice 1) Crearea bazei de date demografice care va conține principalii indicatori demografici pe perioade durabile 2) Dezvoltarea și introducerea noilor tehnologii informaționale, pregătirea informațiilor integrate prin prelucrarea și agregarea microdatelor 3) Diseminarea informațiilor statistice prin intermediul locației cu utilizarea tehnologiilor PC-Axis 4) Crearea sistemului de metadate în domeniul demografiei	2013 2012 2013 2012 2012 2012 2012	Biroul Național de Statistică, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Afacerilor Interne Biroul Național de Statistică Biroul Național de Statistică, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Grăniceri, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Biroul Național de Statistică, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Biroul Național de Statistică, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor Biroul Național de Statistică, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de indicatori implementați Notele informative difuzate Indicatorii privind migrația implementați Numărul bazelor de date, specificate pe criterii conform necesităților domeniilor Tehnologii implementate și utilizate pentru prelucrarea datelor Procesul de diseminare a informației statistice funcțional Sistemul metadatelor în domeniul demografic creat

1	2	3	4	5	6	7	8
			5) Elaborarea documentelor necesare pentru organizarea și realizarea recensământului populației, runda 2010 6) Îmbunătățirea în continuare a datelor statistice sensibile la dimensiunea de gen	2012	Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Legea și actele normative cu privire la recensământ aprobate
		Implementarea mecanismului de elaborare a prognozelor demografice și utilizarea plenară a acestora în programele de dezvoltare și planificare	1) Asigurarea cu capacități tehnologice și definitivarea bazei de date demografice 2) Fortificarea capacităților personalului în domeniul prognozierii demografice 3) Formarea cadrului funcțional de prognozare demografică	2012 2013 2013 2013	Biroul Național de Statistică Biroul Național de Statistică Biroul Național de Statistică Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de indicatori statistici sensibili la dimensiunea de gen Baza de date demografice creată Numărul de specialiști instruiți
				2013	Biroul Național de Statistică	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Mecanismul de prognozare funcțional
X. Protecția mediului							
29.	Consolidarea cadrului juridic și normativ privind protecția mediului pe întreg teritoriul țării	Armonizarea legislației naționale cu legislația UE în domeniul protecției mediului	Perfectarea cadrului legislativ intern conform directivelor UE în problemele asigurării durabilității mediului	2013	Ministerul Mediului	2012 – 1090,4 2013 – 1894,3 din bugetul de stat	Numărul de acte juridice perfectate
30.	Asigurarea monitorizării uniforme a stării hidrometeorologice și a calității componentelor de mediu	Modernizarea și eficientizarea sistemului național de monitoring privind starea și evoluția calității aerului atmosferic	1) Instalarea a două stații automate de monitorizare a calității aerului atmosferic în mun. Chișinău 2) Procurarea și instalarea a trei posturi de monitorizare a calității aerului atmosferic în mun. Chișinău și or. Cahul	2013 2013	Ministerul Mediului Ministerul Mediului	66052,7 granturi și finanțare externă	Numărul stațiilor de monitorizare
31.	Reducerea constantă a cantității și a impactului deșeurilor asupra sănătății populației în localitățile fără	Eficientizarea sistemului de gestionare a deșeurilor conform necesităților în scopul reducerii cantității și a impactului acestora, inclusiv prin crearea infrastructurii de depozitare și de prelucrare a deșeurilor	1) Construcția și reconstrucția rampelor de colectare a deșeurilor 2) Lichidarea gunoștilor neautorizate	2013 2013	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	30000,0 Fondul Ecologic Național În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul rampelor de depozitare a deșeurilor Numărul gunoștilor neautorizate lichidate

1	2	3	4	5	6	7	8
			3) Implicarea activă a autorităților publice locale în promovarea colectării separate a deșeurilor menajere	2013	Ministerul Mediului în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Rata de creștere a numărului de localități cu salubritate conform cerințelor
32.	Gestionarea eficientă a poluanților organici persistenți și a substanțelor chimice în toate locațiile de depozitare	Consolidarea managementului în scopul asigurării depozitării controlate și distrugerii stocurilor de poluanți organici persistenți și a substanțelor chimice toxice	1) Eliminarea stocurilor de pesticide din depozitele centrale raionale 2) Remedierea locațiilor poluate cu pesticide POP și bifenili policlorurați (BPC)	2012	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	100000 euro Agenția Cehă de Dezvoltare, Fondul Ecologic Național	Capacitatea de deșeurii eliminate anual
33.	Sensibilizarea și informarea cât mai largă a populației privind necesitatea protecției mediului	Creșterea gradului de informare și conștientizare a populației cu privire la efectul negativ al activității degradante asupra mediului	1) Editarea revistelor, broșurilor cu tematică ecologică 2) Organizarea emisiunilor TV și radio	2013	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	Bugetele locale, Fondul Ecologic Național, fondurile ecologice locale 22400,0 Fondul Ecologic Național, fondurile ecologice locale	Aria suprafețelor remediate
34.	Asigurarea protecției eficiente a tuturor resurselor acvatice	Prevenirea poluării și menținerea calității apelor subterane și a celor de suprafață	3) Editarea și distribuirea rapoartelor despre starea mediului în țară	2013	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de broșuri editate anual
			1) Construcția și reconstrucția sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare a apelor uzate	2013	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite din bugetul de stat, bugetele locale, fondurile ecologice, sursele externe de finanțare	Emisiuni TV și radio desfășurate anual
							Rapoarte privind starea mediului editate anual
							Numărul sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare construite și reconstruite

1	2	3	4	5	6	7	8
			2) Salubritatea și amenajarea finfinilor și izvoarelor din localitățile țării	2013	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul finfinilor și izvoarelor salubritate și amenajate anual
35.	Sporirea constantă, conform necesităților, a gradului de împădurire	Împădurirea terenurilor agricole degradate, prin plantarea și regenerarea fișilor împădurite de protecție a terenurilor agricole	Împădurirea terenurilor în cadrul bilunarului ecologic „Un arbore pentru dăinuirea noastră”	2013	Ministerul Mediului, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	37500,0 în limitele mijloacelor financiare stabilite din bugetul de stat, bugetele locale, sursele externe de finanțare	Suprafața terenurilor împădurite anual
XI. Asigurarea cu apă și canalizarea							
36.	Asigurarea populației cu apă potabilă calitativă, în cantități suficiente și canalizarea localităților din țară	Extinderea sistemelor centralizate de aprovizionare cu apă și de canalizare și creșterea gradului de acces al populației la aceste servicii	1) Determinarea priorităților și realizarea acțiunilor Planului comun în vederea implementării obiectivelor Strategiei privind aprovizionarea cu apă și canalizarea localităților 2) Funcționarea stabilă a sistemelor de evacuare a apelor uzate, utilizarea deșeurilor cu diminuarea impactului lor asupra mediului	2013	Ministerul Mediului, Agenția „Apele Moldovei”, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	2012 – 400466,7 din bugetul de stat 2013 – 351146,1 din bugetul de stat	Rata populației asigurate cu apă potabilă calitativă și canalizare
		Finanțarea în volum suficient a lucrărilor de reparație, reconstrucție și reutilizări tehnice, de completare a rezervelor de reactive, dezinfectante, utilaj și materiale	1) Întreprinderea măsurilor de îmbunătățire a activității operaționale și financiare a agenților economici-prestatori de servicii în vederea creșterii siguranței și calității serviciilor 2) Elaborarea planurilor de acțiuni în vederea asigurării securității apei potabile	2013	Ministerul Mediului, Agenția „Apele Moldovei”, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul stațiilor cu funcționare stabilă
				2013	Ministerul Mediului, Agenția „Apele Moldovei”, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul localităților pentru care a fost îmbunătățită calitatea apei
				2013	Ministerul Mediului, Agenția „Apele Moldovei”, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul de planuri stabilite
XII. Parteneriatul cu societatea civilă							
37.	Dezvoltarea constantă a parteneriatului cu societatea civilă în vederea realizării obiectivelor de dezvoltare demografică și monitorizare a implementării obiectivelor prezentului Program	1. Informarea și sensibilizarea populației asupra problemelor demografice 2. Desfășurarea dialogului stabil cu publicul larg privind corespunderea obiectivelor politicilor demografice ale organizațiilor guvernamentale cu necesitățile reale ale cetățenilor 3. Promovarea valorilor familiale, respectului între generații și a responsabilităților față de persoanele dezavantajate etc.	1) Organizarea emisiunilor tematice prin intermediul mass-media 2) Publicarea articolelor, editarea pliantelor, ghidurilor cu subiecte demografice 3) Studiarea opiniei publice prin anchetare ori discuții publice 4) Organizarea și efectuarea evidenței opiniilor expuse de publicul larg	2013	Organele centrale ale administrației publice cu competențe în domeniul demografic, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale, cu Consiliul Național pentru Participare, mass-media centrale și locale, Fondul ONU pentru Populație în Republica Moldova Prin coordonarea Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare, în colaborarea cu mass-media centrală și locală, Fondul ONU pentru Populație în Republica Moldova Prin coordonarea Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare, în colaborarea cu mass-media centrală și locală, Fondul ONU pentru Populație în Republica Moldova Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în colaborare cu organizațiile neguvernamentale, comunitățile locale	În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite În limitele mijloacelor financiare stabilite	Numărul edițiilor, publicațiilor, emisiunilor și întrunirilor Numărul publicațiilor și a materialelor informative editate Numărul notelor analitice, rapoartelor și de evaluare și monitorizare Numărul notelor cu opinii relatate

852

HOTĂRÎRE

cu privire la aprobarea Protocolului de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia în domeniul instruirii poliției, semnat la Istanbul la 2 iulie 2011

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre informare Protocolul de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia în domeniul instruirii poliției, semnat la Istanbul la 2 iulie 2011.

2. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Ministrul afacerilor interne

Nr. 774. Chișinău, 18 octombrie 2011.

notifica Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Turcia aprobarea Protocolului menționat.

3. Ministerul Afacerilor Interne va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor Protocolului nominalizat.

Vladimir FILAT

Iurie Leancă
Alexei Roibu

853**H O T Ă R Î R E**

**privind inițierea negocierilor asupra proiectului
Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul
asigurărilor sociale între Republica Moldova și Republica
Estonia și acordarea deplinei puteri doamnei Valentina
BULIGA, ministru al muncii, protecției sociale și familiei**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale între Republica Moldova și Republica Estonia.

2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor

sociale între Republica Moldova și Republica Estonia.

3. Se acordă depline puteri doamnei Valentina BULIGA, ministru al muncii, protecției sociale și familiei, în vederea semnării Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale între Republica Moldova și Republica Estonia.

PRIM-MINISTRU**Vladimir FILAT****Contrasemnează:****Viceprim-ministru,
ministru afacerilor externe
și integrării europene****Iurie Leancă****Nr. 775. Chișinău, 18 octombrie 2011.****854****H O T Ă R Î R E**

**pentru inițierea negocierilor asupra proiectului
Protocolului privind introducerea modificărilor
și completărilor în Acordul de colaborare în domeniul
asigurării securității industriale la obiectele industrial
periculoase, semnat la Moscova, la 28 septembrie 2001**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Protocolului privind introducerea modificărilor și completărilor în Acordul de colaborare în domeniul asigurării securității industriale la obiectele industrial periculoase, semnat la Moscova, la 28 septembrie 2001.

2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Protocolului privind introducerea modificărilor și completărilor în Acordul de colaborare în domeniul asigurării securității industriale la obiectele industrial periculoase, semnat la Moscova, la 28 septembrie 2001.

PRIM-MINISTRU**Vladimir FILAT****Contrasemnează:****Viceprim-ministru,
ministru afacerilor externe
și integrării europene
Viceprim-ministru,
ministru economiei****Iurie Leancă****Valeriu Lazăr****Nr. 776. Chișinău, 18 octombrie 2011.****855****H O T Ă R Î R E**

**cu privire la acordarea deplinei puteri
domnului Iurie CHEPTĂNARU, viceministru
al afacerilor interne**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acordă depline puteri domnului Iurie CHEPTĂNARU, viceministru al afacerilor interne, pentru semnarea Acordului între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și

Ministerul Afacerilor Interne al Georgiei privind cooperarea în domeniul realizării activității operative și de investigare și schimbul informației privind criminalitatea.

PRIM-MINISTRU**Vladimir FILAT****Contrasemnează:****Viceprim-ministru,
ministru afacerilor externe
și integrării europene****Iurie Leancă****Nr. 777. Chișinău, 18 octombrie 2011.**

856 HOTĂRÎRE
privind acordarea deplinei puteri
domnului Mihail ȘLEAHTIȚCHI,
ministru al educației

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acordă depline puteri domnului Mihail ȘLEAHTIȚCHI, ministru al educației, pentru semnarea Acordului între

Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Estonia privind cooperarea în domeniul educației, culturii, tineretului și sportului.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministru al afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 778. Chișinău, 18 octombrie 2011.

857 HOTĂRÎRE
privind acordarea deplinei puteri domnului Roman
REVENCO, director general al Serviciului Grăniceri

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acordă depline puteri domnului Roman REVENCO, director general al Serviciului Grăniceri, pentru semnarea

Acordului de cooperare între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Comitetul Grăniceresc de Stat al Republicii Belarus.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministru al afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 779. Chișinău, 18 octombrie 2011.

858 HOTĂRÎRE
cu privire la alocarea mijloacelor financiare

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Ministerul Finanțelor va aloca, din fondul de rezervă al Guvernului, Ministerului Economiei 83805 lei pentru organizarea celei de-a XIII-a ședințe a Comisiei interguvernamentale moldo-belaruse de colaborare comercial-economică.

2. Ministerul Economiei, în calitate de beneficiar al mijloacelor alocate, va perfectă, în modul stabilit, documentele necesare pentru finanțarea cheltuielilor în cauză.

3. Ministerul Finanțelor va finanța cheltuielile menționate pe măsura prezentării documentelor de confirmare a acestora.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministru al economiei
Ministru al finanțelor

Valeriu Lazăr
Veaceslav Negruța

Nr. 780. Chișinău, 18 octombrie 2011.

859 HOTĂRÎRE
cu privire la alocarea mijloacelor financiare

În temeiul art. 7 alin. (6) din Legea nr. 420-XVI din 22 decembrie 2006 privind activitatea de reglementare tehnică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 36-38 art. 141), cu modificările și completările ulterioare, și art. 3 alin. (1) din Legea bugetului de stat pe anul 2011 nr. 52 din 31 martie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 63-64, art. 151), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Ministerul Finanțelor va aloca, din bugetul de stat, Ministerului Economiei mijloace financiare, în sumă de

3000,0 mii lei, în scopul realizării Programului național de adoptare a standardelor europene în calitate de standarde naționale pentru anul 2011.

2. Ministerul Economiei va asigura realizarea Programului național de adoptare a standardelor europene în calitate de standarde naționale pentru anul 2011 de către Organismul Național de Standardizare (Institutul Național de Standardizare și Metrologie).

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministru al economiei
Ministru al finanțelor

Valeriu Lazăr
Veaceslav Negruța

Nr. 781. Chișinău, 18 octombrie 2011.

860 HOTĂRÎRE **cu privire la transmiterea unor bunuri** **proprietate publică**

În temeiul alin.(2) art. 8 din Legea nr.523-XIV din 16 iulie 1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.124-125, art.611), cu modificările și completările ulterioare, lit. a) alin. (1) art.6 și lit.c) alin. (1) art. 14 din Legea nr.121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea și deetatzarea proprietății publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.90-93, art.401), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se transmite, cu titlu gratuit:

din proprietatea publică a statului în proprietatea publică a municipiului Chișinău, cu acordul Consiliului municipal Chișinău, imobilul instituției de învățământ preșcolar nr.92, cu suprafața de 972,6 m², aflat în gestiunea Întreprinderii de Stat „Vibroprigor”, situat pe str.Melestiu, nr.18 „a”, mun.Chișinău;

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul economiei

Nr. 782. Chișinău, 18 octombrie 2011.

din gestiunea Întreprinderii de Stat „Vibroprigor” în gestiunea Agenției Proprietății Publice baza de odihnă „Jemciujina”, Coblevo, Ucraina.

2. Ministerul Economiei va asigura, în termen de 60 zile, transmiterea bunurilor în cauză, în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la modul de transmitere a întreprinderilor, organizațiilor, instituțiilor de stat, a subdiviziunilor lor, clădirilor, edificiilor, mijloacelor fixe și altor active, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.688 din 9 octombrie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.10, art.45), cu modificările și completările ulterioare.

3. Agenția Relații Funciare și Cadastru va asigura modificarea documentației cadastrale, în conformitate cu cerințele legislației cadastrului bunurilor imobile.

Vladimir FILAT

Valeriu Lazăr

861 HOTĂRÎRE **cu privire la modificarea unor hotărîri** **ale Guvernului**

În temeiul articolului 7 din Legea bugetului de stat pe anul 2011 nr. 52 din 31 martie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 63-64, art. 151) și articolului 4 alineatul (2) din Legea nr.1104-XV din 6 iunie 2002 cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 91-94, art. 668), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. În anexa nr.2 la Hotărîrea Guvernului nr.735 din 16 iunie 2003 „Cu privire la structura și efectivul-limită ale serviciilor publice desconcentrate ale ministerelor, departamentelor și altor autorități administrative centrale” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.123-125, art.770), cu modificările și completările ulterioare, la

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor

Nr. 783. Chișinău, 18 octombrie 2011.

rubrica “Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției” pozițiile: „4. Cahul”, „mun.Bălți”, „Total pe serviciul constituit în teritoriu” și „Total pe republică”, cifrele “34”, “56”, “90” și “90” se substituie, respectiv, cu cifrele “33”, “54”, “87” și “87”.

2. Punctul 2 din Hotărîrea Guvernului nr.50 din 3 februarie 2010 „Cu privire la structura și efectivul-limită ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.18-19, art.86) se modifică după cum urmează:

la alineatul unu, cifra „543” se substituie cu cifra „523”;

la alineatul doi, cifra „57” se substituie cu cifra „53”, iar după cuvîntul „Sud” – cifra „4” se substituie cu cifra „3”.

Vladimir FILAT

Veaceslav Negruța

862 HOTĂRÎRE **pentru aprobarea proiectului de lege** **privind activitatea specială de investigații**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul justiției
Ministrul afacerilor interne

Nr. 785. Chișinău, 25 octombrie 2011.

examinare proiectul de lege privind activitatea specială de investigații.

Vladimir FILAT

Oleg Efrim
Alexei Roibu

863 HOTĂRÎRE **cu privire la modificarea și completarea** **unor acte normative ale Guvernului**

În scopul executării prevederilor Legii nr. 133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.179, art.625), cu modificările și completările ulterioare, și Legii nr. 933-XIV din 14 aprilie 2000 cu privire la protecția socială specială a unor categorii de populație (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.70-72, art.507), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Hotărîrea Guvernului nr. 761 din 31 iulie 2000 „Cu privire la compensațiile nominative pentru unele categorii de populație” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 94-97, art.849), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

la punctul 5, sintagma „Pentru perioada de încălzire, 1 noiembrie 2007 – 31 martie 2008, ” se substituie cu sintagma „Pentru perioada de încălzire (1 noiembrie – 31 martie), începînd cu 1 noiembrie 2007, ” și în continuare după text;

punctul 8 va avea următorul cuprins:

„8. Stabilirea și plata compensațiilor nominative, începînd cu anul 2011, se efectuează în baza documentelor necesare, specificate în Regulamentul cu privire la modul de stabilire și de plată a compensațiilor nominative pentru unele categorii de populație, eliberate de către organele respective în mod gratuit, luînd în considerare ultima reconfirmare a dreptului efectuată în anul 2006.”;

punctul 8¹ se exclude;

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:

**Ministrul muncii, protecției
sociale și familiei
Ministrul finanțelor**

Nr. 786. Chișinău, 25 octombrie 2011.

din anexa nr. 3 punctul 18 se exclude.

2. Hotărîrea Guvernului nr. 1167 din 16 octombrie 2008 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.189, art.1173), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

la punctul 1¹ al hotărîrii, cifra „130” se substituie cu cifra „150”;

Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social:

la punctul 37 alineatul unu, cuvintele „în curs” se substituie cu cuvîntul „precedentă”;

punctul 47¹ se completează cu un nou alineat cu următorul cuprins:

„În situațiile specificate la litera b) alineatul doi al prezentului punct, dreptul la ajutor pentru perioada rece a anului se revizuieste la intervenirea oricărei modificări în informația care a fost prezentată anterior, sau la fiecare 12 luni calendaristice după acordarea dreptului la ajutor pentru perioada rece a anului. În cazul în care toți membrii familiei au atins vîrsta de pensionare sau sînt recunoscute de către Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității inaptele de muncă și nu au alte surse de venit, decît cele realizate din prestații sociale, dreptul la ajutor pentru perioada rece a anului se revizuieste la fiecare 24 luni calendaristice după acordarea acestuia.”.

Vladimir FILAT

**Valentina Buliga
Veaceslav Negruța**

864 HOTĂRÎRE **cu privire la modificarea și completarea Hotărîrii** **Guvernului nr.1073 din 19 septembrie 2008**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Hotărîrea Guvernului nr. 1073 din 19 septembrie 2008 „Cu privire la optimizarea modului de trecere a frontierei de stat de către mijloacele de transport auto cu mărfuri și pasageri, modificarea și abrogarea unor acte normative” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.178, art.1080) se modifică și se completează după cum urmează:

1) în punctul 1 al Hotărîrii, în denumirea Regulamentului, în tot textul Regulamentului și în anexele nr.1 și nr.2 la Regulament, sintagma „Regulamentul cu privire la modul de colaborare între Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, Agenția Fitosanitară și Serviciul Vamal în procesul controlului de stat al importului, exportului și tranzitului mărfurilor supuse controlului sanitar-veterinar sau carantinei fitosanitare” se substituie cu sintagma „Regulamentul cu privire la modul de colaborare între Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și Serviciul Vamal în procesul controlului de stat la importul, exportul și tranzitul mărfurilor”, la cazul gramatical respectiv;

2) anexa nr. 2 la Hotărîre:

punctele 5,7 și 8 se exclud;

la punctul 6, cuvintele „din interior” se exclud, iar după cuvîntul „exportul” se introduce cuvîntul „/tranzitul”;

la punctul 11, cuvîntul „interne” se substituie cu cuvintele „organizate în punctele de trecere a frontierei de stat”;

se completează cu punctele 14¹ - 14⁵ cu următorul cuprins:

„14¹. Produsele de la pozițiile tarifare 1001, 1001 10 000, 1001 90, 1001 90 990, 1002 00 000, 1003 00, 1003 00 900, 1004 00 000, 1005, 1005 90 000, 1007 00, 1007 00 900, 1008, 1008 20 000, 1008 90, 1008 90 900, 1201 00, 1201 00 900, 2102, 2102 20 190, 2102 20 900, 2302, 2303, 2304 00 000, 2305 00 000, 2306, 2306 30 000, 2306 41 000, 2306 49 000, 2306 90 050, 2306 90 900, 2501 00 și 2501 00 990 vor fi supuse controlului sanitar-veterinar numai în cazul în care acestea vor fi utilizate ca hrană pentru animale.

14². Produsele de la pozițiile tarifare 1516, 1516 10, 1516 10 100, 1516 10 900, 1517, 1517 10, 1517 10 100, 1517 10 900, 1517 90, 1517 90 100, 1517 90 990, 1518 00, 1518 00 910, 1518 00 950, 1518 00 990, 1521, 1521 90 100, 1522 00, 1522 00 100, 1522 00 310, 1522 00 390, 1522 00 990, 1702 90 600, 1806, 1806 90 310, 1901, 1901 10 000, 2103, 2103 90 900, 2104 și 3101 00 000 vor fi supuse controlului sanitar-veterinar numai în cazul în care vor fi de origine animală sau vor fi compuși din componente de origine animală.

14³. Produsele de la pozițiile tarifare 1213 00 000 și 2703 00 000 vor fi supuse controlului sanitar-veterinar numai în cazul în care acestea vor avea scop zootehnic.

14⁴. Produsele la pozițiile tarifare 3005, 3006, 3006 70 000, 3808 și 9705 00 000 vor fi supuse controlului sanitar-veterinar numai în cazul în care acestea vor fi de uz veterinar sau zoologic.

14⁵. Mărfurile de la poziția tarifară 9508 vor fi supuse controlului sanitar-veterinar numai în cazul în care acestea vor fi utilizate în transportarea, întreținerea și cazarea animalelor.”.

punctul 15 va avea următorul cuprins:

„15. Introducerea în țară a mărfurilor în regim de import/export/tranzit se efectuează în conformitate cu prevederile art.33 al Legii nr. 221-XVI din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară.”;

la punctul 16, cuvîntul „interne” se substituie cu cuvintele „organizate în punctele de trecere a frontierei de stat”;

punctele 18 și 19 se exclud;

la punctul 22, după cuvintele „agentul economic” se completează cu cuvintele „și controlului efectuat de către inspectorul fitosanitar”;

la punctul 23, cuvîntul „interne” se substituie cu cuvintele „organizate în punctele de trecere a frontierei de stat”;

punctul 23 se completează cu un alineat nou cu următorul cuprins:

„Controlul secundar se efectuează la locurile de descărcare, vămuire a încărcăturilor de către inspectorul fitosanitar din cadrul subdiviziunii teritoriale amplasate în raza punctului de descărcare, devamare.”;

la punctul 25, după cuvintele „de export (reexport)” se completează cu cuvintele „și controlului efectuat de către inspectorul fitosanitar”;

la punctul 26, după cuvintele „legislației în vigoare” se completează cu cuvintele „și controlului efectuat de către inspectorul fitosanitar în cazul controlului vamal la punctele de trecere a frontierei de stat de către autoritatea vamală”;

punctul 27 se exclude.

3) Anexa nr. 1 la Regulamentul cu privire la modul de colaborare între Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și Serviciul Vamal în procesul controlului de stat la importul, exportul și tranzitul mărfurilor se expune în redacție nouă:

„Anexa nr. 1

la Regulamentul cu privire la modul de colaborare între Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și Serviciul Vamal în procesul controlului de stat la importul, exportul și tranzitul mărfurilor

NOMENCLATORUL mărfurilor supuse controlului sanitar-veterinar

Poziția tarifară	Denumirea mărfii	Unitatea de măsură
1	2	3
0101	Cai, măgari, catiri, asini vii	
0102	Animale vii din specia bovină	
0103	Animale vii din specia porcină	
0104	Animale vii din specia ovină sau caprină	
0105	Galinacee, rațe, găște, curcani și bibilici, vii, din specii domestice	
0106	Alte animale vii:	
0201	Carne de bovine, proaspătă sau refrigerată:	
0202	Carne de bovine congelată:	
0203	Carne de porcine proaspătă, refrigerată sau congelată:	
0204	Carne de ovine sau caprine proaspătă, refrigerată sau congelată:	
0205 00	Carne de cal [cabalină], măgar, catir, asin, proaspătă, refrigerată sau congelată:	
0206	Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cai, măgari, catiri, asini, proaspete, refrigerate sau congelate:	
0207	Carne și organe comestibile ale pasărilor de la poziția 0105, proaspete, refrigerate sau congelate:	
0208	Altă carne și organe comestibile, proaspete, refrigerate sau congelate:	
0209 00	Slănină fără carne slabă, grăsime de porc și de pasare, netopită nici altfel extrasă, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată sau în saramură, uscată sau afumată:	
0210	Carne și organe comestibile, sărate sau în saramură, uscate sau afumate; făină și pudră comestibilă de carne sau de organe	
0301	Pești vii:	
0302	Pește proaspăt sau refrigerat, cu excepția fileului și cîrni de pește și altor preparate din pește de la poziția 0304	
0303	Pește congelat, exclusiv file și carne de pește de la poziția 0304:	
0304	File de pește și carne de pește (chiar tocată), proaspătă, refrigerată sau congelată:	

0305	Pește uscat, sărat sau în saramură; pește afumat, fiert sau nefiert, înainte sau în timpul afumării; făinuri, pudre și pelete de pește pentru consum uman:	
0306	Crustacee, în cochilie sau nu, vii, proaspete, refrigerate, congelate, uscate, sărate sau în saramură; crustacee în cochilie, gătite prin fierbere în apă sau în vapori de apă, chiar refrigerate, congelate, uscate, sărate sau în saramură; făinuri, pudre și pelete de crustacee pentru consum uman:	
0307	Moluste, în cochilie sau nu, vii, proaspete, refrigerate, congelate, uscate, sărate sau în saramură; nevertebrate acvatice, altele decît crustacee și moluste, vii, proaspete, refrigerate, congelate, uscate, sărate sau în saramură; făinuri, pudre și pelete de nevertebrate acvatice, altele decît crustacee, pentru consum uman	
0401	Lapte și smîntînă, neconcentrate, fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori (edulcoranți):	
0402	Lapte și smîntînă din lapte, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori (edulcoranți):	
0403	Lapte acru, lapte prins și smîntînă, iaurt, chefir și alte sorturi de lapte și smîntînă fermentate sau acidulate, chiar concentrate, chiar cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori (edulcoranți), sau aromatizate, sau cu adaos de fructe, nuci sau cacao:	
0404	Zer, chiar concentrat sau cu adaos de zahăr ori de alți îndulcitori (edulcoranți); produse din compusi naturali ai laptelui, chiar cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori (edulcoranți), nedenumite și necuprinse în altă parte:	
0405	Unt și alte substanțe grase provenite din lapte; paste lactate pentru tartine	
0406	Brînzeturi și cașuri:	
0407 00	Ouă de păsări, în coajă, proaspete, conservate sau preparate:	
0408	Ouă de păsări, fără coajă și gălbenușuri de ou proaspete, uscate, preparate prin fierbere în apă sau în vapori de apă, mulate, congelate sau altfel conservate, chiar cu adaos de zahăr sau îndulcitori (edulcoranți):	
0409 00 000	Miere naturală	
0410 00 000	Produse comestibile de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte	
0502	Păr de porc sau de mistret; păr de bursuc și alte sorturi de păr pentru perii; deșeuri din aceste sorturi de păr:	
0504 00 000	Intestine, vezici și stomacuri de animale (altele decît de pești), întregi sau părți din acestea, proaspete, refrigerare sau congelate, sărate, în saramură, uscate sau afumate	
0505	Piei de păsări și alte părți de păsări, acoperite cu pene și puf, pene și părți de pene (cu marginile fasonate sau nu), puf, neprelucrate, cel mult spălate, dezinfectate sau tratate în vederea conservării; pudre și deșeuri de pene sau de părți de pene:	

0506	Oase și coarne neprelucrate, degresate, prelucrate sumar (dar nedecupate în forme), tratate cu acid sau degelatinat; pudre și deșeuri din acestea:	
0507	Fildes, carapace de broască testoașă, oase și fanoane de balenă și de alte mamifere acvatice, coarne, ramuri de coarne de cerb, copite, unghii, gheare și ciocuri, neprelucrate sau prelucrate sumar, dar nedecupate în forme; pudre și deșeuri din acestea:	
0508 00 000	Corali și alte materiale similare, brute sau preparate sumar, dar neprelucrate altfel; cochilii și carapace de moluște, crustacee sau de echinoderme și oase de sepi, neprelucrate sau sumar prelucrate, dar nedecupate în forme; pudre și deșeuri din acestea	
0510 00 000	Chihlimbar cenușiu, castoreum, zibeta, mosc; cantaride; bilă, uscată sau neuscată; glande și alte substanțe de origine animală folosite la prepararea produselor farmaceutice, proaspete, refrigerate, congelate sau altfel conservate provizoriu	
0511	Produse de origine animală, nedenumite sau necuprinse în altă parte; animale moarte de la capitele 1 sau 3, improprie consumului uman:	
1001	Griu și meslin (amestec de griu cu secară în proporție de doi la unu):	
1001 10 000	– Griu dur	
1001 90	– Altele:	
1001 90 990	– – – Altele	
1002 00 000	Secară	
1003 00	Orz:	
1003 00 900	– Altele	
1004 00 000	Ovăz	
1005	Porumb	
1005 90 000	– Altele	
1007 00	Boabe de sorg:	
1007 00 900	– Altele	
1008	Hriscă, mei, semințe de Phalaris Canariensis; alte cereale :	
1008 20 000	– Mei	
1008 90	– Alte cereale:	
1008 90 900	– – Altele	
1201 00	Boabe de soia, chiar sfărimate:	
1201 00 900	– Altele	
1213 00 000	Paie și pleavă de cereale brute, chiar tocate, măcinate, presate sau aglomerate sub formă de pelete	
1214	Gulii furajere, sfeclă furajeră, rădăcini furajere, fin, lucernă, trifoi, sparceță, varză furajeră, lupin, mazărice și alte produse furajere similare, chiar aglomerate sub formă de pelete:	
1214 10 000	– Făină și aglomerate sub formă de pelete de lucernă	
1214 90	– Altele:	
1214 90 100	– – Sfeclă furajeră, gulii furajere și alte rădăcini furajere	
1214 90 900	– – Altele	
1501 00	Grăsime de porc (inclusiv untură topită) și grăsimi de pasăre, altele decît cele de la pozițiile 0209 sau 1503:	
1502 00	Grăsimi de animale din specia bovină, ovină sau caprină, altele decît cele de la poziția 1503:	
1503 00	Stearină din untură, ulei de untură, oleostearină, oleomargarină, ulei de seu, neemulsionate, neamestecate și nici altfel preparate:	
1504	Grăsimi și uleiuri și fracțiunile lor, de pește sau de mamifere marine, chiar rafinate, dar nemodificate chimic:	
1505 00	Grăsimi de usuc și substanțe grase derivate din acesta, inclusiv lanolină	
1506 00 000	Alte grăsimi și uleiuri animale și fracțiunile lor chiar rafinate, dar nemodificate chimic	
1516	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale și fracțiunile lor, hidrogenate total sau parțial interesterificate, reesterificate, chiar rafinate, dar nepreparate altfel:	
1516 10	– Grăsimi și uleiuri animale și fracțiunile lor:	
1516 10 100	– – Prezentate în ambalaje directe, cu un conținut net care să nu depășească 1 kg	
1516 10 900	– – Altfel prezentate	

1517	Margarină; amestecuri sau preparate alimentare din grăsimi sau uleiuri animale ori vegetale sau din fracțiuni de diferite grăsimi sau uleiuri prevăzute la prezentul Capitol, altele decît grăsimi și uleiuri alimentare sau decît fracțiunile acestora de la poziția 1516:	
1517 10	– Margarină, exclusiv margarină lichidă:	
1517 10 100	– – Cu un conținut de grăsimi de lapte care să depășească 10%, dar să nu depășească 15% din greutate	
1517 10 900	– – Altele	
1517 90	– Altele:	
1517 90 100	– – Cu un conținut de grăsimi de lapte care să depășească 10%, dar să nu depășească 15% din greutate	
1517 90 990	– – – Altele	
1518 00	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale și fracțiunile lor, fierate, oxidate, deshidratate, sulfurate, polimerizate prin căldură în vacuum sau gaz inert sau altfel modificate chimic, exclusiv cele de la poziția 1516; amestecuri sau preparate nealimentare din grăsimi și uleiuri animale sau vegetale sau din fracțiuni de diferite grăsimi sau uleiuri prevăzute la prezentul Capitol, nedenumite și necuprinse în altă parte:	
1518 00 910	– – Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale și fracțiunile lor, fierate, oxidate, deshidratate, sulfurate, polimerizate prin căldură în vacuum sau gaz inert sau altfel modificate chimic, exclusiv cele de la poziția 1516	
	– – Altele:	
1518 00 950	– – – Amestecuri și preparate nealimentare din grăsimi și uleiuri animale sau din grăsimi și uleiuri animale și vegetale și fracțiunile lor	
1518 00 990	– – – Altele	
1521	Ceară vegetală (altele decît trigliceride), ceară de albine sau de alte insecte și spermatet, chiar rafinată sau colorată	
1521 90 100	– Spermatet, chiar rafinat sau colorat	
	– – Ceară de albine sau de alte insecte, chiar rafinată sau colorată:	
1522 00	Degras; reziduuri provenite din prelucrarea substanțelor grase sau a cerurilor animale sau vegetale:	
1522 00 100	– Degras	
	– Reziduuri provenite din prelucrarea substanțelor grase sau a cerurilor animale sau vegetale:	
1522 00 310	– – – Paste neutralizate pentru fabricarea săpunului (soapstocks)	
1522 00 390	– – – Altele	
1522 00 990	– Altele	
– – – Altele	Cirnați, cîrnăciori și produse similare, din carne, organe sau sînge; preparate alimentare pe bază de aceste produse:	
1601 00		
1602	Alte preparate sau conserve din carne, organe sau sînge:	
1603 00	Extrakte și sucuri de carne, de pești sau de crustacee, de moluște sau de alte nevertebrate acvatice:	
1604	Preparate sau conserve de pește; icre (caviar) și înlocuitori preparați din icre de pește:	
1605	Crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice, preparate sau conservate:	
1702 90 600	– – Miere artificială, amestecată sau neamestecată cu miere naturală	
1806	Ciocolată și alte preparate alimentare care conțin cacao:	
	– – – Altele:	
1806 90 310	– – – – Umplute	
1901	Extrakte de malt; preparate alimentare din făinuri, grișuri, amidonuri sau extrakte de malt, care nu conțin cacao sau care conțin cacao într-o proporție de sub 40% din greutate, calculată pe o bază complet degresată, nedenumite sau necuprinse în altă parte; preparate alimentare din produsele prevăzute la pozițiile 0401–0404, care nu conțin cacao sau care conțin cacao într-o proporție de sub 5% din greutate, calculată pe o bază complet degresată, nedenumite și necuprinse în altă parte:	
1901 10 000	– Preparate pentru alimentația copiilor, condiționate pentru vânzarea cu amănuntul	
1902	Aluat alimentar, chiar fiert, umplut (cu carne sau alte substanțe) sau altfel preparat, ca de exemplu, spaghetti, macaroane, fidele, lazane, gnocchi, ravioli, caneloni; cuscus chiar preparat:	
	– Aluat alimentar nefiert neumplut nici altfel preparat:	
1902 11 000	– – Cu ouă în conținut	
1902 20	– Aluat alimentar umplut (chiar fiert sau altfel preparat):	
1902 20 100	– – Care conțin pești și crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice în proporție de peste 20% din greutate	

1902 20 300	-- Care conține cîrnatî, cîrnăciori și produse similare, carne și organe de orice fel, inclusiv grăsimi de orice natură și origine în proporție de peste 20% din greutate	
1905	Produse de brutărie, de patiserie și biscuiți, chiar cu cacao; hostii, cașete goale de tipul celor utilizate pentru medicamente, prescuri, vafe cu capac, paste uscate de făină, din amidon sau de fecule în foi și alte produse similare:	
1905 31 300	----- Cu un conținut de grăsimi de lapte de 8% sau mai mult din greutate	
2102	Drojii (active sau inactive); alte microorganisme monocelulare moarte (cu excepția vaccinurilor de la poziția 3002); prafuri de copt preparate:	
2102 20 190	--- Altele	
2102 20 900	--- Altele	
2103	Sosuri și preparate pentru acestea; compozitii din condimente și din produse de asezonare; făină de muștar și muștar preparat:	
2103 90 900	--- Altele, maioneză, condimente	
2104	Preparate pentru supe, ciorbe și bulionuri; supe, ciorbe și bulionuri preparate; preparate alimentare din compozitii omogenizate:	
2105 00	Înghețate și alte forme de gheață comestibilă, cu sau fără cacao:	
2106 90 100	-- Preparate așa-zise „brinză topită”	
2301	Făinuri, prafuri și pelete din carne, organe, pește, crustacee, moluște sau alte nevertebrate acvatic, improprii alimentației umane; jumări:	
2302	Tărite, sparturi și alte reziduuri, aglomerate sau nu sub formă de pelete, provenite din măcinarea, presarea, cernerea sau din alte procedee de prelucrare a cerealelor sau plantelor leguminoase:	
2303	Reziduuri rezultate de la fabricarea amidonului și reziduuri similare, pulpă de sfeclă de zahăr, resturi rezultate din preluc-rarea trestiei de zahăr și alte deșeuri rezultate de la fabricarea zahărului, depuneri și deșeuri rezultate de la fabricarea berii sau de la distilare, chiar aglomerate sub formă de pelete	
2304 00 000	Turte și alte reziduuri solide, chiar măcinate sau aglomerate sub formă de pelete, rezultate din extracția uleiului de soia	
2305 00 000	Turte și alte reziduuri solide, chiar măcinate sau aglomerate sub formă de pelete, rezultate din extracția uleiului de arahide	
2306	Turte și alte reziduuri solide, chiar măcinate sau aglomerate sub formă de pelete, rezultate din extracția grăsimilor sau uleiurilor vegetale, altele decît cele de la poziția 2304 sau 2305:	
2306 30 000	-- Din semințe de floarea-soarelui	
	-- Din semințe de rapiță:	
2306 41 000	-- Din semințe de rapiță cu un conținut redus de acid erucic	
2306 49 000	-- Altele	
2306 90 050	- Din germeni de porumb	
2306 90 900	- - - Altele	
2308 00	Materii vegetale și deșeuri vegetale, reziduuri și produse secundare vegetale, chiar aglomerate sub formă de pelete, de tipul celor folosite în hrana animalelor, nedenumite și necuprinse în altă parte:	
2309	Preparate de tipurile celor folosite pentru hrana animalelor:	
2501 00	Sare (inclusiv sare de masă și sare denaturată) și clorură de sodiu pură, chiar sub formă de soluție apoasă sau cu adaos de agenți antiaglomeranți sau cu agenți care asigură o bună fluiditate; apă de mare:	
2501 00 990	----- Altele	
2703 00 000	Turbă (inclusiv turbă pentru așternut), chiar aglomerată	
3002	Singe uman, singe animal preparat pentru utilizări terapeutice; profilactice sau de diagnosticare; antiseruri, alte fracțiuni ale singelui, produse imunologice modificate, chiar obținute pe cale biotehnologică; vaccinuri, toxine, culturi de microorganisme (excluzînd drojdiile) și produse similare:	
3002 30 000	-- vaccinuri pentru medicina veterinară	
3002 90	-- altele:	

3002 90 300	-- singe animal preparat în vederea utilizării terapeutice, profilactice sau de diagnostic	
3005	Vată, tifon, bandaje și articole similare (pansamente, plasturi adezivi, cataplasme etc.) impregnate sau acoperite cu substanțe farmaceutice sau condiționate pentru vînzarea cu amănuntul în scopuri medicale, chirurgicale, stomatologice sau veterinare:	
3006	Preparate și articole farmaceutice menționate în nota 4 a Capitolului:	
3006 70 000	-- preparate prezentate sub formă de gel, utilizate în medicina umană sau veterinară ca lubrifianți pentru anumite părți ale corpului în timpul operațiilor chirurgicale sau examenelor medicale, sau ca agenți de legătură între corp și instrumentele medicale	
3101 00 000	Îngrășăminte de origine animală sau vegetală, chiar amestecate între ele sau tratate chimic; îngrășăminte obținute prin amestecarea sau tratarea chimică a produselor de origine animală sau vegetală	
3501	Cazeină, cazeinați și alți derivați ai cazeinei; cleiuri de cazeină:	
3502	Albumine (inclusiv concentratele conținînd două sau mai multe proteine din zer, cu un conținut de proteine din zer peste 80% din greutatea substanței uscate), albuminați și alți derivați din albumine:	
3503 00	Gelatine (inclusiv cele prezentate în foi de formă pătrată sau drept-unghiulară, chiar prelucrate la suprafață sau colorate) și derivații acestora; clei de pește; alte cleiuri de origine animală, excluzînd cleiurile de cazeină de la poziția 3501:	
3504 00 000	Peptone și derivații lor; alte substanțe proteice și derivații lor, nedenumite și necuprinse în altă parte; pulbere de piele tratată sau nu cu crom	
3507	Enzime; enzime preparate nedenumite și necuprinse în altă parte:	
3507 10 000	-- cheag și concentratele sale	
3808	Insecticide, rodenticide, fungicide, erbicide, inhibitori de germinare și regulatori de creștere pentru plante, dezinfectanți și produse similare, prezentate în forme sau ambalaje pentru vînzarea cu amănuntul sau ca preparate sau ca articole (de exemplu, panglici, mese și luminări cu sulf și hîrtie specială contra muștelor):	
4101	Piei de bovine (inclusiv de bivoli) sau de cabaline (proaspete sau sărate, uscate, cenușărite, piclate sau altfel conservate, dar netăbăcite, nepergamentate sau altfel preparate), chiar epilate sau despicate (spăltuite):	
4102	Piei brute de ovine (proaspete sau sărate, uscate, cenușărite, piclate sau altfel conservate, dar netăbăcite, nepergamentate nici altfel preparate), chiar epilate sau despicate (spăltuite), altele decît cele excluse prin Nota 1c) din prezentul Capitol:	
4103	Alte piei (proaspete sau sărate, uscate, cenușărite, piclate sau altfel conservate, dar netăbăcite, nepergamentate nici altfel preparate), chiar epilate sau despicate (spăltuite), altele decît cele excluse prin Nota 1b) sau 1c) din prezentul Capitol:	
4206 00 000	Articole din intestine de animale (altele decît cele de la viermii de mătase), din bășici, din vezici sau din tendoane	
4301	Blănuri brute (inclusiv capete, cozi, labe și alte părți utilizabile în blănărie), altele decît pieile brute de la pozițiile 4101, 4102 sau 4103:	
5101	Lină, necardată, nepieptănată:	
5102	Păr fin sau grosier, necardat și nepieptănat:	
5103	Deșeuri de lină sau de păr fin sau grosier de animale, inclusiv deșeuri de fire, cu excepția destrămăturii:	
6701 00 000	Piei și alte părți ale păsărilor, acoperite cu penele sau cu puful lor, pene, părți de pene, puf și articole din aceste materiale (altele decît produsele de la poziția 0505 și decît tije de penel, prelucrate)	
9508	Manejuri, balansoare, standuri de tir și alte atracții de genul celor pentru bălciuri; circuri, menajerii și teatre ambulante:	
9601	Fildeș, os, carapace de broască testoașă, coarne de animale, corali, sidef și alte materiale de origine animală pregătite pentru fasonat (sculptat), prelucrate și articole din aceste materiale (inclusiv produsele obținute prin turnare):	
9705 00 000	Colecții și specimene pentru colecții de zoologie, de botanică, de mineralogie, de anatomie, sau care prezintă un interes istoric, arheologic, paleontologic, etnografic sau numismatic”;	

4) din anexa nr. 2 la Regulamentul cu privire la modul de colaborare între Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer și Serviciul Vamal în procesul controlului de stat al importului, exportului și tranzitului mărfurilor, pozițiile tarifare nr. 0402 21, 0408 11, 2505, 2517, 4101 și 4102 se exclud.

Vladimir FILAT

Valeriu Lazăr

Vasile Bumacov
Veaceslav Negruța

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministru economiei
Ministrul agriculturii
și industriei alimentare
Ministrul finanțelor

Nr. 787. Chișinău, 25 octombrie 2011.

865 HOTĂRÎRE **cu privire la alocarea mijloacelor financiare**

În temeiul punctelor 2 și 4 din Regulamentul privind utilizarea mijloacelor fondului de rezervă al Guvernului, aprobat prin Legea nr.1228-XIII din 27 iunie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.57-58, art.511), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Ministerul Finanțelor va aloca, din fondul de rezervă al Guvernului, Serviciului de Informații și Securitate 531240 lei în scopul organizării Ședinței a X-a Plenary a Confe-

rinței serviciilor speciale ale țărilor din Europa de Sud-Est (SEEIC).

2. Serviciul de Informații și Securitate, în calitate de beneficiar al mijloacelor alocate, va perfecta, în modul stabilit, documentele necesare pentru finanțarea cheltuielilor în cauză și va întreprinde măsurile de rigoare pentru buna organizare și desfășurare a evenimentului menționat.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor

Veaceslav Negruța

Nr. 789. Chișinău, 26 octombrie 2011.

866 DISPOZIȚIE

1. Se aprobă, conform anexei, componența nominală a delegației moldave pentru participare la cel de-al patrulea Forum de nivel înalt privind eficiența asistenței (29 noiembrie – 1 decembrie 2011, or. Busan, Republica Coreea).

2. Cheltuielile de deplasare pentru membrii delegației (transport, cazare, diurnă) vor fi suportate de către organizatori.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Nr. 97-d. Chișinău, 25 octombrie 2011.

Anexă
la Dispoziția Guvernului nr. 97-d
din 25 octombrie 2011

COMPONENȚA NOMINALĂ **a delegației moldave pentru participare la cel de-al patrulea** **Forum de nivel înalt privind eficiența asistenței (29 noiembrie – 1 decembrie 2011,** **or. Busan, Republica Coreea)**

BODIU Victor	- secretar general al Guvernului (conducător al delegației)	CIUREA Lucreția	- șef al Secției asistență externă, Direcția politici, planificare strategică și asistență externă, Cancelaria de Stat
PISTRINCIUC Vadim	- viceministru al muncii, protecției sociale și familiei	TERZI-BARBĂROȘIE Daniela	- director executiv, Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"
CALMÎC Octavian	- viceministru al economiei		

867 DISPOZIȚIE

În conformitate cu articolul 9 din Legea nr.80 din 7 mai 2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică se eliberează dna

Constanța POPESCU-MEREACRE din funcția de consilier principal de stat al Prim-ministrului.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Nr. 98-d. Chișinău, 25 octombrie 2011.

PARTEA III

Acte ale ministerelor, departamentelor și ale Băncii Naționale a Moldovei

Acte ale Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova

1682 O R D I N

cu privire la aprobarea formularului tipizat de document primar cu regim special „A-2/bi Bonul de comandă”

Întru executarea prevederilor pct.3¹ al Hotărârii Guvernului nr. 294 din 17 martie 1998 cu privire la executarea decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997, cu modificările și completările ulterioare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 09.04.1998, nr. 30-33, art. 288),

ORDON:

1. Se aprobă:

MINISTRUL FINANTELOR

Veaceslav NEGRUȚA

Nr. 110. Chișinău, 12 septembrie 2011.

1 ex. - pentru contabilitate
1 экз. - для бухгалтерии

Formular tipizat/Типовая форма
Anexa nr.1 la Ordinul ministrului finanțelor al Republicii Moldova nr. 110 din 12.09.2011
Приложение № 1 к Приказу Министра финансов Республики Молдова № 110 от 12.09.2011 г.

A-2/bi **BONUL DE COMANDĂ**
A-2/bi НАРЯД - ЗАКАЗ
din _____ 20____
от _____

Seria _____ Nr. _____
Серия _____ № _____

Entitatea _____ Cod fiscal/IDNO _____
Субъект (denumirea, adresa, telefonul - наименование, адрес, телефон) Фискальный код/IDNO

Beneficiar _____
Заказчик (numele, prenumele, IDNP, adresa, telefonul - фамилия, имя, IDNP, адрес, телефон)
Confectionare **Reparare** **Restaurare** **Termenul de executare** „ _____ ” 20____
Изготовление Ремонт Реставрация Срок исполнения

I. Denumirea și caracteristica materialelor recepționate de la beneficiar

Nr. d/o № п/п	Denumirea metalului prețios și pietrelor Наименование драгоценного металла и камней	Denumirea și descrierea materialelor, articolelor, pietrelor, defectelor Наименование и описание материалов, изделий, камней, дефектов	Cantitatea, unități Количество, штук	Titlul Проба	Masa, g Масса, г			Titlul comandat Заказанная проба	Masa metalului recalcultat la titlul comandat, g Масса металла пересчитанная в заказанную пробу, г
					Cu pietre С камнями	Fără pietre Без камней	Pietrelor Камней		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

II. Descrierea lucrărilor, materialele consumate

Описание работ, израсходованные материалы										
Nr. d/o № п/п	Denumirea articolului comandat, descrierea lucrărilor Наименование заказанного изделия, описание работ	Masa articolului finit, g Масса готового изделия, г		Pierderi Потери		Metal consumat, g Израсходовано металла, г			Pietre consumate, ct/ g Израсходовано камней, карт	Metal restant, g Остаток металла, г
		Cu pietre С камнями	Fără pietre Без камней			Total Всего	Al beneficiarului Заказчика	Al entității Субъекта		
1	2	3	4	%	g, г	7	8	9	10	11

III. Decontări cu beneficiarul

Nr. d/o № п/п	Denumirea serviciilor prestate Наименование оказываемых услуг	Valoarea serviciilor, lei Стоимость услуг, лей	Valoarea materialelor entității, lei Стоимость материалов субъекта, лей		Proba, marca, lei Опробование, клеймение, лей	Acciz, lei Акциз, лей	Suma totală a TVA, lei Общая сумма НДС, лей	Valoarea totală, lei Общая стоимость, лей
			Metal Метал	Pietre Камни				
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Comanda a fost primită de recepționarul (numele, prenumele) _____ semnătura _____
Заказ принял приемщик (фамилия, имя) _____
Cu regulile de recepție și condițiile de executare a comenzii sunt cunoscut, cu valoarea serviciilor sunt de acord (semnătura beneficiarului) _____

2 ex. - pentru beneficiar

2 ex. - для заказчика

Anexa nr.1 la Ordinul Ministrului Finanțelor al Republicii Moldova nr. 110 din 12.09.2011
 Приложение № 1 к Приказу Министерства финансов Республики Молдова № 110 от 12.09.2011 г.

A-2/bi BONUL DE COMANDĂ
 A-2/bi НАРЯД - ЗАКАЗ

 din _____ 20 _____
 от _____ 20 _____

A-2/bi BONUL DE COMANDĂ
 A-2/bi НАРЯД - ЗАКАЗ

 din _____ 20 _____
 от _____ 20 _____

Formular tipizat/Типовая форма
Anexa nr.1 la Ordinul Ministrului Finanțelor al Republicii Moldova nr. 110 din 12.09.2011
 Приложение № 1 к Приказу Министерства финансов Республики Молдова № 110 от 12.09.2011 г.

3 ex. - pentru secția de producere

3 ex. - для производственного цеха

A-2/bi BONUL DE COMANDĂ
 A-2/bi НАРЯД - ЗАКАЗ

 din _____ 20 _____
 от _____ 20 _____

A-2/bi BONUL DE COMANDĂ
 A-2/bi НАРЯД - ЗАКАЗ

 din _____ 20 _____
 от _____ 20 _____

Entitatea _____ **Cod fiscal/IDNO** _____
Beneficiar _____
 Заказчик _____
Confectionare _____ **Restaurare** _____
 Изготовление Ремонт
I. Denumirea și caracteristica materialelor recepționate de la beneficiar
 Наименование и характеристика принятых от заказчика материалов

№ de № n/r	Denumirea și descrierea materialelor, articolelor, pieselor și defectelor Наименование и описание материалов, изделий, камней, дефектов	Cantitatea, unități Количество, штук	Tipul Тип	Masa, g Масса, г			Tălăi comandă Заказанная проба	Masa металла рецепта в талях и пробах, г
				Cu piatră С камнями	Pierce Камней	Pierce Камней		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

II. Descrierea lucrărilor, materialele consumate

Описание работ, израсходованные материалы

№ de № n/r	Denumirea activității comandă, descrierea lucrărilor Наименование заказанного изделия, описание работ	Masa activității Masa, g Масса, г		Pierce Потри	Masa consumat, g Израсходовано металла, г		Pierce consumat, g Израсходовано камня, г	Masa restant, g Остаток металла, г
		Cu piatră С камнями	Fără piatră Без камней		Total Итого	Al beneficiar Заказчика		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

III. Decontări cu beneficiarul

Расчет с заказчиком

№ de № n/r	Denumirea serviciilor prestate Наименование оказываемых услуг	Valoarea serviciilor, lei Стоимость услуг, лей	Valoarea materialelor entităților, lei Стоимость материалов субъектов, лей		Probară, marcarea, lei Опробование, клеймение, лей	Acți, lei Амун, лей	Suma totală a TVA, lei Общая стоимость НДС, лей	Valoarea totală, lei Общая стоимость, лей
			Metal Метал	Pierce Камни				
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Comanda a fost primită de recepționerul (numele, prenumele) _____ **semnatura** _____
 Заказ принят приемщиком (фамилия, имя) _____
Cu regulile de recepție și condițiile de executare a comenzii sunt cunoscute, cu valoarea serviciilor sunt de acord (semnatura beneficiarului) _____
 С правилами приема и условиями изготовления заказа ознакомлен, со стоимостью услуг согласен (подпись заказчика)
Avansul primit la recepționarea comenzii _____ **lei (suma în lire)** _____
 Получен аванс при приеме заказа _____ лей (сумма прописано)
Diferența dintre valoarea totală și avans _____ **lei (suma în lire)** _____
 Разница между общей стоимостью заказа и авансом _____ лей (сумма прописано)
Comanda executată și metalele restant au fost eliberate de recepționer _____ **semnatura** _____
 Выполненный заказ и остатки металла выдан приемщиком _____
Comanda executată și metalele restant au fost primite de beneficiar _____ **semnatura** _____
 Выполненный заказ и остатки металла получены заказчиком _____
 Troncul de decontare _____
 Гарантийный срок _____ мес/згод

Anexa nr. 2
la Ordinul ministrului finanțelor
al Republicii Moldova
nr. 110 din 12.09.2011

INSTRUCȚIUNE
privind modul de completare a formularului tipizat de document primar
cu regim special "A-2/bi Bonul de comandă"

Secțiunea 1
Dispoziții generale

1. Prezenta Instrucțiune este elaborată în temeiul art. 11 alin. (2) lit. (a), art. 20 ale Legii contabilității nr. 113-XVI din 27 aprilie 2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 90-93, art. 399), întru executarea Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 294 din 17 martie 1998 "Cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 30-33, art. 288), cu modificările și completările ulterioare, și stabilește modul de completare a formularului „A-2/bi Bonul de comandă”.

2. „A-2/bi Bonul de comandă” este un formular tipizat de document primar cu regim special care se întocmește de către entitate în cazul confecționării, reparării, restaurării articolelor din metale prețioase și pietre (giuvaiere, prețioase) la comanda beneficiarilor.

3. Formularele „A-2/bi Bonul de comandă” se eliberează de Editura de Imprimare „Statistica” și organele teritoriale pentru statistică.

Secțiunea a 2-a
Completarea formularului A-2/bi Bonul de comandă

4. Formularul „A-2/bi Bonul de comandă” se întocmește în 3 exemplare:

1) primul exemplar este transmis în contabilitate și servește ca bază pentru contabilizarea încasărilor și casarea metalelor prețioase, pietrelor giuvaiere sau prețioase, utilizate la confecționarea, repararea sau restaurarea articolelor;

2) exemplarul doi este transmis beneficiarului și servește ca bază pentru eliberarea comenzii și metalului restant (după caz), certificatului de calitate a pietrelor prețioase sau copiei lui, aprecierea calității lucrărilor executate;

3) exemplarul trei este transmis în secția de producere pentru executarea comenzii.

5. Formularul „A-2/bi Bonul de comandă” se completează în modul următor:

1) În rubrica „Seria” se indică seria bonului de comandă.

2) În rubrica „Nr.” se indică numărul bonului de comandă.

3) În rubrica „din _____ 20__” se indică data, luna cu litere, anul întocmirii bonului de comandă.

4) În rîndul „Entitatea” se indică denumirea entității, adresa juridică, numărul de telefon, codul fiscal/IDNO.

5) În rîndul „Beneficiar” se indică numele, prenumele beneficiarului, IDNP (codul personal), adresa acestuia și numărul de telefon.

6) Rubricile „Confecționare”, „Reparare” și „Restaurare” se bifează în dependență de lucrările solicitate de către beneficiar.

7) În rubrica „Termenul de executare” se indică data, luna cu litere, anul de executare a comenzii.

8) Tabelul I „Denumirea și caracteristica materialelor recepționate de la beneficiar” se completează în modul următor:

a) în coloana 1 „Nr. d/o” se indică numărul de ordine a materialelor, articolelor, pietrelor recepționate de la beneficiar;

b) în coloana 2 „Denumirea metalului prețios și pietrelor”

se specifică denumirea metalului prețios, pietrelor giuvaiere sau prețioase recepționate de la beneficiar;

c) în coloana 3 „Denumirea și descrierea materialelor, articolelor, pietrelor, defectelor” se indică denumirea articolelor, resturilor, materialelor din metale prețioase, cifrul lingoului standard, denumirea pietrelor giuvaiere sau prețioase. În caz de reparare (restaurare), se indică denumirea articolelor, lungimea lanțului/brățării în milimetri/centimetri, mărimea inelului, numărul căpăcelelor ceasului și alte semne esențiale, defectele, după caz.

Pentru pietrele predate de beneficiar în bonul de comandă se specifică forma și măsurile (diametrul, înălțimea, lungimea, lățimea) necesare bijutierului pentru confecționarea articolului, fără ca pietrele prețioase să fie recepționate. Fixarea pietrelor prețioase se va efectua în prezența beneficiarului la momentul eliberării comenzii. În cazul, în care beneficiarul insistă la predarea pietrelor prețioase la momentul întocmirii bonului de comandă, de la el se va lua o recipisă despre neprezentarea pretențiilor privind calitatea și caracteristica pietrelor prețioase restituite;

d) în coloana 4 „Cantitatea, unități” se indică numărul materialelor, articolelor, pietrelor recepționate;

e) în coloana 5 „Titlul” se indică titlul metalului prețios recepționat;

f) în coloanele 6, 7, 8 „Masa, g” se indică masa efectivă în grame a articolelor, resturilor „Cu pietre”, „Fără pietre” și „Pietrelor”.

Cu acordul beneficiarului, articolele (resturile) din metale prețioase pot fi topite în prezența acestuia, iar greutatea lingoului obținut se indică în coloana 7.

În coloana 8 se indică greutatea pietrelor predate de beneficiar, necesare la confecționarea articolelor (în carate pentru pietrele prețioase) sau celor demontate din articol;

g) în coloana 9 „Titlul comandat” se indică titlul comandat de către beneficiar pentru articolul finit;

h) în coloana 10 „Masa metalului recalculată la titlul comandat, g” se indică masa metalului prețios recalculată la titlul articolului comandat.

Masa metalului recalculată la titlul comandat = (Titlul efectiv / Titlul comandat) x Masa metalului recepționat.

9) Tabelul II „Descrierea lucrărilor, materialele consumate” se completează în modul următor:

a) în coloana 1 „Nr. d/o” se indică numărul de ordine a articolului comandat, reparat sau restaurat;

b) în coloana 2 „Denumirea articolului comandat, descrierea lucrărilor” se indică denumirea articolului comandat, numărul mostrei conform catalogului, mărimea în milimetri/centimetri. După caz se anexează schița beneficiarului pentru articolul comandat.

La repararea, restaurarea articolelor se indică lucrările care urmează a fi executate.

În cazul în care la confecționarea articolelor se utilizează pietre prețioase ale entității, pentru ele se indică denumirea, forma de șlefuire, măsurile, culoarea și puritatea conform certificatului de calitate, numărul și data certificatului de calitate;

c) în coloanele 3 și 4 „Masa articolului finit, g” se indică masa în grame a articolului finit „Cu pietre” și „Fără pietre”;

d) în coloanele 5 și 6 "Pierderi, %, g" se indică pierderile efective ținând cont de limitele pierderilor normative, aprobate de entitate pentru confecționarea, repararea și restaurarea articolelor, corespunzător grupei de complexitate a acestora;

e) în coloana 7 „Metal consumat, g”, „Total” se indică masa în grame a metalului prețios total consumat la confecționarea, repararea, restaurarea articolului.

f) în coloana 8 „Metal consumat, g”, „Al beneficiarului” se indică greutatea metalului prețios predat de beneficiar pentru confecționarea, repararea, restaurarea articolului;

g) în coloana 9 „Metal consumat, g”, „Al entității” se indică masa metalului prețios suplimentat (parțial sau integral) de entitate, în cazul în care pentru confecționarea, repararea, restaurarea articolului, beneficiarul nu dispune de o cantitate necesară de metal prețios.

h) în coloana 10 „Pietre consumate, ct/g” se indică masa în carate/grame a pietrelor (beneficiarului sau entității), consumate la confecționarea articolului;

i) în coloana 11 „Metal restant, g” se indică masa în grame a restului de metal prețios, rămas după confecționarea, repararea, restaurarea articolului care urmează a fi restituit beneficiarului.

10) Tabelul III „Decontări cu beneficiarul” se completează în modul următor:

a) în coloana 1 „Nr. d/o” se indică numărul de ordine a serviciilor prestate;

b) în coloana 2 „Denumirea serviciilor prestate” se specifică denumirea serviciilor prestate (confecționarea lanțului, sudarea inelului, fixarea pietrelor etc.);

c) în coloana 3 „Valoarea serviciilor, lei” se indică valoarea serviciilor conform nomenclatorului de prețuri, elaborat și aprobat de entitate;

d) în coloanele 4, 5 „Valoarea materialelor entității, lei” se indică costul metalului prețios și/sau al pietrelor giuvaiere (prețioase), utilizate de către entitate;

e) în coloana 6 „Probarea, marcarea, lei” se indică valoarea serviciilor de probare și marcarea ale Camerei de Stat pentru Supravegherea Marcării, conform Listei serviciilor și tarifele pentru probarea și marcarea articolelor din metale prețioase, analiza metalelor prețioase, expertizarea metalelor prețioase și diagnosticarea pietrelor prețioase, aprobată prin Legea nr. 282-XV din 22.07.2004 privind regimul metalelor prețioase și pietrelor prețioase (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 171-174, art. 777), cu modificările și completările ulterioare;

f) în coloana 7 „Accize, lei” se indică suma accizului

calculat reieșind din cotele prevăzute în Titlul IV al Codului fiscal nr.1163-XIII din 24.04.1997 (Monitorul Oficial ediție specială din 08.02.2007), cu modificările și completările ulterioare;

g) în coloana 8 „Suma totală a TVA, lei” se indică suma taxei pe valoarea adăugată calculată din sumele coloanelor 3, 4, 5 (după caz), 6 și 7;

h) în coloana 9 „Valoarea totală, lei” se indică suma calculată din coloanele 3, 4, 5 (după caz), 6, 7, și 8.

11) În rîndul „Comanda a fost primită de recepționarul (numele, prenumele), semnătura” se indică numele, prenumele persoanei responsabile pentru recepționarea comenzii, precum și semnătura acesteia.

12) În rîndul „Cu regulile de recepție și condițiile de executare ale comenzii sînt cunoscut, cu valoarea serviciilor sînt de acord (semnătura beneficiarului)”, beneficiarul semnează exemplarele 1, 2 și 3 ale formularului „A-2/bi Bonul de comandă” privind acordul său cu regulile de recepționare/executare a comenzii și valoarea serviciilor.

13) În rîndul „S-a primit la recepționarea comenzii avans, lei (suma cu litere)” se indică cu litere suma avansului primit la recepționarea comenzii de la beneficiar.

14) În rîndul „Diferența dintre valoarea totală și avans, lei (suma cu litere)” se indică cu litere suma rămasă spre achitare, calculată ca diferența dintre valoarea totală (coloana 9) și suma avansului primit.

15) În rîndul „Comanda executată și metalul restant au fost eliberate de recepționar, semnătura” recepționarul sau altă persoană responsabilă pentru eliberarea comenzii semnează exemplarele 1, 2 și 3 ale formularului „A-2/bi Bonul de comandă” privind eliberarea comenzii executate și metalului restant (după caz).

16) În rîndul „Comanda executată și metalul restant au fost primite de beneficiar, semnătura” beneficiarul semnează exemplarele 1, 2 și 3 ale formularului „A-2/bi Bonul de comandă” privind recepția comenzii executate și metalului restant (după caz).

17) În rîndul „Termenul de garanție” se indică termenul de garanție pentru lucrările executate stabilit conform prevederilor legislației în vigoare.

Recepționarul aplică ștampila entității pe toate exemplarele formularului „A-2/bi Bonul de comandă”.

Pozițiile necompletate ale exemplarelor 1, 2 și 3 se bazează obligatoriu.

Comanda întocmită se înregistrează în registrul de evidență a comenzilor.

1683 ORDIN
privind modificarea și completarea Instrucțiunii
cu privire la evidența contabilă în contabilitățile
centralizate din cadrul primăriilor satelor (comunelor),
orașelor, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor
nr.94 din 19 iulie 2010

În legătură cu necesitatea reflectării în evidența contabilă a unor operațiuni specifice contabilităților centralizate din cadrul primăriilor satelor (comunelor), orașelor,

ORDON:

În Instrucțiunea "Cu privire la evidența contabilă în contabilitățile centralizate din cadrul primăriilor satelor (comunelor), orașelor", aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.94 din 19 iulie 2010, se operează următoarele modificări și completări.

1. În compartimentul I „Organizarea evidenței contabile”, punctul 27, capitolul VI „Decontări”, contul 18 „Decontări cu personalul privind retribuirea muncii”, după subcontul 188 „Decontări privind contribuția individuală de asigurări sociale de stat obligatorii cu bugetul asigurărilor sociale de stat” se introduce subcontul 189 „Alte decontări”.

Decontări cu personalul privind retribuirea muncii	18	Alte decontări	189
--	----	----------------	-----

2. În capitolul III „Evidența operațiilor privind executarea planului de cheltuieli ale instituțiilor finanțate din bugetul satului (comunei), orașului”, Secțiunea „Finanțări”, în punctul 183, primul alineat se modifică și va avea următorul conținut:

MINISTRUL FINANTELOR

Nr. 126. Chișinău, 18 octombrie 2011.

1684 ORDIN
privind modificarea și completarea Instrucțiunii
cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice,
aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.93
din 19 iulie 2010

În legătură cu necesitatea reflectării în evidența contabilă a unor operațiuni specifice instituțiilor publice,

ORDON:

În Instrucțiunea "Cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice", aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.93 din 19 iulie 2010, se operează următoarele modificări și completări.

1. În compartimentul „Planul de conturi al evidenței contabile privind executarea devizelor de cheltuieli ale instituțiilor bugetare”, capitolul VII „Decontări”, contul 18 „Decontări cu personalul privind retribuirea muncii și bursieri”, denumirea subcontului 189 „Alte decontări privind lucrările executate” se modifică în: „Alte decontări”.

2. În anexa 4 „Corespondența subconturilor privind operațiile contabile de bază”, capitolul VII „Decontări”,

MINISTRUL FINANTELOR

Nr. 127. Chișinău, 18 octombrie 2011.

„În subcontul 238 „Alte mijloace pentru întreținerea instituției” se ține evidența finanțării primite în conformitate cu ordinea în vigoare din alte surse – ajutorul umanitar, primit de la alte state și guverne, de la agenții economici și persoane particulare, alocate pentru cheltuielile instituției și alte activități. Subcontul 238 se creditează cu sumele mijloacelor intrate”.

3. În Anexa nr.5 „Corespondența subconturilor privind operațiunile contabile de bază”, după punctul 126 „Plata indemnizațiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat, din contul altor mijloace, mijloacelor și fondurilor speciale” se introduc rîndurile 126¹, 126² și 126³ cu următorul conținut:

126 ¹ .	Calcularea indemnizațiilor alesului local pentru participare la sedința consiliului, indemnizațiilor achitate la încetarea raporturilor de muncă și indemnizațiile achitate din mijloacele financiare ale angajatorului	200,211	189
126 ² .	Retinerea impozitelor pe venitul din indemnizații	189	173
126 ³ .	Plata indemnizațiilor	189	120,121 160

4. Prezentul ordin intră în vigoare din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Veaceslav NEGRUȚA

conținutul operațiunilor din punctele 167,168,169 se modifică în:

167.	Calcularea onorariului compozitorilor, artiștilor, autorilor pentru lucrările executate pe baza contractelor și comenziilor unice, indemnizațiilor alesului local pentru participare la sedința consiliului, indemnizațiilor achitate la încetarea raporturilor de muncă și indemnizațiile achitate din mijloacele financiare ale angajatorului	200, 211	189
168.	Retinerea impozitelor pe venitul din onorar, indemnizații	189	173
169.	Plata salariilor, burselor, onorariilor și indemnizațiilor	180, 181, 189	120, 160, 121, 124

3. Prezentul ordin intră în vigoare din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Veaceslav NEGRUȚA

Acte ale Ministerului Sănătății al Republicii Moldova**1685 O R D I N****cu privire la aprobarea Regulamentului Comitetului
Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă
Ministerul Sănătății**

În temeiul art.7 alin.(1) al Legii nr.382-XIV din 6.05.1999 cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor și întru executarea prevederilor Convenției unice asupra stupefiantelor și Protocolului de modificare a Convenției, adoptate la 30 martie 1961, New York, Convenției asupra substanțelor psihotrope, adoptate la 21 februarie 1971, Viena, în scopul activității oportune de organizare a controlului asupra circulației legale a substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor, precum și în baza art.13 al Legii nr.317 din 18.07.2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale,

O R D O N:

1. Se aprobă Regulamentul Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă Ministerul Sănătății, conform anexei.

2. A delega Comitetul Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă Ministerul Sănătății pentru activitate în cadrul IMSP Dispensarul Republican de Narcologie ca subdiviziune subordonată.

3. Dl Mihail Oprea, directorul general al IMSP Dispensarul Republican de Narcologie, va numi prin ordin președintele Comitetului, care va exercita funcția în conformitate cu actele legislative și normative în vigoare:

3.1 Va reprofila și va prevedea pentru Comitet, în limita funcțiilor și fondului de salarizare existent 4,5 unități:

a) președinte, medic categoria superioară în managementul sanitar – 1,0

b) medic psihiatru-narcolog – 1,0

c) farmacist – 1,0

d) asistentă medicală, secretar – 1,0

e) jurist – 0,5

3.2. Va asigura activitatea Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă Ministerul Sănătății în strictă conformitate cu Regulamentul aprobat.

3.3. Va informa trimestrial Ministerul Sănătății despre

încălcările depistate în urma controalelor efectuate în instituțiile medico-sanitare și întreprinderile farmaceutice, în scopul luării deciziilor de rigoare.

3.4. Va asigura publicarea prezentului ordin în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în modul stabilit.

4. Direcția sănătății a Consiliului municipal Chișinău, Secția sănătății a Primăriei mun.Bălți, Direcția sănătății și protecției sociale UTA Găgăuzia, instituțiile medico-sanitare publice centre ale medicilor de familie, centre de sănătate autonome, spitalele raionale, municipale și republicane, instituțiile medico-sanitare departamentale și private, centrele de sănătate publică, Agenția Medicamentului și întreprinderile farmaceutice:

4.1. Vor lua drept călăuză în activitatea cotidiană cerințele prevăzute în Regulamentul nominalizat aprobat prin prezentul ordin.

4.2. Vor organiza activitatea subdiviziunilor subordonate strict în conformitate cu cerințele legislative și normative din domeniu.

4.3. Vor asigura implementarea în practică a Regulamentului dat, precum și evidența, păstrarea, prescrierea, livrarea și utilizarea substanțelor narcotice, psihotrope și precursorilor, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

5. Direcția politici în asistența medicală (dna Tatiana Zatic), Direcția politici în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale (dna Ludmila Topchin), Direcția politici buget și finanțe (dl Valeriu Sava) vor acorda suportul consultativ-metodic în vederea realizării prezentului ordin.

6. Se abrogă Ordinul Ministerului Sănătății nr.67 din 6 martie 2009 cu privire la Comitetul Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă Ministerul Sănătății al Republicii Moldova.

Controlul executării ordinului în cauză se atribuie dnei Tatiana Zatic, șef Direcție politici în asistența medicală.

VICEMINISTRUL SĂNĂTĂȚII**Octavian GRAMA****Nr. 478. Chișinău, 9 iulie 2010.**

Anexă
la Ordinul Ministerului Sănătății
nr.478 din 09.07.2010

**REGULAMENTUL
Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor
de pe lângă Ministerul Sănătății****Capitolul I
Dispoziții generale**

1. Prezentul Regulament reglementează misiunea, funcțiile, atribuțiile și drepturile Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor de pe lângă Ministerul Sănătății (în continuare Comitet) privind circulația, evidența și controlul asupra substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor.

2. Comitetul este o structură de pe lângă Ministerul Sănătății delegat pentru activitate în cadrul IMSP Dispensarul Republican de Narcologie și își desfășoară activitatea

conform prevederilor Constituției Republicii Moldova, Legii nr.382-XIV din 6 mai 1999 „Cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor”, convențiilor și altor acte internaționale la care Republica Moldova este parte, actele normative ce țin de domeniul vizat, precum și de prezentul Regulament.

**Capitolul II
Misiunea, atribuțiile de bază și drepturile
Comitetului**

3. Misiunea Comitetului este monitorizarea circulației legale a substanțelor narcotice și psihotrope și a precur-

sorilor, promovarea politicii de stat în problema circulației substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor, ocrotirea sănătății omului, combaterea narcomaniei și narcobusinessului.

4. Comitetul exercită următoarele atribuții:

a) eliberează și retrage autorizații pentru activități cu substanțe narcotice și psihotrope și cu precursori, în conformitate cu legislația în vigoare;

b) exercită controlul asupra circulației legale a substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor;

c) analizează situația privind circulația substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor pe teritoriul Republicii Moldova;

d) estimează necesarul de substanțe narcotice și psihotrope și/sau de precursori pentru Republica Moldova luându-se ca bază consumul real pe anul precedent și va prezenta Comitetului Internațional de Control asupra Drogurilor pentru aprobare;

e) efectuează, conform legislației în vigoare, autorizarea exportului, importului, tranzitului substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor și de activitate cu substanțe narcotice, psihotrope și precursori;

f) primește de la agenții economici licențiați/autorizați dări de seamă, trimestrial și anual, cu privire la activitatea lor și asigurarea cu substanțe narcotice, psihotrope și/sau precursori, conform anexei nr.1 la prezentul Regulament;

g) prezintă trimestrial și anual raport de dări de seamă Comisiei Interdepartamentale de Combatere a Narcomaniei și Narcobusinessului, precum și Comitetului Internațional de Control asupra Drogurilor al ONU despre circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor în Republica Moldova;

h) exercită alte atribuții stabilite prin lege.

Capitolul III

Acordarea, suspendarea sau retragerea autorizației

5. Pentru obținerea autorizației de activitate cu substanțe narcotice, psihotrope și a precursorilor solicitantul depune la Comitet o cerere, motivând necesitatea activității care va include denumirea instituției, adresa juridică, numărul contului bancar și datele bancare ale băncii, cu următoarele documente anexate:

a) copiile documentelor de fondare și înregistrare al instituției;

b) copia ordinului de angajare a persoanei responsabile de activitate cu precursori;

c) copiile diplomelor și certificatelor de conferire a categoriei de calificare profesională pentru tipul de activitate autorizat;

d) avizul consultativ al instituției medico-sanitare narcologice, ce confirmă sănătatea lucrătorilor, care în baza obligațiilor de serviciu, au acces la substanțe narcotice, psihotrope și a precursorilor și nu suferă de narcomanie, toxicomanie, alcoolism cronic sau lipsa persoanelor inapte pentru unele tipuri de activități, legate cu surse de pericol sporit.

6. Autorizația se eliberează în baza demersului președintelui Comitetului de către directorul general în timp de 5 zile lucrătoare de la data înregistrării declarației pentru eliberarea autorizației. În caz de refuz, solicitantul va fi informat, în scris, despre motivele deciziei respective.

7. Posesorii autorizației sint obligați să efectueze această activitate numai în limitele prevăzute de legislația în vigoare.

8. În cazul când posesorul autorizației schimbă denumirea, persoana responsabilă, adresa juridică sau tipul activităților, care au fost indicate în autorizație, este obligat în decurs de 5 zile să se adreseze la Comitet pentru primirea unei autorizații sau modificarea celei existente.

9. În cazul pierderii autorizației, posesorul ei este obligat în termen de 10 zile să se adreseze la Comitet pentru primirea duplicatului acestuia, prezentând totodată și explicațiile de rigoare, anexînd anunțul respectiv, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

10. Autorizația, extrasul autentificat și duplicatul se înregistrează, obligatoriu, de către Comitet.

11. Importul și exportul de substanțe narcotice și psihotrope se efectuează în baza de autorizație a Comitetului, sub supravegherea și controlul acestuia.

12. Fiecare caz de import sau export, indiferent de faptul că este vorba de una sau de cîteva substanțe, sau de loturi de substanțe, se efectuează în baza de autorizație aparte de import sau export.

13. Tranzitul de substanțe narcotice, psihotrope și/sau precursorilor pe teritoriul Republicii Moldova se efectuează în baza autorizației eliberate de către directorul general în temeiul demersului președintelui Comitetului, precum și pe ruta stabilită de cel din urmă.

14. Pentru primirea autorizației de import/export a substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor, agentul economic depune la Comitet o cerere, indicînd scopul acestuia și adresele juridice ale importatorului și exportatorului, denumirea internațională sau denumirea cu care este pusă în circulație substanța, forma medicală, cantitatea lor, termenul importului/exportului.

15. La cerere se anexează:

a) copia contractului cu privire la marfa transportată, ce confirmă autenticitatea importului de substanțe narcotice, psihotrope și/sau precursori;

b) angajamentul, în scris, al solicitantului de prezentare către Comitet a dărilor de seamă, conform legislației în vigoare.

16. În cazul divergențelor între cantitatea substanțelor narcotice, psihotrope și precursorilor importate/exportate și cele indicate în autorizație, se informează organul competent al statului respectiv, de unde s-a realizat importul/exportul, solicitînd eliberarea unei noi autorizații.

17. Agentul economic care efectuează importul/exportul substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor prezintă trimestrial Comitetului darea de seamă despre cantitatea substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor importate/exportate, cu indicarea statelor (țărilor), din care s-a realizat importul/exportul, conform anexei nr.2 la prezentul Regulament.

18. Suspendarea sau retragerea autorizației se efectuează în baza ordinului directorului general la demersul motivat al președintelui Comitetului. Ordinul de suspendare sau retragere a autorizației va fi adus la cunoștința beneficiarului.

19. Prestarea serviciilor menționate se efectuează de către Comitet contraplată, în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare.

Anexa nr.1
la Regulamentul Comitetului Permanent
de Control asupra Drogurilor de pe lângă
Ministerul Sănătății

DAREA DE SEAMĂ nr.1- narco

(denumirea agentului economic)

privind circulația substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor
pe perioada 01 ____ 20__

Nr.	Denumirea preparatelor	un.	Stoc la 01 ____ 20__	Primit pe perioada respectivă	Consumat pe perioada respectivă	Stoc la 01 ____ 20__
1	2	3	4	5	6	7

Persoana responsabilă

Semnătura

Anexa nr.2
la Regulamentul Comitetului Permanent
de Control asupra Drogurilor de pe lângă
Ministerul Sănătății

DAREA DE SEAMĂ nr.2 - narco

(denumirea agentului economic)

privind importul substanțelor narcotice, psihotrope și/sau precursorilor
pe perioada 01 ____ 20__

Nr.	Denumirea preparatelor	un.	Stoc la 01 ____ 20__	Primit pe perioada respectivă		Consumat pe perioada respectivă		Stoc la 01 ____ 20__
				Exportator (data primirii, nr.autorizației, adresa juridică)	Cantitatea (kg, litru)	Consumator (adresa juridică)	Cantitatea (kg, litru)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Persoana responsabilă

Semnătura

ÎNREGISTRAT:
Ministerul Justiției
nr. de înregistrare 850
din 17 octombrie 2011
Ministru _____ Oleg EFRIM

1686 O R D I N

**privind procedura de autorizare de punere pe piață
a medicamentelor fabricate în conformitate cu Regulile
de Bună Practică de Fabricație (GMP)**

În temeiul prevederilor art. 11 al Legii cu privire la medicamente nr. 1409-XIII din 17 decembrie 1997, cu modificările și completările ulterioare, art. 20 alin. (3) al Legii cu privire la activitatea farmaceutică nr.1456-XII din 25 mai 1993, cu modificările și completările ulterioare și în scopul deblocării procesului de autorizare a medicamentelor fabricate în conformitate cu Regulile de Bună Practică de Fabricație (GMP), emit prezentul **ordin**:

1. Directorul general al Agenției Medicamentului va asigura procesul de autorizare a medicamentelor fabricate în conformitate cu Regulile de Bună Practică de Fabricație (GMP), după cum urmează:

Medicamentele fabricate în conformitate cu Regulile de Bună Practică de Fabricație (Good Manufacturing Practice - GMP) și înregistrate de Agenția Europeană a Medicamentelor (European Medicines Agency - EMA) sau în una din țările Uniunii Europene, Norvegia și Elveția sau de

Autoritatea Statelor Unite ale Americii pentru Reglementarea Medicamentelor și Alimentelor (Food and Drug Administration - FDA, USA), Canada, Japonia, Australia se autorizează și se autorizează repetat în temeiul cererii înaintate, însoțită de documentația prevăzută în anexa nr.2 la Ordinul Ministerului Sănătății nr. 344 din 18.11.2004 „Cu privire la reglementarea autorizării produselor medicamentoase de uz uman și aprobarea variațiilor postautorizare pentru produsele farmaceutice și parafarmaceutice”, inclusiv Certificatul de calitate de la producător, după efectuarea expertizei documentației prezentate și decizia pozitivă a Comisiei Medicamentului, fără efectuarea controlului calității de către Laboratorul pentru Controlul Calității Medicamentelor la etapa de autorizare și autorizare repetată, cu efectuarea acestui control ulterior selectiv.

2. Controlul executării prezentului ordin mi-l asum.

MINISTRUL SĂNĂTĂȚII**Andrei USATÎI****Nr. 767. Chișinău, 11 octombrie 2011.**

Acte ale Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova

APROBAT:

Biroul Executiv al Camerei de Comerț
și Industrie a Republicii Moldova
Procesul-verbal nr. 34/1 din 14 septembrie 2011

1687 R E G U L A M E N T**cu privire la experții-evaluatori și consultanții
Sistemului "Expertul CCI a Republicii Moldova"****I. DOMENIUL DE APLICARE**

Prezentul Regulament stabilește cerințele înaintate față de experții-evaluatori și consultanții Sistemului "Expertul CCI a Republicii Moldova" al Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova (în continuare - sistemul CCI), drepturile, obligațiile, răspunderea experților-evaluatori și a consultanților, modalitatea atestării lor, precum și autorizarea acestora privind expertiza/evaluarea obiectelor, produselor și mărfurilor.

**II. ACTE LEGISLATIVE ȘI NORMATIVE CE
REGLEMENTEAZĂ ACTIVITATEA ÎN DOMENIU**

Prezentul Regulament a fost elaborat în baza următoarelor acte legislative și normative:

- Legea nr.393-XIV din 13 mai 1999 cu privire la Camera de Comerț și Industrie;
- Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001 cu privire la licențierea unor genuri de activitate;
- Legea nr.989-XV din 18 aprilie 2002 cu privire la activitatea de evaluare;
- Statutul Camerei de Comerț și Industrie din 6 septembrie 2002;
- Hotărârea Guvernului nr. 1599 din 13 decembrie 2002 "Cu privire la regulile de origine a mărfurilor";
- EN 45013 "Cerințele generale față de organele de certificare care desfășoară atestarea cadrelor";
- ISO 10011-2-97 "Cerințele de calificare față de auditori privind sistemul calității".

III. NOȚIUNI GENERALE

În prezentul Regulament sunt utilizate următoarele noțiuni:

- **activitate de evaluare** – activitate desfășurată de întreprinderile de evaluare, care constă în estimarea valorii de piață sau a altei valori a obiectului evaluării;
- **evaluare** – proces de determinare a valorii obiectului evaluării la o dată concretă, ținându-se cont de factorii fizici, economici, sociali și de altă natură, care influențează asupra valorii;
- **expertiză** – examinarea independentă a obiectului expertizei (mărfii), care este efectuată de către un specialist competent (expert) în baza unor factori obiectivi, în scopul obținerii unei soluționări veridice a sarcinii puse;
- **expert-evaluator** – persoana calificată și atestată cu dreptul de a efectua unul sau mai multe genuri de expertiză/evaluare, conform grupelor corespunzătoare de mărfuri;
- **expert-evaluator/consultant stagiar** – persoana care trece instruirea pentru atribuirea calificării de expert-evaluator sau consultant;
- **consultant** – persoana calificată și atestată cu dreptul de a perfectă și elibera certificate de origine a mărfurilor și certificate cu altă destinație;
- **atestarea expertului-evaluator și a consultantului** – procedura de apreciere a calificării expertului-evaluator și a consultantului de către Comisia de atestare în scopul verificării corespunderii acestuia cerințelor stabilite;
- **comisia de atestare (în continuare – Comisia)** – comisie creată pentru a supune atestării experților-evaluatori și consultanții sistemului CCI;
- **certificat de calificare** – document de evidență a calificării expertului-evaluator/consultantului;

- **autorizare** – document oficial prin care experții-evaluatori ai Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova se împuternicesc cu dreptul de a efectua expertize/evaluări a obiectelor, produselor și mărfurilor;

- **legitimația expertului-evaluator și a consultantului** – document eliberat de către Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova în conformitate cu regulile sistemului CCI, care confirmă că persoana nominalizată corespunde calificării necesare și este autorizată ca expert-evaluator sau consultant într-un anumit gen de activitate;

- **raport de evaluare** – act întocmit de evaluator, pe hirtie sau pe suport electronic, la finele procesului de determinare a valorii obiectului evaluării;

- **raport de expertiză** – document elaborat într-o formă stabilită, care include sarcina, date concrete, rezultate ale cercetărilor, analiza și concluziile ce țin de efectuarea expertizei;

- **certificat de origine a mărfii** – document ce confirmă univoc țara de origine a mărfurilor și care este eliberat de organul țării exportatoare abilitat în conformitate cu legislația națională.

IV. PRINCIPII GENERALE

Experți-evaluatori și consultanți pot deveni persoanele, care au studii superioare, corespund cerințelor prezentului Regulament și sînt atestați de Comisie.

În cazuri excepționale, pentru efectuarea expertizei/evaluării sînt admiși experții-evaluatori atestați, care nu au studii superioare, dar care au suficientă experiență în domeniul expertizei/evaluării mărfurilor.

1. Experții-evaluatori efectuează următoarele genuri de expertiză/evaluare:

- determinarea cantității și calității mărfurilor;
- determinarea țării de origine a mărfurilor;
- determinarea cantității producției, obținute din materia primă plasată în regim vamal de perfecționare activă;
- determinarea cantității producției, obținute din materia primă plasată în regim vamal de transformare sub control vamal;
- determinarea producătorului mărfii;
- determinarea poziției tarifare (codului) și a destinației mărfii;
- evaluarea bunurilor imobile;
- evaluarea utilajului;
- evaluarea mijloacelor de transport;
- evaluarea mărfurilor industriale;
- evaluarea produselor alimentare;
- evaluarea materialelor de construcție;
- evaluarea altor mărfuri;
- alte genuri de expertiză.

2. Consultanții își desfășoară activitatea în următoarele direcții:

- perfectarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor și certificatelor cu altă destinație;
- acordarea asistenței necesare la perfectarea documentelor referitoare la import-export.

3. În sistemul CCI pentru experții-evaluatori sînt prevăzute următoarele calificative:

- expert-evaluator de categoria a II-a.
- expert-evaluator de categoria I.
- expert-evaluator de categoria superioară.

Consultanții sistemului CCI se echivalează cu experții-evaluatori de categoria I.

4. Informația privind calificarea, activitatea practică a expertului-evaluator și a consultantului este expusă în anexa "A" a prezentului Regulament.

V. CERINȚE FAȚĂ DE EXPERT-EVALUATOR ȘI CONSULTANT

Expertul-evaluator și consultantul trebuie să fie independenți (administrativ și financiar) față de persoanele și organizațiile, care, nemijlocit, au interes comercial sau de alt gen față de rezultatele activității lor.

1. Expertul-evaluator și consultantul trebuie să-și mențină și să-și ridice în permanență nivelul calificării și al competenței în domeniul activității profesionale prin intermediul:

- perfecționării individuale a nivelului cunoștințelor profesionale, prin studierea sistematică a cerințelor legislației, a documentelor normative, recomandărilor metodice;
- studierii în cadrul cursurilor de reciclare a cadrelor;
- participării la seminare, conferințe și alte măsuri privind problemele ce țin de competența lor.

2. Expertul-evaluator și consultantul trebuie să posede cunoștințe obligatorii privind:

- legislația Republicii Moldova, inclusiv în domeniul activității economice externe, acordurile internaționale bilaterale și multilaterale, convențiile, declarațiile ce țin de activitatea în domeniul expertizei/evaluării, perfecțării și eliberării certificatelor cu diferită destinație;
- cerințele documentelor normative în vigoare referitoare la calitatea, inclusiv securitatea mărfurilor;
- expertiza/evaluarea obiectelor, produselor și mărfurilor, conform calificării atribuite;
- efectuarea cercetărilor de laborator a mostrelor (probelor) mărfurilor, ce includ cercetările fizico-chimice, microbiologice;
- documentele normative, ce stabilesc cerințe obligatorii față de producție, precum și față de metodele și volumul controlului și al încercărilor;
- planificarea, organizarea, regulile de efectuare a expertizei/evaluării;
- cerințele față de perfectarea rezultatelor expertizei/evaluării și a certificatelor corespunzătoare.

3. Expertul-evaluator și consultantul trebuie să posede următoarele calități personale:

- obiectivitate, principialitate, organizare, responsabilitate;
- cumpătare, bunăvoință, sociabilitate;
- capacitatea de a analiza, a fundamenta logic și a-și apăra în mod argumentat opinia;
- obiectivitate în ceea ce privește evaluarea datelor reale, capacitatea de a distinge esențialul de neesențial;
- aptitudinea de a înfrunta greutățile și de a respecta mersul activității planificate, în pofida obstacolelor;
- aptitudinea de a stabili interdependența și de a dirija lucrările;
- aptitudinea de a analiza real situația, de a privi lucrurile și evenimentele din diferite puncte de vedere și de a se adapta la circumstanțele schimbătoare;
- aptitudinea de a-și exprima gândurile, concepțiile, opiniile clar și în mod operativ, în formă verbală și în scris, în limba de stat și/sau în altă limbă de comunicare internațională;
- aptitudinea de a lua decizii în condiții dificile;
- prudență profesională;
- atitudine respectuoasă față de tradițiile și cultura altor regiuni și state în care se efectuează expertiza/evaluarea.

VI. DREPTURILE, OBLIGAȚIILE ȘI RĂSPUNDEREA EXPERTULUI-EVALUATOR ȘI A CONSULTANTULUI

1. Drepturile expertului-evaluator

Expertul-evaluator este în drept:

- să efectueze, în funcție de calificarea atribuită, expertiza/evaluarea obiectelor, produselor și mărfurilor;
- să determine metodele de efectuare a expertizei/evaluării conform legislației și standardelor naționale și internaționale în vigoare;
- să aibă acces și să studieze documentația beneficiarului, necesară pentru efectuarea expertizei/evaluării;
- să înainteze, în modul stabilit, propuneri privind perfecționarea lucrărilor și a condițiilor de efectuare a expertizei/evaluării;
- în caz de necesitate, să poată beneficia de serviciile unei persoane care cunoaște limba și care este obiectivă și imparțială, nu este constrinsă de împrejurări, ce ar influența asupra rezultatelor expertizei/evaluării și nu este interesată, direct sau indirect, în rezultatele expertizei/evaluării;
- să se adreseze conducerii CCI sau subdiviziunilor ei, în caz de exercitare a presiunii cu scopul de a influența asupra desfășurării și rezultatelor expertizei/evaluării;
- să refuze în condițiile prevăzute de legislație, efectuarea expertizei/evaluării în cazul în care beneficiarul:
 - a încălcat clauzele contractului;
 - nu a prezentat actele necesare pentru expertiză/evaluare sau a prezentat acte care conțin date incomplete;
 - nu a asigurat posibilitatea inspectării obiectului expertizei/evaluării;
 - a intervenit în acțiunile expertului-evaluatorului pentru a influența asupra rezultatelor expertizei/evaluării.

2. Drepturile consultantului

Consultantul este în drept:

- să studieze documentația și materialele, procesele de producere, utilajul, necesare pentru perfectarea certificatelor de origine a mărfurilor;
- să obțină informația necesară de la solicitantul certificatelor de origine a mărfurilor;
- să se adreseze conducerii CCI sau subdiviziunilor ei, în caz de exercitare a presiunii cu scopul de a influența asupra perfecțării certificatelor de origine a mărfurilor;
- să înainteze, în modul stabilit, propuneri privind perfecționarea lucrărilor și condițiilor de perfectare a certificatelor de origine a mărfurilor;
- în cazul în care solicitantul certificatelor de origine a mărfurilor nu asigură condițiile de perfectare a certificatelor de origine și/sau nu prezintă documentele și informația necesară, să refuze eliberarea acestora;
- în caz de necesitate, poate beneficia de serviciile unei persoane care cunoaște limba, care este obiectivă și imparțială, nu este constrinsă de împrejurări, ce ar influența asupra perfecțării certificatelor de origine și nu este interesată, direct sau indirect, în rezultatele perfecțării certificatelor de origine respective.

3. Obligațiile expertului-evaluator

Expertul-evaluator este obligat:

- să efectueze expertiza/evaluarea în conformitate cu prevederile legislației, standardele naționale și internaționale în vigoare și contractul de prestare a serviciilor;
- să posede cunoștințe, deprinderi și experiență necesară;
- să desfășoare lucrări în domeniul expertizei/evaluării mărfurilor în conformitate cu cerințele sistemului „Expertul CCI a Republicii Moldova”;
- să elaboreze documente de lucru privind efectuarea expertizei/evaluării mărfurilor;
- să-și concentreze atenția asupra procesului de efectuare a expertizei/evaluării mărfurilor;
- să acumuleze și să analizeze datele necesare pentru efectuarea obiectivă și rezultativă a expertizei/evaluării mărfurilor;
- să efectueze expertiza/evaluarea în mod conștiincios;

să identifice și să determine corect obiectul expertizei/evaluării, să stabilească scopul expertizei/evaluării, să ia în considerație toți factorii esențiali ce influențează asupra rezultatelor, să întocmească raportul de expertiză/evaluare obiectiv și argumentat;

- să comunice conducerii subdiviziunii sau conducerii CCI despre impedimentele existente sau apărute în procesul efectuării expertizei/evaluării mărfurilor;
- să fie imparțial și liber de influența care ar putea avea impact asupra obiectivității rezultatelor;
- să nu negligeze orice informație care poate influența asupra rezultatelor expertizei/evaluării sau care necesită o analiză mai amplă;
- să sistematizeze, să mențină în ordine, să asigure integritatea și confidențialitatea documentelor referitoare la efectuarea și rezultatele expertizei/evaluării;
- în activitatea sa, să utilizeze cu precauție informația confidențială, precum și cea care conține secret comercial;
- să respecte normele etice;
- să manifeste precauție, străduință și perspicacitate profesională;
- să fie cumpătat, echilibrat și binevoitor.

4. Obligațiile consultantului

Consultantul este obligat:

- să respecte legislația în vigoare în procesul de exercitare a atribuțiilor de serviciu;
- să posede cunoștințe teoretice, abilități practice și experiență corespunzătoare domeniului de activitate;
- să elaboreze documente de lucru privind perfectarea certificatelor de origine a mărfurilor;
- să efectueze obiectiv și eficient planificarea activității sale, întru îndeplinirea sarcinii primite;
- să-și concentreze atenția asupra procesului de perfectare a certificatelor de origine a mărfurilor;
- să acumuleze și să analizeze datele necesare pentru perfectarea certificatelor de origine a mărfurilor;
- să nu se abată de la sarcinile fixate din cauza factorilor care distrag atenția;
- să comunice conducerii subdiviziunii sau conducerii CCI despre impedimentele existente sau apărute în procesul de perfectare a certificatelor de origine a mărfurilor;
- să asigure obiectivitatea și veridicitatea maximă a lucrărilor efectuate;
- să fie imparțial și liber de influența care ar putea avea impact asupra obiectivității rezultatelor;
- să nu negligeze orice informație care poate influența asupra perfectării certificatelor sau care necesită o analiză mai amplă;
- să sistematizeze, să mențină în ordine, să asigure integritatea și confidențialitatea documentelor referitoare la perfectarea certificatelor de origine a mărfurilor;
- în activitatea sa, să utilizeze cu precauție informația confidențială, precum și cea care conține secret comercial;
- să respecte normele etice;
- să manifeste precauție, străduință și perspicacitate profesională;
- să fie cumpătat, echilibrat și binevoitor.

5. Expertul-evaluator și consultantul poartă răspundere, în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, pentru:

- îndeplinirea necalificată și incorectă a obligațiilor sale;
- insuficiența utilizării drepturilor oferite și exercitarea lor incorectă;
- folosirea situației sale de serviciu în scopul obținerii unor avantaje;
- divulgarea informației, care constituie secret comercial al întreprinderii, obținute în procesul efectuării exper-

tizei/evaluării mărfurilor și a perfectării certificatelor de origine;

- tăinuirea informației ce prezintă pericol pentru viața, sănătatea oamenilor și pentru mediul înconjurător;
- alte încălcări.

VII. CONDIȚIILE ATRIBUIRII CATEGORIEI EXPERTILOR-EVALUATORI

1. Calificativul "Expert-evaluator de categoria a II-a" se atribuie candidatului în expert-evaluator, care are studii superioare, cunoștințe și deprinderi suficiente pentru efectuarea expertizelor/evaluărilor solicitate pentru grupa de mărfuri ce corespunde specialității și specializării sale și a susținut atestarea în modul stabilit. Pregătirea specială a candidaților poate fi înfăptuită în mod individual sau prin intermediul învățământului în centre (instituțiile de ridicare a calificării, instituțiile de învățământ superior etc.).

Comisia de atestare, în baza copiei diplomei de studii și referinței conducătorului stagiului, decide asupra admiterii (sau refuzului) la atestare.

2. Calificativul "Expert-evaluator de categoria I" se atribuie persoanei care a activat în calitate de expert-evaluator de categoria a II-a cel puțin un an, efectuează cu profesionalism toate genurile de expertiză/evaluare ce corespund specialității și specializării lui, perfectează cu profesionalism rapoartele de expertiză/evaluare conform cerințelor capitolului V al prezentului Regulament, a elaborat sau a participat la elaborarea materialelor (recomandărilor) metodice și a susținut cu succes atestarea în modul stabilit.

3. Calificativul "Expert-evaluator de categoria superioară" se atribuie persoanei care a activat în calitate de expert-evaluator de categoria întâi mai mult de trei ani, a efectuat cu profesionalism toate genurile de expertiză/evaluare ce corespund specialității și specializării lui, perfectează cu profesionalism rapoartele de expertiză/evaluare conform cerințelor capitolului V al prezentului Regulament, care a elaborat sau a participat la elaborarea materialelor, a recomandărilor metodice, are aptitudini de a organiza, coordona și analiza activitatea unui grup de experți-evaluatori, are simțul înaltei responsabilități pentru lucrările efectuate și a susținut cu succes atestarea în modul stabilit.

VIII. EXPERTUL-EVALUATOR/CONSULTANTUL STAGIAR

Beneficiază de dreptul de a fi supusă atestării pentru calificativul de expert-evaluator sau consultant persoana care a efectuat stagiul în calitate de expert-evaluator/consultant stagiar. Termenul de efectuare a stagiului se stabilește prin ordinul președintelui CCI sau al conducătorilor subdiviziunii teritoriale a ei și poate fi instituit pe o perioadă, prevăzută de legislația în vigoare.

1. Expert-evaluator/consultant stagiar poate fi persoana, care îndeplinește următoarele condiții:

- a) este cetățean al Republicii Moldova cu domiciliul pe teritoriul ei;
- b) are capacitate de exercițiu deplină;
- c) are studii, corespunzătoare specializării sale, dovedite cu diplomă;
- d) posedă limba de stat;
- e) nu are antecedente penale nestinse;
- f) nu a fost condamnată anterior pentru o infracțiune gravă săvârșită cu intenție;
- g) dispune de certificat medical de sănătate.

2. Pentru a fi admisă la efectuarea stagiului, persoana se adresează cu o cerere, la care se anexează următoarele acte:

- a) copia actului de identitate;
- b) copia diplomei de studii;
- c) copia carnetului de muncă (în cazul în care există);

d) cazierul judiciar (în original);
e) certificatele medicale de la narcolog și psihiatru (în original);

f) recomandarea conducătorului secției/subdiviziunii teritoriale pentru efectuarea stagiului (în scopul verificării corespunderii candidatului cerinței de cunoaștere a limbii de stat, în mod obligatoriu se va face mențiunea respectivă despre aceasta).

Fiecare expert-evaluator/consultant stagiar dispune de un conducător de stagiu.

Absența nemotivată a expertului-evaluator/consultant stagiar duce la încetarea stagiului. Admiterea ulterioară la stagiu este posibilă după expirarea a cel puțin 6 luni din ziua abandonării stagerii. Persoana beneficiază de dreptul de a fi admis la efectuarea stagiului de cel mult 2 ori.

La expirarea termenului de stagiu, conducătorul stagiului întocmește referința în care reflectă: gradul de pregătire a stagiului, calitățile și însușirea deprinderilor practice și teoretice dobândite pe parcursul perioadei stagerii, aprecierea calităților individuale și recomandarea lui pentru susținerea atestării.

Stagiarii are dreptul să susțină atestarea pentru admitere la activitatea de expertiză/evaluare sau perfectare a certificatelor de origine în termenul stabilit sau la expirarea acestuia. În cazul nesusținerii atestării, persoana în cauză este disponibilizată sau i se stabilește un nou termen de stagiere.

Termenul de stagiere în toate variantele nu poate depăși perioada de un an.

IX. ATESTAREA EXPERTULUI-EVALUATOR ȘI A CONSULTANTULUI

1. Comisia de atestare și modul de activitate

Atestarea experților-evaluatori și consultanților se efectuează de către Comisia de atestare.

Comisia se creează prin ordinul președintelui Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova.

Din componența Comisiei fac parte colaboratorii CCI a Republicii Moldova. La ședințele Comisiei pot fi antrenati, cu drept de vot consultativ, specialiști din diferite domenii de activitate, care nu sînt lucrători ai Camerei, directorii subdiviziunilor teritoriale ale CCI, reprezentanți ai cercurilor de afaceri.

Comisia este alcătuită din președinte, vicepreședinte, membrii Comisiei și secretarul responsabil.

Președintele Comisiei organizează și dirijează activitatea ei, determină chestiunile ce urmează a fi examinate la ședința Comisiei, încredințează sarcini membrilor Comisiei.

Vicepreședintele Comisiei asigură organizarea activității Comisiei privind direcțiile determinate de către președintele ei și îndeplinește sarcinile președintelui Comisiei în lipsa acestuia.

Membrii Comisiei îndeplinesc sarcinile privind elaborarea recomandărilor ce țin de desfășurarea atestării, participă la studierea și examinarea recomandărilor, îndeplinesc alte sarcini ce rezultă din prezentul Regulament și din planurile de activitate ale Comisiei.

Secretarul responsabil al Comisiei se numește din rîndul colaboratorilor CCI a Republicii Moldova. Secretarul responsabil al Comisiei generalizează planul de activitate al Comisiei, participă la examinarea și pregătirea documentelor cu caracter analitic și de recomandare, comunică membrilor ei informația privind măsurile planificate, conținutul activității Comisiei, efectuează controlul îndeplinirii hotărîrilor adoptate la ședințele sale, perfectează procesele-verbale ale ședințelor, proiectele hotărîrilor și graficele atestării experților-evaluatori și a consultanților, asigură convocarea ședințelor Comisiei, informează membrii ei despre data, locul și ordinea de zi a ședinței ordinare,

organizează expedierea materialelor Comisiei membrilor și organizațiilor interesate.

Ședințele Comisiei se convoacă în caz de necesitate.

Ședințele Comisiei sînt deliberative în prezența majorității simple (50%+1) a membrilor ei. Deciziile referitoare la problemele înaintate spre examinare Comisiei se adoptă prin vot deschis, cu majoritatea de voturi ale membrilor prezenți ai Comisiei.

În caz de paritate de voturi, votul decisiv îi aparține președintelui ședinței Comisiei.

În cadrul ședințelor Comisiei se întocmește un proces-verbal. Procesul-verbal este semnat de către președintele Comisiei (în lipsa acestuia de vicepreședinte) și de către secretarul responsabil.

Deciziile Comisiei pot fi atacate președintelui CCI de persoana în al cărui caz a fost adoptată decizia, în termen de 3 zile din momentul aducerii la cunoștința acesteia. Decizia care nu a fost atacată în acest termen se consideră definitivă și este transmisă președintelui CCI sau conducătorilor subdiviziunilor ei pentru emiterea ordinului corespunzător.

Comisia are dreptul să solicite de la membrii și subdiviziunile CCI a Republicii Moldova informația necesară pentru activitatea sa.

Asigurarea tehnico-materială a activității Comisiei se efectuează de către CCI a Republicii Moldova.

2. Competența Comisiei

De competența Comisiei țin:

a) aprobarea subiectelor din biletele de examinare pentru atestare;

b) atestarea obligatorie și suplimentară a experților-evaluatori și a consultanților;

c) adoptarea deciziilor și transmiterea lor președintelui CCI în vederea emiterii ordinului cu privire la atribuirea categoriei solicitate de expertul-evaluator sau confirmarea categoriei deținute de către acesta, în baza rezultatelor atestării;

d) întocmirea proceselor-verbale ale ședințelor sale.

3. Condițiile de desfășurare a atestării

Periodicitatea atestării obligatorii a experților-evaluatori și consultanților este de cel puțin o dată la trei ani. În caz de necesitate, atestarea poate avea loc înainte de termen.

Atestarea experților-evaluatori și a consultanților se desfășoară conform graficului, confirmat de către președintele CCI.

Pentru desfășurarea atestării, candidatul în expert-evaluator/consultant sau organizația care îl recomandă, prezintă Comisiei cererea în forma stabilită (anexa B), la care se anexează următoarele documente:

- copia documentelor ce confirmă studiile și pregătirea specială (diploma/certificatul de absolvire a instituției de învățămînt superior sau a celor similare, a cursurilor speciale de pregătire a experților-evaluatori);

- copia carnetului de muncă (în cazul în care există);

- recomandarea pentru susținerea atestării a conducătorului secției/subdiviziunii, ce conține informația referitoare la experiența de muncă, inclusiv conform specialității sau în domeniul asigurării calității producției, proceselor, serviciilor, opinia clar formulată a acestuia, referitoare la aptitudinile profesionale ale candidatului și atitudinea față de îndeplinirea sarcinilor de serviciu, existența obiecțiilor din partea agenților economici, categoria declarată și perspectivele de activitate, de care ia cunoștință candidatul contra semnătură. Decizia de a recomanda candidații pentru susținerea atestării îi aparține conducătorului secției/subdiviziunii.

Comisia examinează documentele primite și în decursul unei luni aduce la cunoștința candidatului în expert-evaluator/consultant sau organizației, care l-a recomandat, decizia privind admiterea (neadmiterea) la atestare și data

desfășurării ei.

Atestarea experților-evaluatori și a consultanților include:

- examinarea documentelor prezentate;
- verificarea cunoștințelor teoretice;
- aprecierea activității practice;
- aprecierea calităților personale și a capacităților/apținuturilor candidaților.

Evaluarea cunoștințelor teoretice și a deprinderilor practice ale candidatului în domeniul de activitate declarat este efectuată în forma de examen în scris, care constă din proba teoretică și proba practică.

4. Etapele de desfășurare a atestării

Atestarea se desfășoară în două etape obligatorii și o etapă suplimentară:

- în cadrul primei etape – proba teoretică – candidatului i se propun cinci întrebări, care cuprind genurile principale de expertiză/evaluare pentru grupa corespunzătoare de mărfuri. Candidatul trebuie să răspundă în scris de sine stătător, laconic și univoc;

- în cadrul etapei a doua – proba practică – candidatului i se propun două-cinci întrebări practice (situații de caz), la care acesta trebuie să formuleze un răspuns (o soluție) concret;

- etapa a treia – suplimentară – constă din convorbirea candidatului cu membrii Comisiei, sub formă de întrebări și răspunsuri, în scopul de a stabili nivelul pregătirii profesionale, a calităților profesionale și morale, capacitatea de a lucra cu oamenii (se desfășoară în caz de necesitate).

Etapele atestării pot avea loc în zile diferite. Pentru participare în etapa a doua sunt admiși candidații, care au susținut cu succes prima etapă.

Toate întrebările (sarcinile) propuse la prima și a doua etapă sunt prezentate pe formulare elaborate de către Comisie.

În timpul convorbirii, Comisia trebuie să se convingă că experiența de muncă, pe care o pretinde candidatului, este cu adevărat acumulată pe parcursul unei perioade acceptabile de timp și corespunde cerințelor existente la momentul atestării.

5. Aprecierii rezultatelor atestării

Atribuirea categoriilor experților-evaluatori are loc în baza analizei rezultatelor din fișa de note, cu condiția îndeplinirii cerințelor capitolului VII al prezentului Regulament.

Calificativul de „Expert-evaluator de categoria a II-a” se atribuie candidatului care a obținut o medie de minimum 6,5 puncte.

Calificativul de „Expert-evaluator de categoria I” se atribuie candidatului care a obținut o medie de minimum 7,5 puncte.

Calificativul de „Expert-evaluator de categoria superioară” se atribuie candidatului care a obținut o medie de minimum 8,0 puncte.

Calificativul de „Consultant” se atribuie candidatului care a acumulat o medie de minimum 7,5 puncte.

6. Perfectarea rezultatelor atestării

Rezultatele atestării, perfectate printr-un proces-verbal, sunt comunicate candidatului în expert-evaluator sau consultant și/sau organizației care l-a recomandat, în termen de 15 zile.

În procesul-verbal se înscrie una din deciziile:

- „atestat cu dreptul de efectuare a expertizei/evaluării” (se indică genurile de expertiză) și se confirmă categoria atribuită anterior sau i se atribuie alta nouă (se menționează care);

- „nu este atestat”.

Referitor la consultanții autorizați să perfecteze și să elibereze certificate de origine, Comisia decide la fel – „atestat” (cu menționarea tipurilor de certificate pentru a

fi perfectate și eliberate) sau „neatestat”, însă fără menționarea categoriei de calificare.

Persoanele care nu au susținut atestarea nu pot fi admise în cimpul muncii și față de aceste persoane conducerea CCI a Republicii Moldova și subdiviziunile ei corespunzătoare iau decizii în conformitate cu legislația muncii a Republicii Moldova.

Persoanele care nu au susținut etapele obligatorii ale atestării, pentru categoria declarată, au dreptul să se adreseze Comisiei cu cererea de a le susține repetat a două și a treia oară. În cazul acesta, candidatul pierde posibilitatea să-și ridice categoria.

Procesul-verbal al Comisiei este înaintat președintelui CCI sau persoanei împuternicite de acesta, în vederea emiterii ordinului cu privire la autorizarea activității experților-evaluatori și consultanților în domeniul respectiv.

În baza ordinului Președintelui Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova se perfectează și se eliberează certificatul de calificare a persoanei autorizate, care oferă dreptul de a efectua lucrări în domeniul declarat și de a fi înscris în Registrul sistemului „Expertul CCI a Republicii Moldova”.

X. Certificatul de calificare și legitimația expertului-evaluator/consultantului

Certificatul de calificare (anexa C) și legitimația (anexa D) reprezintă documentele de evidență a calificării expertului-evaluator/consultantului, în care se indică:

- a) autoritatea care emite certificatul de calificare/legitimația;
- b) numărul și data eliberării certificatului de calificare/legitimației;
- c) numele și prenumele titularului;
- d) termenul de valabilitate a certificatului de calificare/legitimației.

Certificatul de calificare și legitimația sunt semnate de președintele Camerei de Comerț și Industrie sau persoana împuternicită și se autentifică prin aplicarea ștampilei acesteia.

XI. Eliberarea, evidența, suspendarea și retragerea certificatelor de calificare și a legitimațiilor

Certificatul de calificare și legitimația vor fi eliberate specialistului în termen de 30 zile de la data atestării acestuia în domeniile respective.

Certificatul de calificare și legitimația se acordă pe termenul indicat în ordinul de autorizare a specialistului în domeniul dat.

Pentru evidența eliberării certificatelor de calificare și legitimațiilor se întocmește un registru special, care se păstrează permanent la secretariatul Comisiei de atestare. Informația ce se conține în registru este transparentă.

Drept temei pentru suspendarea sau retragerea certificatului de calificare/legitimației servește:

- a) încălcarea de către expertul-evaluator/consultant a cerințelor privind executarea lucrărilor de expertiză, evaluare sau certificare ce denotă lipsa de profesionalism, lipsa de obiectivitate, încălcarea confidențialității, a normelor etice;
- b) cauzarea unui prejudiciu considerabil beneficiarului expertizei, evaluării sau certificării ca urmare a executării lucrărilor necalitative;
- c) depistarea unor erori, a datelor falsificate sau inexacte în actele prezentate CCI;
- d) prezentarea unor rapoarte de expertiză, evaluare sau certificate de origine care conțin informații falsificate;
- e) hotărârea rămasă definitivă a instanței de judecată privind efectuarea neconștiincioasă a expertizei, evaluării sau certificării.

Decizia privind suspendarea sau retragerea certificatului

de calificare și legitimației expertului-evaluator sau consultantului este luată de către conducerea CCI a Republicii Moldova, la propunerea Comisiei de atestare, conducătorului secției/subdiviziunii CCI. Decizia se comunică în formă scrisă expertului-evaluator/consultantului sau organizației respective.

În cazul suspendării sau retragerii certificatului de calificare și legitimației expertul-evaluator/consultantul nu este admis pentru efectuarea expertizelor, evaluărilor sau perfectarea certificatelor pe toată perioada de elucidare a circumstanțelor referitoare la situația în cauză.

XII. ELIBERAREA DUPLICATULUI CERTIFICATULUI DE CALIFICARE ȘI A LEGITIMAȚIEI

Temei pentru eliberarea duplicatului certificatului de calificare/legitimației servește pierderea, deteriorarea sau distrugerea acestora.

În caz de pierdere, deteriorare sau distrugere a certificatului de calificare/legitimației, titularul acestora este obligat să depună la CCI, în termen de 5 zile de la data pierderii, deteriorării sau distrugerii, o cerere de eliberare a duplicatului.

Comisia va elibera duplicatul solicitat în termen de 3 zile lucrătoare din data depunerii cererii respective.

Termenul de valabilitate a duplicatului nu poate depăși termenul indicat în certificatul de calificare/legitimația pierdută, deteriorată sau distrusă.

În caz de eliberare a duplicatului, Comisia de atestare adoptă decizia de anulare a certificatului/legitimației și de eliberare a duplicatului.

XIII. Dispoziții finale

La expirarea termenului de valabilitate a certificatului de calificare/legitimației, pentru prelungirea acestora expertul-evaluator / consultantul este supus reatestării.

Anexe

Anexa A Fișa de atestare a expertului-evaluator/consultantului

Anexa B Cerere pentru susținerea atestării expertului-evaluator/consultantului

Anexa C Certificatul de calificare a expertului-evaluator/consultantului

Anexa D Legitimația expertului-evaluator/consultantului

Anexa A

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A REPUBLICII MOLDOVA

Fișa de atestare a expertului-evaluator / consultantului

Numele, prenumele _____
 Anul, luna și data nașterii _____
 Denumirea instituției de învățământ absolvită _____
 Anul absolvirii _____ Numărul diplomei _____
 Specialitatea conform diplomei _____
 Calificarea conform diplomei _____
 Legitimația expertului-evaluator/consultantului nr. _____ eliberată " " _____ 20 _____
 Data ultimei atestări _____
 Locul de lucru _____
 Funcția _____
 Vechimea generală în muncă inclusiv în cadrul CCI _____
 Decorații și distincții _____
 Telefonul de serviciu _____
 Adresa de la domiciliu _____ tel. _____

	Notă (de la 1 pînă la 10)
a) Calități profesionale	
1. Cunoașterea legislației Republicii Moldova în domeniul	
2. Capacitatea de a soluționa operativ chestiunile de serviciu.	
3. Perfectionarea calităților profesionale.	
4. Capacitatea de a lucra cu documentele.	
5. Responsabilitatea pentru sectorul de lucru încredințat în conformitate cu fișa postului.	
6. Calitatea lucrului.	
7. Inițiativa personală (elaborarea sau participarea la elaborarea documentelor). Denumirea documentului elaborat	
8. Participarea la măsurile organizate în cadrul meselor rotunde, seminarelor, întrunirilor etc.	
9. Perspectiva dezvoltării ca specialist.	
10. Posedarea limbii de stat și a limbilor moderne.	
11. Etica profesională.	
b) Calități personale	
1. Capacitatea de a lucra în colectiv.	
2. Aspectul moral, onestitatea și corectitudinea.	
3. Exigența față de sine și de subalterni.	
Total puncte	

c) Reclamații și obiecții _____

d) Concluzii și recomandări _____

1. Corespunde funcției _____

2. Nu corespunde funcției _____

Persoana care a întocmit fișa de atestare

(numele, prenumele)

(funcția)

(semnătura)

Am luat act de fișa de atestare

(semnătura)

Decizia Comisiei privind rezultatele atestării
(proces-verbal nr. _____ din _____)

(corespunde funcției deținute, nu corespunde, recomandări)

Președintele Comisiei de atestare _____ (semnătura)

Secretarul Comisiei de atestare _____ (semnătura)

Am luat act de rezultatul atestării _____ (semnătura, data)

_____ 20 _____

Anexa B

Președintele Comisiei de atestare
a Camerei de Comerț și Industrie
a Republicii Moldova

CERERE

pentru susținerea atestării expertului-evaluator/consultantului

Subsemnatul

(numele, prenumele)

Solicit susținerea atestării pentru atribuirea calificării de
categoria _____ în Sistemul "Expertul CCI a Republicii
Moldova"

(domeniul (ile) de activitate)

Anexe*

Candidatul în expert-evaluator/consultant _____ (numele, prenumele)

(semnătura)

Conducătorul organizației _____ (numele, prenumele)

(semnătura)

Data depunerii cererii _____

Anexa C

Anexa D

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A REPUBLICII MOLDOVA
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Nr. _____

CERTIFICAT DE CALIFICARE
CERTIFICATE OF QUALIFICATION
КВАЛИФИКАЦИОННЫЙ СЕРТИФИКАТ

Eliberat domnului / doamnei
Issued to Mr. / Mrs.
Выдан г-ну / г-же

Data eliberării
Issue Date
Дата выдачи _____ 20__

Valabilă până la data de
Valid up to date
Действителен до _____ 20__

Președinte
President
Президент

Gheorghe CUCU

L.Ș.
M.P.

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE
A REPUBLICII MOLDOVA
SISTEMUL „EXPERTUL CCI A REPUBLICII MOLDOVA”

LEGITIMAȚIE nr. _____

Eliberată _____ (N.P.P.)

Foto

Prin prezenta se certifică faptul că domnul (dna) a fost atestat(ă) și posedă cunoștințe teoretice și aptitudini practice suficiente pentru efectuarea lucrărilor în domeniul _____

L.Ș. _____

Data eliberării _____
Valabilă până la _____

ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
СИСТЕМА „ЭКСПЕРТ ТИП РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА”

УДОСТОВЕРЕНИЕ № _____

Выдано _____ (Ф.И.О.)

Фото

Настоящим подтверждается, что он (она) аттестован(а) и обладает необходимыми теоретическими знаниями и практическими навыками для проведения работ в области _____

М.П. _____

Дата выдачи _____
Действительно до _____

Acte ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației

1688 HOTĂRÎRE **privind stabilirea cuantumului plății de reglementare** **și monitorizare pentru anul 2012**

În temeiul art. 8 alin. (2), art.9 alin. (1) lit. u), art. 12 alin. (1) lit. a) și alin. (3)-(4) din Legea comunicațiilor electronice nr. 241-XVI din 15 noiembrie 2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.51-54, art.155);

În conformitate cu pct. 15 lit. e) din Regulamentul Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.905 din 28 iulie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 143-144, art. 917), Consiliul de Administrație

HOTĂRĂȘTE:

1. A stabili cuantumul plății de reglementare și monito-

PREȘEDINTELE CONSILIULUI
DE ADMINISTRAȚIE AL ANRCETI

Membrii Consiliului
de Administrație al ANRCETI

Nr. 26. Chișinău, 25 octombrie 2011.

rizare pentru anul 2012 la nivel de 0,26 la sută din volumul venitului provenit din activitățile practicate în domeniul comunicațiilor electronice de către furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice.

2. Furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice vor transfera pe contul curent al ANRCETI plățile de reglementare și monitorizare trimestrial, până la data de 15 a lunii imediat următoare trimestrului de gestiune.

3. Prezenta hotărîre intră în vigoare la data de 1 noiembrie 2011 și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Sergiu SÎTNIC

Ion Pochin
Iurie Ursu

Acte ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică**1689 H O T Ă R Î R E****privind tarifele la producerea energiei electrice, energiei termice și de livrare a energiei termice consumatorilor finali**

În legătură cu modificarea tarifelor la gazele naturale livrate centralelor electrice cu termoficare (CET) și centralelor termice pentru producerea și aprovizionarea cu energie termică a consumatorilor de tip urban prin sistemele de alimentare centralizată, în scopul alimentării fiabile a consumatorilor cu energie termică și întru ajustarea tarifelor la costurile reale de producție, Consiliul de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE)

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

1.1. Tarifele la energia electrică livrată de la liniile electrice de plecare, conform anexei nr. 1;

1.2. Tarifele la energia termică livrată de la colectoarele CET, conform anexei nr. 2;

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE AL ANRE:**Directorul general****Directori**

1.3. Tarifele la apa de adaos tratată chimic, livrată în rețelele termice: de către S.A. „CET-1” în mărime de 10,27 lei/tona (fără TVA); de către S.A. „CET-2” în mărime de 10,14 lei/tona (fără TVA).

2. Tarifele de livrare a aburilor pentru consumatori se stabilesc în baza contractelor bilaterale.

3. Hotărîrea Consiliului de administrație al ANRE nr. 404 din 2 februarie 2011 (*Monitorul Oficial nr. 22-24/128 din 04.02.2011*) se modifică după cum urmează:

în anexă la hotărîre, la poziția „S.A. „Termocom” cifra “898” se substituie cu cifra “987”.

4. Se abrogă Hotărîrea Consiliului de administrație al ANRE nr. 403 din 26 ianuarie 2011 (*Monitorul Oficial nr. 18-21/97 din 28.01.2011*).

5. Prezenta hotărîre intră în vigoare la data publicării.

Victor PARLICOV**Leonid Belinski****Mariana Botezatu****Marin Profir****Nicolae Raileanu****Nr. 429. Chișinău, 21 octombrie 2011.**

Anexa nr. 1

la Hotărîrea Consiliului de administrație
al ANRE nr. 429 din 21 octombrie 2011**TARIFELE****la energia electrică, bani/kWh (fără TVA)**

Energia electrică livrată de către:

- S.A. „CET-1”	166,14
- S.A. „CET-2”	158,63
- S.A. „CET-Nord”	137,11
- Î.S. „NHE Costești”	17,00

Anexa nr. 2

la Hotărîrea Consiliului de administrație
al ANRE nr. 429 din 21 octombrie 2011**TARIFELE****la energia termică, lei/Gcal (fără TVA)**

Energia termică livrată de către:

- S.A. „CET-1”	718,55
- S.A. „CET-2”	587,87

Acte ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

ÎNREGISTRAT:
Ministerul Justiției
nr.851 din 19 octombrie 2011
Ministru _____ Oleg EFRIM

1690 HOTĂRÎRE**cu privire la modificarea unor acte normative**

În temeiul art. 1 alin. (1), art. 8 lit. b), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr.192-XIV din 12 noiembrie 1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS) cu modificările și completările ulterioare, art. 32 alin. (13) din Legea nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998 ”Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 183-185, art. 655), cu modificările și completările ulterioare, art. 31 alin. (5) din Legea nr. 1204- XIII din 5 iunie 1997 „Cu privire la fondurile de investiții” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 177-181, art. 749), cu modificările și completările ulterioare,

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Punctul 3.6.16 din Regulamentul cu privire la procedura de lichidare din proprie inițiativă a fondurilor de investiții, aprobat prin Hotărârea Comisiei de Stat pentru Piața Hirtiiilor de Valoare nr. 28/1 din 1 octombrie 1998 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 101-102, art. 164), cu modificările și completările ulterioare, înregistrată la Ministerul Justiției cu numărul 40 din 26 august 1999, se modifică după cum urmează:

prima propoziție va avea următorul cuprins: „Mijloacele bănești obținute din comercializarea activelor fondului și dobânzile aferente acestora vor fi plasate în valori mobiliare de stat și/sau depuse la conturi de depozit în bănci comerciale cu înținirea concomitentă a următoarelor cerințe:”;

subpunctul 2) va avea următorul cuprins:

„2) mijloacele bănești obținute din comercializarea

activelor fondului și dobânzile aferente acestora în sumă ce depășește 100 mii lei vor fi plasate în valori mobiliare de stat și/sau depuse la conturi de depozit în bănci comerciale în funcție de cele mai avantajoase condiții oferite, dar nu mai mult de 35 la sută într-o bancă comercială, care întrunește condițiile stipulate în subpunctul 1) al prezentului punct.”.

2. Punctul 8.7 din Modul de lichidare a participantului profesionist sau activității lui pe piața valorilor mobiliare în cazul retragerii (expirării termenului) licenței eliberate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 6/5 din 3 februarie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.63-64, art.222), cu modificările și completările ulterioare, înregistrată la Ministerul Justiției cu numărul 152 din 23 mai 2000, se modifică după cum urmează:

prima propoziție va avea următorul cuprins: „Mijloacele bănești obținute din comercializarea activelor participantului profesionist și dobânzile aferente acestora vor fi plasate în valori mobiliare de stat și/sau depuse la conturi de depozit în bănci comerciale cu înținirea concomitentă a următoarelor cerințe:”;

subpunctul 2) va avea următorul cuprins:

„2) mijloacele bănești obținute din comercializarea activelor participantului profesionist și dobânzile aferente acestora în sumă ce depășește 100 mii lei vor fi plasate în valori mobiliare de stat și/sau depuse la conturi de depozit în bănci comerciale în funcție de cele mai avantajoase condiții oferite, dar nu mai mult de 35 la sută într-o bancă comercială, care întrunește condițiile stipulate în subpunctul 1) al prezentului punct.”.

**PREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE****Mihail CIBOTARU****Nr. 43/5. Chișinău, 8 septembrie 2011.****1691 HOTĂRÎRE****cu privire la rezultatele controlului planificat
privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor
de către „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE
DE VIAȚĂ” S.R.L.**

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (C.N.P.F.) nr. 32/11-O din 04.08.2011¹ și Ordinului președintelui C.N.P.F nr. 100 din 05.08.2011, a fost efectuat controlul planificat privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. pentru perioada de activitate 20.03.2008 - 31.07.2011.

„ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. a fost înregistrat la Camera Înregistrării de Stat la data de 04.05.1998 sub nr. 1004600038530, deține certificatul de înregistrare de stat seria MD nr.0076092 din 04.05.1998 și licența pentru activitatea de intermediere în asigurări seria AMMI nr.027825 din 13.03.2008, eliberată de Camera de Licențiere pe termen de 5 ani.

În rezultatul controlului s-a constatat că la încheierea a 9 contracte privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto internă (în continuare - contracte AORCA), brokerul a aplicat coeficientul de reducere (bonus) fără a completa în cererea solicitantului numărul contractului precedent, fapt care a condiționat diminuarea primelor de asigurare stabilite, totodată, la încheierea a 3 contracte AORCA a aplicat coeficientul de reducere (bonus) în mărime de 15 la sută din prima de asigurare până la expirarea termenului de 12 luni din momentul intrării în vigoare a următoarei trepte inferioare față de clasa de merit pe care o deținea persoana asigurată pe parcursul contractului precedent, fapt care a condiționat reducerea primei de asigurare cu 5 la sută, astfel fiind încălcate art.7 alin.(4) din Legea nr.407-XVI

¹Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.134, art.1137

din 21.12.2006² „Cu privire la asigurări” (în continuare - Legea nr.407-XVI din 21.12.2006), art.12 alin.(4) din Legea nr.414 - XVI din 22.12.2006³ „Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule” (în continuare - Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006) și prevederile pct.5 și pct.10 din Hotărîrea C.N.P.F. nr.13/2 din 03.04.2008⁴ „Pentru aprobarea Regulamentului privind aplicarea sistemului bonus-malus la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule.

Totodată, contrar art.11 alin.(2), alin.(3) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006 și Anexa nr.2 la Hotărîrea C.N.P.F. nr. 53/5 din 31.10.2008⁵ „Privind stabilirea primei de asigurare de bază și valoarea coeficienților de rectificare aferenți asigurării obligatorii de răspundere civilă auto internă și externă” (în continuare - Hotărîrea C.N.P.F. nr. 53/5 din 31.10.2008), „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. în perioada anilor 2010-2011 a acordat reduceri neintemeiate la încheierea a 7 contracte de asigurare Carte Verde, în cuantum de la 10 la sută pînă la 15 la sută din prima de asigurare stabilită.

În cadrul verificării respectării legislației privind aplicarea primei de asigurare de bază și valoarea coeficienților de rectificare pentru contracte AORCA, s-a constatat că în perioada aprilie-iulie 2011 brokerul a aplicat incorect coeficientul de rectificare K⁴ stabilit în funcție de tipul contractului, fapt care a condus la reducerea primei de asigurare în mărime de 23 la sută, iar în cazul a 2 contracte AORCA a calculat eronat prima de asigurare, fapt care a generat majorarea primei de asigurare cu 20 la sută și, respectiv, cu 24 la sută, prin ce au fost încălcate prevederile art.11 alin.(2) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006, art.7 alin.(4) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006 și pct.5 din Anexa nr.1 la Hotărîrea C.N.P.F. nr. 53/5 din 31.10.2008.

În perioada trimestrului I al anului 2010 și trimestrului I al anului 2011, brokerul a eliberat 7 polițe de asigurare în baza contractelor AORCA fără a încasa prima de asigurare la momentul eliberării poliței de asigurare, prin ce au fost încălcate prevederile art.9 alin.(5) și art.13 alin.(1) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006.

În perioada supusă controlului, brokerul nu a ținut un Registru de evidență a formularelor de strictă evidență pentru fiecare tip de formulare și nu a acumulat și generalizat informația în urma primirii formularului cu regim special la contul contabil 951 „Formulare cu regim special”, astfel fiind încălcate prevederile pct.5 și pct.11 din Instrucțiunea privind evidența, eliberarea, păstrarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.294 din 17.03.1998⁶ „Cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.406-II din 23 decembrie 1997”.

Pentru perioada anului financiar 2008 activitatea „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. nu a fost supusă unui audit extern și nu a fost publicat în edițiile periodice de largă circulație raportul privind rezultatele

financiare și avizul auditului extern, totodată în perioada primului semestru al anului 2011 brokerul nu a ținut evidența contabilă în format electronic, prin ce au fost încălcate prevederile art.39 alin.(1), alin (7) și art.49 alin.(8) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006.

Nerespectînd prevederile art.19 din Legea nr.105-XV din 13.03.2003⁷ „Privind protecția consumatorilor” (în continuare - Legea nr. 105-XV din 13.03.2003), pct.5 subpct. (4) - (10), pct.6 și pct.18 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști la piața financiară nebancaară a informației privind acordarea serviciilor, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 8/6 din 26.02.2010⁸ (în continuare - Hotărîrea C.N.P.F. nr. 8/6 din 26.02.2010), brokerul nu a afișat pe panoul informativ informația privind situația financiară, precum și informații referitor la serviciile și produsele financiare acordate și tarifele aplicate. Totodată, brokerul nu ține un registru special, în care clienții la încheierea contractului ar confirma prin semnătură faptul că au luat cunoștință de informația prevăzută în pct.12 din Hotărîrea C.N.P.F. nr.8/6 din 26.02.2010.

Pe perioada supusă controlului „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. nu a ținut în mod obligatoriu Registrul de reclamații în forma stabilită într-un loc vizibil și accesibil pentru consumatori, ceea ce contravine prevederilor art.9 lit.h) din Legea nr.105-XV din 13.03.2003 și Regulamentului cu privire la modul de gestionare a Registrului de reclamații, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1141 din 04.10.2006⁹.

În baza constatărilor expuse, în temeiul prevederilor art.1 alin. (1), art.3, art.4 alin.(1) și alin.(2), art.8 lit.b) și lit.f), art. 9 alin. (1) lit. d), art.20 alin.(1), art.21 alin.(1), art.22 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998¹⁰ „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”, art.55 alin.(1) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006,

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE HOTĂRĂȘTE:

1. Se prescrie conducerii „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. respectarea necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative, precum și întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control, inclusiv:

- respectarea prevederilor legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule;
- conformarea modului de încheiere a contractului cu actele normative în vigoare;
- respectarea obligației de a pune la dispoziția publicului larg a informației referitoare la activitatea desfășurată.

2. Se ia act de tragerea la răspundere contravențională a administratorului Brokerului de Asigurare - Reasigurare „ANAVIMAX BROKER ASIGURARE DE VIAȚĂ” S.R.L. conform Codului contravențional al Republicii Moldova.

3. Despre executarea prezentei hotărîri se va informa Comisia Națională a Pieței Financiare în termen de o lună, cu anexarea documentelor confirmative.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

5. Prezenta hotărîre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 48/1. Chișinău, 13 octombrie 2011.

²Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49, art.213

³Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.32-35, art.112

⁴Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.90, art.275

⁵Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.226-229, art. 669

⁶Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.30-33, art.288

⁷Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.126-131, art.507

⁸Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.81-82, art.310

⁹Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.161, art.1233

¹⁰Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS

1692 HOTĂRÎRE**cu privire la rezultatele controlului privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „OPACI”**

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (C.N.P.F.) nr. 12/13 - O din 31.03.2011¹ și Ordinului președintelui C.N.P.F. nr. 32 din 31.03.2011, a fost efectuat controlul complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „OPACI” (s. Opaci, r-nul Căușeni) pentru perioada de activitate 01.01.2009 – 31.12.2010 și controlul tematic, în scopul verificării aspectelor expuse în sesizarea Comisariatului de poliție raional Căușeni, pentru perioada de activitate 01.01.1997 – 31.12.2008.

A.E.Î. „OPACI” (în continuare - asociația) a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1003608006370, certificatul de înregistrare de stat seria MD nr. 0070414 din 26.12.1996. Licența de categoria A pentru desfășurarea activității asociațiilor de economii și împrumut a fost acordată prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 44/5 din 08.10.2009 „Cu privire la eliberarea licenței pentru desfășurarea activității unor asociații de economii și împrumut”² (în continuare - Hotărîrea C.N.P.F. nr. 44/5 din 08.10.2009), însă, contrar prevederilor art. 28 alin. (1) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007³ (în continuare - Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007) și art. 14 alin. (1) din Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător nr. 451-XV din 30.07.2001⁴ (în continuare - Legea nr. 451-XV din 30.07.2001), asociația pînă în prezent nu a achitat taxa pentru eliberarea licenței.

Contrar cerințelor pct. 36 din Regulamentul cu privire la exigentele față de administratorii asociațiilor de economii și împrumut, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 63/6 din 25.12.2007⁵, contabilul-șef al asociației nu deține certificat de calificare eliberat de C.N.P.F.

Nerespectînd cerințele art. 9 alin. (2) lit. b) și art. 44 alin. (2) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, art. 7 alin. (2) și art. 13 alin. (2) lit. h) din Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007⁶ (în continuare - Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007) și Instrucțiunii cu privire la raportarea asociațiilor de economii și împrumut, aprobată prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 44/8 din 08.10.2009⁷, organele de conducere ale asociației nu au întocmit și prezentat la C.N.P.F. rapoartele financiare și specializate pentru anii 2010 și 2011.

Contrar prevederilor art. 9 alin. (2) lit. b) și art. 44 alin. (1) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007 și art. 29 alin. (6) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007⁶, rapoartele financiare și specializate ale asociației pentru anul 2009 nu reflectă imaginea reală și fidelă a elementelor contabile ale activității acesteia. Ca rezultat al nerespectării cerințelor privind constituirea și utilizarea provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi, precum și privind împrumuturile expirate, stabilite la pct. 27, pct. 28 și pct. 37 din Normele de prudență financiară a asociațiilor de economii și împrumut, aprobate prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 17/8 din 30.04.2008⁸ (în continuare - Normele de prudență financiară), asociația nu a contabilizat la următoarea dată gestionară la conturile extrabilanțiere împrumuturile și dobînzile aferente clasificate “compromise” în mărime de 304,6 mii lei, astfel rezultatul

financiar al asociației la situația din 31.12.2009 a fost majorat nejustificat cu aceeași sumă. În consecință, se atestă încălcarea în perioada dată a cerințelor art. 33 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007 și pct. 4 din Normele de prudență financiară, conform cărora asociația care deține licență de categoria A este obligată să dețină și să mențină rezerva instituțională în raport cu valoarea activelor la orice dată de minimum 5 la sută începînd cu al șaselea an de activitate. Totodată, se constată nerespectarea de către asociație a cerințelor pct. 11 din Normele de prudență financiară, conform cărora asociația care deține licență de categoria A este obligată să plaseze și să mențină mărimea minimă a rezervei instituționale în conturi bancare de depozit la termen și/sau în valori mobiliare de stat. Contrar prevederilor pct. 55 din Normele de prudență financiară, organul executiv nu a informat membrii asociației despre opțiunile privind depunerile pentru garantarea împrumuturilor atrase.

Nerespectînd cerințele art. 40 alin. (2) lit. g), art. 42 alin. (2) și alin. (4) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, în perioada anilor 2008 – 2010 directorul asociației a acordat împrumuturi membrilor asociației în mărime de 553,0 mii lei în lipsa hotărîrilor consiliului.

Contrar prevederilor art. 3 alin. (1), art. 18 lit. a), art. 19 alin. (1) și alin. (2), art. 23 alin. (1) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, organul executiv a înregistrat în evidența contabilă fapte economice în temeiul documentelor primare incomplete sau în lipsa acestora. La situația din 31.03.2010 16 membri ai asociației au beneficiat de împrumuturi în sumă de 137,8 mii lei în lipsa contractelor de împrumuturi încheiate, fiind încălcate prevederile art. 8 alin. (3) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007. Contrar prevederilor art. 199, art. 201, art. 208 alin. (2), art. 210 alin. (1) și alin. (2), art. 712 alin. (3) din Codul civil al Republicii Moldova⁹, în evidența contabilă sînt înregistrate 29 contracte de împrumut în sumă de 288,0 mii lei, care nu sînt semnate de către beneficiari. Totodată, au fost constatate încasări ale mijloacelor bănești în sumă de 123,7 mii lei de la 18 membri beneficiari de împrumuturi destinate stingerii obligațiilor contractuale ale acestora, însă în evidența contabilă a asociației aceste mijloace au fost reflectate în favoarea altor beneficiari de împrumuturi.

Contrar prevederilor art. 13 alin. (2) lit. d) - lit. h), art. 18 lit. a) - lit. d), art. 19 alin. (1), art. 23 alin. (1) și alin. (6) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, la situația din 31.03.2010 datele aferente împrumuturilor acordate și a depunerilor pentru garantarea împrumuturilor reflectate în balanța conturilor asociației înregistrează o abatere de 32,0 mii lei și, respectiv, 20,3 mii lei față de datele din balanța de verificare respectivă.

Ca rezultat al verificării modului de ținere a registrului de casă și a evidenței încasărilor și eliberărilor de numerar, a fost constatată nerespectarea prevederilor art. 18, art. 19 alin. (1) și alin. (2), art. 23 alin. (1) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, pct. 19, pct. 20 și pct. 27 din Normele

¹Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 54-57, art. 287

²Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 156, art. 713

³Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 112-116, art. 506

⁴Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95

⁵Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 37-39, art. 90

⁶Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 90-93, art. 399

⁷Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 56-57, art. 229

⁸Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 131-133, art. 381

⁹Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661

pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 764 din 25.11.1992¹⁰ (în continuare - Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă). La contrapunerea soldului mijloacelor bănești la sfârșitul zilei cu cel efectiv calculat s-a constatat un deficit în casierie de circa 723,0 lei și necorespunderi aferente zilei întocmirii dispozițiilor de încasare cu data indicată în chitanțele la dispozițiile în cauză. Confruntarea valorilor înregistrate în registrul de casă cu datele reflectate în chitanțele la dispozițiile de încasare a numerarului relevă lipsa mijloacelor bănești în valoare de 6156,0 lei.

Contrar prevederilor art. 13 alin. (2) lit. e) și art. 24 alin. (1) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, directorul executiv al asociației nu a asigurat efectuarea inventarierii patrimoniului asociației pe parcursul perioadei supuse controlului. Nerespectând prevederile pct. 29 și pct. 37 din Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă, au fost încălcate cerințele privind modul de amenajare a casieriei asociației, lipsește încăperea specială amenajată și izolată, destinată primirii, eliberării și păstrării provizorii a numerarului, precum și cerințele privind efectuarea reviziilor inopinate a casieriei cel puțin o dată în trimestru.

În perioada supusă controlului organele de conducere ale asociației nu au asigurat respectarea procedurii de convocare și desfășurare a ședințelor consiliului și a adunărilor generale ale membrilor. Directorul executiv și președintele consiliului nu au convocat și desfășurat adunarea generală anuală a membrilor în anul 2010, iar adunarea generală anuală a membrilor din anul 2009 nu a fost convocată și desfășurată în termen de 3 luni de la finele anului financiar, fiind astfel încălcate prevederile art. 37 alin. (2) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007 și art. 26 alin. (5) din Statutul asociației. Nerespectând cerințele art. 36 alin. (2) lit. g), art. 40 alin. (2) lit. i) și art. 41 alin. (7) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, consiliul asociației nu a prezentat adunării generale a membrilor din 21.04.2009 raportul anual privind executarea bugetului. Totodată la procesul-verbal al adunării nu au fost anexate documentele prevăzute la art. 38 alin. (6) și alin. (8) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, iar contrar cerințelor art. 38 alin. (7) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007 procesul-verbal în cauză nu a fost semnat și autentificat în conformitate cu legislația în vigoare. Nerespectând cerințele art. 41 alin. (3) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, președintele consiliului nu a convocat și desfășurat în anii 2009-2010 ședințele consiliului

asociației, totodată, contrar prevederilor art. 43 alin. (3) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, comisia de cenzori își desfășoară activitatea în lipsa regulamentului propriu.

Reieșind din cele expuse, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. b), lit. c), lit. f) și lit. t), art. 9 alin. (1) lit. d), art. 20 alin. (1), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 "Privind Comisia Națională a Pieței Financiare"¹¹, art. 14 alin. (2) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001, art. 9 alin. (2), art. 28 alin. (1), art. 46 alin. (1), alin. (2) și alin. (5), art. 48 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, Normelor de prudentă financiară,

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE HOTĂRĂȘTE:

1. Se constată nevalabilă licența de categoria A pentru desfășurarea activității asociațiilor de economii și împrumut, acordată A.E.Î. "OPACI" prin Hotărârea C.N.P.F. nr. 44/5 din 08.10.2009.

2. Se prescrie directorului executiv al A.E.Î. "OPACI", în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control și efectuarea următoarelor măsuri executorii:

- inventarierea generală a elementelor de activ și pasiv, cu reflectarea rezultatelor în evidența contabilă;
- rambursarea depunerilor pentru garantarea împrumuturilor membrilor asociației;
- convocarea adunării generale a membrilor în scopul inițierii procedurii de lichidare a asociației în conformitate cu legislația.

3. Despre măsurile întreprinse în vederea executării pct. 2 A.E.Î. "OPACI" va informa lunar Comisia Națională a Pieței Financiare.

4. Se ia act de remiterea materialelor aferente controlului la A.E.Î. "OPACI" Comisariatului de poliție raional Căușeni pentru examinare și luare de atitudine conform legislației și de rambursarea de către directorul executiv al asociației a mijloacelor bănești constatate lipsă în casierie în mărime de 6156,0 lei.

5. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale plasamente colective și micro-finanțare.

6. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

¹⁰Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1992, nr. 11, art. 351

¹¹Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS

VICEPREȘEDINTELE COMISIEI NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE

Nr. 48/2. Chișinău, 13 octombrie 2011.

Victor CAPTARI

1693 HOTĂRÎRE cu privire la rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „PRIMCREDIT”

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (C.N.P.F.) nr. 18/2 - O din 05.05.2011¹ și Ordinului președintelui C.N.P.F. nr. 55 din 11.05.2011, a fost efectuat controlul complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „PRIMCREDIT” (r-nul Edineț, s. Vișoara) pentru perioada de activitate 01.01.2009 - 31.03.2011.

A.E.Î. „PRIMCREDIT” (în continuare - asociația) a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1003604150471, certificatul de înregistrare de stat seria MD nr. 0079454 din 15.09.1999 și deține licența de categoria B seria C.N.P.F. nr. 000367, eliberată la data de 21.04.2009.

Conform datelor din rapoartele financiare și specializate aferente perioadei supuse controlului, asociația a înregistrat deficite față de anumiți indicatori normativi caracteristici activității asociațiilor de economii și împrumut, care se prezintă în tabelul de mai jos:

(mii lei)

Perioada	Valoarea înregistrată	Normativul stabilit	Abaterea absolută (- +)
Plasarea rezervei instituționale			
31.01.2009	25,0	100,1	- 75,1
28.02.2009	45,0	102,0	- 57,0

¹Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 78-81, art. 492

Plasarea lichidităților obligatorii			
31.01.2009	26,5	53,2	- 26,7
31.03.2009	37,4	42,2	- 4,8
31.12.2010	78,8	86,1	- 7,3

Din rezultatele reflectate se constată că în perioada 01.01.2009 - 28.02.2009 administratorii asociației nu au asigurat respectarea cerințelor pct. 12 din Normele de prudență financiară a asociațiilor de economii și împrumut, aprobate prin Hotărârea C.N.P.F. nr. 17/8 din 30.04.2008² (în continuare - Normele de prudență financiară), conform cărora asociația care deține licență de categoria B este obligată să asigure plasarea și menținerea rezervei instituționale de minimum 4 la sută din active în conturi bancare de depozit la termen și/sau în valori mobiliare de stat. Nerespectând cerințele pct. 13 din Normele de prudență financiară, la situația din 31.01.2009, 31.03.2009 și 31.12.2010 administratorii asociației nu au constituit și menținut la orice dată active lichide în mărime de minimum 10 la sută din valoarea totală a depunerilor de economii.

Analiza evoluției principalilor indicatori ai activității asociației de economii și împrumut, care se prezintă în tabelul ce urmează, constată creșterea valorii activelor cu circa 36,5 la sută, cauzată de majorarea împrumuturilor acordate cu circa 23,1 la sută. Creșterea depunerilor de economii cu 81,1 la sută concomitent cu diminuarea creditelor bancare și împrumuturilor primite determină un grad înalt al independenței financiare a asociației față de sursele externe atrase.

(mii lei)

Nr. d/o	Indicatorii	31.03.2010	31.03.2011	2011 față de 2010 (-, +)	2011 față de 2010 (%)
1.	Împrumuturi acordate	1814,5	2234,5	+ 420,0	123,1
2.	Provizioane pentru pierderi din împrumuturi	- 297,6	- 154,6	- 143,0	51,9
3.	Total active	1724,4	2354,0	+ 629,6	136,5
4.	Credite bancare și împrumuturi primite	504,4	421,0	- 83,4	83,5
5.	Depuneri de economii	570,6	1033,3	+ 462,7	181,1
6.	Profit net (pierdere netă)	170,5	164,0	- 6,5	96,2

Administratorii asociației nu au respectat cerințele privind împrumuturile expirate și dobânzile aferente conform prevederilor pct. 36 din Normele de prudență financiară, fiind admise cazuri în care asociația nu s-a adresat în instanța de judecată pentru împrumuturile expirate mai mult de 90 de zile. Controlul selectiv al contractelor de împrumut a constatat calcule și încasări ale dobânzilor cu încălcarea clauzelor contractuale, fiind modificată rata dobânzii la împrumuturi fără înștiințarea în formă scrisă a membrilor beneficiari ai acestora, nerespectându-se astfel prevederile art. 668 alin. (3) din Codul civil al Republicii Moldova³ (în continuare - Codul civil). De asemenea, contrar cerințelor art. 619 alin. (4) din Codul civil, asociația a aplicat dobânzi de întârziere la dobânzi. Nerespectând cerințele art. 21 alin. (1) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007⁴ (în continuare - Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007) și art. 15 alin. (1) din statutul asociației, mărimea cotei de membru în cazul a 2 persoane nu corespunde cu cea stabilită de adunarea generală a membrilor.

Contrar prevederilor art. 13 alin. (2) lit. e) și art. 24 alin. (1) din Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007⁵ (în continuare - Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007), directorul

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIETEI FINANCIARE****Nr. 48/3. Chișinău, 13 octombrie 2011.**

executiv al asociației nu a asigurat efectuarea inventarierii patrimoniului asociației pe parcursul perioadei supuse controlului. Nerespectând cerințele art. 18 lit. a) și art. 23 alin. (1) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, nu au fost întocmite documente centralizatoare ce acumulează și prelucrează datele din documentele primare aferente împrumuturilor trecute în componența conturilor extrabilanțiere.

Contrar prevederilor pct. 38 din Normele de prudență financiară și art. 29 alin. (3) lit. a) din statut, consiliul asociației a adoptat la ședințele din 13.03.2011 și 15.04.2011 decizii privind încheierea tranzacțiilor cu persoane afiliate asociației, membrii consiliului fiind prezenți în cadrul ședințelor pentru timpul când au fost discutate și adoptate decizii referitoare la acordarea împrumuturilor.

Nerespectând cerințele pct. 30 și pct. 37 din Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 764 din 25.11.1992⁶, nu a fost efectuată revizia inopinată a casieriei cel puțin o dată în trimestru, iar dulapul metalic antiincendiar în care se păstrează întregul numerar nu a fost sigilat cu stampilă de ceară roșie de către casier la sfârșitul zilei de muncă.

În perioada supusă controlului organele de conducere ale asociației nu au asigurat în deplină măsură respectarea procedurii de convocare și desfășurare a adunărilor generale ale membrilor. Nerespectând cerințele art. 36 alin. (2) lit. g) și art. 41 alin. (7) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, consiliul asociației nu a prezentat adunărilor generale ale membrilor din 29.03.2009, 06.03.2010 și 27.03.2011 raportul anual privind activitatea asociației, inclusiv privind executarea bugetului pentru anii de gestiune respectivi. Totodată, nu a fost respectat termenul stabilit de legislație privind informarea membrilor despre convocarea adunării generale a membrilor din 27.03.2011, ceea ce contravine cerințelor art. 37 alin. (5) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007.

Reieșind din cele expuse, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. b) și lit. f), art. 9 alin. (1) lit. d), art. 20 alin. (1), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 "Privind Comisia Națională a Pieței Financiare"⁷, art. 46 alin. (1), alin. (2) și alin. (5), art. 49 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, Normelor de prudență financiară,

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIETEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se inițiază procedura de tragere la răspundere contravențională a directorului executiv al A.E.Î. „PRIMCREDIT” conform Codului contravențional al Republicii Moldova.

2. Se prescrie administratorilor A.E.Î. „PRIMCREDIT” întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control și respectarea necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative.

3. A.E.Î. „PRIMCREDIT” va informa lunar Comisia Națională a Pieței Financiare despre măsurile întreprinse în vederea executării pct. 2, cu anexarea copiilor documentelor justificative.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale plasamente colective și microfinanțare.

5. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI²Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 131-133, art. 381³Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661⁴Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 112-116, art. 506⁵Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 90-93, art. 399⁶Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1992, nr. 11, art. 351⁷Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS

1694 HOTĂRÎRE

cu privire la rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „CREDIT-CLASS”

(mii lei)

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (C.N.P.F.) nr. 18/2-O din 05.05.2011¹ și Ordinului președintelui C.N.P.F. nr. 54 din 06.05.2011, a fost efectuat controlul complex privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „CREDIT-CLASS” (s. Crișcăuți, r-nul Dondușeni) pentru perioada de activitate 01.01.2009 - 31.03.2011.

A.E.Î. „CREDIT-CLASS” (în continuare - asociația) a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1003604151456, certificatul de înregistrare de stat seria MD 0079404 din 12.03.1999 și deține licența de categoria B seria CNPF nr. 000033, eliberată la data de 05.02.2009.

Conform datelor din rapoartele financiare și specializate aferente perioadei supuse controlului, asociația a înregistrat deficite față de anumiți indicatori normativi caracteristici activității asociațiilor de economii și împrumut, care se prezintă în tabelul de mai jos:

(mii lei)

Perioada	Valoarea înregistrată	Normativul stabilit	Abaterea absolută (+, -)
Plasarea rezervei instituționale			
31.03.2009	133,0	148,6	-15,6
30.04.2009	133,0	141,5	-8,5
31.05.2009	133,0	137,5	-4,5
Plasarea lichidităților obligatorii			
31.01.2009	47,0	50,0	-3,0
28.02.2009	42,2	48,6	-6,4
30.04.2009	3,7	45,1	-41,4
31.05.2009	15,2	44,8	-29,6

Din rezultatele reflectate se constată că în perioada 01.03.2009 - 31.05.2009 administratorii asociației nu au asigurat respectarea cerințelor pct. 12 din Normele de prudență financiară a asociațiilor de economii și împrumut, aprobate prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 17/8 din 30.04.2008² (în continuare - Normele de prudență financiară), conform cărora asociația care deține licență de categoria B este obligată să asigure plasarea și menținerea rezervei instituționale de minimum 4 la sută din active în conturi bancare de depozit la termen și/sau în valori mobiliare de stat. În perioadele 01.01.2009 - 28.02.2009 și 01.04.2009 - 31.05.2009 nu au fost respectate cerințele pct. 13 din Normele de prudență financiară privind constituirea și menținerea la orice dată a activelor lichide în mărime de minimum 10 la sută din valoarea totală a depunerilor de economii.

Analiza evoluției principalilor indicatori ai activității asociației, care se prezintă în tabelul de mai jos, constată diminuarea indicatorilor înregistrați, cu excepția majorării depunerilor de economii cu circa 38,4 la sută și a profitului net de 5,8 ori. Creșterea depunerilor de economii concomitent cu lipsa creditelor bancare și împrumuturilor primite determină un grad înalt al independenței financiare a asociației față de sursele externe atrase.

Nr.	Indicatorii	31.03.2010	31.03.2011	2011 față de 2010 (-, +)	2011 față de 2010 (%)
1.	Împrumuturi acordate	1367,4	1006,8	-360,6	73,6
2.	Provizioane pentru pierderi din împrumuturi	-139,7	-41,6	-98,1	29,8
3.	Total active	1569,6	1415,4	-154,2	90,2
4.	Credite bancare și împrumuturi primite	410,6	0,0	-410,6	-
5.	Depuneri de economii	541,9	750,2	+208,3	138,4
6.	Profit net (pierdere netă)	-3,7	17,7	+21,4	Creștere de 5,8 ori

Administratorii asociației nu s-au conformat exigențelor stabilite la art. 12 alin. (1) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007³ (în continuare - Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007), pct. 5 și pct. 9 din Regulamentul cu privire la exigențele față de administratorii asociațiilor de economii și împrumut, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 63/6 din 25.12.2007⁴, continuând să-și exercite atribuțiile fără confirmarea în funcție de către C.N.P.F.

Consiliul asociației nu a elaborat, aprobat și asigurat pînă în prezent implementarea adecvată a politicii de gestiune a activelor și datoriilor și a politicii de investiții, încălcînd astfel cerințele art. 40 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, pct. 15, pct. 43 și pct. 58 din Normele de prudență financiară. Prevederile regulamentului comisiei de cenzori, aprobat la adunarea generală extraordinară a membrilor din 28.09.2008 nu a fost ajustat prevederilor Legii nr. 139-XVI din 21.06.2007.

Administratorii asociației nu au respectat cerințele privind împrumuturile expirate și dobînzile aferente conform prevederilor pct. 36 din Normele de prudență financiară, fiind admise cazuri în care asociația nu s-a adresat în instanța de judecată pentru împrumuturile expirate mai mult de 90 de zile. Verificarea contractelor de împrumut a constatat cazuri de aplicare a dobînzilor de întîrziere la dobînzii, ceea ce contravine prevederilor art. 619 alin. (4) din Codul civil al Republicii Moldova⁵.

Nerespectînd cerințele art. 9 alin. (2) lit. b), art. 44 alin. (1) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007 și art. 29 alin. (6) din Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007⁶ (în continuare - Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007), raportul specializat al asociației la situația din 31.03.2011 nu reflectă imaginea reală și fidelă a elementelor contabile ale asociației. Ca rezultat al nerespectării cerințelor privind constituirea și utilizarea provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi, stabilite la pct. 27 și pct. 28 din Normele de prudență financiară, rezultatul financiar al asociației în perioada corespunzătoare a fost majorat nejustificat cu circa 6,4 mii lei.

Contrar prevederilor art. 13 alin. (2) lit. e) și art. 24 alin. (1) din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, directorul

¹Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 78-81, art. 492

²Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 131-133, art. 381

³Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 112-116, art. 506

⁴Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 37-39, art. 90

⁵Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661

⁶Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 90-93, art. 399

executiv al asociației nu a asigurat efectuarea inventarierii patrimoniului asociației pe parcursul perioadei supuse controlului. Nerespectând prevederile pct. 29, pct. 30 și pct. 37 din Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 764 din 25.11.1992⁷, nu au fost respectate cerințele privind efectuarea reviziilor inopinate ale casieriei cel puțin o dată în trimestru și privind modul de amenajare a casieriei asociației, lipsește încăperea specială amenajată și izolată, destinată primirii, eliberării și păstrării provizoriei a numerarului, iar dulapul metalic antiincendiar în care se păstrează întregul numerar nu a fost sigilat cu ștampilă de ceară roșie de către casier la sfârșitul zilei de muncă.

Contrar prevederilor Hotărârii C.N.P.F. nr. 20/3 din 20.05.2010 „Cu privire la rezultatele examinării și analizei datelor din rapoartele financiare ale asociațiilor de economii și împrumut pentru anul 2009”⁸, asociația a admis încasarea de la membri în luna octombrie 2010 a depunerilor de economii în mărime de 27,7 mii lei în condițiile în care ponderea împrumuturilor și dobânzilor aferente restante mai mult de 30 de zile în total portofoliul de împrumut a constituit 35,91 la sută, iar depunerile de economii au depășit valoarea dublă a rezervei instituționale.

În perioada supusă controlului organele de conducere ale asociației nu au asigurat în deplină măsură respectarea procedurii de convocare și desfășurare a adunărilor generale ale membrilor. Directorul executiv și președintele consiliului nu au convocat adunarea generală a membrilor din anul 2010 în termen de 3 luni de la finele anului gestionar, fiind astfel încălcate prevederile art. 37 alin. (2) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007. Nerespectând cerințele art. 36 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, în cadrul adunării generale a membrilor din 29.03.2009 nu a fost ales președintele consiliului asociației, totodată adunarea în cauză a fost convocată și desfășurată în lipsa deciziei consiliului asociației de convocare a adunării, ceea ce contravine cerințelor art. 37 alin. (2) și alin. (4), art. 40 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007. Contrar cerințelor art. 36 alin. (2) lit. g), art. 40 alin. (2) lit. i) și art. 41 alin. (7) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, consiliul asociației nu a prezentat adunărilor generale ale membrilor din 29.03.2009 și 09.05.2010 raportul anual privind activitatea sa, inclusiv

privind executarea bugetului, totodată procesele-verbale ale adunărilor în cauză nu au fost autentificate prin ștampilă în conformitate cu cerințele art. 38 alin. (7) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007.

Reiesind din cele expuse, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. b) și lit. f), art. 9 alin. (1) lit. d), art. 20 alin. (1), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”⁹, art. 46 alin. (1) și alin. (2), art. 49 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, Normelor de prudență financiară,

COMISIA NAȚIONALĂ A PIETEI FINANCIARE HOTĂRĂȘTE:

1. Se inițiază procedura de tragere la răspundere contravențională a directorului executiv al A.E.Î. „CREDIT-CLASS” conform Codului contravențional al Republicii Moldova.

2. Se prescrie administratorilor A.E.Î. „CREDIT-CLASS” întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control și respectarea necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative.

3. Se ia act de înlăturarea de către A.E.Î. „CREDIT-CLASS” a unor încălcări reflectate în actul de control și anume:

- elaborarea și aprobarea în cadrul adunării generale a membrilor din 12.06.2011 a regulamentului comisiei de cenzori în conformitate cu cerințele Legii nr. 139-XVI din 21.06.2007;

- reflectarea în rapoartele specializate, prezentate de către A.E.Î. „CREDIT-CLASS” pentru lunile aprilie - mai 2011, a valorilor ajustate normelor de prudență financiară privind clasificarea împrumuturilor și dobânzilor aferente în scopul constituirii și utilizării provizioanelor pentru pierderi din împrumuturi, precum și privind împrumuturile expirate.

4. A.E.Î. „CREDIT-CLASS” va informa lunar Comisia Națională a Pieței Financiare despre măsurile întreprinse în vederea executării pct. 2, cu anexarea copiilor documentelor justificative.

5. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale plasamente colective și microfinanțare.

6. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

⁷Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1992, nr.11, art. 351

⁸Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 83-84, art. 314

⁹Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIETEI FINANCIARE**

Nr. 48/4. Chișinău, 13 octombrie 2011.

Victor CAPTARI

1695 HOTĂRÎRE**cu privire la reperfectarea licențelor Întreprinderii
Mixte Compania de Asigurări "GRAWE CARAT
ASIGURĂRI" S.A.**

Urmare a examinării cererii de reperfectare a licențelor Întreprinderii Mixte Compania de Asigurări "GRAWE CARAT ASIGURĂRI" S.A. (mun. Chișinău, str. Alexandru cel Bun 51, IDNO 1004601000125) privind includerea unei subdiviziuni separate noi și schimbarea adresei juridice a unei reprezentanțe în anexele la licențe, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. c), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 14 alin. (6), art. 15, art. 18 alin. (6) și alin. (8) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se reperfectează licențele Întreprinderii Mixte Compania de Asigurări „GRAWE CARAT ASIGURĂRI” S.A.: seria C.N.P.F. nr.000668, eliberată la 30 august 2011 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări generale; seria C.N.P.F. nr.000097, eliberată la 9 decembrie 2008 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări de

viață; seria C.N.P.F. nr.000096, eliberată la 5 ianuarie 2007 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări obligatorii; seria C.N.P.F. nr.000095, eliberată la 5 ianuarie 2007 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări de bunuri, prin substituirea anexelor la licențe cu includerea subdiviziunii separate noi a companiei după cum urmează: or. Taraclia, str. Vokzalnaia 28/2 și licențele: seria C.N.P.F. nr.000097, eliberată la 9 decembrie 2008 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări de viață; seria C.N.P.F. nr.000096, eliberată la 5 ianuarie 2007 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări obligatorii; seria C.N.P.F. nr.000095, eliberată la 5 ianuarie 2007 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurări de bunuri, prin substituirea anexelor la licențe cu schimbarea adresei reprezentanței din or. Ocnița, str. Victoriei 12 în or. Ocnița, str. 50 Ani ai Biruinței 128.

2. Taxa pentru reperfectarea licențelor în mărime de 1400 lei și taxa pentru eliberarea unei copii de pe licențe în mărime de 1400 lei se varsă la bugetul de stat.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 48/11. Chișinău, 13 octombrie 2011.

1696 HOTĂRÎRE**cu privire la reperfectarea licenței Companiei
de Asigurare "TRANSELIT" S.R.L.**

Urmare a examinării cererii de reperfectare a licenței Companiei de Asigurare "TRANSELIT" S.R.L. (or. Edineț, str. Independenței 99, IDNO 1002604000443) privind modificarea adresei Filialei Bălți în anexa la licență, în temeiul prevederilor art.1 alin.(1), art.3, art.4 alin.(1) și alin.(2), art.8 lit.c), art.21 alin.(1), art.22 alin.(1) și alin.(2), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS), art.14 alin.(6), art.15 și art.18 alin.(6) din Legea nr.451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art.95),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se reperfectează licența Companiei de Asigurare "TRANSELIT" S.R.L. seria CNPF nr.000648, eliberată la 21 ianuarie 2011 pentru dreptul de a desfășura activitatea în domeniul asigurărilor (asigurări generale), prin substituirea anexei la licență cu modificarea adresei juridice a Filialei Bălți din mun. Bălți, str. 31 August 20B în mun. Bălți, str. Pușkin A. 27, ap. 37.

2. Taxa pentru reperfectarea licenței în mărime de 450 lei se varsă la bugetul de stat.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 48/12. Chișinău, 13 octombrie 2011.

1697 HOTĂRÎRE**cu privire la prescrierea repetată unor brokeri
de asigurare de a prezenta rapoartele specializate**

Având în vedere neexecutarea de către persoanele cu funcții de răspundere ale brokerilor de asigurare-reasigurare „BROKER POLIS” S.R.L. și „CLEINT BROKER” S.R.L., titulari de licență cu dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări/reasigurări, a Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.37/18 din 19.08.2011 „Cu privire la prescrierea unor brokeri de asigurare de a prezenta rapoartele specializate” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.148-151, art.1188), în temeiul prevederilor art.53 alin.(5), art.54 alin.(1), art.55 alin.(1) lit.b), alin.(2) și alin.(3) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49, art.213), art.8 alin.(1) lit.c) pct.34), art.19 alin.(1) și alin.(8) din Legea nr.451-XV din 30.07.2001 “Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.26-28, art.95), art.1 alin. (1), art.3, art.4 alin.(1) și alin.(2), art.8 lit.b), lit.f), art.9 alin. (1) lit.d), lit.e) și lit.r), art.21 alin.(1), art.22 alin.(1) și alin. (2) și art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 “Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS) și Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 45/5 din 16.10.2009 „Cu privire la aprobarea formei și

conținutului rapoartelor specializate ale intermediarilor în asigurări și/sau reasigurări” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 197-200, art. 877),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se prescrie repetat persoanelor cu funcții de răspundere ale Brokerului de Asigurare-Reasigurare „BROKER POLIS” S.R.L. și Brokerului de Asigurare-Reasigurare „CLEINT BROKER” S.R.L., în termen de 15 zile lucrătoare din data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, să asigure prezentarea Raportului privind activitatea de bază a intermediarului în asigurări și/sau reasigurări și a Raportului privind activitatea intermediarului în asigurări și/sau reasigurări prin personal propriu, asistenți în brokeraj și/sau subagenți, solicitate de Comisia Națională a Pieței Financiare în cadrul supravegherii.

2. Se avertizează brokerii de asigurare nominalizați cu sancționare prin retragerea licențelor pentru dreptul de a desfășura activitatea de intermediere în asigurări/reasigurări, în cazul nerespectării prevederilor pct.1 al prezentei hotărâri.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 48/13. Chișinău, 13 octombrie 2011.

1698 HOTĂRÎRE**cu privire la înregistrări în Registrul de stat
al valorilor mobiliare**

În temeiul Legii nr. 199-XIV din 18.11.1998 „Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.183-185, art.655), Legii nr.1134-XIII din 02.04.1997 „Privind societățile pe acțiuni” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.1-4, art.1), art.8 lit.m) și lit.o), art.20 alin.(1), art.21 alin.(1), art.22 alin.(1) și alin.(2), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se înregistrează în Registrul de stat al valorilor mobiliare:

1.1 Valorile mobiliare plasate la înființarea

- Societății pe acțiuni „BURSA DE VALORI CHIȘINĂU” (IDNO 1010600042886; mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri, 119/A) în sumă de 1500000 lei în număr de 10000 acțiuni ordinare nominative cu valoarea nominală 150 lei cu numărul înregistrării de stat MD14BURS1009;

- Societății pe acțiuni „BROKER-CAPITAL” (IDNO 1009600043922; mun. Chișinău, str. Petricani, 86) în sumă de 900000 lei în număr de 9000 acțiuni ordinare nominative

cu valoarea nominală 100 lei cu numărul înregistrării de stat MD14ROKE1002.

1.2 Valorile mobiliare conform dării de seamă privind rezultatele emisiunii suplimentare de acțiuni ale Întreprinderii Mixte “FABRICA DE BRÎNZETURI DIN SOROCA” S.A. (IDNO 1002600002966; or. Soroca, str. Ștefan cel Mare, 133) în sumă de 128277600 lei în număr de 12827760 acțiuni ordinare nominative cu valoarea nominală 10 lei cu numărul înregistrării de stat MD14SORO1009 din contul mijloacelor bănești.

1.3 Excluderea din Registrul de stat al valorilor mobiliare și anularea valorilor mobiliare emise anterior de:

- Societatea pe acțiuni „AZALTEND” (IDNO 1002603000099; or. Cahul, str. A. Mateevici, 21) în număr de 24062 acțiuni ordinare nominative cu numărul înregistrării de stat MD14ZATE1009 ca rezultat al reorganizării prin transformare;

- Societatea pe acțiuni „APROVIZELECTRO” (IDNO 1003600030157; mun. Chișinău, str. Tudor Vladimirescu, 4) în număr de 1157738 acțiuni ordinare nominative cu numărul înregistrării de stat MD14AZEL1007 ca rezultat al reorganizării prin transformare.

2. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 49/6. Chișinău, 21 octombrie 2011.

1699 HOTĂRÎRE**cu privire la acordarea licenței Brokerului
de Asigurare-Reasigurare "PRACTIC-ASIG" S.R.L.**

Urmare a examinării declarației pentru eliberarea licenței Brokerului de Asigurare-Reasigurare "PRACTIC-ASIG" S.R.L. (mun. Chișinău, str. Costin Miron, 11/4, ap. 97, IDNO 1010600026664), în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. c), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 8 alin. (1) lit. c) pct. 34), art. 10 alin. (1) și alin. (2), art. 18 alin. (5) și alin. (8) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95), art. 50 din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006

“Cu privire la asigurări” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 47-49, art. 213),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se acordă Brokerului de Asigurare-Reasigurare "PRACTIC-ASIG" S.R.L. licență pentru dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări și/sau reasigurări pe termen de 5 ani.

2. Taxa pentru eliberarea licenței în mărime de 2500 lei se varsă la bugetul de stat.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 49/8. Chișinău, 21 octombrie 2011.

1700 HOTĂRÎRE**cu privire la reperfectarea licenței Companiei
de Asigurări "EUROASIG GRUP" S.R.L.**

Urmare a examinării cererii de reperfectare a licenței Companiei de Asigurări "EUROASIG GRUP" S.R.L. (mun. Chișinău, str. Armenească, 27, IDNO 1002600054585) privind includerea unor noi subdiviziuni separate ale companiei și modificarea adresei altor subdiviziuni în anexa la licență, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. c), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 14 alin. (6), art. 15 și art. 18 alin. (6) și alin. (8) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se reperfectează licența Companiei de Asigurări "EUROASIG GRUP" S.R.L. seria CNPF nr.000667, eliberată la 19 august 2011 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor, asigurări generale, prin substituirea anexei la licență cu:

a) includerea subdiviziunilor separate ale companiei după cum urmează:

- or. Rîșcani, str. Independenței, 11;
- or. Rîșcani, str. Independenței, 30;
- or. Cimișlia, str. Decebal, 12;
- or. Leova, str. Independenței, 8;
- or. Șoldănești, str. Prieteniei, 2;
- mun. Chișinău, str. Ion Creangă, 10/1, of. 14A;
- or. Cantemir, str. Ștefan Vodă, 25;
- or. Criuleni, str. Nistrului, 1;
- or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, 5A;

b) modificarea adresei subdiviziunii din or. Căușeni, bd Mihai Eminescu, nr. 24 UAO, niv. II în or. Căușeni, bd Mihai Eminescu, nr. 24 UAO, niv. I și adresei subdiviziunii din mun. Bălți, str. Stării, nr. 13 în mun. Bălți, str. Strii, nr. 13.

2. Taxa pentru reperfectarea licenței în mărime de 450 lei și taxa pentru 9 copii de pe licență în mărime de 4050 lei se varsă la bugetul de stat.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 49/9. Chișinău, 21 octombrie 2011.

1701 HOTĂRÎRE**cu privire la reperfectarea licenței Brokerului
de Asigurare-Reasigurare "EXCLUSIV BROKER" S.R.L.**

Urmare a examinării cererii de reperfectare a licenței Brokerului de Asigurare-Reasigurare "EXCLUSIV BROKER" S.R.L. (mun. Chișinău, str. Teodoroiu 36, IDNO 1011600004827) privind includerea unor noi subdiviziuni separate în anexa la licență, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. c), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 14 alin. (6), art. 15, art. 18 alin. (6) și alin. (8) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se reperfectează licența Brokerului de Asigurare-

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 49/10. Chișinău, 21 octombrie 2011.

Victor CAPTARI

1702 HOTĂRÎRE**cu privire la reperfectarea licenței Companiei
de Asigurări "GALAS" S.A.**

Urmare a examinării cererii de reperfectare a licenței Companiei de Asigurări "GALAS" S.A. (mun. Chișinău, str. A. Diordița 2, IDNO 1002600000630) privind includerea unor noi clase de asigurare, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. c), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 13 alin. (1) și alin. (2), art. 24 alin. (5) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 47-49, art. 213), art. 15 și art. 18 alin. (6) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95), pct. 5 lit. c) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 48/5 din 27.09.2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 587), pct. 7 din Regulamentul privind cerințele față de conținutul condițiilor de asigurare pentru clasele de asigurare benevolă, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 55/6 din 08.11.2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 198-202, art. 719),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se reperfectează licența Companiei de Asigurări „GALAS” S.A. seria CNPF nr. 000093, eliberată la 12 februarie 2009 pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor, prin includerea în licență din data de 24.10.2011 a claselor noi de asigurări, după cum urmează:

Clasa 1 Asigurările de accidente, condiții de asigurare de accidente;

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 49/11. Chișinău, 21 octombrie 2011.

Reasigurare "EXCLUSIV BROKER" S.R.L. seria CNPF nr. 000650, eliberată la 18 martie 2011 pentru dreptul de a desfășura activitatea de intermediere în asigurări și reasigurări a brokerului, prin substituirea anexei la licență cu includerea subdiviziunilor separate noi pentru desfășurarea activității licențiate pe adresele:

- or. Hîncești, str. Chișinău 8, ap. 48;
- or. Comrat, str. Lenin 204 A/1.

2. Taxa pentru reperfectarea licenței în mărime de 250 lei și taxa pentru eliberarea a două copii de pe licență în mărime de 500 lei se varsă la bugetul de stat.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Clasa 2 Asigurările de sănătate, condiții de asigurare facultativă de sănătate; condiții de asigurare medicală a persoanelor ce călătoresc peste hotare;

Clasa 3 Asigurările de vehicule terestre, condiții de asigurare facultativă a vehiculelor terestre AUTOCASCO;

Clasa 5 Asigurările de nave aeriene, condiții de asigurare facultativă a navelor aeriene AEROCASCO;

Clasa 7 Asigurările de bunuri în tranzit, condiții de asigurare facultativă a încărcăturilor transportate;

Clasa 8 Asigurările de incendiu și de alte calamități naturale, condiții de asigurare facultativă a bunurilor; condiții de asigurare facultativă a bunurilor de incendiu și alte pericole;

Clasa 13 Asigurările de răspundere civilă generală, condiții de asigurare facultativă de răspundere civilă generală; condiții de asigurare facultativă a răspunderii serviciilor și proprietarilor de aeroporturi; condiții de asigurare de răspundere civilă generală; condiții de asigurare a răspunderii civile profesionale; condiții de asigurare facultativă a lucrărilor de construcție și montaj; condiții de asigurare a răspunderii civile pentru prejudiciul cauzat la exploatarea obiectelor industrial periculoase; condiții de asigurare a răspunderii civile profesionale a intermediarilor în asigurări și/sau reasigurări; condiții de asigurare a răspunderii civile pentru prejudiciul cauzat de produse defectuoase.

2. Se recunosc nevalabile din data de 24.10.2011 formulele de licență, seria AMMI nr. 023487 din 16.01.2007 și seria AMMI nr. 022627, eliberate anterior Companiei de Asigurări „GALAS” S.A.

3. Taxa pentru reperfectarea licenței în mărime de 450 lei și taxa pentru eliberarea a patru copii de pe licență în mărime de 1800 lei se varsă la bugetul de stat.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data de 24.10.2011.

Victor CAPTARI

1703 HOTĂRÎRE
cu privire la reperfectarea licenței
Brokerului de Asigurare-Reasigurare
“SICONATA GRUP” S.R.L.

Urmare a examinării cererii de reperfectare a licenței Brokerului de Asigurare-Reasigurare “SICONATA GRUP” S.R.L. (mun. Chișinău, s.Stauceni, str. Frunze M. 44, IDNO 1011600026306) privind includerea unei noi subdiviziuni separate în anexa la licență, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. c), art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (1) și alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 14 alin. (6), art. 15, art. 18 alin. (6) și alin. (8) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 26-28, art. 95),

VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE

Nr. 49/12. Chișinău, 21 octombrie 2011.

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:

1. Se reperfectează licența Brokerului de Asigurare-Reasigurare “SICONATA GRUP” S.R.L. seria CNPF nr. 000670, eliberată la 23 septembrie 2011 pentru dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări și/sau reasigurări a brokerului, prin substituirea anexei la licență cu includerea unei noi subdiviziuni separate a companiei, după cum urmează: mun. Chișinău, str. Albișoara 21/3.
2. Taxa pentru reperfectarea licenței în mărime de 250 lei și taxa pentru eliberarea unei copii de pe licență în mărime de 250 lei se varsă la bugetul de stat.
3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.
4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

1704 ORDONANȚĂ
cu privire la anularea suspendării operațiunilor
la conturile bancare ale Asociației de Economii
și Împrumut „POIANA-CREDIT”

Ca rezultat al conformării activității, operațiunilor și documentelor Asociației de Economii și Împrumut „POIANA-CREDIT” cerințelor Legii asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007 și acordării licenței de categoria A pentru desfășurarea activității asociațiilor de economii și împrumut prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 24/8 din 24.06.2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 110-112, art. 813), în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 9 alin. (1) lit. c), art. 21 alin. (2), art. 22 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 46 alin. (1) și alin. (2) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 112-116, art. 506) și cererii depuse de Asociația de Economii și Împrumut „POIANA-

CREDIT” la data de 14.09.2011,

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
DECIDE:

1. Se anulează suspendarea operațiunilor la conturile bancare ale Asociației de Economii și Împrumut „POIANA-CREDIT” (IDNO 1004606002146, satul Poiana, raionul Săldănești), aplicată prin Ordonanța Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 10/5-O din 11.03.2010 „Cu privire la suspendarea operațiunilor la conturile bancare ale unor asociații de economii și împrumut ale cetățenilor” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 39-40, art. 165).
2. Controlul asupra executării prezentei ordonanțe se pune în sarcina Direcției generale plasamente colective și microfinanțare.
3. Prezenta ordonanță intră în vigoare la data adoptării.

Victor CAPTARI

VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE

Nr. 48/6-O. Chișinău, 13 octombrie 2011.

1705 ORDONANȚĂ
cu privire la efectuarea controalelor complexe
privind respectarea legislației în domeniul
asociațiilor de economii și împrumut de către
A.E.Î. „FĂGURAȘ-VADUL LUI ISAC”,
A.E.Î. „POPINȚENI” și A.E.Î. „AGROCREDIT”

În scopul verificării respectării legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „FĂGURAȘ-VADUL LUI ISAC” (r-nul Cahul, s. Vadul lui Isac), A.E.Î. „POPINȚENI” (r-nul Nisporeni, s. Bălănești) și A.E.Î. „AGROCREDIT” (r-nul Briceni, s. Tabani), în conformitate cu Planul de activitate al Comisiei Naționale a Pieței Financiare pentru anul 2011, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 3, art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. f), art. 20 alin. (1), art. 21 alin. (2), art. 22 alin. (1) și alin. (3), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională

a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 46 alin. (1), alin. (2) și alin. (5) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 112-116, art. 506),

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
DECIDE:

1. Să se efectueze controalele complexe privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „FĂGURAȘ-VADUL LUI ISAC”,

A.E.Î. „POPINȚENI” și A.E.Î. „AGROCREDIT” pentru perioada de activitate 01.01.2009 - 30.09.2011.

2. Controalele vor fi efectuate de către angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare numiți prin ordinele vicepreședintelui Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 48/7-O. Chișinău, 13 octombrie 2011.

3. A.E.Î. „FĂGURAS-VADUL LUI ISAC”, A.E.Î. „POPINȚENI” și A.E.Î. „AGROCREDIT” vor asigura accesul membrilor grupurilor de control la toate documentele și la alte surse de informație necesare controalelor.

4. Prezenta ordonanță intră în vigoare din data adoptării.

Victor CAPTARI

1706 ORDONANȚĂ **cu privire la efectuarea controlului complex al activității** **profesioniste pe piața valorilor mobiliare desfășurată** **de Societatea pe acțiuni „FINACTIV-CONSULTING”**

În scopul verificării respectării prevederilor legislației privind piața valorilor mobiliare de către Societatea pe acțiuni „FINACTIV-CONSULTING”, în conformitate cu Planul de activitate a Comisiei Naționale a Pieței Financiare pentru anul 2011, în temeiul prevederilor art. 1 alin. (1), art. 4 alin. (1) și alin. (2), art. 8 lit. f), art. 21 alin. (2), art. 22 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS) și Regulamentului cu privire la modul de efectuare a controalelor activității participanților la piața valorilor mobiliare de către Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 9/7 din 14.03.2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 117-119, art. 270),

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 48/9-O. Chișinău, 13 octombrie 2011.

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
DECIDE:**

1. Să se efectueze controlul complex al activității profesioniste pe piața valorilor mobiliare desfășurată de către Societatea pe acțiuni „FINACTIV-CONSULTING” pentru perioada de activitate 01.01.2008 – 01.10.2011.

2. Controlul va fi efectuat de către angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare numiți prin ordinul vicepreședintelui Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

3. Societatea pe acțiuni „FINACTIV-CONSULTING”, emitentii, precum și alți participanți la piața financiară nebancaară implicați la întocmirea rapoartelor de estimare, vor prezenta la solicitarea membrilor grupului de control toată informația și documentele necesare efectuării controlului.

4. Prezenta ordonanță intră în vigoare din data adoptării.

Victor CAPTARI

1707 ORDONANȚĂ **cu privire la efectuarea controlului planificat** **privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor** **de către Brokerul de Asigurare-Reasigurare** **„BROKERASIG” S.R.L.**

În scopul verificării respectării legislației în domeniul asigurărilor de către Brokerul de Asigurare-Reasigurare „BROKERASIG” S.R.L., în conformitate cu Planul de activitate al Comisiei Naționale a Pieței Financiare pentru anul 2011, în temeiul prevederilor art.1 alin.(1), art.3, art.4 alin.(1) și alin.(2), art.8 lit.f), art.21 alin.(2), art.22 alin.(1), alin.(3) și art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS), art.55 alin.(1), alin.(3) și alin.(5) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49, art.213),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
DECIDE:**

1. Să se efectueze controlul planificat privind respec-

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 49/13-O. Chișinău, 21 octombrie 2011.

tarea legislației în domeniul asigurărilor de către Brokerul de Asigurare-Reasigurare „BROKERASIG” S.R.L. pentru perioada de activitate 23.05.2008 – 30.09.2011.

2. Controlul va fi efectuat de către angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare numiți prin ordinul vicepreședintelui Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

3. Brokerul de Asigurare-Reasigurare „BROKERASIG” S.R.L. va asigura accesul membrilor grupului de control la toate documentele și la alte surse de informație necesare controlului.

4. Prezenta ordonanță intră în vigoare la data adoptării.

Victor CAPTARI

Acte ale Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare**1708 HOTĂRÎRE****cu privire la reacreditarea Instituției Medico-Sanitare
Publice Institutul de Cardiologie**

În temeiul art. 97 lit. e) și f) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 125-129 din 30 iulie 2004, art.663), cu modificările și completările ulterioare, punctelor 27-29 din Regulamentul privind activitatea comisiilor specializate de evaluare a organizațiilor din sfera științei și inovării, aprobat prin Hotărîrea nr.AC-03/1 din 27 mai 2010, ținînd cont de rezultatele evaluării Instituției Medico-Sanitare Publice Institutul de Cardiologie, prezentate de către Comisia specializată de evaluare a organizațiilor din sfera științei și inovării, Comisia de acreditare a organizațiilor din sfera științei

**PREȘEDINTE AL CONSILIULUI NAȚIONAL
PENTRU ACREDITARE ȘI ATESTARE,
ACADEMICIAN**

**Secretar științific,
profesor universitar**

Nr. AC-6/1. Chișinău, 29 septembrie 2011.

și inovării a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare

HOTĂRĂȘTE:

1. Se reacreditează Instituția Medico-Sanitară Publică Institutul de Cardiologie pe profilul de cercetare *Cardiologie*.
2. Se apreciază performanța profilului de cercetare *Cardiologie* – **bine**.
3. Se acordă Instituției Medico-Sanitare Publice Institutul de Cardiologie calificativul - **organizație cu recunoaștere internațională (categoria A)**.
4. Se eliberează Certificatul de acreditare **seria P nr.046** Instituției Medico-Sanitare Publice Institutul de Cardiologie.

Valeriu CANȚER

Gheorghe Gladchi

1709 HOTĂRÎRE**cu privire la reacreditarea Institutului
de Microbiologie și Biotehnologie**

În temeiul art. 97 lit. e) și f) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 125-129 din 30 iulie 2004, art.663), cu modificările și completările ulterioare, punctelor 27-29 din Regulamentul privind activitatea comisiilor specializate de evaluare a organizațiilor din sfera științei și inovării, aprobat prin Hotărîrea nr.AC-03/1 din 27 mai 2010, ținînd cont de rezultatele evaluării Institutului de Microbiologie și Biotehnologie, prezentate de către Comisia specializată de evaluare a organizațiilor din sfera științei și inovării, Comisia de acreditare a organizațiilor din sfera științei și inovării a Consiliului

**PREȘEDINTE AL CONSILIULUI NAȚIONAL
PENTRU ACREDITARE ȘI ATESTARE,
ACADEMICIAN**

**Secretar științific,
profesor universitar**

Nr. AC-6/2. Chișinău, 29 septembrie 2011.

Național pentru Acreditare și Atestare

HOTĂRĂȘTE:

1. Se reacreditează Institutul de Microbiologie și Biotehnologie pe profilul de cercetare *Microbiologie și Biotehnologie*.
2. Se apreciază performanța profilului de cercetare *Microbiologie și Biotehnologie* – **bine**.
3. Se acordă Institutului de Microbiologie și Biotehnologie calificativul - **organizație competitivă pe plan internațional (categoria B)**.
4. Se eliberează Certificatul de acreditare **seria I nr.029** Institutului de Microbiologie și Biotehnologie.

Valeriu CANȚER

Gheorghe Gladchi

1710 HOTĂRÎRE**cu privire la reacreditarea
Institutului de Științe ale Educației**

În temeiul art. 97 lit. e) și f) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 125-129 din 30 iulie 2004, art.663), cu modificările și completările ulterioare, punctelor 27-29 din Regulamentul privind activitatea comisiilor specializate de evaluare a organizațiilor din sfera științei și inovării, aprobat prin Hotărîrea nr.AC-03/1 din 27 mai 2010, ținînd cont de rezultatele evaluării Institutului de Științe ale Educației, prezentate de către Comisia specializată de evaluare a organizațiilor din sfera științei și inovării, Comisia de acreditare a organizațiilor din sfera științei și inovării a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare

**PREȘEDINTE AL CONSILIULUI NAȚIONAL
PENTRU ACREDITARE ȘI ATESTARE,
ACADEMICIAN**

**Secretar științific,
profesor universitar**

Nr. AC-6/3. Chișinău, 29 septembrie 2011.

HOTĂRĂȘTE:

1. Se reacreditează Institutul de Științe ale Educației pe profilul de cercetare *Bazele pedagogice și psihologice ale educației*.
2. Se apreciază performanța profilului de cercetare *Bazele pedagogice și psihologice ale educației* – **bine**.
3. Se acordă Institutului de Științe ale Educației calificativul - **organizație competitivă pe plan internațional (categoria B)**.
4. Se eliberează Certificatul de acreditare **seria P nr.047** Institutului de Științe ale Educației.

Valeriu CANȚER

Gheorghe Gladchi

Acte ale Consiliului Superior al Magistraturii al Republicii Moldova**1711 HOTĂRÎRE**
cu privire la anunțarea concursului pentru suplinirea
funcției de judecător și judecător de instrucție
la Judecătoria Soroca

Examinînd chestiunea cu privire la anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de judecător și judecător de instrucție la Judecătoria Soroca, audiind informația domnului Nichifor Corochii, Consiliul Superior al Magistraturii

CONSTATĂ:

Prin Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 436/29 din 09 august 2011 a fost anunțat concurs, prin transfer, pentru suplinirea funcției de judecător la Judecătoria Soroca.

Pe parcurs cerere de participare la concurs a depus domnul Sergiu Bodi, judecător de instrucție la Judecătoria Ocnița.

În ședința Consiliului, Sergiu Bodi a declarat că dorește să fie transferat temporar în funcția de judecător de instrucție în Judecătoria Soroca, funcția dată la moment fiind liberă în legătură cu suspendarea din funcție a judecătorului de instrucție Valeriu Nichitov.

Prin hotărîrile Consiliului Superior al Magistraturii nr. 298/18 din 28 decembrie 2006 și nr. 35/2 din 15 februarie 2007, s-a dat acordul pentru pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală în privința domnului Valeriu Nichitov, judecător de instrucție la Judecătoria Soroca, cu suspendarea acestuia din funcție pînă la emiterea unei hotărîri definitive în privința sa.

La data de 20 iulie 2011 a decedat domnul Alexandru Negru, vicepreședinte al Judecătoriei Soroca, astfel fiind declarată vacantă funcția de judecător.

În conformitate cu prevederile art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul dispune organizarea, conform legii și regulamentului, a concursului pentru suplinirea posturilor de judecător, de președinte și de vicepreședinte al instanței judecătorești și selectează candidaturi pentru funcțiile vacante de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței.

**PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI CONSILIULUI
SUPERIOR AL MAGISTRATURII**

Nr. 509/36. Chișinău, 4 octombrie 2011.

Consiliul Superior al Magistraturii soluționează problema de transfer pe termen limitat în locul unui judecător suspendat.

În baza celor expuse, Consiliul Superior al Magistraturii, conform prevederilor art. 20 alin. (2) din Legea cu privire la statutul judecătorului, art. 4, 19 alin. (2) și 24 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii,

HOTĂRĂȘTE:

1. A respinge cererea domnului Sergiu Bodi, judecător de instrucție la Judecătoria Ocnița, pentru suplinirea funcției vacante de judecător la Judecătoria Soroca, ca neîntreținînd condițiile de participare la concurs.

2. A anunța concurs pentru suplinirea funcției de judecător la Judecătoria Soroca.

3. A anunța concurs, prin transfer temporar, pentru suplinirea funcției de judecător de instrucție la Judecătoria Soroca, pe perioada suspendării din funcție a judecătorului de instrucție Valeriu Nichitov.

4. Cererile de participare la concurs se prezintă președintelui Consiliului Superior al Magistraturii pe parcursul a 30 de zile din momentul publicării prezentei hotărîri în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

La momentul depunerii cererii, solicitantul va fi informat despre inițierea procedurii verificării conform art. 8 din Legea nr. 271-XVI din 18.12.2008 privind verificarea titlurilor și a candidaților la funcții publice și va semna declarația de verificare.

5. Informații suplimentare pot fi obținute la Aparatul Consiliului Superior al Magistraturii (mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu 70, tel. 22-30-76, 22-30-79).

6. Hotărîrea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe site-ul Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md).

Nichifor COROCHII

1712 HOTĂRÎRE**privind anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de vicepreședinte la Judecătoria Rezina**

Examinînd chestiunea privind anunțarea concursului pentru suplinirea funcțiilor de vicepreședinte la Judecătoria Rezina, audiind informația domnului Nicolae Timofti, Consiliul Superior al Magistraturii, conform prevederilor art. 20 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului, art. 4, 19 alin. (2) și 24 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii,

HOTĂRĂȘTE:

1. A anunța concursul pentru suplinirea funcției de vicepreședinte la Judecătoria Rezina.
2. Judecătorii vor depune cererea de promovare în funcție cu prezentarea caracteristicii, notei informative

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI
SUPERIOR AL MAGISTRATURII**

Nr. 550/38. Chișinău, 17 octombrie 2011.

privind activitatea în ultimii 3 ani, anexelor completate conform Legii privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008 și a două fotografii color 4x5 cm.

3. Cererile de participare la concurs se prezintă președintelui Consiliului Superior al Magistraturii pe parcursul a 30 de zile de la momentul publicării prezentei hotărîri în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

4. Informații suplimentare pot fi obținute la Aparatul Consiliului Superior al Magistraturii (mun. Chișinău, str. Kogălniceanu 70, tel.: 22-30-79, 22-30-76).

5. Hotărîrea se publică în Monitorul Oficial și pe site-ul Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md).

Nicolae TIMOFTI

1713 HOTĂRÎRE**cu privire la anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de judecător la Judecătoria Florești**

Examinînd chestiunea privind anunțarea concursului pentru suplinirea funcției de judecător la Judecătoria Florești, audiind informația domnului Nicolae Timofti, Consiliul Superior al Magistraturii, conform art. 4 și 24 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii,

HOTĂRĂȘTE:

1. A anunța concursul pentru suplinirea funcției de judecător la Judecătoria Florești.
2. Cererile de participare la concurs se prezintă președintelui Consiliului Superior al Magistraturii pe parcursul a 30 de zile din momentul publicării prezentei hotărîri în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI
SUPERIOR AL MAGISTRATURII**

Nr. 551/38. Chișinău, 17 octombrie 2011.

La momentul depunerii cererii solicitantul va fi informat despre inițierea verificării conform art. 8 din Legea nr. 271-XVI din 18.12.2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice și va semna declarația de verificare.

3. Informații suplimentare pot fi obținute la Aparatul Consiliului Superior al Magistraturii (mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu 70, tel.: 22-30-76, 22-30-79).

4. Hotărîrea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe site-ul Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md).

Nicolae TIMOFTI

Acte ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova**1714 DECIZIE**

**cu privire la rezultatele monitorizării generale
a serviciilor de programe ale posturilor de televiziune
„Euro TV Chișinău”, „TVC 21”, „ALT TV”, „NIT”,
„TV 7” „Jurnal TV”, „Pro TV Chișinău”, „N 4”,
„Publika TV” și „Bravo”**

Monitorizarea generală a serviciilor de programe ale posturilor de televiziune „Euro TV Chișinău”, „TVC 21”, „ALT TV”, „NIT”, „TV 7” „Jurnal TV”, „Pro TV Chișinău”, „N 4”, „Publika TV” și „Bravo” a fost efectuată în temeiul art. 37 alin. (1) din Codul audiovizualului nr. 260-XVI din 26.07.2006 pe parcursul a 5 zile pentru fiecare canal TV în parte.

Rezultatele monitorizărilor au constatat următoarele:

Postul de televiziune „Euro TV - Chișinău”, monitorizat în perioada 09-13 septembrie 2011:

• Derogări de la grila de emisie:

- **09.09.2011** – Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „Un show păcătos” (00:14); „Observatorul”, realizată sub o altă denumire – „Lumea” (01:30); „Mireasă pentru fiul meu” (11:15; 14:00); „Fără măști” (21:20-22:00). Nu au fost difuzate emisiunile: „Dex juridic” (02:30); „În oglindă” (05:00); „Aventurile lui Sindbad” (12:15); „Next Top Models” (15:00); „Lumea” (21:20);

- **10.09.2011** – Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „Meniu cu personalitate” (01:30; 11:00); „Dex juridic” (03:00); „În oglindă” (15:00); „Știrile Euro TV” (18:00).

- **11.09.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Film” (00:15; 06:30; 14:15); „Meniu cu personalitate” (01:30); „Știrile Euro TV” (02:30; 06:00; 18:00); „Dex juridic” (03:00); „Farmacie în bucătărie” (01:30); „Observatorul” (15:00); „Observator de weekend” (19:00); „Meteo” (21:00); „Superbingo Metropolis” (23:00); „În oglindă”. Orarul emisiunilor „Concert” și „Lume”, difuzate de postul de televiziune nominalizat, nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie, astfel, emisiunea „Concert” a fost difuzată la orele 06:00; 07:22; 13:48 – 15:40; 18:09, iar în grila de emisie urma să fie difuzat la orele: 04:00–06:00; emisiunea „Lume” a fost difuzată la ora 22:30, iar în grila de emisie programul respectiv urma să fie difuzat la ora 15:00. Orarul emisiei proprii a postului „Euro TV Chișinău” a fost înlocuit cu emisia retransmisă a canalului „Antena 1” din România (01:00–03:07). Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „La altitudine” (03:07; 11:17) și „Comedy” (20:00).

- **12.09.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Farmacie în bucătărie” (01:30; 16:15); „Știrile Euro TV” (02:30; 06:00); „Dex juridic” (03:00); „Aventurile lui Sindbad” (12:15); „Concert” (12:00); „Film” (14:00). Orarul emisiei proprii a postului „Euro TV” a fost înlocuit cu emisia retransmisă a canalului „Antena 1” din România (01:30-02.40 și 16.02-17.40). A fost difuzată emisiunea „Lumea” (03.00; 13.00), care nu era prevăzută în grila de emisie.

- **13.09.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Un show păcătos” (00:15) – Antena 1; „Observator” (01:30) – autohton. La orele 11:15 și 15:00 a fost difuzată emisiunea retransmisă (Antena1) „Mireasă pentru fiul meu”, neprevăzută de grila de programe, substituind astfel emisiunile de la orele 11:00 („În gura Presei” cu Mircea Badea”) și 15:00 („Să te prezint părinților”) – Antena1.

• Derogare de la prevederile art. 13 (8) al Legii cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.1997: „Publicitatea privind una și aceeași marfă (lucrare, serviciu), precum și unul și același furnizor de publicitate se permite nu mai mult de două ori, cu o durată totală de până la

două minute, pe parcursul unei ore de emisie pe un canal de frecvență”.

- **09.09.2011** – În blocurile publicitare de la orele: 06:04; 06:35; 06:56 a fost difuzat spotul publicitar pentru „Nescafe”. În blocurile publicitare de la orele: 15:10; 15:38; 15:56 au fost difuzate spoturile publicitare ale mărcilor: „Barni” „Nescafe”, „Oriflame”, „Jacobs” și „Dirol”.

- **10.09.2011** – În blocurile publicitare de la orele: 12:00; 12:27; 12:55 și 18:18; 18:31; 18:55 a fost difuzată publicitatea mărcii „Nescafe classic”. În blocurile publicitare de la orele: 18:18; 18:31; 18:55 au fost difuzate spoturile publicitare ale mărcilor: „Barni”, „Jacobs” și „Dirol”.

- **12.09.2011** – Spoturile publicitare pentru mărcile „Barni” (09:00; 09:17; 09:46), (11:01; 11:30; 11:59) și „Unite3G” (07:25; 07:27; 07:50), (17:07; 17:08; 17:55) au fost difuzate de 3 ori timp de o oră de emisie;

- **13.09.2011** – Spoturile publicitare pentru mărcile „Dirol” (15:45; 15:37; 15:58); „Barni” (16:05; 16:38; 16:59) și „Korona” (17:15; 17:38; 17:59) au fost difuzate de 3 ori timp de o oră de emisie.

• Derogare de la prevederile art. 21 (1) din Codul audiovizualului: „Publicitatea și teleshoppingul se difuzează grupat, fiind ușor de identificat prin marcaje corespunzătoare și fiind separate de alte părți ale serviciului de programe prin semnale optice și acustice”.

- **09.09.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru concertul „Parada Noutăților Muzicale” la orele: 02:20; 03:00; 08:11; 10:11; 11:38; 12:31; 14:00; 17:14; 20:06; 22:30, și pentru medicamentul „Claritine”, la ora 21:52. Rubrica „Teleshopping” nu a fost delimitată de alte părți ale programului la orele 10:20; 12:45; 17:40; 20:24;

- **10.09.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru concertul „Parada Noutăților Muzicale” la orele: 03:01; 03:58; 05:54; 08:05; 10:20; 10:54; 15:44; 18:35. Rubrica „Teleshopping” nu a fost delimitată de alte părți ale programului la orele: 11:00; 15:46; 18:40;

- **11.09.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru concertul „Parada Noutăților Muzicale” la orele: 15:44; 19:57; 20:43; Rubrica „Teleshopping” (11:00; 15:45; 18:43);

- **12.09.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru concertul „Parada Noutăților Muzicale” la orele: 01:15; 02:38; 02:59; 03:00; 03:38; 06:15; 08:20; 10:11; 11:10; 11:37; 12:26; 13:38; 15:33; 17:58; 20:09; 22:32; 23:58; de asemenea, spotul publicitar pentru revista „Punkt” urma să fie delimitat de celelalte servicii la orele 01:17; 22:34; Rubrica „Teleshopping” nu a fost delimitată de celelalte servicii de programe la orele: 10:20; 12:44; 17:40;

- **13.09.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru concertul „Parada Noutăților Muzicale” la orele: 02:04; 03:04; 06:06; 08:16; 08:28; 10:10; 11:14; 12:41; 13:49; 14:30; 17:06; 17:38; 18:00; 21:09; Rubrica „Teleshopping” nu a fost delimitată la orele: 10:20; 12:45; 17:41 și spotul publicitar pentru „Onduline” de la 18:26 și 21:02.

• Derogare de la prevederile art. 22 (2) din Codul audiovizualului: „Radiodifuzorii care retransmit vor acoperi publicitatea retranslată din alt stat, țară de origine a canalului retransmis”.

- **10.09.2011** – Filmul de la ora 09:00:00 a fost întrerupt în minutul 45:47 de publicitatea postului

Antena 1, care a difuzat un spot publicitar pentru produsul medicamentos „Claritine”, cu o durată de 00:30. În cadrul emisiunii reality show – „Mireasă pentru fiul meu” de la ora 23:00:00, la minutul 41:41 a fost difuzată publicitatea postului retransmis Antena 1 cu o durată de 00:30 a Băncii Comerciale Române.

- **11.09.2011** – nu a fost acoperită publicitatea pentru produsul „Detoxicolon” la ora 20:58;

- **12.09.2011** – spotul publicitar pentru produsul „Detoxicolon” nu a fost acoperit la ora 06:52.

• **Derogare de la prevederile art. 22 (4) din Codul audiovizualului:** „Emisiunea de teleshopping durează fără întrerupere nu mai puțin de 15 minute. Numărul maxim de emisiuni de teleshopping pe zi poate fi opt și durata lor totală nu poate depăși trei ore”. La data de 09.09.2011, emisiunea de „Teleshopping” de la ora 20:24:44 a durat doar 02 minute.

• **Derogare de la prevederile art. 21 (6) din Codul audiovizualului:** „Filmele artistice și cele televizate (cu excepția serialelor, filmelor documentare și emisiunilor de divertisment) cu durata mai mare de 45 de minute pot fi întrerupte pentru spoturile de publicitate o dată la fiecare 45 de minute. În continuare, se permite întreruperea filmelor dacă durata lor nu este mai puțin de 110 de minute.” Astfel, pe data de 10.09.2011, în cadrul filmului artistic „Amprenta morții”, care a început la ora 08:56, a fost depistată o frecvență sporită de întrerupere cu spoturi publicitare: 09:00 (13:20); 09:17 (20:38); 09:39 (06:06); 09:46 (13:43); 10:00 (04:27); 10:06 (12:27). O situație similară s-a atestat și în cazul filmului artistic „Șacalul” de la ora 11:19 (18:49); 11:40 (19:42); 12:00 (00:23); 12:02 (25:07); 12:30 (24:00);

Postul de televiziune „TVC 21”, monitorizat în perioada 23-27 august 2011:

• **Derogare de la art. 21 (1) al Codului audiovizualului:** „Publicitatea și teleshoppingul se difuzează grupat, fiind ușor de identificat prin marcaje corespunzătoare și fiind separate de alte părți ale serviciului de programe prin semnale optice și acustice”. Astfel, la data de:

- **23.08.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru rețeaua de magazine „Золушка” la orele 02:03; 08:06; 08:21; 09:13; 10:56; 16:48; 19:13; 20:13; 20:27; 22:13;

- **24.08.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru rețeaua de magazine „Золушка” la orele: 01:17; 08:01; 08:24; 09:15; 11:01; 16:47; 19:11; 20:13; 20:29; 22:21;

- **25.08.2011** – nu a fost delimitată publicitatea pentru rețeaua de magazine „Золушка” la orele 01:10; 08:00; 08:21; 09:12; 11:26; 17:19; 19:15; 20:17; 20:42; 22:27, spotul publicitar a fost delimitat doar la sfârșit la orele: 01:08; 10:08, iar la 08:22; 09:13; 09:15; 10:24; 11:02; 11:26; 13:32; 13:25; 14:23; 15:30; 16:00; 16:28; 19:16; 22:28 – doar la început;

- **26.08.2011** – În cadrul promo a fost plasată publicitate pentru „Merops Park Golf Academy”: „Toți amatorii de golf sint invitați să sune la numerele de telefon afișate pentru a se înscrie la desfășurarea unor întreceri. Învingătorul va fi premiat” în segmentele de timp: 10:25; 10:58; 11:46; 13:33; 14:18; 14:53; 15:27; 15:59; 16:46; 18:47; 19:17; 20:38; 22:26; 23:49. Totodată, la finele rubricii „Meteo” a fost difuzat un spot promoțional al rețelei de magazine „Золушка” 01:32; 08:04; 08:24; 09:14; 10:56; 16:44; 19:11; 20:17; 20:33; 22:20;

- **27.08.2011** – la sfârșitul rubricii „Meteo” a fost plasat spotul promoțional al rețelelor de magazine „Золушка” cu textul: „O veste bună pentru amatorii de automobile, pentru prima oară în rețeaua de magazine „Золушка” se trage la sorț un automobil. „Daewoo Nexia” își așteaptă stăpînul norocos. O nouă promoție de la „Золушка”, auto cu noroc. Detalii pe site sau la telefonul 20-70-92”, la orele: 16:17;

17:58; 19:50; 22:24;

• **Derogare de la prevederile art. 20 (1), lit. b) din Codul audiovizualului:** „Programele sponsorizate trebuie să îndeplinească următoarele condiții: b) denumirea sau marca sponsorului trebuie să fie distinct evidențiată ca atare la începutul și/sau sfârșitul acestor programe).

- **24.08.2011** – Sigla sponsorului „Золушка” a fost evidențiată de trei ori pe parcursul difuzării emisiunilor de „Datele Meteo”.

- **25.08.2011** – Marca sponsorului „Золушка” a fost evidențiată de trei ori pe parcursul difuzării rubricii „Meteo” la orele: 01:00 (09:40; 09:53; 10:14); 07:00 (59:48; 59:57; 00:21); 08:00 (21:16; 21:26; 21:49); 09:00 (11:59; 12:07; 12:31); 11:00 (25:22; 25:31; 25:56); 17:00 (19:10; 19:20; 19:43); 19:00 (15:01; 15:10; 15:33); 20:00 (17:10; 17:20; 17:44; 41:30; 41:40; 42:03); 22:00 (27:08; 27:18; 27:41);

- **26.08.2011** – Pe parcursul duratei rubricii „Meteo”: 01:31; 08:03; 08:23; 09:13; 10:55; 16:45; 19:10; 20:16; 20:32; 22:19, marca sponsorului „Золушка” a fost prezentată de 3 ori.

• **Derogare de la prevederile art. 13 (8) din Legea cu privire la Publicitate:** „Publicitatea privind una și aceeași marfă (lucrare, serviciu), precum și unul și același furnizor de publicitate se permite nu mai mult de două ori, cu o durată totală de până la două minute, pe parcursul unei ore de emisie pe un canal de frecvență”.

- **26.08.2011** – spoturile publicitare pentru „Unite 3G” au fost plasate de 3 ori timp de o oră de emisie în segmentele de timp: 19:16; 19:36; 19:56, de asemenea, „Fotomax” – 19:13; 19:35; 19:58 și „Brilliance” – 19:15; 19:34; 19:57;

• În perioada monitorizată s-a constatat că postul de televiziune „TVC 21” nu respectă **grila de emisie:**

- **23.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Știri TVC 21” (01:05; 19:30; 23:00); „Arhitectonic” (11:00); „Cartea bate filmul” (12:00; 12:25); „Jurnalul orei 15:00”; „Fabrica” (15:05); „Afișa.md” (17:40; 23:20). Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „3 Грации” (11:00); „Жизнь полная радости” (10:26; 15:28); „Йора life” (14:23); A lipsit retransmisia postului Realitatea TV.

- **24.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Știri TVC 21” (01:05; 07:00; 19:30; 23:00; 01:05); „Presă.md” (07:20; 14:55); „Desene animate” (07:25); „Film artistic” (07:45; 10:00; 17:55); „Fazenda” (19:50); „Imobiliar” (14:25); „Jurnalul orei 15” (15:00); „Fabrica” (15:05); „Ziua de ieri” (17:50); „Deschis către noi” (19:50); „Film serial” (20:10); „Povestea de seară (21:00)”. Orarul emisiunilor „Desene animate” și „Fazenda”, care au fost difuzate, nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie, astfel, „Desene animate” a fost difuzată la ora 08:04, în grilă emisiunea respectivă urma a fi emisă la ora 07:25; „Fazenda” a fost difuzată la ora 18:55, în grilă emisiunea respectivă urma a fi emisă la ora 19:50. Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „Жизнь, полная радости” (10:31; 15:29); „3 Грации” (11:04); „Йора life” (14:21) și „Свадьба на миллион” (18:30). Orarul emisiei de retransmisie a postului „Realitatea TV” a fost întrerupt;

- **25.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Știri 21” (01:05; 07:00; 19:30; 23:00); „Presă.md” (07:20; 14:55;); „Desene animate” (07:25); „Film artistic” (07:45; 10:40); „Afișa.md” (09:40; 17:55; 23:20); „Fazenda” (12:05); „Imobiliar” (14:25); „Jurnalul orei 15” (15:00); „Fabrica” (15:05); „Ziua de ieri” (17:50); „Deschis către noi” (19:50). Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „Жизнь, полная радости” (10:30; 15:32); „Завтрак в постель” (11:29); „Йора life” (14:26) și „Свадьба на миллион” (18:53). Orarul emisiunilor „Desene animate” și „Fazenda”, care au fost, nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie, astfel, „Desene animate” a fost difuzată la

ora 08:04, în grilă emisiunea respectivă urma a fi emisă la ora 07:25; „Fazenda” a fost difuzată la ora 11:05, în grilă emisiunea respectivă urma a fi emisă la ora 12:05. Orarul emisiei de retransmisie a postului „Realitatea TV” a fost întrerupt;

- **26.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Știri TVC 21” (07:00, 19:30, 23:00); „Presa.md” (07:20, 14:55); „Afișa.md” (09:40, 17:55); „Jurnalul orei 15” (15:00); „Cronica criminală” (19:50, 23:20); „Fabrica” (15:05). Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „Жизнь полная радости” (10:26; 15:28); „3 Грации” (10:59); „Йора life” (14:19); „Свадьба на миллион” (18:48); A lipsit retransmisia postului Realitatea TV.

Postul de televiziune „ALT TV”, monitorizat în perioada 19-23 august 2011:

• **Derogări de la grila de emisie:**

- **19.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Concert” (00:30); „Știrile ALT TV (06:30) „În cîrlig” (04:30) „Fără măști” (05:00) „Știrile Alt TV”. Orarul emisiunii informative „Știrile ALT TV” difuzate nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie, fiind difuzată la ora 03:30, însă în grila de emisie este prevăzută pentru orele 04:00; 06:30;

- **20.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Concert” (00:30); „În triumfi” (03:00); „Știrile ALT TV” (06:30); „Cadouri trăsnete cu Alinuța” (04:00). Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „În cîrlig” (04:15); „Fără măști” (04:43). Orarul emisiei proprii a postului „ALT TV” a fost înlocuit, în segmentul de timp 00:07–04:03, cu emisia retransmisă a canalului „B1” din România;

- **21.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Concert” (00:30); „Muzica ALT TV” (06:30; 09:30); „Documentar DW” (07:00); „Cadouri trăsnete cu Alinuța” (04:00; 21:00). Difuzarea emisiunii „Comedy” nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie, astfel, a fost difuzată la ora 21:01, în grilă emisiunea respectivă figurează în ziua de miercuri la ora 04:30. Orarul emisiei proprii a postului „ALT TV” a fost înlocuit cu emisia retransmisă a canalului „B1” din România. Ora: 01:0–03:00. A fost difuzată o emisiune neprevăzută în grilă: „Nunta în detalii” (04:22);

- **22.08.2011** – Nu au fost difuzate următoarele emisiunile: „Muzica ALT TV” (06:30); „Producătorii ... merg mai departe” (09:30); „Bazar Bizar” (12:00); „Paragraf 78” (18:00); „Sport club cu Cristina Untilă” (19:40; 02:30); „Cinemas” (00:00); „Pasul fortunei” (05:00); „Știrile ALT TV” (02:00). Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „Lumea în 10 000 de nuanțe” (00:23); „În triumfi” (03:39); „Nemuritorii” (05:17, 15:32); „La limită” autoshow (12:05); „La Taifas” (18:46); „EP” (20:42); „Lumea” (21:14); „Știri B1” (12:41); „Știri” (20:31); „Actual” (23:40).

- **23.08.2011** – O serie de emisiuni nu au fost difuzate, fiind înlocuite cu altele neprevăzute de grilă pentru ziua respectivă ori au avut ora difuzării schimbată. În perioada monitorizată au lipsit emisiunile: „Știrile ALT TV” (02:00); „Generația cu cheia la gît” (03:00); „Sport Club cu Cristina Untilă” (02:30; 12:00); „Pasul fortunei” (05:00); „Documentar DW” (09:30); „X-press” (14:30); „Vedetele se întreabă” (08:30, 15:30); „Actual B1” (16:00); „Evenimentul zilei” (20:00);

Postul de televiziune „NIT”, monitorizat în perioada 08–12 septembrie 2011:

• **Derogare de la prevederile art. 20 (1) lit. b) din Codul audiovizualului:** „...denumirea sau marca sponsorului trebuie să fie distinct evidențiată ca atare la începutul și/sau sfîrșitul acestor programe”.

- **08.09.2011** – Pe durata rubricii „Meteo” a fost difuzată pe bandă rulantă publicitate pentru magazinul „Keramin”: 01:03; 03:18; 04:47; 06:41; 07:45; 20:39; 22:38;

- **12.09.2011** – În cadrul rubricii Meteo (20:42; 22:35) a fost prezentată publicitate nedelimitată pentru produsul „Keramin”.

• **Derogare de la art. 21 (1) din Codul audiovizualului:** „Publicitatea și teleshoppingul se difuzează grupat, fiind ușor de identificat prin marcaje corespunzătoare și fiind separate de alte părți ale serviciului de programe prin semnale optice și acustice”.

- **08.09.2011** – Imediat după rubrica „Meteo” a fost difuzată publicitate nedelimitată pentru „Kraft Brilliant” (01:03; 03:19; 04:48; 06:42; 07:46; 20:40; 22:39), iar după cea de a doua parte a rubricii a fost plasată publicitate pentru „Лесной бальзам” (01:04; 03:20; 04:49; 06:43; 07:47; 20:41; 22:40);

- **09.09.2011** – Pe parcursul rubricii „Meteo”, pe banda de culoare roșie mai jos de banda rulantă, este inserată publicitatea în limba rusă a magazinului „Keramin”: 00:54; 03:08; 04:34; 06:40; 07:40; 20:39; 22:33. Imediat după cea de a doua parte a rubricii „Meteo” urmează publicitate la produsul „Лесной бальзам”: 03:09; 04:35; 06:41; 07:41; 20:40; 22:34.

• **Derogare de la prevederile art. 22 (3) din Codul audiovizualului:** „Volumul spoturilor de publicitate nu poate depăși douăsprezece minute pe oră”.

- **08.09.2011** – Volumul spoturilor de publicitate a fost depășit la orele: 08:00 (17:49); 09:00 (13:35); 10:00 (13:13); 11:00 (13:42); 13:00 (13:44); 14:00 (13:45); 15:00 (13:43); 17:00 (13:43); 18:00 (13:13); 19:00 (13:14); 20:00 (14:27); 21:00 (13:33); 22:00 (14:09);

- **09.09.2011** – Volumul spoturilor de publicitate a fost depășit la orele: 07:00 (12:08); 08:00 (15:05); 09:00 (12:21); 10:00 (12:25); 11:00 (12:22); 12:00 (13:19); 13:00 (13:10); 14:00 (13:38); 15:00 (12:53); 16:00 (13:11); 18:00 (12:36); 19:00 (13:16); 20:00 (16:26); 21:00 (13:15); 22:00 (14:45); 23:00 (12:34);

- **10.09.2011** – Postul de televiziune a respectat prevederea respectivă doar în emisia nocturnă (00:00–00:08), celelalte ore de emisie au depășit volumul legal de publicitate;

- **11.09.2011** – Volumul spoturilor de publicitate a fost depășit la orele: 07:00 (13:33); 08:00 (14:15); 09:00 (13:51); 10:00 (12:55); 11:00 (14:24); 12:00 (14:26); 13:00 (14:49); 14:00 (14:49); 15:00 (15:14); 16:00 (14:18); 18:00 (13:41); 19:00 (13:55); 20:00 (13:33); 21:00 (14:08); 22:00 (13:53); 23:00 (13:31);

- **12.09.2011** – Volumul spoturilor de publicitate a fost depășit la orele: 08:00 (13:10); 09:00 (12:37); 10:00 (12:11); 11:00 (12:37); 12:00 (14:06); 13:00 (14:34); 14:00 (14:17); 15:00 (14:37); 16:00 (18:57); 18:00 (13:07); 19:00 (13:30); 20:00 (13:17); 21:00 (14:08); 22:00 (14:33); 23:00 (13:01);

• **Derogare de la prevederile art. 22 (4) din Codul audiovizualului:** „Emisiunea de teleshopping durează fără întrerupere nu mai puțin de 15 minute”.

- **08.09.2011** – Emisiunea „TV Shop” de la orele 11:00; 15:00 a avut o durată de doar 10 min. 15 sec.;

- **09.09.2011** – Emisiunea „TV Shop” de la ora 10:55 a avut o durată de 10 min. 05 sec., iar la ora 15:32 a avut o durată de 10 min. 16 sec.;

- **12.09.2011** – Emisiunea „TV Shop” de la ora 10:55 a durat 10 min. 16 sec., de la ora 15:07 a avut o durată de 10 min. 17 sec., iar la ora 16:30 a durat 05 min. 57 sec.

• **Derogare de la prevederile art. 13 (8) din Legea cu privire la publicitate:** „Publicitatea privind una și aceeași marfă (lucrare, serviciu), precum și unul și același furnizor de publicitate se permite nu mai mult de două ori, cu o durată totală de pînă la două minute, pe parcursul unei ore de emisie pe un canal de frecvență”.

- **08.09.2011** – La ora 08:00, spoturile publicitare

pentru produsele „Старый Мельник” (00:54, 17:30, 56:44); „Jacobs” (02:07, 18:46, 58:15); „Moldcell” (02:36, 14:11, 58:42) au fost difuzate de 3 ori timp de o oră de emisie;

- **09.09.2011** - „Jacobs” și „Dirol” 08:00 (08:00:00, 08:12:31, 08:31:20, 08:48:08);

- **10.09.2011** - „Nurofen” 07:00 (07:45, 07:54, 07:55); 12:00 (12:16, 12:50, 12:52); 13:00 (13:14, 13:53, 13:54), 14:00 (14:31, 14:33, 14:53); 15:00 (15:13:58, 15:51:21, 15:52:52);

- **11.09.2011** - „Nestle” 07:00 (11:51; 32:03; 34:13); 20:00 (21:15; 21:35; 50:47); 22:00 (08:01; 10:13; 52:42); „Nurofen” 08:00 (12:21; 51:05; 52:28), 13:00 (30:55; 31:33; 33:27); 14:00 (27:52; 49:21; 50:27); și „Jacobs” 07:00 (14:42; 50:40; 54:40); 08:00 (30:49; 34:37; 53:59); 09:00 (15:50; 51:06; 54:42); 18:00 (13:19; 36:20; 55:26).

• **Derogare de la prevederile art. 19 (10) din Codul audiovizualului:** „Radiodifuzorii prin al căror intermediu se face publicitate produselor farmaceutice și tratamentelor medicale ce nu necesită prescripție medicală vor include în mesajul publicitar recomandarea de a se adresa medicului sau farmacistului în cazul manifestării de reacții adverse și vor plasa pe ecran, pentru 5 secunde sau pe tot parcursul clipului publicitar, numărul licenței de comercializare eliberate de organul de stat abilitat”.

- **08.09.2011** - În cadrul emisiunii TV Market, filmulețul publicitar pentru preparatul „Erosil”, de la orele 09:00 și 16:41, nu a fost însoțit de „recomandarea de a se adresa medicului sau farmacistului în cazul manifestării de reacții adverse” și nici de numărul licenței de comercializare;

- **09.09.2011** - Spotul publicitar al produsului farmaceutic „Kamistad Baby” (19:16:16) nu a conținut numărul certificatului de înregistrare sau a autorizației de punere pe piață;

- **12.09.2011** - La ora 08:45, în cadrul emisiunii „TV Market” a fost făcută publicitate unui produs medicamentos pentru bărbați „Erosil”, nu a fost însoțit de „recomandarea de a se adresa medicului sau farmacistului în cazul manifestării de reacții adverse” și nici de numărul licenței de comercializare.

• **Derogare de la prevederile art. 21 (8) din Codul audiovizualului:** „Dacă un program de televiziune, altul decât cele menționate la alin.(3), este întrerupt de spoturi de publicitate, trebuie să existe un interval de minimum 20 de minute între două pauze publicitare succesive în interiorul programului respectiv”. Astfel, pe data de 10 septembrie curent, spoturile publicitare de la 10:55; 11:56; 12:13; 12:50; 13:10; 13:31; 13:52; 14:10; 14:51; 15:11; 15:30; 15:50; 16:10; 19:35; 20:50; 21:11 și 21:30 au fost plasate la un interval mai mic de 20 minute de la sfârșitul calupurilor publicitare precedente.

Postul de televiziune “TV 7”, monitorizat în perioada 23-27 august 2011:

• **Derogare de la art. 19 (10) din Codul audiovizualului:** „Radiodifuzorii prin al căror intermediu se face publicitate produselor farmaceutice și tratamentelor medicale ce nu necesită prescripție medicală vor include în mesajul publicitar recomandarea de a se adresa medicului sau farmacistului în cazul manifestării de reacții adverse și vor plasa pe ecran, pentru 5 secunde sau pe tot parcursul clipului publicitar, numărul licenței de comercializare eliberate de organul de stat abilitat”, art. 2 al Deciziei CCA nr. 13 din 11 februarie 2010:

- **23.08.2011** - În segmentul de timp 19:07, spotul publicitar pentru preparatul „VitaProst” a fost difuzat fără numărul licenței de comercializare. La orele 21:22, fără mesajul de avertisment de „a se adresa medicului sau farmacistului în caz de reacții adverse”, a fost difuzat spotul publicitar pentru preparatul „Kamistad Baby”;

- **24.08.2011** - La orele 19:11 a fost difuzat spotul

publicitar pentru preparatul „Kamistad Baby” fără mesajul de avertisment „Acest medicament se eliberează fără prescripție medicală. Citiți cu atenție prospectul. În cazul manifestării de reacții adverse adresați-vă medicului sau farmacistului”.

• **Derogare de la prevederile art. 22 (3) din Codul audiovizualului,** care prevede: „Volumul spoturilor de publicitate nu poate depăși 12 minute pe oră”. Volumul spoturilor de publicitate a fost depășit, pe data de 25.08.2011, la orele: 21:00 (13:58); 22:00 (13:20) și la data de 26.08.2011, la orele: 21:00 (15:04); 22:00 (15:27).

• **Derogare de la prevederile art. 11 (3) din Codul audiovizualului:** „Până la 1 ianuarie 2007, producția proprie și autohtonă cu caracter informativ și analitic difuzată de radiodifuzor va fi nu mai puțin de 65 % în limba de stat. Începând cu 1 ianuarie 2007, această producție va constitui nu mai puțin de 70 %, iar din 1 ianuarie 2010, nu mai puțin de 80 %”. Volumul emisiunilor informativ analitice în limba de stat a constituit:

- la **23.08.2011** - 69,35%;

- la **24.08.2011** - 45,72%;

- la **25.08.2011** - 69,91 %;

- la **26.08.2011** - 72,18 %;

- la **27.08.2011** - 51,07%.

• **Derogare de la prevederile art. 13 (8) din Legea cu privire la publicitate:** „Publicitatea privind una și aceeași marfă (lucrare, serviciu), precum și unul și același furnizor de publicitate se permite nu mai mult de două ori, cu o durată totală de până la două minute, pe parcursul unei ore de emisie pe un canal de frecvență”. Astfel, pe data de 23.08.2011, spotul publicitar pentru produsul alimentar destinat copiilor „NAN 3”, între orele de emisie 22:00 și 23:00, a fost prezentat de 3 ori (22:17, 22:27, 22:59). La data de 27 august curent, în decursul orei 21:00 (00:00; 21:02; 58:34) a fost plasat de 3 ori spotul publicitar pentru compania „Orange”, aceeași încălcare s-a constatat și pe parcursul orei 23:00 (00:17; 17:31; 34:41) în plasarea spoturilor publicitare pentru compania „Orange” și berea «Славутич».

• **Derogare de la prevederile art. 19. (14) din Codul audiovizualului:** „Publicitatea mascată și teleshoppingul mascat sînt interzise”. Astfel, pe data de 25 august curent, în cadrul emisiunii „Cotidian business” (18:19; 20:56; 22:51; 23:54) a fost difuzată publicitate pentru produsul Companiei „Moldcell” - Rodica Verberniuc (șef Secție Comunicări Corporative Moldcell) vorbește despre noua strategie a Companiei și despre personajul „Mobi”, care face parte din generația tînăra și este creat pentru a fi mai aproape de copii.

• **Derogare de la prevederile art. 22 (2) din Codul audiovizualului:** „Radiodifuzorii care retransmit vor acoperi publicitatea retranslată din alt stat, țară de origine a canalului retransmis”. În cadrul emisiunii „Утро” (06:24) de la canalul retransmis «HTB» a fost realizat un subiect despre deschiderea filialei și strategia companiei „Недвижимость”. Evenimentul a fost unul festiv, cu tăierea panglicii, cu mesaje de felicitări din partea directorul A. Hrustalev. La sfârșitul subiectului s-a menționat despre succesul de viitor al companiei la vânzarea apartamentelor.

• **Derogare de la prevederile art. 22 (4) din Codul audiovizualului:** „Emisiunea de teleshopping durează fără întrerupere nu mai puțin de 15 minute. Numărul maxim de emisiuni de teleshopping pe zi poate fi opt și durata lor totală nu poate depăși trei ore.”. Astfel, pe data de 27 august curent, la ora 17:01 a fost difuzat programul de „Teleshopping”, care a durat doar 02 min.

• **Derogare de la prevederile art. 13 (4) din Codul audiovizualului:** „Accesul persoanelor cu deficiențe de auz (surde) la emisiunile televizate de importanță majoră

și de actualități este garantat prin interpretarea acestora în limbajul mimico-gestual cel puțin 20 de minute din timpul zilnic de emisii ale serviciului de programe” și prevederile art. 1 al Deciziei CCA nr. 21 din 26.02.2008: „Posturile TV, aflate sub jurisdicția Republicii Moldova, începând cu 1 mai curent, vor interpreta în limbajul mimico-gestual sau prin titrare sincron cel puțin un buletin de știri din timpul zilnic de emisie”. În perioada monitorizată, nici o emisiune informativă nu a fost însoțită de interpretare mimico-gestuală sau titrare sincron.

• **Derogări de la grila de emisie:**

- **25.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Cotidian” (02:00, 07:00); „Film serial” (05:00); „Astăzi în Moldova” (07:30; 20:30); „Extrem de periculos” (08:00) „Teleshopping” (14:30); „Cotidian business” (20:00). Orarul emisiunii „Cotidian” și a rubricii „Teleshopping”, care au fost difuzate, nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie: „Cotidian” a fost difuzată la ora 00:59, iar în grila de emisie urma să fie difuzat la orele: 02:00; 04:30; 07:00; 08:30; 18:00. „Teleshopping” a fost difuzat la ora 10:00; 15:30, iar în grila de emisie urma să fie difuzat la orele 12:35; 14:30.

- **26.08.2011** – Nu au fost difuzate emisiunile: „Cotidian” (02:00); „Film serial” (05:00); „Astăzi în Moldova” (07:30; 20:30); „Extrem de periculos” (08:00) „Teleshopping” (14:30); „În jurul lumii” (18:30); „Studioul deschis” (18:45); „Situatie excepțională” (20:00). Orarul emisiunii „Cotidian” și a rubricii „Teleshopping”, care au fost difuzate, nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie: „Cotidian” a fost difuzată la ora 00:58, iar în grila de emisie urma să fie difuzat la orele: 02:00; 04:30; 07:00; 08:30; 18:00. „Teleshopping” a fost difuzat la ora 15:29, iar în grila de emisie urma să fie difuzat la orele 12:35; 14:30.

- **27.08.2011** – Au fost difuzate emisiuni neprevăzute în grilă, precum: „ЧП” (01:04); „Уголовный кодекс” (01:57); „Обзор” (02:47); „Один день” (03:11). Nu a fost difuzată emisiunea „Extrem de periculos” (08:00-08:30).

Postul de televiziune „Jurnal TV”, monitorizat în perioada 15-19 septembrie 2011:

• **Derogare de la prevederile art. 19 (14) din Codul audiovizualului:** „Publicitatea mascată și teleshopping-ul mascat sînt interzise”.

- **15.09.2011** – În cadrul emisiunii „Deșteptarea”, prezentatorii au făcut publicitate mascată (07:12) revistei „Apropo Magazin” prin demonstrarea cărții „Cele mai mari explorări geografice”, gest însoțit de următorul text: „Această carte o poți cîștiga cumpărînd „Apropo”-ul. Deci, nu o cîștigi, dar o cumperi la un preț incredibil de rușinos, de 39 lei. Luați și cele mai proaspete birfe, adevăruri, scandaluri, exclusivități de la „Apropo Magazin”. În emisiunea „Acasă devreme” a fost făcută publicitate mascată (14:49) revistei „Apropo Magazin” prin subiectul realizat la sediul tabloidului despre conținutul ultimului număr. La 14:54, realizatoarea informează telespectatorii că aceștia pot să procure, odată cu ediția, și cartea „Cele mai mari explorări geografice”.

• **Derogare de la grila de emisie:**

- **16.09 – 17.09.2011** – a lipsit emisiunea „Прямой разговор”, reluare de la ora 02:00.

Postul de televiziune „Pro TV Chișinău”, monitorizat în perioada 15-19 septembrie 2011:

• **Derogare de la prevederile art. 13 (8) din Legea cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.97:** „Publicitatea privind una și aceeași marfă (lucrare, serviciu), precum și unul și același furnizor de publicitate se permite nu mai mult de două ori, cu o durată totală de pînă la două minute, pe parcursul unei ore de emisie pe un canal de frecvență”.

- **15.09.2011** – „Orange” (22:07; 22:53; 22:59);

- **17.09.2011** – „BT Leasing” 11:00 (00:00; 11:57;

25:49); „Star Net” 15:00 (06:13; 22:41; 50:46);

• **Derogare de la prevederile art. 21 (1) din Codul audiovizualului:** „Publicitatea și teleshoppingul se difuzează grupat, fiind ușor de identificat prin marcaje corespunzătoare și fiind separate de alte părți ale serviciului de programe prin semnale optice și acustice.”

- **16.09.2011** – Spotul publicitar pentru concertul „Pro FM scool” urma să fie delimitat de celelalte servicii la orele 14:19; 15:55; 16:28; 17:38; 18:17; 20:43; 21:23; 22:21; 23:19 (Postul de radio „Pro FM” organizează un concert pe data 24 septembrie la ora 19:00, locația: parcare Metero, str. Chișinău 5, com. Stăuceni. Partener compania Cash & Cary);

- **17.09.2011** – Spotul publicitar pentru concertul „Pro FM scool” urma să fie delimitat de celelalte servicii la orele 00:22; 09:20; 10:34; 13:03; 14:27; 15:24; 20:40; 21:48; 22:39; 23:42. (Postul de radio „Pro FM” organizează un concert pe data de 24 septembrie la ora 19:00, locația: parcare Metero, str. Chișinău 5, com. Stăuceni. Partener compania Cash & Cary);

- **18.09.2011** – Spotul publicitar pentru concertul „Pro FM scool” (00:31, 08:53, 09:38, 10:48, 13:03, 14:40, 15:49, 16:45, 17:59, 19:40, 20:42, 21:34, 22:30, 23:26) nu a fost delimitat de secvențele anterioare și/sau ulterioare ale serviciului de programe. Aceeași derogare a fost comisă și în cazul spotului publicitar pentru produsul „Lenor” (16:43).

• **Derogare de la prevederile art. 2 al Deciziei CCA nr. 13 din 11.02.2010:** „În conținutul spoturilor publicitare pentru produsele medicamentoase se vor include în mod obligatoriu următoarele componente:

a) denumirea produsului;

b) numărul certificatului de înregistrare sau a autorizației de punere pe piață;

c) indicația terapeutică (afecțiunile pentru care se folosește produsul medicamentos);

d) avertizarea „Acest medicament se eliberează fără prescripție medicală. Citiți cu atenție prospectul. În cazul manifestării de reacții adverse adresați-vă medicului sau farmacistului.” Publicitatea pentru produsele medicamentoase, difuzată într-o formă prescurtată (cu o durată ce nu depășește 10 secunde), va include avertizarea: „Se recomandă citirea cu atenție a prospectului” și art. 3 din aceeași Decizie: „Avertizările menționate în art. 2 lit. d) se vor difuza la sfîrșitul spotului publicitar, sonor și vizual, timp de minimum 5 secunde. În cazul spoturilor mai scurte de 10 sec., textul va fi prezentat pe parcursul difuzării spotului publicitar, în condiții care să asigure o percepție clară a mesajului”.

- **15.09.2011** – Spotul publicitar pentru „Otilin” a fost difuzat fără avertizare sonoră (09:15; 11:17; 17:36; 22:53; 18; 23:00);

- **16.09.2011** – Spotul publicitar pentru „Otilin” a fost difuzat fără avertizare sonoră (09:23; 18:15; 19:53; 21:48);

- **17.09.2011** – Spotul publicitar pentru „Otilin” a fost difuzat fără avertizare sonoră (11:12; 17:46; 21:15; 21:44; 22:44);

- **18.09.2011** – Spotul publicitar pentru „Otilin” a fost difuzat fără avertizare sonoră (15:10; 17:21; 19:55; 21:54; 22:51);

- **19.09.2011** – Spotul publicitar pentru „Otilin” a fost difuzat fără avertizare sonoră (09:16; 11:15; 17:43; 20:39; 21:27).

• **Derogare de la prevederile art. 6 al Deciziei CCA nr. 44 din 30.04.2010:** „Pot fi difuzate numai în intervalul orar 23.00–06.00 următoarele producții audiovizuale: a) filme horror, erotice, de o violență extremă; b) competiții full-contact; pe data de 18.09.2011, ora 16:51, a fost difuzat filmul „Cronicile Spiderwick”, care conține secvențe de „horror”.

• Derogare de la grila de emisie:

- **15.09.2011** – a lipsit emisiunea „Europa League” (02:45); „Știrile PRO TV” (22:30). Au fost difuzate emisiuni care nu figurau în grila de emisie: „Serviti, vă rog” (01:07:11; 14:08:11); „Știrile PRO TV România” (03:28:43); „Omul care aduce cartea” (09:55:18); Ora difuzării emisiunii de fotbal „Europa League”: (19:58:09) nu coincide cu ora care figura în grila de emisie (21:00);

- **16.09.2011** – a lipsit emisiunea informativă „Știrile Pro TV” (01:00); Orarul emisiunii „Știrile PRO TV”, care a fost difuzat, nu coincide cu orarul prevăzut în grila de emisie. Astfel, emisiunea informativă a fost difuzată la ora 00:00; 02:02; 05:07, iar în grila de emisie era preconizată pentru orele: 01:00; 04:15; 06:00; 17:00; 20:00;

- **17.09.2011** – a lipsit emisiunea informativă „Știrile Pro TV” (01:00);

- **18.09.2011** – Reluarea emisiunilor „Știrile PRO TV” (03:55) și „În profunzime” (05:19) nu sint specificate în grila de programe a postului.

În conformitate cu prevederile art. 38 (7) din Codul audiovizualului, care stipulează: „*Consiliul Coordonator al Audiovizualului va informa radiodifuzorul sau distribuitorul de servicii despre orice investigație care îl privește, despre învinuirile ce i se aduc și îi va crea posibilitatea de a-și prezenta cazul în fața consiliului*”, întreprinderile „SELECT-CANAL – TV” SRL, fondatoarea postului de televiziune „N 4”, și „Știri Media Grup” SRL, fondatoarea postului de televiziune „Publika TV”, au solicitat amânarea examinării rezultatelor monitorizării într-o ședință ulterioară.

Pe motiv că postul de televiziune „Bravo” și-a început activitatea de radiodifuzor pe data de 01 septembrie 2011, în cadrul ședinței publice s-a decis efectuarea monitorizării postului nominalizat în calitate de radiodifuzor.

În temeiul celor constatate, în rezultatul dezbaterilor publice și în conformitate cu art. 37, 38, 40 ale Codului audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, Statutul CCA, Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, aprobate prin Hotărârea nr. 433-XVI din 28.12.2006 a Parlamentului Republicii Moldova, **Consiliul Coordonator al Audiovizualului DECIDE:**

Art. 1. A avertiza public întreprinderea „EURO-TV CHIȘINĂU”, fondatoarea postului de televiziune „Euro TV Chișinău”, pentru derogări de la prevederile condițiilor la Licența de emisie seria AMMI, nr. 014615 din 25.09.2007, pct. 3.1, lit. c) (nerespectarea grilei de emisie) și încălcarea prevederilor art. 13 alin. (8) din Legea cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.1997, art. 21 alin. (1), art. 22 alin. (2), (4) și art. 21 alin. (6) din Codul audiovizualului, în conformitate cu art. 38 alin. (2), lit. b) și alin. (3) din Codul audiovizualului.

Art. 2. A avertiza public întreprinderea „Cotidian” S.A., fondatoarea postului de televiziune „TVC 21”, pentru derogări de la prevederile condițiilor la Licența de emisie

seria AMMI, nr. 014637 din 18.03.2008, pct. 3.1 lit. c) (nerespectarea grilei de emisie) și încălcarea prevederilor art. 13 alin. (8) din Legea cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.1997, art. 20 alin. (1), lit. b) și art. 21 alin. (1) din Codul audiovizualului, în conformitate cu art. 38 alin. (2) lit. b), h) și alin. (3) din Codul audiovizualului.

Art. 3. A avertiza public întreprinderea „ALTERNATIV TV” SRL, fondatoarea postului de televiziune „ALT TV”, pentru derogări de la prevederile condițiilor la Licența de emisie seria AA, nr. 073716 din 21.05.2010, pct. 3.1 lit. c) (nerespectarea grilei de emisie), în conformitate cu art. 38 alin. (2) lit. b) și alin. (3) din Codul audiovizualului.

Art. 4. A avertiza public întreprinderea Î.M. „Noile Idei Televizate” SRL, fondatoarea postului de televiziune „NIT”, pentru derogări de la prevederile art. 13 alin. (8) din Legea cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.1997, art. 19 alin. (10), art. 20 alin. (1), lit. b), art. 21 alin. (1), (8) și art. 22 alin. (3), (4) din Codul audiovizualului, în conformitate cu art. 38 alin. (2) lit. h) și alin. (3) din Codul audiovizualului.

Art. 5. A avertiza public întreprinderea „Analiticmedia-Grup” S.A., fondatoarea postului de televiziune „TV 7”, pentru derogări de la prevederile condițiilor la Licența de emisie seria AMMI, nr. 082519 din 03.12.2010, pct. 3.1 lit. c) (nerespectarea grilei de emisie) și încălcarea prevederilor art. 13 alin. (8) din Legea cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.1997, art. 11 alin. (3), art. 19, alin. (10), (14), art. 22 alin. (2), (3), (4) din Codul audiovizualului și art. 1 al Deciziei CCA nr. 21 din 26.02.2008, în conformitate cu art. 38 alin. (2) lit. b), f), h) și alin. (3) din Codul audiovizualului.

Art. 6. A avertiza public întreprinderea ÎCS „PRODIGITAL” SRL, fondatoarea postului de televiziune „PRO TV CHIȘINĂU”, pentru derogări de la prevederile condițiilor la Licența de emisie seria AA, nr. 082521 din 24.09.2010, pct. 3.1 lit. c) (nerespectarea grilei de emisie) și încălcarea prevederilor art. 13 alin. (8) din Legea cu privire la publicitate nr. 1227 din 27.06.1997, art. 21 alin. (1) din Codul audiovizualului, art. 2, art. 3 ale Deciziei CCA nr. 13 din 11.02.2011 și art. 6 al Deciziei CCA nr. 44 din 30.04.2010, în conformitate cu art. 38 alin. (2) lit. b) și alin. (3) din Codul audiovizualului.

Art. 7. În conformitate cu prevederile Deciziei CCA nr. 96 din 17.10.2008, posturile de televiziune „Euro-TV Chișinău”, „TVC 21”, „Alt TV”, „NIT”, „TV 7” și „Pro TV Chișinău” vor comunica publicului motivele și obiectul sancțiunii, în formula legislației în vigoare.

Art. 8. Administratorii posturilor de televiziune „Euro TV Chișinău”, „TVC 21”, „ALT TV”, „NIT”, „TV 7”, „Jurnal TV” și „Pro TV Chișinău” vor prezenta, în termen de 15 zile, un raport despre măsurile întreprinse în vederea lichidării încălcărilor atestate.

Art. 9. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția monitorizare.

Art. 10. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI
COORDONATOR AL AUDIOVIZUALULUI**

Secretar

Nr. 133. Chișinău, 30 septembrie 2011.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

1715 DECIZIE

cu privire la modul de executare a prevederilor legislației în vigoare și a condițiilor la autorizațiile de retransmisie și licențele de emisie

În perioada 14-20 septembrie curent a fost efectuat controlul activității următorilor distribuitori de servicii din mun. Chișinău și raionul Orhei: „Starnet” S.R.L., „Megan TV” S.A.,

„Teodad” S.R.L., „Coscomsat” S.R.L., „Jelanste” S.R.L., „Tele Luci” S.R.L., „Metical” S.R.L. și „Marteh Plus” S.R.L.

Ca urmare a controlului au fost depistate abateri de la

legislația în vigoare la întreprinderile: „Starnet” S.R.L., „Megan TV” S.A., „Teodad” S.R.L., „Coscomsat” S.R.L., „Jelanste” S.R.L., „Metical” S.R.L., și „Marteh Plus” S.R.L.

S.C. „STARNET” S.R.L. (fondatoarea studioului TV prin cablu „TVBox” din Chișinău și Ungheni) nu respectă condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000092 din 11.02.10 (Anexa nr. 1). Și anume: studioul retransmite 193 de canale în loc de 83, aprobate prin Decizia CCA nr. 78 din 18.05.2011; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 3 canale: Pervii delovoi, Duck TV HD și Pescuit și Vinătoare. În afara ofertei sînt retransmise 113 canale: BBC, Rusia Today, PV TV, Mezzo HD, Realitatea, NHK World, STS+7, DTV 2, GEM, Italia CH, Kirgizstan (K+), Kanal D, Karusel, MTV+2, NTV, Pervii canal, Pro TV, TV Club, TVR 1, TV-5 Monde, 2x2, DTV, 24 Tehno, Arte, Armenia 1, Bloomberg, Detskii, Domașnie jivotnie, Dom kino, Dom 1 magazin, Drive, Eurokino, NST, Iluzion+, Inter Az, Jivi, Nickelodeon, Ohota i ribalka, Retro, Pervii canal (altă variantă), Psihologia 21, RZD, Ruskii Iluzion, TNV TRO, XXI, Voprosi i otveti, Vremea, Zdorovoe TV, Animaux, Enciclo, Escales, CHASSEN, Ski Fi, AXN, Comedy, SyFy, Universal, 7 TV, Sport Extrim, NTV Dance, Zone Reality, Fashion One HD, TF1, Trace Urban HD, NTV+Sport, NTV+Basket, NTV+Football, NTV+Football 2, NTV+Tenis, NTV Naș fotbal, NTV Sport +, NTV+kinoclub, NTV+Premier, India TV, NTV kino+, Komedia, NTV+nașe kino, Nostalgia, Ruskii extrim, 365 Dnei, Ren TV, Rossia 2, Premier League HD, AXN Crime, AXN Ci Fi, Antena 1, Antena 2, Antena 3, Auto+, B1, Bulivar TV, Cinemax, Discovery Science (ro), Disnei (ro), Diva Universal, Dolce Sport, Euforia Life Style, GSPTV, HBO, HBO Comedy, Interesnoe TV, Mnogo TV, Movies 24, Național TV, Prima TV, Pro Cinema, Vacanța, Sport ro, TVR 2, TVR Cultural, Pro Pocker, ESPN, TV-3.

Prin deciziile CCA nr. 93 din 15.06.2011 și nr. 108 din 08.07.2011, „Starnet” S.R.L. i-au fost aplicate două amenzi în valoare de 1800 și, respectiv, 5400 de lei.

S.C. „STARNET” S.R.L. prin cererea din 29.09.2011 a solicitat eliberarea copiilor actului de control și extrasul din proiectul de decizie pentru a se expune argumentat în cadrul ședinței publice. Pe motiv că reprezentantul S.C. „STARNET” S.R.L. nu a fost prezent la ședință, în conformitate cu art. 38 alin.(7) s-a decis amânarea examinării rezultatelor controlului activității întreprinderii nominalizate.

„Megan TV” S.A. (fondatoarea studioului TV prin cablu „TV Prim” din com. Trușeni) nu respectă condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000062 din 26.11.2008 (Anexa nr. 2). Și anume: studioul retransmite 40 de canale în loc de 50, aprobate prin Decizia CCA nr. 101 din 26.11.2008; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 25 de canale: TVR 1, TVR Cultural, Național TV, N 24, Axa TV, Alfa Omega, Antena 1 Int., TV Prim, DTV, TVM Int., Money Channel, TV-6 Bălți, XXI, TV Bulivar, Fenix-Art, Lea Minor, TV-3 Moldova, Interesnoe TV, Belarus TV, A-One, Pervii muzicalinii canal, UTR, Travel, TV-5, DW. În afara ofertei sînt retransmise 15 canale: Jurnal TV, TV Dixi, Noroc TV, RTR-Planeta, Accent TV, TV-7, Eurosport, Sport ro, Mir, SET, Telepușestvia, Dom kino, Publika, Alt TV și TV 1000 Action.

Prin Decizia CCA nr. 108 din 08.07.2011, S.A. „Megan TV” i-a fost aplicată avertizare publică.

S.C. „Teodad” S.R.L., (fondatoarea studioului TV prin cablu „TEO” din s. Sărătenii Vechi, r-nul Telenești, și Susleni, r-nul Orhei) nu respectă condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000124 din 15.10.10 (Anexa nr. 1). Și anume:

în **s. Sărătenii Vechi**, studioul retransmite 25 de canale în loc de 20, aprobate prin Decizia CCA nr. 118 din 15.10.2010; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 7 canale: NIT, TVM Int., TV 7, SET, RBK, TV-5 și 2 Plus. În afara ofertei sînt retransmise 12 canale: NGC, DTV, Acasă, Ren TV, Discovery, Eurosport, NTV, TV 1000 Action, NTV+kino, Novoe kino, TV-3 și Șanson.

în **s. Susleni**, studioul retransmite 23 de canale în loc de 20, aprobate prin Decizia CCA nr. 118 din 15.10.2010; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 8 canale: TVM Int., TV 7, SET, N 4, RBK, TV-5, Euro TV Chișinău și 2 Plus. În afara ofertei sînt retransmise 11 canale: TVC-21, TV-3, NTV, DTV, Ren TV, Animal Planet, Eurosport, Discovery, Șanson, Acasă și NTV+kino.

S.C. „Coscomsat” S.R.L. (fondatoarea studioului TV prin cablu „TV Select” din satele Seliște, Brăviceni și Mitoc, r-nul Orhei) nu respectă condițiile la Licența de emisie seria A MMII, nr. 014554 din 14.02.2006 (Anexa nr. 1). Și anume:

în **s. Mitoc**, studioul retransmite 20 de canale în loc de 25, aprobate prin Decizia CCA nr. 78 din 18.05.2011; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 16 canale: 2 Plus, Național TV, N 24, NIT, TVC-21, Muzica TV, Euro TV Chișinău, 1 Music Moldova, Belarus TV, N 4, TV 7, SET, Publika TV, Elita TV, Noroc TV și Alt TV. În afara ofertei sînt retransmise 11 canale: Eurosport, DTV, Ren TV, Pro TV, TV-3, NGC, Animal Planet, Discovery, 5, Travel și NTV.

în **s. Brăviceni**, studioul retransmite 20 de canale în loc de 25, aprobate prin Decizia CCA nr. 78 din 18.05.2011; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 15 canale: 2 Plus, Național TV, N 24, NIT, TVC-21, Muzica TV, Euro TV Chișinău, 1 Music Moldova, Belarus TV, N 4, TV 7, SET, Publika TV, Noroc TV și Alt TV. În afara ofertei sînt retransmise 10 canale: NTV, TV-3, Discovery, NGC, Acasă, Ren TV, DTV, Pro TV, Eurosport și Animal Planet.

S.C. „JELANSTE” S.R.L. (fondatoarea studioului TV prin cablu „JELANSTE-TV” din satele Jeloboc, Pohorniceni și Piatra, r-nul Orhei) nu respectă condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000077 din 14.05.2009 (Anexa nr. 2). Și anume: din oferta serviciilor de programe, aprobată prin Decizia CCA nr. 39 din 25.03.2011, nu sînt retransmise 4 canale: 1 Music Moldova, 2 Plus, Național TV și N 24. În afara ofertei sînt retransmise 4 canale: TVR Int., Domașni, Premiera și Travel.

S.C. „Metical” S.R.L. (fondatoarea studioului TV prin cablu „Metical-TV” din or. Orhei) nu respectă condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000121 din 15.10.2010 (Anexa nr. 1). Și anume: studioul retransmite 63 de canale în loc de 55, aprobate prin Decizia CCA nr. 51 din 13.04.2011; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 4 canale: NTV+ Sport Soiuș, 2 Plus, CNN Int. și 1 Music Moldova. În afara ofertei sînt retransmise 12 canale: TVR Int., Discovery, NGC, Acasă, Disney, Euro TV Chișinău, DTV, Sport 2, Euronews, TV-3, Fashion și Europa+TV.

S.C. „Marteh Plus” S.R.L. (arendașul studioului TV prin cablu „P - TV” din s. Peresecina, r-nul Orhei) nu respectă condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000111 din 22.06.2010 (Anexa nr. 1). Și anume: studioul retransmite 35 de canale în loc de 34, aprobate prin Decizia CCA nr. 78 din 18.05.2011; din oferta serviciilor de programe aprobată nu sînt retransmise 2 canale: 1 Music Moldova și Belarus TV. În afara ofertei sînt retransmise 3 canale: NGC, Mynele și TV-3.

Prin aceste acțiuni, întreprinderile nominalizate încalcă art. 4 (5), 18 și 28 (1) din Codul audiovizualului și art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie. În temeiul celor constatate și în conformitate cu art. 25, 28, 29, 37, 38, 40 ale Codului audiovizualului și art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, **Consiliul Coordonator al Audiovizualului**

DECIDE:

Art. 1. A amîna pentru ședința următoare examinarea actului de control efectuat la S.C. „STARNET” S.R.L.

Art. 2. A aplica o amendă în valoare de 1800 de lei S.A. „Megan TV”, fondatoarea studioului TV prin cablu „TV Prim” din com. Trușeni, conform art. 38 (2) lit. e), (3) lit. a)

și b) din Codul audiovizualului pentru derogări repetate de la art. 28 (1) al Codului audiovizualului, art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie și nerespectarea p. 1.4, 2.2, 3.1(b) din condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000062 din 26.11.2008, și Anexa nr. 2 a autorizației, eliberată S.A. „Megan TV”.

Art. 3. A aplica avertizare publică S.C. „Teodad” S.R.L., fondatoarea studioului TV prin cablu „TEO” din s. Sărătenii Vechi, r-nul Telenesti, și Susleni, r-nul Orhei, conform art. 38 (2) lit. e), (3) lit. a) din Codul audiovizualului, pentru derogări de la art. 28 (1) al Codului audiovizualului, art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie și nerespectarea p. 1.4, 2.2, 3.1(b) din condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000124 din 15.10.2010, și Anexa nr. 1 a autorizației, eliberată S.C. „Teodad” S.R.L.

Art. 4. A aplica avertizare publică S.C. „Coscomsat” S.R.L., fondatoarea studioului TV prin cablu „TV Select” din satele Seliște, Brăviceni și Mitoc, r-nul Orhei, conform art. 38 (2) lit. e), (3) lit. a) din Codul audiovizualului, pentru derogări de la art. 28 (1) al Codului audiovizualului, art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie și nerespectarea p. 1.4, 2.2, 3.1(b) din condițiile la Licența de emisie seria A MMII, nr. 014554 din 14.02.2006, și Anexa nr. 1 a licenței, eliberată S.C. „Coscomsat” S.R.L.

Art. 5. A aplica avertizare publică S.C. „JELANSTE” S.R.L., fondatoarea studioului TV prin cablu „JELANSTE-TV” din satele Jeloboc, Pohomiceni și Piatra, r-nul Orhei, conform art. 38 (2) lit. e), (3) lit. a) din Codul audiovizualului, pentru derogări de la art. 28 (1) al Codului audiovizualului, art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie și nerespectarea

p. 1.4, 2.2, 3.1(b) din condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000077 din 14.05.2009, și Anexa nr. 2 a autorizației, eliberată S.C. „JELANSTE” S.R.L.

Art. 6. A aplica avertizare publică S.C. „Metical” S.R.L., fondatoarea studioului TV prin cablu „Metical-TV” din or. Orhei, conform art. 38 (2) lit. e), (3) lit. a) din Codul audiovizualului, pentru derogări de la art. 28 (1) al Codului audiovizualului, art. 36 (2) al Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie și nerespectarea p. 1.4, 2.2, 3.1(b) din condițiile la Autorizația de retransmisie seria AB, nr. 000121 din 15.10.2010, și Anexa nr. 1 a autorizației, eliberată S.C. „Metical” S.R.L.

Art. 7. A atenționa S.C. „Marteh Plus” S.R.L., arendașul studioului TV prin cablu „P-TV” din s. Peresecina, r-nul Orhei, asupra necesității respectării stricte a ofertei serviciilor de programe retransmise, aprobate de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului.

Art. 8. Întreprinderile menționate vor stopa imediat retransmisia canalelor TV care nu sînt prevăzute în oferta serviciilor de programe retransmise aprobate de CCA.

Art. 9. Întreprinderile menționate vor prezenta CCA, în termen de cel mult 10 zile din momentul publicării prezentei Decizii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, un raport privind lichidarea încălcărilor depistate.

Art. 10. În conformitate cu prevederile Deciziei CCA nr. 96 din 17.10.2008, întreprinderile menționate vor comunica publicului motivele și obiectul sancțiunii, în formula legislației în vigoare.

Art. 11. Direcția expertiză și licențiere va efectua un control repetat întreprinderilor menționate și filialelor acestora privind executarea prezentei Decizii.

Art. 12. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția expertiză și licențiere și contabilul-șef.

Art. 13. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI
COORDONATOR AL AUDIOVIZUALULUI**

Secretar

Nr. 134. Chișinău, 30 septembrie 2011.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

1716 DECIZIE

cu privire la eliberarea autorizațiilor de retransmisie

La 5 septembrie curent, întreprinderea „COSCOMSAT” S.R.L. a solicitat CCA eliberarea Autorizației de retransmisie pentru studioul TV cu emisie prin cablu „TV Select” din satele Seliște, Mitoc și Brăviceni, r-nul Orhei, pentru următorul termen de activitate. La cerere a fost anexat setul necesar de documente.

În ședința publică din 1 septembrie curent, prin Decizia nr. 119, CCA a decis amânarea examinării cererii întreprinderii „NICALMOL” S.R.L. pentru precizări suplimentare. La 13.09.2011, întreprinderea nominalizată a depus la CCA „Oferta serviciilor de programe” și „Proiectul ofertei” al studioului „NICALMOL” modificate, solicitînd eliberarea Autorizației de retransmitere pentru următorul termen de activitate.

În cadrul ședinței publice, directorul S.C. „NICALMOL” S.R.L. și-a retras cererea din proprie inițiativă.

Conform prevederilor art. 28, 29 și 40 din Codul audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, Statutului CCA, art. 30-35 și 37 ale Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, aprobat prin Hotărîrea nr. 433-XVI din 28.12.2006 a Parlamentului Republicii Moldova, și în temeiul actelor prezentate de

către întreprinderile nominalizate, **Consiliul Coordonator al Audiovizualului**

DECIDE:

Art. 1. A elibera Autorizație de retransmisie întreprinderii „COSCOMSAT” S.R.L. pentru studioul TV cu emisie prin cablu „TV Select” din satele Seliște, Mitoc și Brăviceni, r-nul Orhei.

Art. 2. A aproba oferta serviciilor de programe retransmise de către studioul TV cu emisie prin cablu „TV Select” din satele Seliște, Mitoc și Brăviceni, r-nul Orhei – 25 canale: **Moldova 1, PRIME, PRO TV Chișinău, 2 Plus, Național TV, Favorit TV, N 24, NIT, TVC-21, Muzica TV, Euro - TV Chișinău, 1 Music Moldova, Jurnal TV, Belarus TV, N 4, TV 7, TV Dixi, Bravo, TV Com, Super TV, Minimax, Publika TV, Elita, Noroc TV și Alt TV.**

Art. 3. Pentru eliberarea autorizației de retransmisie, S.C. „COSCOMSAT” S.R.L. va achita o taxă în valoare de 2500 de lei.

Art. 4. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția expertiză și licențiere și contabilul-șef.

Art. 5. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI
COORDONATOR AL AUDIOVIZUALULUI**

Secretar

Nr. 135. Chișinău, 30 septembrie 2011.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic